ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ

ಸಂಪುಟ ೩೭—ಸಂಚಿಕೆ ೨

೧೪೪

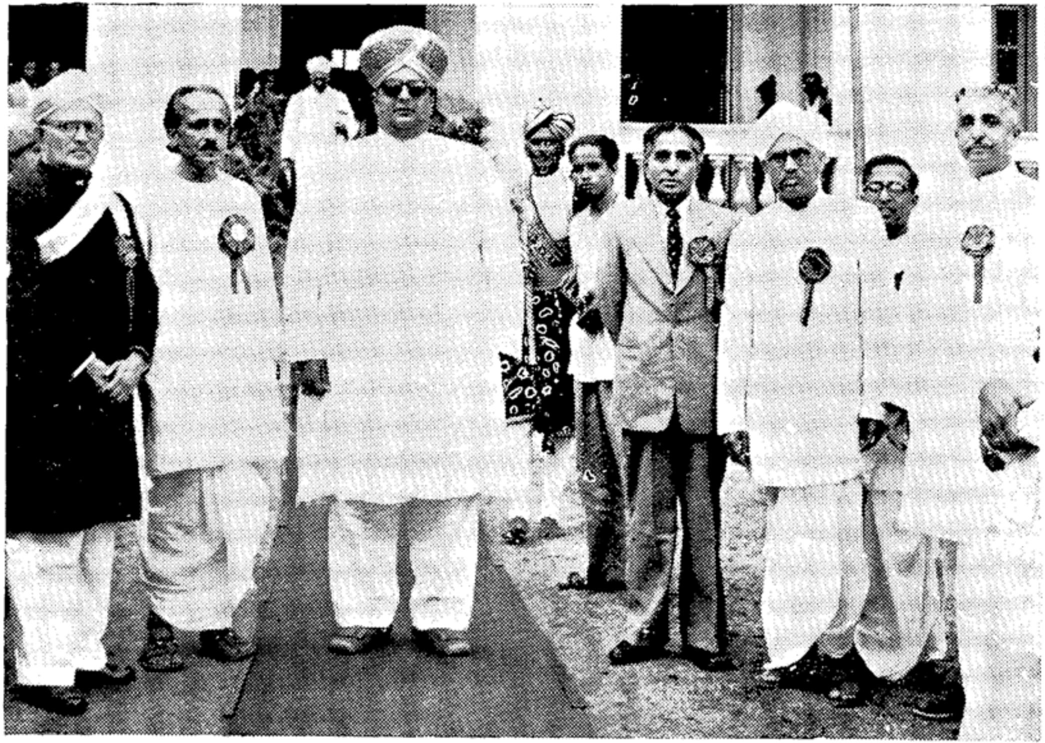
ಮನ್ಮಥ ಸಂವತ್ಸರ

ಆಷಾಢ ಸಂಚಿಕೆ

•

ಮೈಸೂರು
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
೧೯೫೫

ಮೂವತ್ತೇಳನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಒಂದು ಚಿತ್ರ

ತಾಯಿನಾಡು ಕೃಪೆ

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ

ಮನ್ಮಥ ಸಂವತ್ಸರ ೧೪೪ ಆಷಾಢ ಸಂಚಿಕೆ

ತ್ರಯೀ ಸಾಂಖ್ಯಂ*

ವೇದತ್ರಯಂ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗಂ ಪಶುಮತಿಮತಂ ವೈಷ್ಣವಂ ಮೇಣ್
ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂ ಪರಮಿದಂ ಪರಮಿದಂ ಪಥ್ಯಮೆಂಬರ್ :
ರುಚಿಗಳೊಳ್ ವೈಚಿತ್ರ್ಯದಿಂ ಋಜುಕುಟಿಲ ನಾನಾ ಪಥಂಗಳಲ್ತೆ, ಪೇಳ್ ?
ದಿಟದಿ ನೀನೊರ್ವನೆಯೆ ಗಮ್ಯನೈ, ಪೊಳೆಗಳ್ಗೆ ಪೆರ್ಗಡಲವೋಲ್ !

—ಕುವೆಂಪು

---

* ತ್ರಯೀ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗಃ ಪಶುಪತಿಮತಂ ವೈಷ್ಣವಮಿತಿ
ಪ್ರಭಿನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ಥಾನೇ ಪರಮಿದಮದಃ ಪಥ್ಯಮಿತಿ ಚ |
ರುಚೀನಾಂ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಾದ್ ಋಜುಕುಟಿಲ ನಾನಾ ಪಥಜುಷಾಂ
ನೃಣಾಮೇಕೋ ಗಮ್ಯಸ್ತ್ವಮಸಿ ಪಯಸಾಮರ್ಣವ ಇವ ||

" ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯುಗೇ ! "

ಅಥವಾ

ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಯೋಗಿ

ಬಾ, ನಮಸ್ಕರಿಸು, ಸೌಂದರ್ಯರೂಪಿ ಭಗವಂತನಿಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪವೇಷಿ :
ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣವಾಶೀರ್ವದಿಸೆ, ಬರಿಯ ಉದ್ಯಾನವಲ್ತೊ, ಇದು ಪುಷ್ಪಕಾಶಿ !
ನೋಡು ಏನೆಂಬೆ ಈ ಕಾಶಿತುಂಬೆ ? ಭಾವದಿಂದೆ ನೀನೊಲಿದು ನಂಬೆ
ಕೆಂಪು ಕೆಂಪಲ್ತೊ : ದೇವರನುರಾಗವಿಳಿದು ಬರುವ ರಸರಾಮಸೇತು !
ಕಾಣು ಈ ಪೊದೆಯ ಬಿಳಿಯ ಹೂವೆದೆಯ: ಅಬ್ಧಿ ಬೆಳ್ಳಂಗೆಡೆಯುವಂತೆ ಸೊದೆಯ
ಸ್ವರ್ಗ ಸತ್ತ್ವ ತಾ ಮರ್ತ್ಯ ಭಕ್ತಿಗೋತವತರಿಸುತಿರ್ಪ ರಥಾಗ್ರಕೇತು !
ನೆಟಿಯೊ ಈ ನೀಲಕುಸುಮ ಕಲ್ಲೋಲ ! ದಿಟದಿ ದೇವಕಿಯ ದಿವ್ಯ ಗರ್ಭ-
ಧ್ಯಾನಿಗುದ್ಯಾನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸಂಭವಕ್ಕೊಡ್ಡಿರುವ ಯೋಗಸಂದರ್ಭ !

—ಕುವೆಂಪು

ಶ್ರೀ ರಾಮಾವತಾರದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ

'ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೂ,
ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಚೈತನ್ಯೋನ್ಮೇಷನಕ್ಕಾಗಿಯೂ,
ನವೋನವ ಋತಶಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕಾಗಿಯೂ,
ಭಗವದವತಾರದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಒದಗುತ್ತದೆ'

—ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು.

'We must . . . take the idea of the Dharma in its fullest, deepest and largest conception, as the inner and outer law by which the divine Will and Wisdom work out the spiritual evolution of mankind and its circumstances and results in the life of the race."

SRI AUROBINDO
(Essays on the *Gita*—I Series)

೧

"ಧರ್ಮವು ಕುಗ್ಗಿ, ಅಧರ್ಮವು ಹಿಗ್ಗಿದಾಗ, ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಯುಗಯುಗದಿ ನಾನು ಸಂಭವಿಸುತ್ತೇನೆ"* ಎಂದು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗೀತಾವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಧರ್ಮ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಇದುವರೆಗೂ ಅದರ ನೈತಿಕಾರ್ಥವನ್ನೇ ಗ್ರಹಿಸಿ, ನೀತಿಬಾಹಿರರಿಂದಲೂ, ಲೋಕಕಂಟಕರಿಂದಲೂ, ದುರ್ಮಾರ್ಗವರ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಸಂಕಟ ಪರಿಹಾರಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ನೀತಿ, ನ್ಯಾಯ, ಸದ್ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲೋಸುಗವೆ ಭಗವಂತನು ಅವತಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಕೌರವರ ಅನ್ಯಾಯ, ಅನೀತಿಯು ಭೂದೇವಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾರದ ಭಾರವಾಗಿ, ಆ ಭಾರವನ್ನು ಇಳುಹಬೇಕೆಂದು ದೇವರಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ, ಕೌರವರ ಧ್ವಂಸಮಾಡಲು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಅವತರಿಸಿದನು. ಅಂತೆಯೇ ರಾವಣನ ಪೀಡೆಯನ್ನು

* ಯದಾಯದಾ ಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ|
ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಂ|| ಗೀತೆ. ಅ. ೪, ಶ್ಲೋ. ೭.

ತಪ್ಪಿಸಲು ಶ್ರೀ ರಾಮನೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ದೌರ್ಜನ್ಯ ನಿರ್ಮೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಪರಶುರಾಮನೂ, ಬಲಿಯ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮೆಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಾಮನನೂ ಅವತಾರಮಾಡಿದರೆಂದು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ.

"ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರಾವಣ, ಕಂಸರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಶಃ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೆ ಭಗವಂತನು ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಅಯೋಗಮತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಇರುವ ಕವಿಕಲ್ಪನೆಯಷ್ಟೆ. ಭಗವಂತ ಅವತರಿಸದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಕಾಲಧರ್ಮದಿಂದಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿ ಆದರೂ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ದುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರೂ ಎಂತಹ ಬೃಹತ್‌ಪ್ರಮಾಣದ ಕೇಡಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದೇವರು ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಮನುಷ್ಯನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ 'ಅಲ್ಪ'ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ 'ಭೂಮ'ವಾದ ಉದ್ದೇಶವಿರಬೇಕು ಭಗವಂತನ ಅವತಾರಕ್ಕೆ!"[1]

ಒಂದು ವೇಳೆ, ಭಗವಂತನ ಅವತಾರ ಕೆಲವರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಶಃ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುವುದಾದರೆ, ಯಾರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುವ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದ ಬುದ್ಧ, ಕ್ರೈಸ್ತ, ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾವತಾರಗಳನ್ನು ಅವತಾರಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.[2] ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಅವತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಭೂಮವಾದ ಉದ್ದೇಶವಿರಬೇಕು.

ಹಾಗಾದರೆ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಳಿದ ಗೀತಾವಾಕ್ಯ ಧರ್ಮವು ಕುಗ್ಗಿದಾಗ, ಅಧರ್ಮವು ಹಿಗ್ಗಿದಾಗ ಯುಗಯುಗದಿ ಸಂಭವಿಸುವೆನೆಂಬ ಭಗವದ್ದಿವ್ಯವಾಕ್ಯ ಅತಿಸತ್ಯವೆ? ಅಲ್ಪಸತ್ಯವೆ? ಎಂಬ ಸಂಶಯವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅಂತಹ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪಮತಿಯೇ ಕಾರಣ. ಏಕೆಂದರೆ, ಗೀತಾವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಧರ್ಮ' ಎಂಬ ಪದದ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

'ಧರ್ಮ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು ನೈತಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ತಾತ್ವಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

---

[1] ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿ—ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, ಸಂಪುಟ ೩೬, ಸಂಚಿಕೆ ೪, ಪುಟ ೯.

[2] '. . . . We should have to exclude Buddha and Christ whose mission was not at all to destroy evil-doers and deliver the good. . . .'

—SRI AUROBINDO
Essay on the *Gita*—I Series, p. 212.

ಅದರ ನೈತಿಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯ, ಸನ್ಮಾರ್ಗವರ್ತನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನಿಯಮಗಳು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಭಗವಂತನು ಕೇಡಿಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ, ಅನ್ಯಾಯ, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಮುರಿದು, ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಮಾನವಕುಲದ ನೈತಿಕ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮ' ಶಬ್ದದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಧರ್ಮ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆರೋಪಿಸಿದರೆ, ಅದರ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ತಿರುಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ಅವತಾರ ನೆರವೇರಿಸುವ ದ್ವಿಮುಖ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು—ಜೀವನದ ಬಾಹ್ಯಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು—ಕಡೆಗಣಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, ಅವತಾರಿಯು, ಮನುಷ್ಯರೂಪಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದೈವೇಚ್ಛೆಯು, ದೈವಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಮಾನವನ ಅಂತರಂಗದ ಆತ್ಮದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನೂ, ಬಾಹ್ಯಜೀವನದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದನ್ನು ಅವತಾರಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.[3]

ಆದಕಾರಣ, ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಅವತಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದರೆ, 'ಧರ್ಮ' ಶಬ್ದದ ಪೂರ್ಣವಾದ, ಆಳವಾದ, ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ಆಳವಾದ, ವಿಶಾಲವಾದ, ಪೂರ್ಣವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ: ಮಾನವಕುಲದ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ದೈವೇಚ್ಛೆಯೂ, ದೈವೀಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅನುಸರಿಸುವ ಅಂತರಂಗ ಬಾಹ್ಯ ನಿಯತಿಯೇ ಧರ್ಮ.[4] ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ: "ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಚೈತನ್ಯೋನ್ಮೇಷನಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ನವೋನವ ಋತಶಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಭಗವದವತಾರದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ"[5] ಆದಕಾರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಕಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು, ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಚೈತನ್ಯೋನ್ಮೇಷನಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಅನುಸರಿಸುವ ನಿಯತಿಯೆ ಧರ್ಮ. ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸುವುದೇ ಅವತಾರದ ಕೆಲಸ.

ಶ್ರೀ ರಾಮಾವತಾರದ ಭೂಮವಾದ ಉದ್ದೇಶ ರಾವಣನ ಸಂಹಾರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. 'ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ' ಎಂಬುದನ್ನು

---

[3] Sri Aurobindo—Essays on the *Gita*—I Series, p. 212.

[4] Ibid, p. 213.

[5] ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿ—ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು. ಪ್ರ. ಕ. ಸಂಪುಟ ೩೬, ಸಂಚಿಕೆ ೪, ಪು. ೯.

ಯೋಗಮತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಆ ಯುಗದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದನು? ಅದನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ನಿಯತಿನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನು ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಂ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಿಂದ ಕಾಣಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ.

ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನ:

> 'ಇತಿಹಾಸಮಲ್ತು; ಬರಿ ಕಥೆಯಲ್ತು; ಕಥೆ ತಾಂ
> ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಂ, ಆತ್ಮಕೆ ಶರೀರದೋಲಂತೆ.
> ಮೆಯ್ವೆತ್ತುದಿಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಕಥೆಯ ಪಂಜರದಿ
> ರಾಮರೂಪದ ಪರಾತ್ಪರನ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ
> ಲೋಕಲೀಲಾ ದರ್ಶನಂ . . .'[6]

ಹಾಗಾದರೆ, 'ಪರಾತ್ಪರನ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಲೋಕಲೀಲೆ' ಯಾವುದು? ಆದಿಯೂ ಅಂತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದ ಅನಾದಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು, ನಿರಾಕಾರ ನಿರ್ಗುಣಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಶಕ್ತಿಯು, ನಿತ್ಯವೂ ಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಚಿದಾನಂದ ಪೂರ್ಣ ಪರಾತ್ಪರ ವಸ್ತುವು, ಏಕವಾಗಿದ್ದದ್ದು ಅನೇಕವಾಗಿ, ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದದ್ದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ, ಮಾಯಾತೀತವಾದದ್ದು ತನ್ನ ಮಾಯೆಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಮಷ್ಟಿಯಾದದ್ದು ವ್ಯಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, ತಾನೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ವಿಕಾಸಕ್ರಮದಿಂದ ಮತ್ತೆ ತಾನು ಯಾವುದರಿಂದ ಆದನೋ, ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುವುದು 'ಪರಾತ್ಪರನ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಲೋಕಲೀಲೆ.'

ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು, ಅನಾದಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸಮಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯ ವ್ಯಷ್ಟಿಸ್ವರೂಪ. ದಶರಥ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು 'ತನುಜಾತ ಕಾಮೇಷ್ಟಿಯಂ ಕೈಕೊಂಡು . . . ಋತ್ವಿಜರೊಡನೆ ಹೋಮಕುಂಡದೆಡೆ ಪೂಜೆಯೊಳ್ . . . ಸಮಾಧಿಯೊಳ್ ತಾನಿರಲ್

> '. . . ಪೊಳೆದುದು ಕಣ್ಗೆ
> ಮಂಗಳದಮರಮೂರ್ತಿ ಆ ಯಾಜಕರ ಮುಂದೆ.
> . . . .
> ಪೇಳ್ದನಾಶೀರ್ವಾದಮಂ . . .
> . . . : 'ಸೃಷ್ಟಿಯ ಶಕ್ತಿ ದೂತನೆಂ, ರಾಜೇಂದ್ರ,
> ಋತಚಿನ್ಮಯೀ ಲೀಲೆಗಾಂ ಕವಿಕ್ರತು ಕಣಾ.

[6] ಶ್ರೀ ರಾ.ದ., ಮಹಾಸಂಪುಟ ೨, ಪುಟ, ೮೬೮, ಸಾಲು ೧೯ ರಿಂದ ೨೩ ರ ವರೆಗೆ.

ಕೊಳ್ಳಿದಂ, ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಕೊಡಗೆಚ್ಚಲಂ
ಪಾಲ್ಗರೆದು ಗೆಯ್ದ ಪಾಯಸಮಿದಂ . . .'[7]

ಎಂದು ಅಗ್ನಿದೇವನಿತ್ತ ಪಾಯಸವನ್ನು ದಶರಥನು ತನ್ನ ಸತಿಯರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ:

'ನಾಮದನ್ನವತಾರಮೆಂದು ಪೂಜಿಪೆವಲ್ತೆ ಪೇಳ್
ವ್ಯಷ್ಟಿ ರೂಪದಿನಿಳಿವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿಯಂ?'[8]

ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪವಾಗಿ ಇಳಿದುಬಂದು, ಮತ್ತೆ ಸಮಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಕಥೆಯೇ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಂ.

ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರವಾದರೂ, ಅವನೂ ದೇಹಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಮಾನವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ, ಮಾನವನಂತೆ ತಾನೇ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮ ತನ್ನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಠೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯೆಯಿಟ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಮತ್ತೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲೇ ಹೊಗುತ್ತಾನೆ:

ನಿಷ್ಪಂದನಾಗಿ ನಿಂದನಿತುಮಂ ಸಾಕ್ಷಿಯೊಲ್
ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರ್ದ ರಾಮಾನನಂ ತಾನಾಯ್ತು
ದೀಪ್ಯಮಾನಂ. ಚಲಿಸಿದನು ಚಿತೆಗೆ, ನೋಳ್ಪರಾ
ವಿಸ್ಮಯಂ ಚಿಂತೆಗೆ ತಿರುಗುವಂತೆ. ಓವೊವೋ
ಎಂಬನಿತರೊಳೆ ತಾಂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತುಜ್ಜ್ವಲಿಪ
ಗೋಪುರೋಪಮದಗ್ನಿ ಮಧ್ಯೆ ಮರೆಯಾದನೈ
ಜಮದಗ್ನಿಜಾತನಂ ಜಯಸಿದಾತಂ.'[9]

'ಅಗ್ನಿ, ವಿರಾಟ್‌ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ವ್ಯಕ್ತಸ್ವರೂಪ'[10] ಅಗ್ನಿ—ಅರ್ಥಾತ್ ವಿರಾಟ್‌ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮೂಡಿಬಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ

[7] ಶ್ರೀ ರಾ.ದ. ಮ. ಸಂ. ೧, ಪು. ೧೩-೧೪.

[8] ಅದನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಪು. ೧೧, ಸಾಲುಗಳು ೨೯೫-೯೬.

[9] ಶ್ರೀ ರಾ.ದ. ಮ. ಸಂ. ೨, ಪು. ೮೪೫-೪೬. ಸಾಲುಗಳು ೫೧೩ ರಿಂದ ೫೧೮.

[10] ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿಯುವ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವರು ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಸಂದರ್ಶನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದೇ. ಜವರೇಗೌಡರ 'ಶ್ರೀ ಕವಿಕ್ರತು ದರ್ಶನಂ' ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದಬಹುದು.

ಐಕ್ಯವಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯೊಡನೆ ರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದನೆಂಬುದರ ದರ್ಶನಧ್ವನಿಯ ಅರ್ಥವಿದು.

ರಾಮಚಂದ್ರನೊಬ್ಬನೇ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆಯುವುದು ರಾಮಾವತಾರದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಕಾಸ ಅವನಿಂದ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಆದಾಗಲೇ ಅವನ ಅವತಾರದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಆದೀತು. ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಕಾಸವಾದುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆ ವಿಕಾಸನದ ಕೆಲಸ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ. ಈ ಜಗದ್ಭವ್ಯ ಮೇರುಕೃತಿ ರಾಮಾಯಣಾವತಾರವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಂದಿನಿಂದ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನ ವಾಕ್‌ಶರೀರವಾಗಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯನ್ನು ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷವೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರವೂ ಪ್ರತಿಮಾ ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಈಗ, ರಾಮಾಯಣಾವತಾರವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ, ಸುಕೃತಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. 'ಕಣ್ಣಿ'ದ್ದವರು ಅದನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲರು. 'ಕಿವಿ'ಯಿದ್ದವರು 'ನಿತ್ಯ ರಾಮಾಯಣದ ರಾಮಂಗೆ ನಿಚ್ಚಮುಂ ನಡೆವ ಪಟ್ಟೋತ್ಸವ ಸ್ತೋತ್ರಮಂ, ಕೇಳಬಹುದು. ಶ್ರೀ ರಾಮ ಸ್ವತಃ ತನ್ನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ತನ್ನ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಮಡದಿ, ತಮ್ಮಂದಿರೇ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದ. ತನ್ನ ಸೇವಕವರ್ಗದ ಮಂಥರೆಗೂ ಮುಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟ. ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದ ಅಹಲ್ಯೆಗೆ, ಖಗವಾಗಿದ್ದ ಜಟಾಯುವಿಗೆ, ಮೃಗವಾಗಿದ್ದ ಮಾರೀಚನಿಗೆ, ಕಾಡುಮನುಷ್ಯಳಾಗಿದ್ದ ಶಬರಿಗೆ, ವಾನರರಾಗಿದ್ದ ವಾಲಿಸುಗ್ರೀವ ಆಂಜನೇಯರಿಗೆ, ರಾಕ್ಷಸರಾಗಿದ್ದ ವಿಭೀಷಣ, ರಾವಣ, ತ್ರಿಜಟೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ. ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರಿಗೇ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಕಲ ಚರಾಚರ, ಜಡಚೇತನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಗವತ್‌ಕೃಪೆಯಿಂದ, 'ಸುಪ್ತಚಿತ್ತದ ಗುಪ್ತತಿಮಿರದ ಸೆರೆಯ ಚೈತ್ಯಸಂಪ್ರಜ್ಞೆಯಂ' ದರ್ಶಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಕಾಸವಾಯಿತೆಂದೇ ಇದುವರೆಗೆ ಲೋಕನಿಷ್ಠುರಕ್ಕೂ, ನಿಂದೆಗೂ, ದೂಷಣೆಗೂ, ಕೋಪಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದ ಮಂಥರೆ,

> '. . . ಲೋಕ ಕ್ರೋಧ ಮದಹಸ್ತಿ
> ಪದದಲನ ರೋಷದಾವಾಗ್ನಿ ಗಾಹುತಿಯಾಗಿ

ಬಿಳ್ದ ನಿನ್ನಾ ಭಸ್ಮರಾಸಿಯಂ ತೊಳೆವುದಿದೊ
ಕಣ್ಣಂಗೆ ಕಾವ್ಯಮಹಿಮಾ ಸಿಂಧುತೀರ್ಥಕ್ಕೆ !'[11]

ಪತಿತೆಯಾಗಿದ್ದವಳು ಪಾವನೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇದುವರೆಗೆ ರಾಮಾಯಣದ ಪುಟಗಳನ್ನು ಮಲಿನಮಾಡಲೆಂದೇ ಮೂಡಿದ್ದ ಮಂಥರೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ

'ವಿಶ್ವದೇಶಮಂ
ಪರಿಮಳದ ಪುಣ್ಯಪವನಂ ಪಸರಿಪೋಲಂತೆ
ತುಂಬದೇನಿದ್ದಪಳೆ, ಪೇಳ್, ಲೋಕಲೋಕಂಗಳೊಳ್
ದೇವಿ ಮಂಥರೆಯಂತರಾತ್ಮದ ದಯಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ತಾಂ
ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ಸಯ್ಪಿನಮೃತಮಯ ಸೌಂದರ್ಯಮಂ ?'[12]

ಎಂಬಷ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಏರಿದ್ದಾಳೆ. ಮಂಥರೆಯಂಥ ಬರಡುಬಾಳಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಕೊಡದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾವತಾರದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಅವತಾರಪುರುಷನೆಂಬುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಅವನ ಆ ಯುಗದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮಾಜ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ವಿಕಾಸವಾಗಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದುವರೆಗೆ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿದ್ದ ರಾವಣನೂ ಶ್ರೀ ರಾವಣನಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವ ರಾವಣನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಕಣ್ಮುಚ್ಚುವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ, ಹೆಸರು ಕೇಳಿದರೆ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ರಾವಣ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಸಕಲಜನ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಭಾಜನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವತಃ ಸೀತೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವನ ಒಗರುತನ ಹೋಗಿ ಹಣ್ಣುತನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಇದ್ದಲುತನ ಹೋಗಿ ವಜ್ರತ್ವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಇದ್ದಿಲನ್ನು ವಜ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದೇ ಅವತಾರದ ಉದ್ದೇಶ. ಮಂಥರೆಯೂ ರಾವಣನೂ ಹಾಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ರಾಮಾವತಾರದ ಅಗತ್ಯವಾದರೂ ಏನಿತ್ತು? ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆ, ಆಶೀರ್ವಾದ, ಕರುಣೆ, ದಯೆ ಬೇಕಾದುದು ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ಅಲ್ಲ. ಅವು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ, ಪತಿತರಿಗೆ ಬೇಕು.

ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೇಡಿಗನಾದ ವಾಲಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಇದೇ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ನಾವು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಗುಹೆಯೊಳು ತನ್ನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಂದನೆಂಬ ಆಕ್ರೋಶದಿಂದ, ಅವನು

---

11 ಶ್ರೀ ರಾ.ದ. ಮ. ಸಂ. ೧.

12 ,, ಮ. ಸಂ. ೧, ಪು. ೧೨೪.

ಮೊದಲು ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ವಿನಯವನ್ನು ಕಿವುಡುಗೇಳ್ದು ಹುಟ್ಟೂರಿನಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟು ತ್ತಾನೆ. ರುಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಯೊಳಿಟ್ಟು ಬೇಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಮನಸ್ಸು ತಮ್ಮನನ್ನು ತಾಯ್ನಾಡಿಗೆ ಕರೆತರಲು ತವಕಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆತನ ಅಹಂಕಾರ ಅಡ್ಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಗ್ರೀವನೂ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಯ್ಗೆ ಮುಯ್ಯಾಗಿ ಕೋಪವನ್ನೇ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುವನು. ಆಗ ವಾಲಿಯ ಮಡದಿ ತಾರೆ, ಗಂಡನ ಕಾಲ್ವಿಡಿದು ಕಣ್ಣೀರುತಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ವೀರರ ಔದಾರ್ಯವನ್ನೇ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಬಗೆಸೋತು ;

"． ． ． ． ． ． ． ． ．ವೈರಂ
ವೈರಾಗ್ಯವೊಂದಿರ್ದ್ದೆಗೆ ಕರುಣೆಯುಕ್ಕುತಿರೆ
ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದನೊ ಅಣ್ಣನಪ್ಪಲೆಂದಾ ತಮ್ಮನಂ.
ಅಗ್ರಜನ **ಹೃದಯಪರಿವರ್ತನೆ**ಯನರಿಯದಾ
ಸುಗ್ರೀವನಿಕ್ಕಿದರೆಬಂಡೆಗಳನಂಗೈಯ
ದಾಂಡಿನಿಂ ಪೊಡೆಸೆಂಡನಾಡುತೆ ಕೆಲಕ್ಕೆಣೆದು
． ． ． ． ． ． ． ． ． ． ．
ತಮ್ಮನಂ ಪೊತ್ತು, ತಾಯೂರ್ಗೆ ಧಾವಿಸಿದನೈ "[13]

ಆಗ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ವಾನರನ ಬೆನ್ಗೆ ಕಠೋರಶರಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಡಹು ತ್ತಾನೆ. ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಾಣಬಿಟ್ಟ ರಾಮನನ್ನು ವಾಲಿ ಮನಬಂದಂತೆ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೀತಿ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ, ಭ್ರಾತೃಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ವೈರವಿಲ್ಲದ ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಅಂಬುಬಿಟ್ಟ 'ಹೀನ'ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಜರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಸಿದು :

'ಮನ್ನಿಸೆನ್ನಂ, ಮಹಾ
ವೀರ ! ತಪ್ಪಿದೆನಯ್ಯೊ. . .
. . . ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ವುದೆ ಲಾಕಿಕದ
ಬೀರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಂ : "[14]

ಎಂದು ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದ್ವಿತೀಯ ಕೇಡಿಗನೆಂದು ಬಗೆದ ವಾಲಿ, ಹೀಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಂದಲೂ ಕ್ಷಮೆಯ ಯಾಚನೆ

---

13 ಶ್ರೀ ರಾ.ದ. ಮ. ಸಂ. ೧, ಪು. ೩೧೧.

14 ಶ್ರೀ ರಾ.ದ. ಮ. ಸಂ. ೧, ಪು ೩೧೪, ಸಾ. ೩೫೫ ರಿಂದ ೩೬೦.

ಮಾಡುವಂತೆ ಆಗಿದೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ. ಇದುವರೆಗೆ, ಶಿಷ್ಟರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಬಗೆದಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹ ದಂಡನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವೇ ದೊರೆತಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅರ್ಥವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹಕ್ಕಿಂತಲೂ, ದುಷ್ಟರ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆಗಬೇಕಾದುದು ಕರುಣಾಕರನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಗುಣ.

ಇಂತಹ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನೂ ವಿಕಾಸವನ್ನೂ ರಾಮಚಂದ್ರ ಉಂಟುಮಾಡದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಅವತಾರವೇ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಮಾವತಾರದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ!

೩

ರಾಮಾಯಣ ಮಹತ್‌ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರವೂ ತನ್ನ ಆಯಾ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಆದರ್ಶ ಪುತ್ರ; ಆದರ್ಶ ಪತಿ; ಆದರ್ಶ ವೀರ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಸೋದರಪ್ರೇಮ, ಭರತನ ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮ, ಸೀತೆಯ ಪತಿಭಕ್ತಿ, ಸುಗ್ರೀವನ ಸ್ನೇಹ, ಆಂಜನೇಯನ ಭಕ್ತಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಆದರ್ಶ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಲುಕಬೇಕಾದ್ದು, ಪಡೆಯಬೇಕಾದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಏನೋ, ಕೆಲವರು, ರಾಮಾಯಣ ಸಾಧಾರಣ ಜನರ ಸಾಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಲುಕಲಾರದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಓದುಗನ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಆದರ್ಶಪುತ್ರನೆಂಬುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಆದರ್ಶಮಾನವ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವವರು ಬಹುಜನರಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮಾಯಣ ರಚನೆಯಿಂದ ಆದಿಕವಿ, ಭರತಖಂಡದ ಕಣ್ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದ ಆದರ್ಶ : ರಾಮನ ಜೀವನ.

ಆದರ್ಶಪುರುಷನ ಲಕ್ಷಣವೇನು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಾವು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸುಖದುಃಖಗಳಲ್ಲೂ, ಮಾನಾಪಮಾನಗಳಲ್ಲೂ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡವನಾಗಿ; ಶಾಸ್ತ್ರದ ತಿಳಿವಿನಿಂದಲೂ ಅನುಭವದಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಿರುವವನಾಗಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುವವನಾಗಿಯೂ, ಮಣ್ಣನ್ನೂ ಬಂಗಾರವನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವವನೂ; ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನೂ, ಕೆಟ್ಟವರನ್ನೂ, ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನೂ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ—ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವವನೂ ಆದರ್ಶಪುರುಷ.[15] ಅಂಥವನ

15 ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಅ. ೬, ಶ್ಲೋಕಗಳು ೭-೮-೯.

ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ, ಹಸುವೂ, ಆನೆಯೂ, ಹೊಲೆಯನೂ—ಸಮಾನರು.[16] ಅವನಿಗೆ ಮೇಲುಕೀಳುಗಳಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಕವಾಗಿರುವವೆಂದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವುದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ[17] ಅಂಥವನು ಆದರ್ಶಪುರುಷ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಇಂಥ ಆದರ್ಶಪುರುಷನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. 'ಕಾಮಾಂಧವಶನಾಗಿ ಲಂಪಟನೋರ್ವ, ಮತಿಗೆಟ್ಟ ಮುಪ್ಪುದೊರೆ, ಹೆಂಗುಸೊರ್ವಳ ಪದಕ್ಕೆ ದಾಸನಾಗುರುಳಿದರೆ, ಪೂಜ್ಯನೀ ರಾಮಚಂದ್ರಂ ರಾಜ್ಯಮಂ ತ್ಯಜಿಸಿ ವಿಪಿನಾಂತರದ ವಾಸಮಂ ಕೈಕೊಳ್ವುದೇಕೆ?[18] ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ನುಡಿದಾಗ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ:

"· · · · · · · ಮುನಿಯದಿರ್, ಸೌಮಿತ್ರಿ,
ಬರಿದೆ ಬಯ್ವುದೆ ತಂದೆಯಂ, ತಿಳಿಯದಾಂತರ್ಯಮಂ?
ಕೋಸಲದ ನೆಲದ ದೊರೆತನವೆನಗೆ ದೊರೆಯದಿರೆ
ಕೇಡೆಂದು ಬಗೆಯದಿರ್! ಲೇಸನೆಸಗುವ ವಿಧಿಗೆ
ಬಹುಪಥಗಳುಂಟು ನಡೆಯಲ್ · · · ·"[19]

ಎಂದು ವನವಾಸವನ್ನೂ ದೊರೆತನವನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡು ತಮ್ಮನನ್ನು ಸಂತಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದ ಕೈಕೆಯ ಬಗೆಗೆ:

'· · · · ಕಿರಿಯ ತಾಯ್
ನಿಯತಿ ಹಸ್ತದೊಳೊಂದು ಕೈದು ತಾಂ. ಕೀರ್ತಿಯಂ
ಮೇಣ್ ಜನಪ್ರೀತಿಯಂ ತೆತ್ತಾಕೆ ತಾಂ ಧನ್ಯೆ,
ದೇವ ಸನ್ಮಾನ್ಯೆ: ಮರೆವುದು ತುದಿಯೊಳಾ ನನ್ನಿ!'[20]

ಎಂದು ಮಲತಾಯಿಯ ಬಗೆಗೆ ಒಂದಿನಿತೂ ದ್ವೇಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

---

[16] ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಅ. ೫, ಶ್ಲೋಕ ೧೮.

[17] ಅದರಲ್ಲಿಯೇ. ಅ. ೫, ಶ್ಲೋ. ೨೯-೩೦.

[18] ಶ್ರೀ ರಾ.ದ. ಮಹಾಸಂಪುಟ ೧, ಪುಟ ೮೦.

[19] ಶ್ರೀ ರಾ.ದ. ಮ. ಸಂ. ೧, ಪುಟ. ೮೧, ಸಾ. ೮೫ ರಿಂದ ೯೦.

[20] ಅದೇ. ಪು. ೧೭೧, ಸಾಲು ೫೨೪ ರಿಂದ ೫೨೮.

ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನವರು. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಆ ದೃಷ್ಟಿ ತಳೆದದ್ದು ಅಷ್ಟೇನೂ ದೊಡ್ಡ ಮಾತಾಗಿ ಕಾಣದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಡದಿಯನ್ನೇ ಕದ್ದೊಯ್ದ ಲಂಕೇಶ ರಾವಣನ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಒಂದಿನಿತು ಔದಾರ್ಯವನ್ನೂ* ತೋರಿಸುವ ಕಾರಣ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಇರಲಾರದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನಂತಹ ಅವತಾರಪುರುಷನಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ವೈರಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆಂದು ನಂಬುವುದು ಶುದ್ಧ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ, ಹಸುವೂ, ಆನೆಯೂ, ನಾಯಿಯೂ, ಚಾಂಡಾಲನೂ ಸಮಾನರೆಂದು ಕಾಣುವ ಶ್ರೀ ರಾಮನಿಗೆ ರಾವಣ ವೈರಿ ಎಂದರೇನು? ಯಾರು ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ತನ್ನನ್ನೇ, ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾರು? ಮಿತ್ರನಾರು? ಶ್ರೇಷ್ಠನಾರು, ಕನಿಷ್ಠನಾರು? ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದ ರಾಮ, ರಾವಣನನ್ನು :

'ನಾನೆ ಅವನಲ್ಲದಿರೆ, ಆ ದಶಗ್ರೀವಂಗದೇನ್,
ಸೀತೆಯನ್ನೊಲಿವುದುಂ, ಮೇಣವಳನುಯ್ವುದುಂ
ಕೇಳ್ ಮೊಗ್ಗೆ?[21]

---

* ಮಾನವ ವ್ಯಾಪಾರದ ನೈತಿಕ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡುವ ನರಮತಿಗೆ 'ಔದಾರ್ಯ'ವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನಂತಹ ಅವತಾರಪುರುಷನಿಗೆ ಆ ವಿಶೇಷಣ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಮತ್ತಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಅದು ಅವನ ಸಹಜಸ್ವಭಾವ. (ಸ್ವಭಾವ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ Essays on the *Gita* : Second Series, pp. ೨೧-೨೨ ರಲ್ಲಿ ನೋಡಿ). ಮನುಷ್ಯ ಉಸಿರಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಬದುಕಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೋ, ಸಹಜವೋ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ನಿಯಮವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ರಾವಣನೊಡನೆ ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿಯೂ ಕೂಡ. ಮನುಷ್ಯ ಉಸಿರಾಡಿ ಸಸ್ಯಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಉಪಕಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಲಂಕೇಶನ ಬಗ್ಗೆ 'ಔದಾರ್ಯ'ವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನೆಂಬುದೂ ಕೂಡ. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಮಯ ಆನಂದಮಯ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳು, ಅವನು ಆಗ,

"ದ್ವೇಷರಾಗಗಳಿಲ್ಲ ಲೋಭವೆನಗಿಲ್ಲ ;
ಮೋಹಮದ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಭಾವವೆನಗಿಲ್ಲ ;
ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಾದಿ ಮೋಕ್ಷನಾನಲ್ಲ"

ಎಂದು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ವಾಣಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಆದಕಾರಣ ವಿಶೇಷಣರಹಿತನಾದ ಅವನ ನಡತೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ನರಮತಿಯ ಇತಿಮಿತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಉಂಟಾದ ಪರಿಮಿತ ಬುದ್ಧಿ ಗ್ರಾಹ್ಯ ಸತ್ಯವೇ ಹೊರತು ಅತೀಂದ್ರಿಯಗೋಚರವಾದ ನಿತ್ಯಸತ್ಯವಲ್ಲ.

[21] ಶ್ರೀ ರಾ.ದ. ಮ. ಸಂ. ೨, ಪು. ೭೬೨.

ಎಂದು, ತನ್ನ ಸಮಾನನೆಂದು ತಾನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣನು ಯೋಗನಿದ್ರೆಗೆ ಸಂದಮೇಲೆ, ವಿಭೀಷಣನು ತನ್ನಣ್ಣನಿಗೆ ವೀರಾರ್ಹಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ರಾಮದೇವರು :

'ನೀನಿಂದು ರಾವಣಂಗೆಸಪ ಸತ್‌ಕ್ರಿಯೆಯೊಳಾಂ
ಸುಪ್ರೀತನೆಂ ! ವೈರಿಯಾದೊಡಮೆನಗೆ ಸಮಂ
ಆ ದಿವಂಗತ ದೈತ್ಯನತುಳ ವೀರ್ಯದೊಳಾತ್ಮ
ಸತ್ತ್ವದೊಳ್ ನಿರ್ಭೀತಿಯೊಳ್ ತೇಜದೊಳ್ ಮತ್ತೆ
ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯೊಳಂತೆ ಚಿತ್‌ತಪಸ್ ಶಕ್ತಿಯಲಿ !'[22]

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮ ತನ್ನ ಅವತಾರದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ತಾನು ಅವತಾರಪುರುಷನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮೈದೋರಿರುವ ಈ ರಾಮ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಕಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ದುಷ್ಟಪರಿವರ್ತನೆ, ದುಷ್ಟರ ದೈವೀಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಕಾಸಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಹಾಕವಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವುದು ಅವನು ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಲ್ಲ :

' ಕೊಂದ ಕತದಿಂದೇಂ
ಪೆರ್ಮನಾದನೆ ರಾಮನಾ ಮಾತನುಳಿ : ಪಗೆಯೆ ?
ತೆಗೆತೆಗೆ ! ಪೆರ್ಮೆಗೊಲ್ಮೆಯೆ ಚಿಹ್ನೆ. ಮಹತ್ತಿಗೇಂ
ಬೆಲೆಯೆ ಪೇಳ್ ಕೊಲೆ ? ದೈತ್ಯನ ಗೆಲಿದಕಾರಣಕಲ್ತು,
ತನ್ನ ದಯಿತೆಯನೊಲಿದ ಕಾರಣಕೆ, ಗುರು ಕಣಾ
ರಾಮಚಂದ್ರಂ. ಕೋಲಾಹಲದ ರುಚಿಯ ಮೋಹಕ್ಕೆ
ಮರುಳಾದ ಮಾನವರ್ ರಾವಣನ ಕೊಲೆಗಾಗಿ
ರಾಮನಂ ಕೊಂಡಾಡಿದೊಡೆ ಕವಿಗುಮಾ ಭ್ರಾಂತಿ
ತಾನೇಕೆ ? '[23]

ಆದಕಾರಣ ಮಹಾಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ "ಕೊಲೆ," "ಹಗೆ"*—

[22] ಅದೇ. ಪು. ೮೧೭.

[23] ಶ್ರೀ ರಾ.ದ. ಮ. ಸಂ. ೧, ಪು ೧೪೯, ಸಾ. ೧೯೩ರಿಂದ ೨೦೦.

* 'ಕೊಲೆ'—'ಹಗೆ' ಎಂಬುವು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ.

ಎಂಬುವು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ರಾಮನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದರೆ ಅದು ಖಂಡಮನಸ್ಸಿನ, ಖಂಡದೃಷ್ಟಿಯ ಭ್ರಮಾಶೀಲ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮಾವತಾರಕ್ಕೂ ಅಪಚಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಶ್ರೀ ರಾಮಾವತಾರದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ.

—ಕೋ. ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ.

ಆದರೆ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನಂಥ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಯ ಸ್ವರೂಪವೇ ಉಂಟಾಗಿದೆ. 'He has no personal enemies to be conquered or slain, but sees only men who have been brought up against him by circumstances and the will in things to help bv their opposition the march of destiny. Against them he can have no wrath or hatred; for wrath and hatred are foreign to the divine nature.'

—Essays on the *Gita*—I Series, p. 228.

ಗಾಥಾಸಪ್ತಶತಿಯಿಂದ

೧

ಕಿವುಡರು ಕುರುಡರು ಇಬ್ಬರೆ ಧನ್ಯರು
ನಮ್ಮ ಈ ಮಾನವಲೋಕದೊಳು :
ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳರು ಚಾಡಿಯ ಸುದ್ದಿಯ,
ಕಾಣರು ಕೆಟ್ಟವರೇಳಿಗೆಯ.

೨

ನಲ್ಲೆಯ ಚಂದದ ಮೊಗವನು ನೋಡುವ—
ಮೂಲ್ಯದ ಸೌಖ್ಯವದೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ ;
ಬಗೆಯುಬ್ಬಿ ನಲಿಯುವುದೂರಿನ ಗಡಿಯನು
ಕಂಡಷ್ಟುಮಾತ್ರದೊಳೇನೆನ್ನಲಿ !

೩

ಜನರೆಲ್ಲ ನೊಂದರು ಊರೆಲ್ಲವೂ ಬೆಂದು
ನನ್ನದೆ ನಲಿಯುತಲಿದ್ದಿತಂದು :
ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಗಡಿಗೆಯ ನೀರನು
ಕೈಕೈಯ ಸೋಂಕಿಸುತೊಯ್ದೆವೆಂದು.

೪

ವಾದ್ಯವು ಮೊಳಗಿದೆ, ಕಲಕಲವೆದ್ದಿದೆ ;
ಜನರ ಓಡಾಟವು ಹೆಚ್ಚುತಿದೆ.
ಹಬ್ಬದ ಹಳ್ಳಿಯೊಳವನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲದೆ
ನನಗೇನೊ ಉರಿಬಿದ್ದವೋಲಾಗಿದೆ !

—ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಭಟ್ಟ

ಮಾಧೂ ಮರುಳು

(ನಾಟಕ)

'ಮಂ'

ಪಾತ್ರಗಳು

ಭೀಮಣ್ಣ	ಆನಂದ
ಕಿಟ್ಟ	ರಮಾ
ಮಾಧವ	ಯಜಮಾನಿ

ಸೂಚನೆ: ಷೇಕ್ಸ್ಪಿಯರ್ ಕವಿಯ 'Twelfth Night' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, 'Fooling of Malvolio' ಎನ್ನುವ ಭಾಗದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ. ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜಯಪ್ರದವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು.

ಮಂ.

ಮಾಧೂ ಮರುಳು

ದೃಶ್ಯ ೧

ದೊಡ್ಡ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಲು. ಪ್ರವೇಶ ಭೀಮಣ್ಣ, ಆನಂದರಾಯ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಬಾರೋ ಆನಂದರಾಯ! ನಡುರಾತ್ರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಬಹಳ ಜಾಗ್ರತೆ ಎದ್ದ ಹಾಗೆ. ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ—ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮು ಹೂರ್ತೇಚ ಉತ್ಥಾಯ . . . ಇತ್ಯಾದಿ.

ಆನಂದ—ಇಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಹೊತ್ತಾಗಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರೋದು ಅಂದರೆ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರೋದು ಅಂತ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಪ್ಪು. ಖಾಲಿ ಸೀಸೆ ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಹೇಗೆ, ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೇ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕಂಡರೆ. ನಡುರಾತ್ರಿ ವರೆಗೂ ಎಚ್ಚರ ವಾಗಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದರೆ ಬಹಳ ಜಾಗ್ರತೆ ಮಲಗಿದ ಹಾಗೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಡುರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದು ಬಹು ಜಾಗ್ರತೆ ಮಲಗಿದ ಹಾಗೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವಲ್ಲವೇನಯ್ಯ ?

ಆನಂದ—ದೊಡ್ಡವರು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿರು ವುದು ಎರಡೇ ಕೆಲಸ: ತಿನ್ನುವುದು, ಕುಡಿಯುವುದು.

ಭೀಮಣ್ಣ—ನೀನು ಪಂಡಿತನೇ ಸರಿ. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ತಿನ್ನೋಣ, ಕುಡಿಯೋಣ—ರಮಾ, ರಮಾ, ಮದ್ಯದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಆನಂದ—ಅಗೋ, ನಕಲಿ ಕಿಟ್ಟ ಬಂದ.

(ನಕಲಿ ಕಿಟ್ಟನ ಪ್ರವೇಶ)

ಕಿಟ್ಟ—ಏನ್ರಯ್ಯ ಮಿತ್ರವರ್ಯರೇ! "ನಾವು ಮೂವರು" ಎನ್ನುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಯಾವತ್ತಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದೀರೋ ?

ಭೀಮಣ್ಣ—ಬಾರೋ ಕತ್ತೆ! ಹೇಳೋ ಒಂದು ಹಾಡು.

ಆನಂದ—ನಿಜವಾಗಿ ಈ ನಕಲಿ ಕಿಟ್ಟನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಎದೆ ಇದೆ. ಇವನ ಹಾಗೆ ಕಾಲು, ಕೋಗಿಲೆ ಕಂಠ ಇದ್ದರೆ ನನಗೆ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷ. ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನಿನ್ನ ನಕಲಿ ಬಹು ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು. ಪಂಡಿತ ಪಿಗ್ರೋಗ್ರೋಮಿತ್ರ, ವಾಪನಾಯನ, ಇತ್ಯಾದಿ

ಸರಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದೆಯೋ ? ನಿಜವನ್ನೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ—ನಕಲಿ ಬಹಳ ರಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನೆಶ್ಯಕ್ಕಿರಲಿ ಎಂದು ಎಂಟಾಣೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ, ತಲಪಿತೋ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನು ಪಾಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಮಾಡಿದೆ; ಮಾಧವ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೂಗು ಬಾರ್‌ಕೋಲಲ್ಲ. ನನ್ನ ಯಜಮಾನಿ ಕೈ ಬೆಳ್ಳಗಿದೆ; ಪೋಲೀಸಿನವರು ಪಡಖಾನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲ.

ಆನಂದ—ಭಲಾ ! ಭಲಾ ! ! ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಏನು ಸೊಗಸಾದ ನಕಲಿಯೋ ನಿನ್ನದು ! ಬಾ, ಬಾ, ಒಂದು ಹಾಡು.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಬಾರಮ್ಮ, ಬಾರೋ. ಎಂಟಾಣೆ ತೆಗೆದುಕೋ : ಹೇಳೋ ಒಂದು ಹಾಡು.

ಆನಂದ—ನನ್ನದೂ ಎಂಟಾಣೆ ತೆಗೆದುಕೋ. ಒಬ್ಬ ಸರದಾರ ಕೊಟ್ಟರೆ—

ಕಿಟ್ಟ—ನಿಮಗೇನು ಪ್ರೇಮಗೀತೆ ಬೇಕೋ ; ನೀತಿಶತಕದ ಶ್ಲೋಕ ಬೇಕೋ ?

ಭೀಮಣ್ಣ—ಪ್ರೇಮಗೀತೆ, ಪ್ರೇಮಗೀತೆ.

ಆನಂದ—ಹೌದು, ಹೌದು. ನೀತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನನಗೇನಾಗಬೇಕೋ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಓ ಪ್ರಿಯತಮೆ, ಪ್ರೇಮಮೂರುತಿ ಅಲೆಯುತಿಹೆ ನೀನೆಲ್ಲಿ ! ನಿಲ್ಲು, ನಿಂತು ಕೇಳು ; ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮದೇವನು ಬರುತಿಹನು ಇಲ್ಲಿ. ಅವನ ಗೀತದ ಇಂಚರವ ನಿಂತು ಕೇಳು. ಮಧುರ ಚೆನ್ನೆ ! ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಬೇಡ, ಮುಂದೆ. ಪ್ರಿಯಪ್ರೇಯಸಿಯರ ಸಮಾಗಮವೆ ಎಲ್ಲ ಪಯಣದ ಕೊನೆಯು. ಇದನರಿಯದೆ ಮಾನವನು, ಆ ಪಂಡಿತಪುತ್ರನು !

ಆನಂದ—ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಭಲಾ ! ಭಲಾ ! !

ಕಿಟ್ಟ—ಪ್ರೇಮವೆನಲೇನು ! ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಲ್ಲವದು ; ಈಗಿನ ಸಂತೋಷವೆ, ಈಗಿನ ನಗೆಗೆ ಮೂಲ ; ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವುದನು, ಹೀಗೆ ಎನುವವರಾರು ? ಸಾವಕಾಶದೊಳಗಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ ಸುಸಮೃದ್ಧಿ. ಪ್ರಿಯೆ, ಪ್ರಿಯತಮೆ, ಬಾ ರನ್ನೆ, ಮುತ್ತನೀಡು, ಯೌವನದ ಹೂ ಬಾಡುವುದು ಬೇಗ, ಬೇಗ.

ಆನಂದ—ಏನು ಕೋಮಲಕಂಠ ! ಆಹಾ !

ಭೀಮಣ್ಣ—ಕೋಕಿಲಕಂಠವೇ ಸರಿ !

ಆನಂದ—ಏನು ಮಾಧುರ್ಯ ! ಎಷ್ಟು ಕೋಮಲತೆ !

ಭೀಮಣ್ಣ—ಮೂಗಿನಿಂದ ಕೇಳಿದರೆ ಅದರ ಮಾಧುರ್ಯ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶ ಗಿರ್ರನೆ ತಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡೋಣವೋ ? ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ

ಗೂಬೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಾಡಿನಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಸೋಣವೋ? ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡೋಣ?

ಆನಂದ—ಮಿತ್ರ, ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರಾ! ಹಾಡೋಣ . . . ನಾನೂ ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತ.

ಕಿಟ್ಟ—ಹೌದು, ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಾಡುವುದು ಹುಟ್ಟಿದ ಹೊತ್ತಿನಿಂದಲೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆನಂದ—ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು. ನಮ್ಮ ಹಾಡು ಆರಂಭವಾಗುವುದು "ಏನೋ ಗುಲಾಮ."

ಕಿಟ್ಟ—"ಮುಚ್ಚೊ ಬಾಯಿ, ಗುಲಾಮ" ಅಂತಲೋ? ಅದನ್ನು ಹಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಗುಲಾಮ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆನಂದ—ಇದೇ ಮೊದಲುಸಲ ಅಲ್ಲ—ನಾನು 'ಗುಲಾಮ' ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಆರಂಭಮಾಡೋ ನಕಲಿ! ಅದರ ಮೊದಲು "ಮುಚ್ಚೋ ಬಾಯಿ."

ಕಿಟ್ಟ—ನಾನು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ, ಆರಂಭಮಾಡುವುದು ಹೇಗೋ?

ಆನಂದ—ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ. ಬಾ, ಆರಂಭಿಸು.

[ಮೊದಲುಮಾಡುವರು]

(ರಮಾಬಾಯಿ ಬರುವಳು)

ರಮಾ—ಬೆಕ್ಕಿನ ಜಗಳದಂತೆ ಏನು ಗಲಾಟೆ ಇಲ್ಲಿ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿದರೆ ನಂಬಿ; ಬೇಡವಾದರೆ, ಬಿಡಿ. ಪಾರುಪತ್ಯೇಗಾರ ಮಾಧವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಯಜಮಾನಿ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದಾಳೆ—ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಓಡಿಸೂ ಅಂತ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಅವಳೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಮೃಗ; ನಾವೋ ರಾಜಕಾರಣ ಪಟುಗಳು; ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ—ಒಬ್ಬ ಹುಚ್ಚ. "ನಾವು ಮೂರು ಮಂದಿ ಷೋಕಿಗಳು" ನಾನು ಅವಳ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿ ಅಲ್ಲವೆ? ಹೋಗೆ ಹೋಗೆ ಹುಚ್ಚಿ! "ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಅಜ್ಜಪ್ಪ." ಹುಚ್ಚೀ, ಕೇಳು "ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಅಜ್ಜಪ್ಪ!".

ಕಿಟ್ಟ—ಭೀಮಣ್ಣನ ನಕಲಿ ಇವತ್ತು ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಿದೆ, ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ.

ಆನಂದ—ಹೌದು. ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾನೂ ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ನಯ ನಾಜೋಕು ಹೆಚ್ಚು; ನನ್ನದು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ.

ಭೀಮಣ್ಣ (ಹಾಡುವನು)—"ಬಂದಿತು, ಬಂದಿತು ಮಧುಮಾಸ."

ರಮಾ—ದೇವರಾಣೆ, ಸದ್ದು ಮಾಡಬೇಡಿ.

(ಪ್ರವೇಶ ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ)

ಮಾಧವ—ಯಜಮಾನರೆ, ನಿಮಗೆ ಹುಚ್ಚೋ? ಏನಿದು ಗಲಾಟೆ? ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಬುದ್ಧಿ, ನಡತೆ, ನುಡಿ, ಏನೂ ಇಲ್ಲವೋ? ರಾತ್ರಿ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕುಡುಕರಂತೆ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದೀರಿ! ಈ ನನ್ನ ಯಜಮಾನಿ ಮನೆಯನ್ನು ಪಡಖಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀರೋ? ನಿಮ್ಮ ಗಂಟಲೇನು! ನಿಮ್ಮ ದರಿದ್ರ ಹಾಡುಗಳೇನು! ಸ್ಥಳ ಯಾವುದು, ಜನ ಯಾರು, ಹೊತ್ತೇನು ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆಯೇ ಇಲ್ಲ! ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ!

ಭೀಮಣ್ಣ—ನಮಗೆ ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಾಳ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ನಮ್ಮ ಗೊಡವೆ ನಿನಗೇಕೋ, ತೊಲಗೊ.

ಮಾಧವ—ಭೀಮಣ್ಣ, ನಿನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀನು ಯಜಮಾನಿಯ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗ, ಆದುದರಿಂದ ಅವಳು ನಿನಗೆ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದಾಳೆ. ಆದರೂ, ನೀನು ಬೇಕೇ ಹೊರತು, ನಿನ್ನ ಈ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವಂತೆ. ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದೇನೆ. ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರವೇ, ನೀನು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡು. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲು ಅವಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದಾಳೆ.

ಭೀಮಣ್ಣ—"ಪೋಗಲೇ ಬೇಕೆಂದಾಗ ನಾನೇನಮಾಡಲಿ, ಪೋಗಿಬರುವೆನು ನಾನು, ನಿನಗೆ ನಮೋ ನಮೋ!"

ರಮಾ—ಹಾಗಲ್ಲ, ಭೀಮಣ್ಣ.

ಕಿಟ್ಟು—ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡು, ಅವಸಾನಕಾಲ ಬಂದಹಾಗಿದೆ."

ಮಾಧವ—ಹಾಗೇ?

ಭೀಮಣ್ಣ—"ಮರಣವೆಂಬುದು ಎನಗಿಲ್ಲವಯ್ಯ."

ಕಿಟ್ಟ—ಭೀಮಣ್ಣ, ಆ ಮಾತು ಅನೃತವಯ್ಯ.

ಮಾಧವ—ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯಾದ ಮಾತು.

ಭೀಮಣ್ಣ—"ಪೋಗೆಂದು ಪೇಳಲೋ ನಾನು ಅವಗೆ?"

ಕಿಟ್ಟ—"ಪೋಗೆಂದು ನೀ ಪೇಳಿದರೆ ಆದುದೇನು?"

ಭೀಮಣ್ಣ—'ಪೋಗೆಂದು ಪೇಳಲೋ ನಾನವಗೆ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ?'

ಕಿಟ್ಟ—ಅಹಹಾ! ನಿನಗೆಲ್ಲಿ ಬಂದಿತೋ ಆ ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯ?

ಭೀಮಣ್ಣ—ರಾಗ ಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು ಎಂದೆಯಾ? ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳು—ಪಾರುಪತ್ತೇಗಾರನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜಂಭ? ನೀನು ಮಡಿಮಾಡಿದರೆ, ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾಡು. ಇತರರಿಗೆಲ್ಲಾ ಯಾತಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿಸುವೆಯೋ ಊಟ, ತಿಂಡಿ, ಪಾನ, ಫಣಿಯಾರಗಳನ್ನು?

ಕಿಟ್ಟ—ನಿನಗೆ ಮಸಾಲೆ ಬೇಡವಾದರೆ ಬಿಡು; ನಮಗಿರಲಿ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ—ಹೋಗೋ, ಹುಣಿಸೇ ಹಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೀಗದಕೈಯಿನ ಹಿತ್ತಾಳೇ ಸರಪಣಿಯನ್ನು ಉಜ್ಜೋ ಹೋಗೋ—ರಮಾ, ರಮಾ, ಮಧುಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಮಾಧವ—ರಮಾಬಾಯಿ, ನನ್ನ ಯಜಮಾನಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನೀನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಈ ದುರ್ನಡತೆಗೆ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಡ. ಈ ಕೈ ಆಣೆಗೂ ಈಗಲೇ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

[ಹೋಗುವನು].

ರಮಾ—ಹೋಗೋ, ಅವಿವೇಕಿ.

ಆನಂದ—ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಿರಬೇಕು; ಆಗ ನಾವು ಕುಡಿದಿರಬೇಕು. ಅವನನ್ನು ಕುಸ್ತಿಗೆ ಕರೆಯಬೇಕು, ಅಖಾಡಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಕುಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬೇಕು; ಅವನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಬೇಕು.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಹಾಗೇಮಾಡು. ಅವನನ್ನು ಜಗಳಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವ ಕಾಗದವನ್ನು ನಾನು ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಕೋಪತಾಪ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂದು ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ರಮಾ—ಭೀಮಣ್ಣ, ಈ ರಾತ್ರಿ ಸುಮ್ಮನಿರಿ. ಯಜಮಾನಿಗೆ ಆಲಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಾಧವಮೂರ್ತಿಯ ವಿಚಾರ ನನಗಿರಲಿ. ಅವನನ್ನು ನಗೆಗೆ ಈಡುಮಾಡಿ, ಅವನ ಹೆಸರು ನಾಣ್ಣುಡಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ, ಕಾಲುಚಾಚಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಲಗುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯೂ ನನಗಿಲ್ಲವೆನ್ನಿ. ನಾನು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ, ನನಗೇ ಗೊತ್ತು.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಅದೇನದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳು. ಅವನ ವಿಚಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳು.

ರಮಾ—ನಿಮಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ. ಅವನ ಮಡಿ, ಆಚಾರ, ಉಪವಾಸಗಳು.

ಆನಂದ—ಹಾಗೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನಾಯಿಯಂತೆ ಬಲಿಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಏನು! ಅವನ ಮಡಿ ಆಚಾರಗಳಿಗೋಸ್ಕರವೆ? ಬಹಳ ಸೊಗಸಾದ ಕಾರಣ ಹುಡುಕಿದೆ! ನೀನು ಘನವಾದ ಸರದಾರನೇ!

ಆನಂದ—ಅಮೋಘವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅವು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಕಾರಣಗಳೇ.

ರಮಾ—ಒಳ್ಳೆ ಮಡಿ, ಒಳ್ಳೆ ಆಚಾರ ಅವನಿಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸುವನು. ಅವನ ಪ್ರಯೋಗಪುಸ್ತಕ ಅನುಕೂಲಸಿಂಧು. ಅವನು ವೇಷ ಧಾರಿಯಾದ ಕತ್ತೆ. ಹತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉರುಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ಗಳನ್ನೇ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸುಗುಣಗಳ ರಾಶಿಯೆಂದೂ, ಅವನ ಸಮಾನ ಮನುಷ್ಯನೇ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವನ ಭಾವನೆ. ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಭ್ರಾಂತಿ: ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲ ಅವನ ಪ್ರೇಮಪಾಶಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿರುವರಂತೆ. ಈ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮುಯ್ಯಿ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಏನುಮಾಡುತ್ತೀ, ಹಾಗಾದರೆ?

ರಮಾ—ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರೇಮಪತ್ರಗಳನ್ನು ಅವನು ತಿರುಗಾಡುವ ದಾರಿ ಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಅವನ ಮೋರೆ, ಮೂತಿ; ಕಣ್ಣು, ನೋಟ; ನಡೆ, ನುಡಿ; ಬಾಯಿ, ಬಣ್ಣ; ಅವುಗಳನ್ನೋದಿ ಅವನನ್ನೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿದ ಕಾಗದಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ನಾನು ನನ್ನ ಯಜಮಾನಿಯಂತೆಯೇ ಬರೆಯಬಲ್ಲೆ. ಹಳೆಯ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿದರೆ ಅವಳು ಬರೆದುದು ಯಾವುದು ನಾನು ಬರೆದುದು ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಭಲಾ! ನಿನ್ನ ಉಪಾಯದ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿದೆ.

ಆನಂದ—ನನ್ನ ಮೂಗಿಗೂ ಆ ವಾಸನೆ ಹೊಕ್ಕಿದೆ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ನೀನು ಹಾಕುವ ಕಾಗದಗಳನ್ನೋದಿ, ಅವು ಯಜಮಾನಿಯಿಂದ ಬಂದುವೆಂದೂ, ಅವಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿರುವಳೆಂದೂ ಭಾವಿಸುವನು.

ರಮಾ—ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದ ಅದೇ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು.

ಆನಂದ—ನಿನ್ನ ಕುದುರೆ ಅವನನ್ನು ಕತ್ತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು.

ರಮಾ—ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಆನಂದ—ಓಹೋ! ಈ ತಮಾಷೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರಮಾ—ಖಂಡಿತ, ಅಮೋಘವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಔಷಧಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನೀವಿಬ್ಬರು, ಕಿಟ್ಟು,

ಮೂವರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅವನು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾಗದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು, ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈಗ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿ ; ಈ ವಿಚಾರ ಕನಸು ಕಾಣಿರಿ.

[ಹೋಗುವಳು].

ಭೀಮಣ್ಣ—ಏನು ಗಂಡುಬೀರಿಯಪ್ಪ, ಇವಳು !

ಆನಂದ—ಹೌದು, ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಗಿತ್ತಿ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಒಳ್ಳೆ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬೇಟೆನಾಯಿ. ನನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದಾಳೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿ ?

ಆನಂದ—ನನ್ನನ್ನೂ ಒಂದುಸಲ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಳು.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಈಗ ಹೋಗಿ ಮಲಗೋಣ ಇನ್ನು—ಮತ್ತೆ, ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಊರಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರಿ.

ಆನಂದ—ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಖರ್ಚುಮಾಡಿಯೂ ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಯಾಗದೇ ಹೋದರೆ ?

ಭೀಮಣ್ಣ—ನಿನಗೇಕಯ್ಯ ಆ ಯೋಚನೆ ! ಹಣವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಕಾಗದ ವನ್ನು ಬರಿ. ಕಡೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗದೆ ಹೋದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಗುಗ್ಗು ಅನ್ನು.

ಆನಂದ—ನಾನು ಈಗಲೇ ಕಾಗದ ಬರೆಯದಿದ್ದರೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಲೇ ಬೇಡ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಬಾ, ಬಾ, ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿಯೋಣ, ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಬಾರಯ್ಯ ! ಬಾ !

ತೆರೆ

ದೃಶ್ಯ ೨

[ವಿಶಾಲವಾದ ತೋಟ. ಭೀಮಣ್ಣ, ಆನಂದರಾಯ, ನಕಲಿ ಕಿಟ್ಟ ಬರುವರು]

ಭೀಮಣ್ಣ—ಬಾರೋ ಕಿಟ್ಟು, ಬೇಗ ಬಾ.

ಕಿಟ್ಟು—ಬಂದೆ, ಬಂದೆ. ಈ ತಮಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮಗುಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಈ ಅಳುಮೋರೆ ಆಚಾರಿ, ಕಳ್ಳಕೊರಮ, ತಾನೂ ತಿನ್ನ ಪರರಿಗೂ ಕೊಡ. ಅವನಿಗೆ ಅವಮಾನಮಾಡುವುದು ನಿನಗೆ ಒಂದು ಸಂತೋಷ ಅಲ್ಲವೆ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಪರಮಾನಂದ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಚಾಡಿ ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಯ್ಯಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಮರತಿದ್ದೇನೆಯೆ?

ಭೀಮಣ್ಣ—ಈಗ ಅವನನ್ನು ರೇಗಿಸಬೇಕು. ಹಾಸ್ಯಕ್ರೀಡುಮಾಡಬೇಕು, ಅಲ್ಲವೇ ಆನಂದ?

ಆನಂದ—ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಬದುಕಿದ್ದು ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ!

ಭೀಮಣ್ಣ—ಅಗೋ, ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಳು ಕುಳ್ಳಿ!

(ರಮಾಬಾಯಿ ಬರುವಳು)

ಏನು ಸಮಾಚಾರ, ನನ್ನ ಚಿನ್ನ!

ರಮಾ—ಆ ಮಾವಿನ ಮರದ ಹಿಂದೆ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ ಇದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದಾನೆ. ಅರ್ಧಗಂಟೆಯ ಕಾಲ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವನ ನೆರಳನ್ನೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಶ್ರೀಮಂತರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಣಕದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೂ ಗೊತ್ತು—ಈ ಕಾಗದ ಅವನನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮರುಳುಮಾಡುತ್ತೆ. ತಮಾಷೆ ತಪ್ಪಿಹೋದೀತು! ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಿ! ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರು (ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಎಸೆಯುವಳು) ಈ ಗಾಳದಿಂದ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದ ಮೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತಿದೆ.

[ಹೋಗುವಳು]

(ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ ಬರುವನು)

ಮಾಧವ—ಎಲ್ಲಾ ಅದೃಷ್ಟ; ಎಲ್ಲವೂ ಅದೃಷ್ಟವೆ. ರಮಾಬಾಯಿ ಒಂದು ದಿನ ಹೇಳಿದಳು: ಯಜಮಾನಿ ನನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು ಎಂದು. ನಾನೂ ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಗೋಚರವಾಗಿದೆ: ಅವಳು ಅನುರಾಗ ತೋರಿಸುವುದಾದರೆ ನನ್ನಂಥವನಿಗೇ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವಳ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತೋರಿಸುವಷ್ಟು ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಅವಳು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಮೇಲೆ ನಾನು ಏನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು?

ಭೀಮಣ್ಣ—ಎಲಾ ಕಳ್ಳ ಭಡವ!

ಕಿಟ್ಟ—ಹುಶ್! ಅವನು ಯೋಚನೆಮಾಡುತ್ತಾ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವನ ಜಂಭ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಪುಕ್ಕ ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ನಲಿಯುತ್ತದೆ ಈ ಕೋಳಿ ನೋಡಿರೊ!

ಆನಂದ—ಅವನ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಬಲ್ಲೆ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಈಗ ಸುಮ್ಮನಿರು!

ಮಾಧವ—ಜೋಡಿದಾರ್ ಮಾಧವಮೂರ್ತಿರಾಯರು, ಅಂದರೆ—

ಭೀಮಣ್ಣ—ಕಳ್ಳಕೊರಮ!

ಆನಂದ—ಸುಡೋ ಅವನನ್ನು.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಹುಶ್! ಹುಶ್!

ಮಾಧವ—ಯಾತಕ್ಕೆ ಆಗಬಾರದು? ಹಿಂದೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ: ಹನುಮನಪುರದ ಜೋಡೀದಾರರ ಮಗಳು ಅವರ ಮನೆಯ ಪೂಜೆ ಆಚಾರಿಯನ್ನೆ ಮದುವೆ ಆದಳು.

ಆನಂದ—ಥೂ, ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ!

ಕಿಟ್ಟ—ಈಗ ಸುಮ್ಮನಿರಿ. ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಅವನ ಮೈ ಹೇಗೆ ಉಬ್ಬುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿ.

ಮಾಧವ—ಮದುವೆ ಆಗಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಮೇಲೆ—ಒಂದು ದಿನ, ಜೋಡೀದಾರರ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ, ಪೋಷಾಕು ಧರಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು—

ಭೀಮಣ್ಣ—ಒಂದು ಕವಣೆ ಇದ್ದರೆ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಹೊಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಮಾಧವ—ಕಿಂಕಾಪಿನಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಮಖಮಲ್ ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಸೇವಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಬರಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಆಗ ತಾನೆ ಇಂದಿರಮ್ಮನ ಸಂಗಡ ಮಾತುಕತೆ ಮುಗಿಸಿ ಹಗಲು ಶಯ್ಯೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ—

ಭೀಮಣ್ಣ—ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಸುಡಬೇಕು!

ಕಿಟ್ಟ—ಹುಶ್, ಶ್! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಮಾಧವ—ಶ್ರೀಮಂತರ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ತೋರುತ್ತ, ದರ್ಪ ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದು ಸಲ ಅವಲೋಕಿಸಿ, ನನಗೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನ ಗೊತ್ತೆಂದೂ, ಅವರು ಅವರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳುವೆನು. ಆಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮೈದುನ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುವೆನು.

ಭೀಮಣ್ಣ—ನಿನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುವೆನು.

ಕಿಟ್ಟ—ಈಗ ಸುಮ್ಮನಿರು, ಈಗ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಮಾಧವ—ಏಳು ಸೇವಕರು ನನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕರಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಡುವರು: ನಾನು ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕುವೆನು; ಗಡಿಯಾರಕ್ಕೆ ಕೀಲು ಕೊಡುವೆನು; ಅಥವಾ ನನ್ನ ಸರಪಣಿ—ಇಲ್ಲ, ರತ್ನದ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಭೀಮಣ್ಣ ಬರುವನು, ದೂರದಿಂದಲೇ ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು—

ಭೀಮಣ್ಣ—ಇವನನ್ನು ಜೀವಸಹಿತ ಬಿಡುವುದೆ ಇನ್ನು?

ಕಿಟ್ಟ—ಗಾಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಎಳೆಯಿಸಿದರೂ ಈಗ ನಾವು ಬಾಯಿ ಬಿಡಬಾರದು, ಮೌನವಾಗಿರಬೇಕು.

ಮಾಧವ—ನನಗೆ ಸಹಜವಾದ ಕಿರುನಗೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ದರ್ಪನಿಷ್ಠುರತೆಗಳನ್ನು ತೋರುವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿ, ಹಸ್ತಲಾಘವ ಕೊಡಲು ಕೈಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೀಡುವೆನು—

ಭೀಮಣ್ಣ—ಆಗ ಭೀಮಣ್ಣನು ನಿನ್ನ ದವಡೆಗೆ ಹೊಡೆಯುವನೊ!

ಮಾಧವ—ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು: ನೋಡು ಭೀಮಣ್ಣ, ನನ್ನ ಸುಯೋಗದಿಂದ ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಗಳನ್ನು, ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದೇನೆ; ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವ ಹಕ್ಕು ನನಗೆ ಉಂಟು—

ಭೀಮಣ್ಣ—ಏನು, ಏನದು?

ಮಾಧವ—'ನಿನ್ನ ಕುಡಿಯುವ ಚಾಳಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.'

ಭೀಮಣ್ಣ—ತೊಲಗೋ, ಗುಲಾಮ!

ಕಿಟ್ಟ—ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮನಿರು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಮ್ಮ ತಮಾಷೆಯ ರಚನೆಯೇ ಹಾಳಾಗುವುದು.

ಮಾಧವ—"ಅಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅವಿವೇಕಿ ಸರದಾರನೊಡನೆ ನೀನು ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ"—

ಆನಂದ—ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು; ಅವನು ಹೇಳುವುದು ನನ್ನ ವಿಚಾರ.

ಮಾಧವ—"ಅವನ ಹೆಸರು ಆನಂದರಾಯ."

ಆನಂದ—ನಾನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ, ನಾನೇ ಎಂದು? ಹಲವರು ನನ್ನನ್ನು ಅವಿವೇಕಿ ಎನ್ನುವರು.

ಮಾಧವ—ಓಹೋ, ಇದೇನಿದು, ಈ ಕಾಗದ?

(ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಕಿಟ್ಟ—ಕಾಡುಕೋಳಿ, ಪೆದ್ದುಮುಂಡೇದು, ಬಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದೆ ಸುಮ್ಮನಿರಿ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಹುಶ್, ಸುಮ್ಮನಿರಿ! ಹಾಸ್ಯದೇವತೆಯೇ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದುವಂತೆ ಅವನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸು!

ಮಾಧವ—ನನ್ನ ಜೀವದಾಣೆ, ಇದು ನನ್ನ ಯಜಮಾನಿಯ ಬರಹ: ಅವಳ 'ಕ'ಗಳು, 'ಮ'ಗಳು, 'ಈ'ಗಳು ಹೀಗೇ ಇರುವುವು. ಅವಳು 'ಪ'ವನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಹೀಗೆಯೇ. ಇದು ಅವಳ ಬರಹ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಆನಂದ—ಅವಳ ' ಕ 'ಗಳು, ' ಮ 'ಗಳು, ' ಈ 'ಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ಏಕೆ?

ಮಾಧವ (ಓದುವನು)—" ಅಜ್ಞಾತನಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನಿಗೆ, ಇದು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಇತರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು "—ಅವಳು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪದಗಳೇ ! . . . ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಅರಗೇ, ಕ್ಷಮಿಸು, ನಿನ್ನನ್ನೊಡೆಯುವೆನು . . . ನಿಧಾನಿಸು ! ಅವಳು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅರುಂಧತಿ ಮುದ್ರೆಯೇ ಇದು: ನಿಜವಾಗಿ, ಇದು ಯಜಮಾನಿ ಬರೆದ ಕಾಗದವೇ, ಇದು ಯಾರಿಗಿರಬಹುದು?

ಕಿಟ್ಟ—ಇವನು ಬಿದ್ದ ಬಲೆಗೆ, ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ !

ಮಾಧವ—

" ದೇವನರಿವನು ಎನ್ನ ಪ್ರೇಮವನು :
ಯಾರಿಗೆನ್ನುವೆಯೋ ?
ಅಧರಗಳೇ ಅಲುಗಬೇಡಿ ;
ಮಾನವನಾರೂ ಅರಿಯಲಾಗದು."

" ಮಾನವನಾರೂ ಅರಿಯಲಾಗದು "—ಮುಂದೆ ಇನ್ನೇನಿದೆ? ವೃತ್ತ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ—" ಮಾನವನಾರೂ ಅರಿಯಲಾಗದು "—ಇದು ನಿನಗೇ ಆದರೋ, ಮಾಧವ ಮೂರ್ತಿ ?

ಭೀಮಣ್ಣ—ಈ ಹೆಗ್ಗಣವನ್ನು ಬಡಿದುಹಾಕಿರೊ !

" ನಾ ಮೆಚ್ಚುವೆಡೆ ಆಜ್ಞೆ ವಿಧಿಸಬಲ್ಲೆ ;
ಪತಿವ್ರತೆಯ ಖಡ್ಗದಂತಿರುವ ಮೌನ
ರಕ್ತ ಸುರಿಸದೆ ಎನ್ನ ಎದೆಯ ನಿರಿಯುವುದು ;
' ಪ ಫ ಬ ಭ ಮ ' ಎನ್ನ ಜೀವನವನಾಳುವುದು "

ಕಿಟ್ಟ—ಇದೊಂದು ಅಸಂಬದ್ಧ ಒಗಟಿ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಒಳ್ಳೆ ಚತುರೆ, ಈ ರಮಾ.

ಮಾಧವ—' ಪಫಬಭಮ ' ಎನ್ನ ಜೀವನವನಾಳುವುದು—ಇದೇನಿದು !—ಇರಲಿ, ನೋಡೋಣ.

ಕಿಟ್ಟ—ಎಂಥ ವಿಷದ ಲಡ್ಡುಗೆ ಕೊಟ್ಟಳೋ ಇವನಿಗೆ !

ಭೀಮಣ್ಣ—ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಹೇಗೆ ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತಿದಾನೆ ನೋಡು.

ಮಾಧವ—" ನಾಮೆಚ್ಚುವೆಡೆ ಆಜ್ಞೆ ವಿಧಿಸಬಲ್ಲೆ " ಹೌದು, ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬಹುದು : ನಾನಿರುವುದು ಅವಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ; ಅವಳು ನನ್ನ ಯಜಮಾನಿ. ಸಾಧಾರಣಬುದ್ಧಿಗೂ ಇದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ತೊಡಕೂ ಇಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯದು, ಪವರ್ಗದ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವೇನು? ನನಗೂ ಅವಕ್ಕೂ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಸಂಬಂಧ ಅಥವಾ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಲ್ಲೆನಾದರೆ—ನಿಧಾನ—ಪ, ಫ, ಬ, ಭ, ಮ—

ಭೀಮಣ್ಣ—ಅದರ ಅರ್ಥ ಹೇಳು ನೋಡೋಣ. ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಓಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಿಟ್ಟ—ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ, ಈ ನಾಯಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಬೊಗಳಿಯೇ ಬೊಗಳುವುದು.

ಮಾಧವ—ಪವರ್ಗವನ್ನು ಕೊನೆಯಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓದಿದರೆ—'ಮ' ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾಗುವುದು. . . 'ಮಾ'—ಆಹಾ! ಅದೇ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರ.

ಕಿಟ್ಟ—ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ—ಏನನ್ನಾದರೂ ಪತ್ತೆ ಮಾಡುವನೆಂದು? ತಪ್ಪು ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಇದು ಬಹು ಶಕ್ತನಾದ ನಾಯಿ.

ಮಾಧವ—'ಮಾ' ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರವೇನೋ ಸರಿ; ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ; ಅವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ 'ಧ' ಬರುವ ಬದಲು 'ಭ' ಬಂದಿದೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ನಿನಗೆ ಕಡೆಗೆ ಬರುವುದು ಒಂದೇ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಅವನನ್ನು ಒಡಿದುಹಾಕಿ, 'ಅಯ್ಯೋ' ಎನ್ನಿಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟು ಮಾಡದೆ ಬಿಡುವೆನೇ ನಾನು!

ಮಾಧವ—ಅದರ ಮುಂದಿನ ಅಕ್ಷರವೂ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇದೇನೆಂದು ಕಾಣಲಿ.

ಕಿಟ್ಟ—ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬರುವ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಮಾಧವ—"ಪ, ಫ, ಬ, ಭ, ಮ"—ಈ ವೇಷ ಮೊದಲವೇಷದ ಹಾಗಲ್ಲ. ಇದು ಹೇಗಾದರೂ ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇವನ್ನು ಕಡೆಯಿಂದ ಓದಿದರೆ ಮೊದಲಕ್ಷರ "ಮ"; ಅದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಆರಂಭಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳು; ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳು; ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪವರ್ಗದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೆ ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವಳು. ಸರಿ, ಇನ್ನು ಗದ್ಯಭಾಗ.

(ಓದುವನು)

ಇದು ನಿನಗೆ ತಲಪಿದರೆ, ಆಲೋಚಿಸು. ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟಭಾಗ್ಯ ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸದು; ಆದರೆ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಗೆ ಹೆದರಬೇಡ; ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ದೊಡ್ಡವರು; ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡತನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವರು; ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡತನ ಬಂದು ಬೀಳು

ವುದು. ವಿಧಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೈತೆರೆದು ಕರೆಯುವುದು. ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಆಲಂಗಿಸು; ಮುಂದೆ ಬರುವ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಅಸುವಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಳುಮೋರೆಯನ್ನು ಬಿಡು, ಹೊಸತಾಗಿ ಅರಳಿರುವ ಹೂವಿನಂತೆ ಹರ್ಷವನ್ನು ಬೀರು. ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡು; ಸೇವಕರ ಮೇಲೆ ರೇಗು; ನಿನ್ನ ನಾಲಗೆ ದೊಡ್ಡ ವಾದಗಳನ್ನು ಹೂಡಲಿ; ಶ್ರೀಮಂತನಂತೆ ನಟನೆಮಾಡು; ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಯಾರು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುವಳೋ ಅವಳು ಹೇಳುವ ನೀತಿ ಇದು; ಕೆಂಪು ಅಂಚಿನ ಕಲಾಬತ್ತು ಪಂಚೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂದು, ಸರಿಗೆ ರುಮಾಲು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದವರು ಯಾರು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊ. ಜೋಡೀದಾರನಾಗುವ ಆಸೆ ಇದ್ದರೆ, ಆದಂತೆಯೆ ಸರಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪಾರುಪತ್ತೆಗಾರ ನಾಗಿಯೆ ಉಳಿಯುವೆ, ಸೇವಕರ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿರುವೆ, ಭಾಗ್ಯದೇವತೆಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲೂ ನೀನು ಅನರ್ಹನಾಗುವೆ. ನಿನ್ನ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬದಲು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವ,

ಶ್ರೀಮಂತಳಾದ—ಅಸುಖಿ

ಯಾವ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಏನನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲೆವು. ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ನಾನು ಗರ್ವದಿಂದಲೇ ಇರುವೆನು; ವಿವೇಕಿಗಳ ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನೋದುವೆನು; ಭೀಮಣ್ಣನನ್ನು ಜಗಳದಲ್ಲಿ ತುಳಿಯುವೆನು; ಸೇವಕರ ಸಹವಾಸ ವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವೆನು; ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಪ್ಪದೆ ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗುವೆನು. ಈಗ ನಾನು ತಿಳಿಗೇಡಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರಣವೂ ಹೇಳುವುದು ಒಂದನ್ನೆ—ನನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಯಜಮಾನಿಗೆ ಅನುರಾಗವಿದೆ. ಜರತಾರಿ ಪಂಚೆಯನ್ನುಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದವಳು ಅವಳೇ; ಸರಿಗೆ ರುಮಾಲು ನನ್ನ ತಲೆಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದವಳು ಅವಳೇ; ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅನುರಾಗ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ಹೇಳುವಳು. ನನ್ನ ಗ್ರಹಗಳು ಈಗ ಉಚ್ಚದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅವುಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಈಗ ನಾನು ಪರಮ ಸುಖಿ. ಜರತಾರಿಪಂಚೆ ಉಟ್ಟು, ಸರಿಗೆ ರುಮಾಲು ಧರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಗರ್ವ ಏರುವುದು, ನನ್ನ ವರ್ತನೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗುವುದು. ನನ್ನ ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಸಾಲದು. ಪುನಃ ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಬರವಣಿಗೆ ಇದೆ.

(ಓದುವನು)

ನಾನು ಯಾರೆಂದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಲೇಬೇಕು, ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆಯಾದರೆ, ಅದು ನಿನ್ನ ಕಿರುನಗೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಿ;

ಕಿರುನಗೆ ನಿನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಬರುವಾಗ ಕಿರುನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು—ಎಂದು ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ."

ದೇವದೇವ ನಿನಗೆ ನಮಿಸುವೆನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಿರುನಗೆ ನೆಲಸಿಯೇ ಇರುವುದು. ನೀನು ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಮಾಡುವೆನು.

[ಹೋಗುವನು]

ಕಿಟ್ಟ—ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಇಂಥ ತಮಾಷೆ ಇನ್ನು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಇದೊಂದೇ ಸಾಕು; ರಮೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಮದುವೆಯಾಗಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧ.

ಆನಂದ—ನಾನೂ ಸಿದ್ಧ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಅವಳು ಇನ್ನು ಯಾವ ಬಳುವಳಿಯನ್ನೂ ತರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು.

ಆನಂದ—ನನಗಾದರೂ ಅಷ್ಟೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಇಂಥ ಮರುಳು ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಬೇಟೆನಾಯಿ ಇಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತಿದೆ.

(ರಮಾಬಾಯಿ ಬರುವಳು)

ಭೀಮಣ್ಣ—ರಮಾ, ನಿನಗೆ ಶರಣು, ಶರಣು.

ಆನಂದ—ನಾನೂ, ನಿನಗೆ ಶರಣು, ಶರಣು.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಇಂದಿನಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸೇವಕ.

ಆನಂದ—ನಾನೂ, ನಿನ್ನ ಸೇವಕ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಎಂಥ ಕನಸಿನ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವೆ. ಈ ಕನಸು ಒಡೆದ ಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುವುದು ಖಂಡಿತ.

ರಮಾ—ನನಗೆ ನಿಜ ಹೇಳಿ. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆಯೋ ?

ಭೀಮಣ್ಣ—ಖಂಡಿತವಾಗಿ.

ರಮಾ—ಈ ಆಟದ ಫಲವನ್ನು ನೋಡುವ ಇಚ್ಛೆ ಇರುವುದಾದರೆ ಅವನು ಯಜಮಾನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಅವಳಿಗೆ ಜರತಾರಿ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಕಂಡರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಿಗೆ ರುಮಾಲಿಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಬದ್ಧದ್ವೇಷ. ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಆಲಸ್ಯ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಿರುನಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಅವಳು ಅವನನ್ನು ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಖಂಡಿತ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುವ ಆಸೆ ಇದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬನ್ನಿ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದಾದರೆ, ನರಕಕ್ಕಾದರೂ ಬರಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧ.

ಆನಂದ—ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರುತ್ತೇನೆ.

ತೆರೆ

ದೃಶ್ಯ ೩

(ತೋಟದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ. ಯಜಮಾನಿ, ರಮಾಬಾಯಿ ಬರುವರು)

ಯಜಮಾನಿ—ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ? ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದಾನೆ ಅವನು. ಅವನ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಸೌಜನ್ಯ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ?

ರಮಾ—ತಾಯಿ, ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಪಿಶಾಚಿ ಹಿಡಿದಿರಬಹುದು.

ಯಜ.—ಏನು ಸಮಾಚಾರ? ಹುಚ್ಚಾ ಪಟ್ಟೆ ಕೂಗುವನೇನು?

ರಮಾ—ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ; ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿರುನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದಾನೆ. ಅವನು ಬರುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವಕರು ಇರುವುದು ಮೇಲು, ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಶುದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.

ಯಜ.—ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. (ರಮಾಬಾಯಿ ಹೋಗುವಳು) ನಾನೂ ಅವನಂತೆಯೇ ಹುಚ್ಚಿ. ನನ್ನ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ದುಃಖ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಮೂಲವಾಗಿದೆ.

(ರಮಾಬಾಯಿ, ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ ಬರುವರು)

ಯಜ.—ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ, ಕ್ಷೇಮವೆ?

ಮಾಧವ—ಹೊ! ಹೊ! . . .

[ಎಂದು ಕಿರುನಗೆ ಬೀರುವನು]

ಯಜ.—ಇದೇನು! ಈ ನಗು! ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವುದು ದುಃಖ ಮಯವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ.

ಮಾಧವ—ದುಃಖಮಯವಾದ ಸಂದರ್ಭವೆ! ನಾನೂ ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಇರ ಬಲ್ಲೆ. ಈ ಸರಿಗೆ ರುಮಾಲು ಬಹು ಭಾರ, ತಲೆ ನೋಯುತ್ತಿದೆ; ಆದರೇನು?

ಅದರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದರೂ ಸಾಕು. ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ: "ಒಬ್ಬರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದರೆ, ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದಂತೆ" ಎನ್ನುವ ಮಾತು.

ಯಜ.—ಮೂರ್ತಿ, ನಿನ್ನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ? ನಿನಗೆ ಏನು ಕಾಯಿಲೆ?

ಮಾಧವ—ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಯೋಚನೆಗಳು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಅವನ ಕೈಯನ್ನೇ ಸೇರಿತು. ಆಜ್ಞೆಗಳೆಲ್ಲ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆ ಬರಹ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದದ್ದು ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

ಯಜ.—ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ, ಹೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವೆಯಾ?

ಮಾಧವ—ಹಾಸಿಗೆ! ಆಗಲಿ, ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ.

ಯಜ.—ದೇವರೇ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಇದೇಕೆ ಇಷ್ಟು ನಗು? ಕೈಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟುಬಾರಿ ಮುತ್ತಿಡುವುದೇಕೆ!

ರಮಾ—ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ, ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದೀಯಾ?

ಮಾಧವ—ಎಲ್ಲವು ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗಲಿ! ಹೌದು, ಹೌದು. ನವಿಲುಗಳು ಕೆಂಬೂತಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಕೊಡುತ್ತಿವೆ.

ರಮಾ—ಯಜಮಾನಿಯ ಮುಂದೆ ಇದೇತಕ್ಕೆ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ನಡತೆ, ಈ ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯ?

ಮಾಧವ—"ದೊಡ್ಡದನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಬೇಡ" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದುದು ಸರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಯಜ.—ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ, ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಏನು?

ಮಾಧವ—"ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ದೊಡ್ಡವರು."

ಯಜ.—ಏನೆಂದೆ?

ಮಾಧವ—"ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡತನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವರು."

ಯಜ.—ಏನು ನೀನು ಹೇಳುವುದು?

ಮಾಧವ—"ಕೆಲವರ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡತನ ಬಂದು ಬೀಳುವುದು."

ಯಜ.—ದೇವರೇ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಬೇಕು!

ಮಾಧವ—"ಕೆಂಪಂಚಿನ ಕಲಾಬತ್ತು ಪಂಚೆಯನ್ನುಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು ಯಾರು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊ."

ಯಜ.—ಕೆಂಪಂಚಿನ ಕಲಾಬತ್ತಿನ ಪಂಚೆ!

ಮಾಧವ—"ನೀನು ಸರಿಗೆ ರುಮಾಲು ಧರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಲು ಆಶಿಸಿದವರು ಯಾರು . . ."

ಯಜ.—ಸರಿಗೆ ರುಮಾಲು ! !

ಮಾಧವ—"ನೀನು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯನಾದಂತೆಯೇ ಸರಿ."

ಯಜ.—ಇದೇನು, ಈ ಅಸಂಬದ್ಧವಾದ ಮಾತು ?

ಮಾಧವ—"ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ನೀನು ಸೇವಕನಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವೆ."

ಯಜ.—ಸರಿ, ಸರಿ ; ಇವನಿಗೆ ಹುಚ್ಚೇ ಹಿಡಿದಿದೆ. . . .

(ಕೂತಿದ್ದವಳು ಎದ್ದುಹೋಗುತ್ತಾ)

ರಮಾಬಾಯಿ ಈತನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗ ಭೀಮಣ್ಣನೆಲ್ಲಿ ? ನನ್ನವರು ಕೆಲವರು ಈತನನ್ನು ವಿಶೇಷ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನನ್ನ ಜೋಡಿಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗ ಹೋದರೂ ನಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಈತನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯದೆ ಇರಲಿ.

(ಯಜಮಾನಿ, ರಮಾಬಾಯಿ ಹೋಗುವರು)

[ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ ಬಹಳ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಗರ್ವಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದವನಾಗಿ ಹಾವಭಾವಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಲಿರುವನು.]

ಮಾಧವ—ಓಹೊ, ಹೊ ! ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವೆಯೋ ಈಗ ನೀನು ? ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಭೀಮಣ್ಣನೇ ಆಗಬೇಕು ! ಆ ಕಾಗದಕ್ಕೂ ಈ ಮಾತಿಗೂ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದಾಳೆ ; ಅವನು ಬರಲಿ, ನಾನು ರೇಗುತ್ತೇನೆ. ಆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಹೇಳುವುದು ಅದನ್ನೆ : "ನಿನ್ನ ನಮ್ರತೆಯನ್ನು ಬಿಡು, ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡು ; ಸೇವಕರ ಮೇಲೆ ರೇಗು ; ಘನವಾದ ದೊಡ್ಡಮಾತುಗಳನ್ನಾಡು ; ನಿನ್ನ ನಡೆನುಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರಲಿ" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಯಾವ ರೀತಿ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದಾಳೆ ; ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಪೂಜ್ಯರಾದವರ ನಡೆ ; ಅರಸುಮನೆತನದವರಂತೆ ನಿಧಾನವಾದ ಮಾತು, ಇತ್ಯಾದಿ. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಈಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆ, ಅವನನ್ನು ನಾನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಈಗ ತಾನೆ ಅವಳು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ "ಈತನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. "ಈತನನ್ನು", ಮಾಧವಮೂರ್ತಿಯನ್ನಲ್ಲ, ಸೇವಕನನ್ನಲ್ಲ . . . "ಈತನನ್ನು". ಇನ್ನೇನು, ಎಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡುತ್ತವೆ ; ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ—ಎಳ್ಳಷ್ಟು, ಸಾಸುವೆಯಷ್ಟೂ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅಡಚಣೆಯಾಗಲಿ, ಅಪನಂಬಿಕೆಯಾಗಲಿ, ಅಪಾಯವಾಗಲಿ—ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ—ಇನ್ನೇನು? ನನ್ನ ಆಸೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗೂ ನನಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಯಾವುದೂ ಬರಲಾರದು. ಇದು ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಲ್ಲ. ಈಶ್ವರಸಂಕಲ್ಪ; ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು.

(ರಮಾಬಾಯಿ, ಭೀಮಣ್ಣ, ನಕಲಿಕಿಟ್ಟ ಬರುವರು)

ಭೀಮಣ್ಣ—ದೇವರಾಣೆ! ಎಲ್ಲಿ ಅವನು? ನರಕದಲ್ಲಿರುವ ಪಿಶಾಚಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸರಿ, ನಾನು ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಕಲಿಕಿಟ್ಟ—ಇಗೋ! ಇಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ! ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಇದ್ದೀರಿ? ಏನಯ್ಯ ನಿನ್ನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ?

ಮಾಧವ—ತೊಲಗಿ, ತೊಲಗಿ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದವರು ಯಾರು? ನಾನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿದೇನೆ. ನನ್ನ ಗೊಡವೆ ನಿಮಗೇಕೆ? ತೊಲಗಿ, ತೊಲಗಿ!

ರಮಾ—ಇವನನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಪಿಶಾಚಿ ಏನು ಗಟ್ಟಿ! ಅದರ ಮಾತಿನ ಜೋರು ನೋಡಿ! ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ, ನಿಮಗೆ? ಅವನನ್ನು ನೀನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯಜಮಾನಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವಳು.

ಮಾಧವ—ಆಹಾ! ಆಹಾ! ಅವಳು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದಳೇನು?

ಭೀಮಣ್ಣ—ಸಾಕು, ಸಾಕು: ಉಶ್! ಉಶ್!! ಬಹಳ ಮೃದುವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕು. ಆ ಕೆಲಸ ನನಗೆ ಬಿಡಿ. ಮಾಧು, ಹೇಗಿರುವೆಯಪ್ಪ? ನಿನ್ನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ? ಏನಯ್ಯ, ಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ಬಡಿದು ಓಡಿಸಬೇಕು. ಅದು ಮನುಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೇ ಶತ್ರುವಲ್ಲವೆ ಯೋಚನೆಮಾಡು.

ಮಾಧವ—ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದೇನು, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೋ?

ರಮಾ—ಭಲಾ, ಭಲಾ! ನೋಡಿದೆಯಾ, ಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ಬೈದರೆ ಇವನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಅಳುಕುತ್ತದೆ! ಇವನಿಗೆ ಪಿಶಾಚಿ ಹಿಡಿಯದೇ ಇರಲಿ ಎಂದು ದೇವರಿಗೆ ಮೊರೆ ಇಡಬೇಕು.

ಕಿಟ್ಟ—ಇವನ ರಕ್ತವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ರಮಾ—ಅದಕ್ಕೇನು, ಬದುಕಿದ್ದರೆ, ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾಗಲಿ. ಯಜಮಾನಿಗೆ ಇವನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

ಮಾಧವ—ಏನಂದೆ . . . ಯಜಮಾನಿ . . . ?

ರಮಾ—ರಾಮ, ರಾಮ! ಸರಿಹೋಯಿತು!

ಭೀಮಣ್ಣ—ಮಹಾತಾಯಿ, ಸುಮ್ಮನಿರು. ಹೀಗಲ್ಲ, ಇದರ ಮಾರ್ಗ. ನೋಡಿದೆಯಾ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ! ಅವನ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನನಗೆ ಬಿಡಿ.

ಕಿಟ್ಟ—ನಯ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ; ನಿಧಾನ, ನಿಧಾನ; ಅದು ಒರಟು ಪಿಶಾಚಿ; ಅದಕ್ಕೆ ಒರಟುಮಾರ್ಗ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಏನಯ್ಯ ಮೂರ್ತಿ, ಹೇಗಯ್ಯ ಇದೀಯೆ? . . . ಮಾಧೂ, ಏನ್ಮಗು?

ಮಾಧವ—ಅಯ್ಯಾ!

ಭೀಮಣ್ಣ—ಬಾ ಮಗು, ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಮ್ಮ. ಏನಯ್ಯ ನಿನ್ನಂಥ ವಿವೇಕಿಗಳು ದೆವ್ವದ ಸಂಗಡ ಆಟ ಆಡಬಾರದು. ಅದನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕು.

ರಮಾ—ಅವನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರ ಹೇಳಿಸು, ಭೀಮಣ್ಣ, ಎರಡು ದೇವರನಾಮ ಹೇಳಿಸು.

ಮಾಧವ—ಏನೆಂದೆ? ನನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ದೇವರನಾಮವೆ?

ರಮಾ—ನೋಡಿದೆಯಾ? ದೇವರ ಹೆಸರು ಎಂದರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾಧವ—ನಿಮಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ! ಸೋಮಾರಿಗಳು. ತೊಲಗಿ ಇಲ್ಲಿಂದ! ನಾನು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಅಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ. ಆಗಲಿ, ನಿಮಗೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ.

(ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ ಹೋಗುವನು)

ಭೀಮಣ್ಣ—ಏನಯ್ಯ ಇದು?

ಕಿಟ್ಟ—ಇದನ್ನೆ ನಾಟಕವೆಂದು ಆಡಿದ್ದರೆ, ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು, ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ನಾನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಈ ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನೆ, ಆತ್ಮವನ್ನೆ ಆವರಿಸಿದೆ.

ರಮಾ—ಅವನನ್ನು ಈಗ ಬಿಡಬಾರದು, ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಯುಕ್ತಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಅದೇಕೆ; ಅವನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸೋಣ.

ರಮಾ—ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಲಾಟೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಬನ್ನಿ. ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವನನ್ನು ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕೋಣ. ಅವನು ಹುಚ್ಚ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಯಜಮಾನಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ನಾವು ಅದನ್ನೇ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ಸಂತೋಷ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ. "ಇನ್ನು ತಮಾಷೆ ಸಾಕಪ್ಪಾ, ಸಾಕು" ಎಂದು ನಮಗೆ ತೋರುವ ವರೆಗೂ,

ಅವನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮರುಕ ಹುಟ್ಟುವ ವರೆಗೂ ಇದು ಮುಂದುವರಿಯಲಿ. ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿ, 'ಹುಚ್ಚರನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಜಾಣೆ' ಎಂದು ರಮಾಬಾಯಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ತೆರೆ

ದೃಶ್ಯ ೪

(ಯಜಮಾನಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಣೆ. ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ ಒಳ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿರುವನು. ಅವನು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಮಾಬಾಯಿ, ನಕಲಿಕಿಟ್ಟ ಬರುವರು.)

ರಮಾ—ಹಾಗಲ್ಲ; ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ಈ ಶಾಲು ರುಮಾಲನ್ನು ಧರಿಸು, ಈ ಅಂಚಿನ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಹೊದೆದುಕೊ, ಈ ಗಡ್ಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊ. ನೀನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಬರುವಹಾಗೆ ಮಾಡು. ಬೇಗ, ಬೇಗ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ಭೀಮಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.

[ರಮಾಬಾಯಿ ಹೋಗುವಳು]

ಕಿಟ್ಟ—ಆಗಲಿ, ಈ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸುವೆನು; ನಟನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವೆನು. ಈ ವೇಷವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಮೊದಲಿಗನಿರಬಹುದು. ನನ್ನ ಎತ್ತರ ಸಾಲದು; ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ತೆಳ್ಳಗಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಾನು ಸತ್ಯವಂತ, ಗೃಹಸ್ಥ; ವಿವೇಕಿ, ವಿದ್ವಾಂಸ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ಅಗೋ ಅವರೂ ಬಂದರು.

(ಭೀಮಣ್ಣ, ರಮಾಬಾಯಿ ಬರುವರು)

ಭೀಮಣ್ಣ—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ನಮಸ್ಕಾರ.

ಕಿಟ್ಟ—ಭೀಮಣ್ಣ, ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಾನ್‌ಭವ. ಕಾಗದ, ಕಡ್ಡಿ ಕಾಣದ ಕಾತ್ಯಾಯನ ಋಷಿ, ಕಪಿಲವಸ್ತುವಿನ ರಾಜ ಗೋಪೀಚಂದನ ಸೋದರಸೊಸೆಗೆ ಬಹು ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದಂತೆ "ತದಸ್ತಿ, ಇತಿ, ತದಸ್ತಿ." ನಾನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಾನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಾಗಿದೇನೆ. ಹೇಗೇ ಎಂದರೆ—ತತ್ ಎಂದರೆ ತತ್, ಅದು; ಅಸ್ತಿ ಎಂದರೆ ಅಸ್ತಿ, ಇದೆ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ.

ಕಿಟ್ಟ (ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ)—ಮಾಧೂ, ಮಾಧೂ! ಅಸ್ಮಿನ್‌ಗೃಹೆ ಶಾಂತಿರಸ್ತು, ಶಾಂತಿರಸ್ತು! ಶಾಂತಿ ಶ್ಯಾಂತಿ ಶ್ಯಾಂತಿಃ!

ಭೀಮಣ್ಣ—ಕೊರಮ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಭಲಾ!

ಮಾಧವ—ಯಾರದು, ಕೂಗುವರು?

ಕಿಟ್ಟ—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಯ್ಯ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು . . . ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರುವ ಮಾಧವ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದಾರೆ.

ಮಾಧವ—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ, ನೀವು ಒಳ್ಳೆಯವರು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ. ನನ್ನ ಯಜಮಾನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಹೂ, ಫಟ್, ಫಟ್–ಎಲಾ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ, ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಾ. ಇವನನ್ನು ಯಾತಕ್ಕೆ ಹಿಂಸಿಸುವೆ? ಏನು, ಹೆಂಗಸರ ವಿಷಯವನ್ನುಳಿದು ಬೇರೆ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲವೋ ನಿನಗೆ?

ಭೀಮಣ್ಣ—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಸರಿ.

ಮಾಧವ (ಒಳಗಿನಿಂದಲೆ)—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ನನಗೆ ಮಾಡಿರುವಷ್ಟು ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ. ನಾನು ಹುಚ್ಚನೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸ ಬೇಡಿ. ಆ ಹಾಳುಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಕಡುಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿದಾರೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ, ನಿನ್ನ ಮಾತೆಲ್ಲ ಅನೃತದ ಕಂತೆ! ನಾನು ಒಳ್ಳೆ ಯವನು, ನಿನ್ನನ್ನು ವೃಥಾ ಬಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ, ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏನೆಂದೆ? ಕೋಣೆ ಕತ್ತಲು ಎಂದೆಯಾ?

ಮಾಧವ—ಪಾತಾಳಲೋಕದಷ್ಟು ಕತ್ತಲೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಇದೇನಯ್ಯ, ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ? ಈ ಕೋಣೆಗೆ ನೀಳ್‌ಕಿಟಕಿ ಗಳಿವೆ, ಮೇಲ್‌ಕಿಟಕಿಗಳಿವೆ, ಗವಾಕ್ಷಗಳಿವೆ; ಬೆಳಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಮಾಧವ—ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ. ಈ ಕೋಣೆ ಕತ್ತಲು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಹುಚ್ಚ, ನೀನು ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪು. ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಅಂಧಕಾರವಿಲ್ಲ. ಈ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಮುಗ್ಗುರಿಸುತ್ತಾ ಇರುವೆ.

ಮಾಧವ—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ ಈ ಕೋಣೆಯ ಕತ್ತಲು ಅಜ್ಞಾನದಷ್ಟೆ ಇದೆ; ಅಜ್ಞಾ ನಾಂಧಕಾರ ಪಾತಾಳದ ಕತ್ತಲಿನಷ್ಟು ಇದ್ದರೂ ಸರಿ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಆಗಿರುವಷ್ಟು ಅನ್ಯಾಯ ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಿಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹುಚ್ಚು ನನಗೆ ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ, ಪ್ರಶ್ನೆಕೇಳಿ, ಉತ್ತರಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಕಾಡುಕೋಳಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪಿತ್ತಂಘೋರಂ ಭಟ್ಟರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ?

ಮಾಧವ—ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಜೀವ ಒಂದು ಪಕ್ಷಿಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಿಸಬಹುದು—ಎಂದು.

ಕಿಟ್ಟ—ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ?

ಮಾಧವ—ಮಾನವನ ಆತ್ಮ ಘನವಾದ ವಸ್ತು : ಭಟ್ಟರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ಅನುಮೋದಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಿಟ್ಟ—ಇಗೋ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೂ ಇರು : ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುವ ಮೊದಲು, ನೀನು ಭಟ್ಟರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಆತ್ಮ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದೊ ಎನ್ನುವ ಭೀತಿಯಿಂದ ನೀನು ಕಾಡುಕೋಳಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಡಬೇಕು. ನಮಸ್ಕಾರ, ನಾನು ಹೋಗಿಬರುವೆನು.

ಮಾಧವ—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ ! ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ !!

ಭೀಮಣ್ಣ—ಘನಂದಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ಸರಿ, ನೀನು.

ಕಿಟ್ಟ—ಹಾಗಲ್ಲವಯ್ಯಾ, ನಾನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧ.

ರಮಾ—ಗಡ್ಡ, ಶಾಲು ಇಲ್ಲದೇನೆ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಭೀಮಣ್ಣ—ಈಗ ನಿನ್ನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲೆ ಅವನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸು. ಆಗ ಏನು ಹೇಳುವನೋ ನೋಡೋಣ. ಅವನ ಕೊರಮತನಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಹಾಕಿ ಸುಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಈಗ ಅವನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಯಜಮಾನಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಗ್ರಹ ಹೆಚ್ಚಿದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಈ ತಮಾಷೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ನಡೆಯಿಸುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಾ.

(ಭೀಮಣ್ಣ, ರಮಾಬಾಯಿ ಹೋಗುವರು)

ಕಿಟ್ಟ (ಹಾಡುವನು, ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ)—

'ಹೇ ರಾಮಮೂರುತಿ, ನೀ ಹರ್ಷ ಮೂರುತಿ.
ಪೇಳಯ್ಯಾ ಎನಗೆ ನಿನ್ನ ಸತಿಯ ಕ್ಷೇಮವ'

ಮಾಧವ—ನಕಲಿಕಿಟ್ಟಾ !

ಕಿಟ್ಟ—ನನ್ನ ಸತಿಗೆ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲ, ದೇವರಾಣೆಗೂ.

ಮಾಧವ—ಕಿಟ್ಟಾ, ನಕಲಿಕಿಟ್ಟಾ !

ಕಿಟ್ಟ—ಅಯ್ಯೊ ! ಅವಳು ಹಾಗಿರುವುದೇಕೆ ?

ಮಾಧವ—ನಕಲಿಕಿಟ್ಟಾ, ಕೂಗುತ್ತಿರುವವನು ನಾನು.

ಕಿಟ್ಟ—ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ—ಆಹಾ ! ಕೂಗಿದವರು ಯಾರು ?

ಮಾಧವ—ನಕಲಿಕಿಟ್ಟ, ನೀನು ಒಳ್ಳೆಯವನು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೆ ಮಾಡಿರುವೆನು, ಮುಂದಕ್ಕೂ ಮಾಡುವೆನು. ಒಂದು ದೀಪ, ಕಾಗದ, ಕಡ್ಡಿ, ಮಸಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡಯ್ಯ. ಈ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಿಟ್ಟ—ಯಾರದು. ಮಾಧವಮೂರ್ತಿರಾಯರೆ ?

ಮಾಧವ—ಹೌದಯ್ಯ, ಕಿಟ್ಟ.

ಕಿಟ್ಟ—ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ, ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತು ?

ಮಾಧವ—ಅಯ್ಯಾ ನಕಲಿಕಿಟ್ಟ ! ನನಗೆ ಮಾಡಿರುವಷ್ಟು ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವತ್ತೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಎಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಗಿದೆಯೊ, ಅಷ್ಟೇ ನೆಟ್ಟಗಿದೆ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯೂ.

ಕಿಟ್ಟ—ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೆ ನೆಟ್ಟಗಿದೆಯೆ ? ನಕಲಿಕಿಟ್ಟನ ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚು. ನೆಟ್ಟಗಿಲ್ಲವಾದರೆ, ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರುವುದು ಖಂಡಿತ.

ಮಾಧವ—ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿದಾರೆ ; ಕತ್ತಲಲ್ಲಿಟ್ಟಿದಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು ಇಲ್ಲಿಗೆ. ಹಾಳುಜನ, ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತಿದಾರೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಇಲ್ಲೇ ಇರುವರು. ಏನು ವಿವೇಕವನ್ನು ಬೇಕೋ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊ.

(ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವನು)

ಮಾಧು, ಮಾಧು ! ದೇವರೇ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದ್ರೆಮಾಡು.

ಮಾಧವ—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ !

ಕಿಟ್ಟ (ಧ್ವನಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ)—ಅವನ ಸಂಗಡ ಏನು ಮಾತು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ—

(ಪುನಃ ಬದಲಾಯಿಸಿ)—ನನಗೇನಯ್ಯ ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ? ನಾನು ಮಾತನಾಡುವು ದಿಲ್ಲ. ನಮಸ್ಕಾರ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ಹೋಗಿಬನ್ನಿ—ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಮಾನ್‌ಭವ. ಶೀಘ್ರ

ಮೇವ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವ ಪ್ರಾಪ್ತಿರಸ್ತು, ತಥಾಸ್ತು—ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ. ನಾನು ಮದುವೆ ಆಗುತ್ತೇನೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ.

ಮಾಧವ—ಕಿಟ್ಟಾ, ಕಿಟ್ಟಾ, ನಕಲಿ ಕಿಟ್ಟಾ!

ಕಿಟ್ಟ—ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ. ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಯ್ಯ. ನೀನು ಹೇಳುವುದೇನು? ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಯ್ಯುವರಯ್ಯ.

ಮಾಧವ—ಕಿಟ್ಟ, ನೀನು ಬಹು ಒಳ್ಳೆಯವನು. ಒಂದು ದೀಪ, ಒಂದು ಕಾಗದ ತಂದುಕೊಡಯ್ಯ. ನನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ, ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ.

ಕಿಟ್ಟ—ನೀನು ಹೇಳುವಂತೆ ಇದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತೊ!

ಮಾಧವ—ನನ್ನ ಕೈಮೇಲಿನ ಆಣೆ, ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೆ ಇದೇನೆ. ಕಿಟ್ಟ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮಸಿ, ಕಾಗದ, ದೀಪ ತಂದುಕೊಡು. ನಾನು ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯುವೆನು. ಅದನ್ನು ಯಜಮಾನಿಗೆ ನೀನೇ ತಲಪಿಸು. ನಿನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುವೆನು.

ಕಿಟ್ಟ—ಆಗಲಿ, ತಂದುಕೊಡುವೆನು. ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು, ನಿನಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ನಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಾ?

ಮಾಧವ—ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಯ್ಯ ನನಗೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹುಚ್ಚಿಲ್ಲ ನಾನು ನಿಜ ಹೇಳುತ್ತಿದೇನೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಹುಚ್ಚನ ಮೆದುಳನ್ನು ನೋಡುವ ವರೆಗೂ ನಾನು ಅವನನ್ನು ನಂಬಲಾರೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ದೀಪ, ಕಾಗದ, ಮಸಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆನು.

ಮಾಧವ—ಕಿಟ್ಟ ನಿನಗೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುವೆನು. ದಯೆಯಿಟ್ಟು, ಹೋಗಿಬಾರಯ್ಯ.

ಕಿಟ್ಟ—(ಹಾಡುವನು)—

"ಪೋಗುವೆನಯ್ಯ, ಪೋಗುವೆನು, ಈಗಲೇ,
ಬರುವೆನಯ್ಯ, ಬರುವೆನು, ಕೂಡಲೇ."

ಮಂ.

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ

ಮೂರನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸ

ಅರ್ಥಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಪುರಾ ತೇಷಾಮ್ ॥ ೧ *a* ॥

ಅವುಗಳ (=ಶಬ್ದಗಳ) ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲಾಯಿತು.[1] ಅರ್ಥಗಳೆಂದರೆ, ವಾಚ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯವೆಂಬವು. 'ಅವುಗಳ' ಎಂದರೆ ವಾಚಕ, ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜಕಗಳ ಎಂದಭಿಪ್ರಾಯ.

ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕತೋಚ್ಯತೇ ॥ ೧*b* ॥

ಈಗ ಅರ್ಥಕ್ಕಿರುವ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.[2] ಅದೆಂತೆಂದರೆ—

ವಕ್ತೃಬೋದ್ಧವ್ಯಕಾಕೂನಾಂ ವಾಕ್ಯವಾಚ್ಯಾನ್ಯಸನ್ನಿಧೇಃ ॥ ೧ *c d* ॥

ಪ್ರಸ್ತಾವ ದೇಶ ಕಾಲಾದೇಃ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಾತ್ ಪ್ರತಿಭಾಜುಷಾಮ್ ।
ಯೋಽರ್ಥಸ್ಯಾನ್ಯಾರ್ಥಧೀಹೇತುಃ ವ್ಯಾಪಾರೋ ವ್ಯಕ್ತಿರೇವ ಸಾ ॥ ೨ ॥

ಮಾತಾಡುವವ, ಕೇಳತಕ್ಕವ, ಕಾಕು,[3] ವಾಕ್ಯ, ವಾಚ್ಯವಿಷಯ, ಅನ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿ,[4] ಪ್ರಸ್ತಾವ, ದೇಶ, ಕಾಲ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತಿಭಾ

---

[1] 'ಹಿಂದೆ' ಎಂದರೆ ಎರಡನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿ. ಈ ವಾಕ್ಯವು ಹಿಂದಿನ ಉಲ್ಲಾಸಕ್ಕೂ ಈ ಉಲ್ಲಾಸಕ್ಕೂ ಇರುವ 'ಸಂಗತಿ'ಯನ್ನು ಸಮನ್ವಯಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

[2] ಮಾಣಿಕ್ಯಚಂದ್ರನು ಕಾರಿಕೆಯ ಪ್ರಥಮಪಾದದಲ್ಲಿರುವ 'ತೇಷಾಮ್' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದ್ವಿತೀಯಪಾದದೊಡನೆ ಅನ್ವಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಶಬ್ದವ್ಯಂಜಕತೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದೇ ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕತೆ. ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವಾದ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗವೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಾಮೂಲ ವ್ಯಂಜನೆ; ಶಬ್ದಗಳ ಅನೇಕಾರ್ಥ ಬಲದಿಂದ ಬರುವ ವ್ಯಂಜನೆಯೆಲ್ಲ ಅಭಿಧಾಮೂಲ ವ್ಯಂಜನೆ. ಇವೆರಡೂ ಶಬ್ದವ್ಯಂಜಕತೆಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡೂ ಅಲ್ಲದ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವೇ ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕತೆ. ಶಬ್ದವ್ಯಂಜಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದವನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ ವ್ಯಂಜಕತ್ವ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

[3] ಶೋಕ, ಭಯ, ಮುಂತಾದ ಚಿತ್ತೋದ್ವೇಗಗಳಿಂದ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಧ್ವನಿ ವಿಕಾರವೇ 'ಕಾಕು.'

[4] ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಿಕೆ.

ವಂತರಿಗೆ[5] ಒಂದರ್ಥದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದರ್ಥವು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವು ವ್ಯಂಜನೆಯೇ ಸರಿ.[6]

'ಬೋದ್ಧವ್ಯ' ಎಂದರೆ ಯಾರನ್ನು ಕುರಿತು ವಕ್ತೃವು ಹೇಳುತ್ತಾನೋ ಅವನು. 'ಕಾಕು' ಎಂದರೆ ಧ್ವನಿವಿಕಾರ. 'ಪ್ರಸ್ತಾವ'ವೆಂದರೆ ಸಂದರ್ಭ. 'ಒಂದರ್ಥದಿಂದ' ಎನ್ನುವಾಗ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ವಾಚ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಯ, ವ್ಯಂಗ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದೆಂದು ಭಾವ.[7] ಈಗ ಕ್ರಮವಾಗಿ[8] ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ:—

ಅಇ ಪಿಹುಲಂ ಜಲಕುಂಭಂ ಘೇತ್ತೂಣ ಸಮಾಗದಮ್ಹಿ ಸಹಿ ತುರಿಅಮ್ ।
ಸಮಸೇಅಸಲಿಲಣೀಸಾಸಣೀಸಹಾ ವೀಸಮಾಮಿ ಖಣಮ್ ॥

ಕೆಳದಿಯೆ, ಬಹುಭಾರದ ಕೊಡ-
ದೊಳೆ ನೀರಂ ಪೊತ್ತು ಬಂದೆನಾತುರದಿಂದಂ ।
ಬಳಲಿಕೆಯಿಂ ಬೆಮರ್ವುದು ಮೈ,
ಬಳೆವುದಿಸಿರ್, ವಿಶ್ರಮಿಪ್ಪೆನಾನೊಂದು ಚಣಂ ॥[9]

ಇಲ್ಲಿ ಚೌರ್ಯರತವನ್ನು ಮರೆಮಾಚುತ್ತಿರುವುದು ವ್ಯಂಗ್ಯ.[10]

---

[5] ಕಾವ್ಯರಸಾಸ್ವಾದದ ಸಂಸ್ಕಾರವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ; ಬೆಳ್ಳಕ್ಕರಿಗರಿಗೂ ಶುಷ್ಕವೈಯಾಕರಣಿಗಳಿಗೂ ವೇದಾಭ್ಯಾಸಜಡರಿಗೂ ಅಲ್ಲ. ಹೋಲಿಸಿ—

"ಸವಾಸನಾನಾಂ ಸಭ್ಯಾನಾಂ ರಸಸ್ಯಾನುಭವೋ ಭವೇತ್ ।
ನಿರ್ವಾಸನಾಸ್ತು ರಂಗಾಂತರ್ವೇಶ್ಮಕುಡ್ಯಾಶ್ಮಸನ್ನಿಭಾಃ" ॥

—ಸಾಹಿತ್ಯದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತ.

[6] ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಾಂತರವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ವ್ಯಂಜನೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿದೆ. ತಾತ್ಪರ್ಯ, ಅರ್ಥಾಪತ್ತಿ, ಅನುಮಾನಗಳಿಗಿಂತ ಅದು ಭಿನ್ನವೆಂಬುದು ಧ್ವನಿವಾದಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ.

[7] ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಮ್ಮಟನು ವಿವರವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ, ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಗಳ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವನ್ನೂ ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಕಡೆಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

[8] ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕತೆಯ ಸಾಧಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನೂ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಉದಾಹರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

[9] ಇದು ವಕ್ತೃವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ.

[10] ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ, ವಕ್ತೃವು ಜಾರಿಣಿಯೆಂಬ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇ ಕಾರಣ. ಅವಳು ಪತಿವ್ರತೆಯೇ ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವೇನೂ ಹೊರಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಓಣ್ಣಿದ್ದಂ ದೋಬ್ಬಲ್ಲಂ ಚಿಂತಾ ಅಲಸತ್ತಣಂ ಸಣೀಸಸಿಅಮ್ |
ಮಮ ಮಂದಭಾಇಣೀಏ ಕೇರಂ ಸಹಿ ತುಹವಿ ಅಹಹ ಪರಿಹವಇ ‖

ಜಾಗರಮಶಕ್ತಿ ಚಿಂತಾ-
ವೇಗಂ ನಿಡುಸುಯ್ಗಳಂತೆ ಬಳಲಿಕೆ ನಿನಗಂ |
ಸಂಗಡಿಸಿರ್ಪುವು ಭರದಿಂ-
ದೀಗಳ್ ತಾಮೆನ್ನ ಮಂದಭಾಗೆಯ ಕತದಿಂ ‖[11]

ಇಲ್ಲಿ ದೂತಿಯು ನಾಯಿಕೆಯ ಕಾಮುಕನನ್ನೇ ಉಪಭೋಗಿಸಿರುವಳೆಂಬುದು ವ್ಯಂಗ್ಯ.[12]

ತಥಾಭೂತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನೃಪಸದಸಿ ಪಾಂಚಾಲತನಯಾಂ
ವನೇ ವ್ಯಾಧೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಸುಚಿರಮುಷಿತಂ ವಲ್ಕಲಧರೈಃ |
ವಿರಾಟಸ್ಯಾವಾಸೇ ಸ್ಥಿತಮನುಚಿತಾರಂಭನಿಭೃತಂ
ಗುರುಃ ಖೇದಂ ಖಿನ್ನೇ ಮಯಿ ಭಜತಿ ನಾದ್ಯಾಪಿ ಕುರುಷು ‖[13]

ರಾಜಸಭೆಯೊಳಗಂದು ಪಾಂಚಾಲನಂದನೆಯು
ಆ ತೆರದೊಳಾದುದನು ನಾಡೆ ನೋಡಿ,
ಬೇಡರೊಡನಾಡಿಯೆನೆ ಚಿರಕಾಲ ನೆಲಸಿದೆನು
ಕಾಡೊಳಗೆ ನಾರುಡೆಯನುಟ್ಟು ನಾನು ;

---

[11] ಈ ಉಲ್ಲಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಮಮ್ಮಟನು ಜನಪದಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನಾರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ಪದ್ಯವು ಕೇಳುವವನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಂಜಕತ್ವ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ.

[12] ಇದನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದ "ನಿಶ್ಶೇಷ ಚ್ಯುತ ಚಂದನಂ" ಎಂಬ ಧ್ವನಿಕಾವ್ಯದ ಉದಾಹರಣೆಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ. "ಧ್ವನಿ"ಕಾವ್ಯವು ಉತ್ತಮಕಾವ್ಯವೆನಿಸಲು ಶಬ್ದವ್ಯಂಜಕತೆಗಿಂತ ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧಕವೆಂಬುದು ನವೀನಾಲಂಕಾರಿಕರ ರಹಸ್ಯ. ಇದನ್ನರಿಯದೆ ಇಂದಿನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕತಾಶೂನ್ಯವಾದ, ನೇಯ ಶಬ್ದಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ, ಕ್ಲಿಷ್ಟಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಧ್ವನಿಮಯವೆಂದು ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ.

ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಬೋದ್ಧವ್ಯ'ಳಾದ ದೂತಿಯು ಜಾರಿಣಿಯೆಂಬ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನುಳ್ಳ ಕಾರಣ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕವಕಾಶವಿದೆ.

[13] ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನ **ವೇಣೀಸಂಹಾರ ನಾಟಕ, I. 11.** ಈ ಪದ್ಯವು ಏಳನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲೂ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ.

ಆ ವಿರಾಟನ ಬೀಡೊಳಾಳ್ವೆಸವ ಗೈಯುತ್ತೆ,
ಮಾನವನೆ ನೀಗುತ್ತೆ, ವಾಸಗೈದೆ;
ಅಣ್ಣಾಗಪ್ಪುದು ಖೇದವೆನ್ನೊಳೇ ಖಿನ್ನನೊಳು,
ಇನ್ನು ಮಾಗದು ನೋಡೆ ಕೌರವರೊಳು.[14]

ಇಲ್ಲಿ, 'ಖೇದವು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ, ಕೌರವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯಾದರೆ ಯೋಗ್ಯ'ವೆಂಬುದು ಕಾಕುವಿನಿಂದ[15] ವ್ಯಂಗ್ಯ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ ಕಾಕುವು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಇದನ್ನು ಗುಣೀಭೂತ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ವಾಕ್ಯವು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಕಾಕುವಿನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಲವಕಾಶವುಂಟು.[16]

---

14 'ನಿನ್ನ ಕೋಪಾಟೋಪವು ಅತಿಯಾದರೆ ಅಣ್ಣನು ಕೋಪಿಸಬಹುದು' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಹದೇವನಿಗೆ ಭೀಮನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

15 ಕಾಕುವನ್ನು ಕಡೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸುಮ್ಮನೆ ಓದಿದರೆ ಶೋಚ್ಯಸತ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ (= Statement) ಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಓದಿದರೆ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ವಾಕ್ಯ (= Questions) ಗಳಾಗುತ್ತವೆ:—ಅಣ್ಣಾಗಪ್ಪುದು ಖೇದವೆನ್ನೊಳೇ? ಇನ್ನು ಮಾಗದು ನೋಡೆ ಕೌರವರೊಳು? ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಪ್ಪುದು', 'ಆಗದು', ಎಂಬ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅಪ್ಪುದೇ? ಆಗದೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಕಾಕುವಿನಿಂದ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 'ಇದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ', ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ.

16 ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥದ ಪ್ರತೀತಿ ಬಂದಮೇಲೆ, ಅದು ಮುಖ್ಯವೋ ಅಮುಖ್ಯವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದೇ ಸಹೃದಯನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದವನು ಧ್ವನಿವಾದಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕನೇ ಅಲ್ಲ. ಆನಂದವರ್ಧನನು ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದಾರಿಯನ್ನಾಗಲೇ ತೋರಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಮಮ್ಮಟನು ದಾರಿಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಪುಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ, ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಐದನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಾಗ ಕಾವ್ಯವು 'ಧ್ವನಿಕಾವ್ಯ'; ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಾಗ 'ಗುಣೀಭೂತ ವ್ಯಂಗ್ಯ' ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಮಕಾವ್ಯವೆಂಬ ಮಾತು ಮೊದಲನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಈಗ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವು ಮುಖ್ಯವೋ, ಅಮುಖ್ಯವೋ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಮಮ್ಮಟನೇ ಐದನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವು (೧) ಅಗೂಢವಾಗಿದ್ದರೆ, (೨) ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದರೆ, (೩) ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, (೪) ಅಸ್ಫುಟವಾಗಿದ್ದರೆ, (೫) ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾದ ಪ್ರಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ. (೬) ವಾಚ್ಯದೊಡನೆ ಸಮಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ, (೭) ಕಾಕುವಿನಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು (೮) ಅಸುಂದರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಗುಣೀಭೂತ ವ್ಯಂಗ್ಯವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ೧, ೨, ೪, ೫, ೬, ೮ ನೆಯ ನಿಯಮಗಳಾವುವೂ

ತಇಆ ಮಹ ಗಂಡತ್ಥಲಣಿಮಿಅಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಣ ಣೇಸಿ ಅಣ್ಣತ್ತೋ।
ಏಣ್ಹಿಂ ಸಚ್ಚೇ ಅ ಅಹಂ ತೇ ಅ ಕಟೋಲಾ ಣ ಸಾ ದಿಟ್ಠೀ॥

ನೀನಾಗ ಕೆನ್ನೆಯೊಳು ನೆಟ್ಟಿರುವ ದಿಟ್ಟಿಯನು
ಒಂದಿನಿತು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಕಳಿಸಲಿಲ್ಲ।
ಈಗಳದೆ ನಾನಿರುವೆ, ಅವೆ ನೋಡೆ ಕೆನ್ನೆಗಳು
ದಿಟ್ಟಿಯಾದೊಡೆ ತಾನು ಮೊದಲದಲ್ಲ॥[17]

ಇಲ್ಲಿ, 'ನನ್ನ ಕೆನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತಳಾದ ನನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ನೀನು ನೋಡು ತ್ತಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಿತು; ಅವಳು ಹೋದಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಬೇರೊಂದಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನವಳ ಗುಪ್ತಕಾಮುಕನೇ,' ಎಂಬುದು ವ್ಯಂಗ್ಯ.[18]

ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ೩ ಮತ್ತು ೭, ಈ ನಿಯಮಗಳು ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗಬಹುದು. ಮಮ್ಮಟನು ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಸಂಶಯಪರಿಚ್ಛೇದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವು ಸ್ವತಃ ಅಸಂಭವವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ೩ ನೆಯ ನಿಯಮವು ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಸ್ತುತಃ ಕಾಕುವಿಲ್ಲದೆ ಓದಿದರೂ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವು ಅಸಂಭವವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವು ಅಸಂಭವವಲ್ಲವೆನಿಸುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಾಕುವು ಬಂದರೆ ಅದು ೭ ನೆಯ ನಿಯಮ ವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಕುವನ್ನು ಶರಣುಹೋಗಲೇಬೇಕಾದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಆ ಕಾಕುವಿನಿಂದ ಬಂದ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವು ಗುಣೀಭೂತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಕುವಿನಿಂದ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ವಾಚ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಕಾಕುವಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಬೋಧನಮಾಡಿದೊಡನೆ ಮುಗಿಯಿತೆನ್ನಲೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅದರ ಕೆಲಸ ತೀರಿದನಂತರ 'ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ'ವೆಂದರ್ಥವು ರಸಿಕರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಗುಣೀಭೂತ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಧಾನವೆನಿಸು ವುದಿಲ್ಲ. "ಕಾಕ್ವಾಕ್ಷಿಪ್ತ"ವಾದ ಗುಣೀಭೂತವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಚರಮವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಕು ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುವುದೇ ಹೊರತು, ತನ್ಮಧ್ಯೆ ವಿಶ್ರಾಂತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಉದಾ.' 'ಮಥ್ನಾಮಿ ಕೌರವಶತಂ . . .' (ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ಐದನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸ ವನ್ನೋದಿ).

[17] ಇದು ವಾಕ್ಯವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ವ್ಯಂಜಕವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ವಕ್ತೃ, ಬೋದ್ಧವ್ಯರ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

[18] ಹೇಳಲಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥದ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಆಗ, ಈಗ, ಮೊದಲದು' ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಗಳು ಕಾರಣ. ಇವುಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೇ ರಸಿಕರು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪರಾಮರ್ಶಕ್ಕೆ

ಉದ್ದೇಶೋಽಯಂ ಸರಸಕದಲೀಶ್ರೇಣಿಶೋಭಾತಿಶಾಯೀ
ಕುಂಜೋತ್ಕರ್ಷಾಂಕುರಿತರಮಣೀವಿಭ್ರಮೋ ನರ್ಮದಾಯಾಃ ।
ಕಿಂಚೈತಸ್ಮಿನ್ ಸುರತಸುಹೃದಸ್ತನ್ವಿ ತೇ ವಾನ್ತಿ ವಾತಾಃ
ಯೇಷಾಮಗ್ರೇ ಸರತಿ ಕಲಿತಾಕಾಂಡಕೋಪೋ ಮನೋಭೂಃ ॥

ನೋಡು ನರ್ಮದೆಯೆಡೆಯ ಕಂಗೊಳಿಪೆಳೆಯ ಬಾಳೆಯ ಸಾಲನು
ಬಳ್ಳಿವನೆಗಳ ಸೊಬಗು ಕುದುರಿಸೆ ಚೆನ್ನೆಯರ ವೈಚೆಲುವನು ।
ಸುರತಸಖರೆನಲಿಲ್ಲಿ ತಣ್ಣನೆ ಗಾಳಿ ನಿನಗಿದೊ ಸುಳಿವುವು
ಗಾಳಿಗಳ ಮುಂದಾಳು ಕಾಮನು ಮುನಿದು ಕೆಮ್ಮನೆ ನಡೆವನು ॥[19]

ಇಲ್ಲಿ, 'ರತಕ್ರೋಸ್ಕರ ಪ್ರವೇಶಿಸು' ಎಂಬುದು ವ್ಯಂಗ್ಯ.[20]

ಣೋಲ್ಲೇಇ ಅಣಣ್ಣಮಣಾ[21]ಅತ್ತಾ ಮಂ ಘರಭರಮ್ಮಿ ಸಅಲಮ್ಮಿ ।
ಖಣಮೇತ್ತಂ ಜಇ ಸಂಝಾಇ ಹೋಇ ಣ ವ ಹೋಇ ವೀಸಾಮೋ ॥[22]

ಅತ್ತೆ ನೂಕುವಳೆನ್ನನೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆಲಸದೊಳು
ಬೇರೊಂದು ಯೋಚನೆಯೆ ಅವಳಿಗಿಲ್ಲ ।
ಒಂದು ಚಣ ಸಂಜೆಯಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೊಡೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ—
ಯೆನಗುಂಟು ಸಿಕ್ಕದೊಡೆ ಬಿಡುವೆಯಿಲ್ಲ ॥

ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ, ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಬದಲು ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾಯಿಕೆಯ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದ್ದು ಸಖಿಯ ಮುಖವು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿತ್ತೆನ್ನುವುದು ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿಯೋ, ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೋ ವಾಚಕರೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ನಾಯಿಕೆಯ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟ.

19 ಇದು ವಾಚ್ಯಾಂಶದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ವ್ಯಂಜಕವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ.

20 ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ನದೀತೀರ, ಬಳ್ಳಿವನೆ, ತೆಂಗಾಳಿ, ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವಿಶೇಷಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುರತಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುವಲ್ಲದೆ ಕಡೆಯ ಸಾಲು ಮನ್ಮಥನ ಮುಂದಾಳ್ತನವನ್ನು ಎಂದರೆ ನಾಯಕನ ಕಾಮಾತುರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಣನಾವಿಷಯಗಳೇ ಸಾಕಾಗಿವೆ.

21 ಪಾಠಾಂತರ—'ಅಣೋಲ್ಲಮಣಾ' (= ಅನಾರ್ದ್ರಮನಾ = ಕಠಿನಹೃದಯಳು).

22 ಇದು 'ಅನ್ಯಸನ್ನಿಧಿ'ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದುಂಟಾಗುವ ವ್ಯಂಜಕತ್ವಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ.

ಇಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಯ ಸಂಕೇತ ಕಾಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಟಸ್ಥನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಬ್ಬಾಕೆಯು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.[23]

ಸುವ್ವ ಇ ಸಮಾಗಮಿಸ್ಸದಿ ತುಜ್ಝ ಪಿಓ ಅಜ್ಜ ಪಹರಮೇತ್ತೇಣ।
ಏಮೆಅ ಕಿತ್ತಿ ಚಿಟ್ಠಸಿ ತಾ ಸಹಿ ಸಜ್ಜೇಸು ಕರಣಿಜ್ಜಂ ॥

ಒಂದು ಪ್ರಹರದೊಳಗೆ ನಿನ್ನ
ಕಾಂತ ಬರುವನಂತೆ।
ಕೆಳದಿ, ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡು,
ಸುಮ್ಮನೇಕೆ ನಿಂತೆ ॥[24]

ಇಲ್ಲಿ, ಉಪಪತಿಯನ್ನು ಕೂಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಅಭಿಸಾರಿಕೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬಳು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಸಂದರ್ಭವು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು.[25]

ಅನ್ಯತ್ರ ಯೂಯಾ ಕುಸುಮಾವಚಾಯಂ
ಕುರುಧ್ವಮತ್ರಾಸ್ಮಿ ಕರೋಮಿ ಸಖ್ಯಃ।
ನಾಹಂ ಹಿ ದೂರಂ ಭ್ರಮಿತುಂ ಸಮರ್ಥಾ ॥
ಪ್ರಸೀದತಾಯಂ ರಚಿತೋಽಞ್ಜಲಿರ್ವಃ ॥

ಬೇರೆಡೆಗೆ ಪೂಗಳನು ಕೊಯ್ಯಿರೌ, ಕೆಳದಿಯರೆ
ನಾನಿಲ್ಲೆ ಹತ್ತಿರದೆ ಕೊಯ್ಯುತಿರುವೆ।
ನಡೆಯಲಾರೆನು ದೂರ, ಕನಿಕರವ ತೋರುವುದು
ಇದೊ ಕೈಯ ಮುಗಿಯುತ್ತೆ ಬೇಡುತಿರುವೆ[26] ॥

---

[23] ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರು ಎಂದಿನಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಅಲ್ಲೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಮೂರನೆಯವನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಹೇಳುವವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ; ಕೇಳುವವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಮೂರನೆಯವನ ಇರುವಿಕೆಯಿಂದ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಲಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯಂಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೋದುವಾಗ ರಸಿಕರೇ ಅವುಗಳ ಆವರಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಬರುವ ಆನಂದವು ಬಿಡಿಸಿ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಾಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವು ಬುದ್ಧಿಗಮ್ಯವೆನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಾವೈಕವೇದ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ. ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮ್ಯತ್ವ ಅಥವಾ ಅಶ್ಲೀಲ ದೋಷವು ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೇಗೆ ದೂರವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

[24] ಸಂದರ್ಭದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ವ್ಯಂಜಕವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಉದಾಹರಣೆ.

[25] ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಿಕೆಯು ಅಭಿಸಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವಳೆಂಬ ಸಂದರ್ಭವಿಶೇಷವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ 'ಈಗ ಬೇಡ'ವೆಂಬ ನಿಷೇಧವು ವ್ಯಂಗ್ಯ.

[26] ಇದು ದೇಶದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ.

ಇಲ್ಲಿ, 'ಈ ಸ್ಥಳವು ಏಕಾಂತವಾಗಿದೆ, ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಕಾಮುಕನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಹೋಗು' ಎಂಬುದನ್ನು ಒಬ್ಬಳು ತನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕೆಳದಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.[27]

ಗುರುಅಣಪರವಸ ಪಿಅ ಕಿಂ ಭಣಾಮಿ ತುಹ ಮಂದಭಾಇಣೀ ಅಹಕಮ್ ।
ಅಜ್ಜ ಪವಾಸಂ ವಚ್ಚಸಿ ವಚ್ಚ ಸಅಂ ಜೇವ್ವ ಸುಣಸಿ ಕರಣಿಜ್ಜಮ್ ॥

ಇನಿಯನೆ, ಪಿರಿಯರ ಆಜ್ಞಾಧೀನನೆ
ಹತಭಾಗ್ಯಳು ನಿನಗೇನೊರೆವೆ ।
ಪಯಣವನಿಂದೇ ಗೈವೊಡೆ ಗೈವುದು
ಮುಂದಿನದನು ನೀನಾಲಿಸುವೆ ॥[28]

ಇಲ್ಲಿ, 'ಈ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೋಗಿಬಿಡುವುದಾದರೆ ನಾನಂತೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣೆ' ಎಂಬುದು ವ್ಯಂಗ್ಯ.[29] "ಇತ್ಯಾದಿಗಳು" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅಭಿನಯ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.[30] ಅಭಿನಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ :—

ದ್ವಾರೋಪಾನ್ತನಿರನ್ತರೇ ಮಯಿ ತಯಾ ಸೌಂಧರ್ಯಸಾರಶ್ರಿಯಾ
ಪ್ರೋಲ್ಲಾಸ್ಯೋರುಯುಗಂ ಪರಸ್ಪರಸಮಾಸಕ್ತಂ ಸಮಾಸಾದಿತಮ್ ।
ಆನೀತಂ ಪುರತಶ್ಶಿರೋಽಂಶುಕಮಧಃ ಕ್ಷಿಪ್ತೇ ಚಲೇ ಲೋಚನೇ
ವಾಚಸ್ತತ್ರ ನಿವಾರಿತಂ ಪ್ರಸರಣಂ ಸಂಕೋಚಿತೇ ದೋರ್ಲತೇ ॥

ಬಾಗಿಲೆಡೆಯೊಳು ನಾನು ಹತ್ತಿರವಿರಲು ಚೆಲುವಿನ ಚೆನ್ನೆಯು
ಕುಣಿಸಿ ತೊಡೆಗಳನೊಂದನೊಂದರೊಳಿರಿಸಿ ಕೂಡಿಸುತಿರ್ದಳು ।
ತಲೆಯ ಸೆರಗನು ಮುಂದಕೆಳೆದಳು ಬೀರಿ ನೋಟವ ಕೆಳಗಡೆ
ಮಾತನರ್ಧಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಭುಜಲತೆಯನ್ನು ಕುನುಗಿಸುತಿರ್ದಳು ॥[31]

---

27 ಮೇಲಿನ ಉದ್ದೇಶೋಽಯಂ' (ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ 19-20) ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ವಾಚ್ಯಾಂಶವೂ ವ್ಯಂಜಕ; ದೇಶವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶವೊಂದೇ ವ್ಯಂಜಕ (ಮಾಣಿಕ್ಯಚಂದ್ರ).

28 ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಕಾಲವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಂಜಕತ್ವ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಲಕ್ಷ್ಯ.

29 ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಕಾಲವು ವಸಂತಕಾಲವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಕ್ತ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

30 ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಪದ 'ಚೇಷ್ಟೆ'. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಚೇಷ್ಟೆಯೆಂದರೆ ಅಭಿನಯ.

31 ಪ್ರಥಮಾರ್ಧದಲ್ಲಿ 'ಸ್ಪೃಷ್ಟಕ'ವೆಂಬ ಆಲಿಂಗನಪ್ರಕಾರವೂ, ಸೆರಗನ್ನೆಳೆಯುವುದರಿಂದ

ಇಲ್ಲಿ, ಅಂಗಗಳ ಅಭಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನರಮಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ತರುಣಿಯ) ವಿಶಿಷ್ಟಾಭಿಪ್ರಾಯವು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವಾಚಕರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಬೇಕೆಂದು, ಮತ್ತು ಒಂದೊಂದರ ಉದಾಹರಣೆಯೂ ಅವಸರಪ್ರಾಪ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.[32] 'ಮಾತಾಡುವವ' ಮುಂತಾದುವಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಯೋಗವೊದಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಎರಡು ಕೂಡಿ ಆದ ಸಂಯೋಗ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ, ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಬರುವ ವ್ಯಂಜಕತ್ವದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೂ ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.[33]

[ಎರಡು ಕೂಡಿದ ಸಂಯೋಗದಲ್ಲಿ 'ಮಾತಾಡುವವ' ಮತ್ತು 'ಕೇಳತಕ್ಕವರ' ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕೂಡಿದ ಉದಾಹರಣೆ :—

ಅತ್ತಾ ಏತ್ಥ ಣಿಮಜ್ಜಇ ಏತ್ಥ ಅಹಂ ದಿಅಸಏ ಪಲೋಏಹಿ।
ಮಾ ಪಹಿಅ ರತ್ತಿಅಂಧಿಅ ಸೆಜ್ಜಾಏ ಮಹ ಣಿಮಜ್ಜಿಹಿಸಿ ‖

ಅತ್ತೆಯಿಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆಗೈವಳಿಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂಬುದನ್ನು
ಹಗಲಿನಲ್ಲೆ ಕಣ್ಣತುಂಬ ಪಾಂಥ ನೋಡಿರು।

ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ, ನೋಟವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬೀರುವ ಮತ್ತು ಮಾತನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯದ ವಿವಿಕ್ತಕಾಲವೂ, ಕಡೆಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಆಲಿಂಗನಾಭಿಪ್ರಾಯವೂ ವ್ಯಂಗ್ಯವೆಂದು ಪ್ರದೀಪಕಾರನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ.

[32] ಎರಡನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲೇ ವಾಚ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ವಾಚಕರ ಬುದ್ಧಿವೈಶದ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಿಡಿಸಿ ಬಿಡಿಸಿ ಉದಾಹರಿಸಲಾಯಿತೆಂದು ಮಮ್ಮಟನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕಗಳು ಇಂತಿಷ್ಟೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸಿ ವಿವರಿಸುವುದು ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತವೂ ಆಗಿದೆ.

[33] ವಸ್ತುತಃ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾದ ಹತ್ತು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಕೂಡಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲದ ಉದಾಹರಣೆ ಸಿಕ್ಕುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ಯಾವ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವುವೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದೆಂದು ಮಮ್ಮಟನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ, ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಗಳ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವನ್ನೂ ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವ್ಯಂಜಕತ್ವದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೂ ಲಕ್ಷ್ಯ, ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ.

ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕುರುಡ ನೀನು, ನಮ್ಮ ಸೆಜ್ಜೆಗಳಲಿ ಬಂದು
ಬಿದ್ದು ಬಿಡುವ ಭಂಗ ನಿನಗೆ ಬಾರದಂತಿರು ‖][34]

ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣವೇದ್ಯೋಽರ್ಥೋ ವ್ಯನಕ್ತ್ಯರ್ಥಾನ್ತರಂ ಯತಃ।
ಅರ್ಥಸ್ಯ ವ್ಯಂಜಕತ್ವೇ ತಚ್ಛಬ್ದಸ್ಯ ಸಹಕಾರಿತಾ ‖ ೩‖

ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವೇದ್ಯವಾದ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಾಂತರವನ್ನು ಧ್ವನಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದರಿಂದ, ಅರ್ಥವು ವ್ಯಂಜಕವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದದ ಸಹಕಾರಿತ್ವವುಂಟೇ ಉಂಟು.[35]

'ಶಬ್ದ . . .' ಎನ್ನುವುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಷ್ಟೆ :—ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾದ ಅರ್ಥ ಎಂದೂ ವ್ಯಂಜಕವಾಗದು.[36]

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ 'ಅರ್ಥ-ವ್ಯಂಜಕತಾ-ನಿರ್ಣಯ'ವೆಂಬ
ಮೂರನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸ ಮುಗಿದುದು.

ತಿರುಳೆನೆ ಕಾವ್ಯದೊಳರ್ಥದೆ
ಪೊರಮಡುವೀ ವ್ಯಂಜಕತ್ವಮಂ ಪರಿಪರಿಯಿಂ।
ಪರಿಭಾವಿಸೆ ಕನ್ನಡದೊಳ್
ಸುರುಚಿರ ರುಚಿಶುದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧಮಪ್ಪುದು ಸಹಜಂ‖

—ಡಾ|| ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

---

34 ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮಮ್ಮಟನು ಈ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗೋವಿಂದ, ಮಹೇಶ್ವರ, ಮುಂತಾದವರು ಇದನ್ನು ಮಮ್ಮಟನ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾಣಿಕ್ಯಚಂದ್ರನು ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹೋಲಿಸಿ—**ಕನ್ನಡ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ**, ಪು. ೬.

35 ಅರ್ಥವು ವ್ಯಂಜಕವೆಂದು ಇದುವರೆಗೂ ವಿವರಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವಾಗುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಂಜಕವೆನ್ನುವಾಗಲೂ ಶಬ್ದವು ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯೆಂದೊಪ್ಪಲೇ ಬೇಕು.

36 ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಮಾಣ'ಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ, ಶಬ್ದ, ಮುಂತಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಅರ್ಥ'ವೆಂಬುದಕ್ಕೆ 'ವಸ್ತು'ವೆಂಬ ವಿಶಾಲಾರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೂ ಅರ್ಥಬೋಧಕವಾಗುತ್ತದೆ; ಅನುಮಾನವೂ ಅರ್ಥಬೋಧಕವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಪರ್ವತವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪರ್ವತವೆಂಬ ಅರ್ಥ (=ವಸ್ತು) ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೇ ಪ್ರಮಾಣ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣ ಲಭ್ಯವಾದ ಅರ್ಥವು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯಂಜಕವಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಬೋಧ್ಯವಾದ ಅರ್ಥಮಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಲಭ್ಯವಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಶಬ್ದ ಪ್ರಮಾಣವೇದ್ಯವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವು ಸಾಧ್ಯ. ಎಂದಮೇಲೆ ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕತ್ವವು ಕಾವ್ಯಮಾತ್ರಸಿದ್ಧವೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದೃಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ವ್ಯಂಜಕತ್ವವುಂಟೆಂದು ಮಹೇಶ್ವರನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ಸಂಗಮ ರಾಜರ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಇತ್ತ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಅತ್ತ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ಭಾರತೀತೀರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ[18] ಮೊದಲಾದವರು ಸ್ವತಃ ಗ್ರಂಥರಚನೆ

---

[18] ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಅದರ ಪ್ರಥಮ ರಾಜರುಗಳಾದ ಹಕ್ಕಬುಕ್ಕರಿಗೆ ಮಾಧವರೆಂಬ ಅಪರ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದೂ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಿರ್ವಹಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ 'ಪರಾಶರಸ್ಮೃತಿವ್ಯಾಖ್ಯೆ' 'ವೇದಭಾಷ್ಯ' ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಸಾಯಣರ ಸಹಾಯದಿಂದ ರಚಿಸಿದರೆಂದೂ ಅನೇಕ ನವೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಲೋಕವಾರ್ತೆಯೂ ಉಂಟು. ಇವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯವು ಶುದ್ಧ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ೧೯೧೬ ನೆಯ ವರ್ಷದ 'ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವೆರಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯನೂ ಅವನ ಸಹೋದರರೂ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: 'ಮಾಧವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಂಬದಾಗಿ ಯಾವ ನಂಬಬಹುದಾದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು'. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ 'ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಕಾಲವಿಚಾರ' 'ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಸಮಕಾಲೀನರು' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಧವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದೂ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೇ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯನ್ನು ೧೩೩೬ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದೂ ಸಾಯಣ ಭೋಗನಾಥರು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಸಹೋದರರೆಂದೂ 'ಪರಾಶರಸ್ಮೃತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾ'ದಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತವೆಂದೂ ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಆಧಾರಭೂತವಾಗಿ ಹಂಪೆಯ ಶಾಸನ, ಬಾಗೆಪಲ್ಲಿಯ ೭೦ ನೆಯ ಶಾಸನ, ಮುಳುಬಾಗಿಲಿನ ಶಾಸನ, ಶೃಂಗೇರಿಯ ಶಾಸನ, ಅಹೋಬಲ ಪಂಡಿತೀಯವೆಂಬ ಆಂಧ್ರ ವ್ಯಾಕರಣ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಾಸನವೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಂಬಲರ್ಹವಲ್ಲ. ಹಂಪೆ, ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಮೂಲಪ್ರತಿಗಳೇ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಉಳಿದುವು ಕೃತಕಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಪಂಡಿತರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. 'ಆಂಧ್ರಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ' ಕರ್ತೃವಾದ ಅಹೋಬಿಲ ಪಂಡಿತನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಸಮಕಾಲೀನನಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರಿಂದ ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಈಚೆಗೆ ಇದ್ದವನೆಂದೂ ಆಂಧ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನ

ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನೇಕರನ್ನು ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿ ಅವರಿಂದಲೂ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಅಪರೋಕ್ಷಾನುಭೂತಿ'

ಮಾತಿಗೂ ಪೂರ್ಣವಾದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಯಣ ಭೋಗನಾಥರು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಸಹೋದರರೆಂಬ ವಾದವು ಮಾಧವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಮೇಲೆ ಹೇಳುವ ಮಾತು. ಈ ವಿಷಯವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಬಹುದಾದ ಯಾವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಆ ಕಾಲದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಶಾಸನದ ಇಲಾಖೆಯ ಶ್ರೀ ಆರ್. ರಾಮರಾವ್, ಬಿ.ಎ. ಅವರು ೧೯೩೫ ನೆಯ ವರ್ಷದ 'ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಲಿ' ಎಂಬ ತ್ರೈಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಾಧವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಐಕ್ಯತಾ ವಾದ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಭಿನ್ನವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿರಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರಣ ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ:—

(ಅ) ಶೃಂಗೇರಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ 'ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಕಾಲಜ್ಞಾನ' 'ಗುರುವಂಶ ಕಾವ್ಯ' ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

(ಆ) ಸು. ೧೭೦೮ ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ 'ಶಿವತತ್ತ್ವರತ್ನಾಕರ'ದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಪೂರ್ವ ನಾಮಧೇಯವು ಶಿವಧರ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅವರು ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಭಿನ್ನರೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ.

(ಇ) ನಂಬಬಹುದಾದ ಯಾವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಐಕ್ಯತೆಯು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಾಧವಸಾಯಣರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಐಕ್ಯತೆಯು ಹೇಳಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದಲ್ಲದೇ ಭಿನ್ನತೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡುತ್ತದೆ.

(ಉ) ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು. ಇವರ ಹೆಸರು ಬರುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಾಜನು ಇವರನ್ನು ಗುರುವೆಂಬುದಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮಾಧವನು ಗೃಹಸ್ಥ. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. ಈತನು ರಾಜನ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ಆತನ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲಸಮಾಡಿರುವುದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾಗಿದೆ.

(ಊ) ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯನು ಒಂದನೆಯ ಬುಕ್ಕಮಹಾರಾಯನ ಕಾಲದವನು. ವಿದ್ಯಾ ರಣ್ಯರ ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದವು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೭೫ ನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಹೆಸರು ಬರುವ ಯಾವ ನಂಬಬಹುದಾದ ಶಾಸನವೂ ಇದುವರೆಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮಾಧವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಭಿನ್ನವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿರಬಹುದು. ಇದು ಶ್ರೀ ರಾಮರಾಯರ ವಾದ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಶರ್ಮರೆಂಬುವರು ಮಾಧವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಐಕ್ಯತೆ ಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಯರು ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎ. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು 'ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ (೧೯೩೬) ಶ್ರೀ ರಾಮ

'ವಿವರಣಪ್ರಮೇಯ ಸಂಗ್ರಹ' ಇವೆರಡೂ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತವಾದುವು. 'ಶಂಕರ

ರಾಯರ ವಾದವನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಫಾ|| ಹಿರಾಸ್ ಅವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಎರಡು ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿಯ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ 'Founders of Vijayanagar' ಎಂಬ ಭಾಷಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ (ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿಯೂ ಇದೆ) ಹೀರಾಸರ ವಾದವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಐಕ್ಯತಾವಾದವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೂ ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಥಾಪನೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಮಾಧವಸಾಯಣರ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಜಯನಗರ ಷಟ್‌ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂಚಿಕೆಯ 'ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿವರ ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆಯೇ ವಿನಾ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. (೧) ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೂ ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರೂ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಎಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ? (೨) ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಾದುದಾವಾಗ? (೩) ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿಯೇ ಆಮೇಲೆಯೆ? (೪) ಮೊದಲೇ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾಧವರೆಂಬ ಪೂರ್ವನಾಮ ಹೇಗೆ ಉಳಿಯಿತು? (೫) ವೇದಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದಾಗಲೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಾಗಿದ್ದಾಗಲೆ? (೬) ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಆದರೆ ಬುಕ್ಕ ಮಹೀಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? (೭) ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತವೆಂಬ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯಕೃತವೆಂಬ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಇರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅವರಿಂದ ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಅವರು ಹೇಳುವ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಸಹಾಯ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಪ್ರಭಾವ, ಮೇಲ್ಮೆ ಗ್ರಂಥರಚನಾಶಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಇರಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಹಾಯವೂ ಆಗಲಾರದು.

ಡಾ|| ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂಚಿಕೆಯ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೩೦೦) ಭಿನ್ನತಾವಾದವು ನಿರಾಧಾರವಾದುದೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎ. ಸಾಲತ್ತೊರೆಯವರು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಚಿಕೆಯ 'ವಿಜಯನಗರ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ರಾಜಗುರುಗಳು ಹಾಗೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೭೮) ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೂ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೂ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೭೫ ರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿದ್ದಾರೆ (ಆದರೆ ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಧವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯದ ಚರ್ಚೆ ಅಪ್ರಯೋಜಕ, ಅಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ).

ಆದುದರಿಂದ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಾಧವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರನ್ನು ಭಿನ್ನವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ.

ವಿಜಯ' 'ವೈಯಾಸಿಕ ನ್ಯಾಯಮಾಲಾ' ಮೊದಲಾದುವು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತ[19]ವೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. 'ವೇದಾಂತಪಂಚದಶಿಯು' ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಭಾರತೀತೀರ್ಥರಿಬ್ಬರಿಂದಲೂ ರಚಿತವಾದುದು.

ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಸ್ರೋತವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನಾಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಪಂಡಿತರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಅನೇಕ ರಾಜಮನೆತನದವರೂ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ದಂಡನಾಯಕರೂ ಸ್ವತಃ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇಮ್ಮಡಿ ಕಂಪರಾಯನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ವೀರಕಂಪ ರಾಯ ಚರಿತಂ' ಎಂಬ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದಳು[20]. ಗೋವಾ ಪ್ರಾಂತದ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾರಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಮಾಧವನು 'ಸೂತಸಂಹಿತೆ'ಗೆ ತರ್ಕದೀಪಿಕೆಯೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು [21]ಇದರಲ್ಲಿ ಇವನು ತನ್ನನ್ನು 'ಉಪನಿಷನ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸೊರಬದ ೩೭೫ ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ 'ಶೈವಾಗಮ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮಾರಪ್ಪ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಈತನು ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಭಟ್ಟನೆಂಬುವನು ಹರಿಹರರಾಯನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ 'ತರ್ಕಭಾಷಾವ್ಯಾಖ್ಯೆ'ಯನ್ನು ರಚಿಸಿರುವನೆಂಬುದು ಆ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ 'ಇತಿ ಶ್ರಿಹರಿಹರ ಪಾಲಿತೇನ ಸಹಜ ಸರ್ವಜ್ಞ ವಿಷ್ಣುದೇವಾರಾಧ್ಯ ತನೂಜೇನ ವಿರಚಿತಾಯಾಂ ತರ್ಕಭಾಷಾವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಶ್ರುತಪಡುತ್ತದೆ. ಜೈನಮತೀಯನಾದ ಇರುಗಪ್ಪದಂಡನಾಥನು ತನ್ನ 'ನಾನಾರ್ಥ ರತ್ನಮಾಲೆ'ಯೆಂಬ ಕೋಶವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದು ಹರಿಹರನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೇ.[22]

---

19 ತಂಜಾವೂರಿನ ರಘುನಾಥನಾಯಕನ 'ಸಂಗೀತಸುಧೆ'ಯ ೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಸಂಗೀತಸಾರಂ ಸಮವೇಕ್ಷ್ಯ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಾಭಿದ ಶ್ರೀಚರಣಪ್ರಣೀತಂ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಆ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಧೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರದಿಂದ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ 'ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಮತಮ್' ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಆಕ್ಷಿಪ್ತಿಕಾ, ರಾಗವರ್ಧಿನಿ, ವಿದಾರಿ, ಸ್ಥಾಯಿ, ವರ್ತಿನಿ, ನ್ಯಾಸ ಎಂಬ ರಾಗಾಲಾಪಾಂಗಗಳು ಸಾರದಿಂದ ಅನುವಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಕೀರ್ಣಕಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ದೋಷನಿರೂಪಣೆ ಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

20 ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳು ಪು. ೨೩.

21 ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳು, ಪು. ೫೧.

22 ಅದೇ. ಪು. ೫೨.

ಈತನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು 'ಹರಿಹರಸ್ಯ ದ್ವಿತೀಯಮಂತಃಕರಣಂ' ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಶೇಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಹರನ ಮಗನಾದ ಯುವರಾಜ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಅಥವಾ ವಿರುಪಣ್ಣ ಒಡೆಯರು 'ನಾರಾಯಣವಿಲಾಸ' ವೆಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ರಚಿಸಿದನು.[23] ಇದರ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಇವನನ್ನು 'ಸಕಲಕಲಾವಿಲಾಸಿನೀ ಸ್ವಯಂಪರಪತಿಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ರಚಿತವಾದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಟೀಕಾತ್ಮಕವಾದವು. ಮಾಧವಭಟ್ಟನ 'ತರ್ಕಭಾಷಾವಿವರಣ,' ಬಲಭದ್ರನ 'ತರ್ಕಭಾಷಾಟೀಕು' ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನ 'ತರ್ಕಭಾಷಾಪ್ರಕಾಶ', ಮುರಾರಿ ಭಟ್ಟನ 'ತರ್ಕಪ್ರಕಾಶ' ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ನರಹರಿಯ 'ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ' ಮತ್ತು 'ನೈಷಧಟೀಕಾ' ವಿಧ್ಯಾಮಾಧವನ 'ಕುಮಾರಸಂಭವ' ಮತ್ತು 'ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ' ಮೊದಲಾದುವು ಈ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವು. ಬುಕ್ಕನ ಮಗನಾದ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತನಾದ ವಿಷ್ಣುಸೂರಿಯು 'ಮುಹೂರ್ತದೀಪಿಕೆ'ಯನ್ನು ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು.

ದ್ವೈತಮತಾಚಾರ್ಯರಾದ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಈತನ ಶಿಷ್ಯ ಜಯತೀರ್ಥ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರು ದ್ವೈತಮತ ಪೋಷಕವಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಮಾಧ್ವ ತತ್ತ್ವಸಾರಸಂಗ್ರಹ' ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರ ಗ್ರಂಥ. 'ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ' 'ಸುಧಾ' 'ನ್ಯಾಯವಿವರಣ' 'ಪ್ರಮೇಯದೀಪಿಕಾ' 'ನ್ಯಾಯದೀಪಿಕಾ', ಪ್ರಮಾಣಪದ್ಧತಿ', 'ವಾದಾವಳಿ' 'ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾಮೃತತರಂಗಿಣಿ' ಮೊದಲಾದ ೨೩ ಗ್ರಂಥಗಳು ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರದು.

ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯವು. ಸಂಗಮ ರಾಜರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸರಿಸದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂ ಮತ್ತು ವಚನ ಶೈಲಿಗಳ ಉದ್ದಾಮಕಾಲ ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಷಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ವೈಭವವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿಭಾಯುತವಾದ ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳ ಕಾಲ ಮುಗಿದು ಟೀಕಾಟಿಪ್ಪಣಿ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದವು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬುಕ್ಕ ಹರಿಹರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಕ್ರಮೇಣ ಬಂದ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ವಂಶದ

---

23 ಅದೇ. ಪು. ೫೩.

ಕೊನೆಯ ಅರಸರಾದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಈ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಂತೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಮತಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಬಹಳ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದೆಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಲ್ಲಿ ಗುರುದೇವ, ಭೀಮಕವಿ, ಪದ್ಮಣಾಂಕ ಮತ್ತು ನೀಲಕಂಠಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಈ ನಾಲ್ವರು ಮುಖ್ಯರು. ಗುರುದೇವನು 'ವೀರಶೈವ ಪಂಚಸ್ತೋತ್ರ'ಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.[24] ಒಬ್ಬ ಸಿದ್ಧದೇವನಿಗೋಸ್ಕರ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ವೀರಶೈವಾಚಾರ ದೀಪಿಕೆ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು 'ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ಪುರಾಣೋಕ್ತ ಮಾರ್ಗಪ್ರವೀಣ'ನೆಂಬುದಾಗಿ ಹೊಗಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡಾಂಧ್ರಭಾಷಾ ಪಂಡಿತನಾದ ಭೀಮಕವಿಯು ಅಸಮಲಿಂಗೈಕ್ಯಾನುಭವಪ್ರಸರಮತಿಯಾದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ 'ಬಸವಪುರಾಣ'ವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.[25] ಉಭಯಭಾಷಾ ಕವಿಯಾದ ಪದ್ಮಣಾಂಕನು ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನ ಚರಿತ್ರವಾದ 'ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.[26] ನೀಲಕಂಠ ಶಿವಾಚಾರ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾದ 'ಕ್ರಿಯಾಸಾರ'ವೆಂಬ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ಭಾಷಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನೂ ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.[27] ಶಿವಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದ ರಾಜರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಿದರೂ ರಾಜರ ಕೈಕೆಳಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಅನ್ಯಮತೀಯ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮತ್ತು ದಂಡನಾಯಕರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಇತರರೂ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ' ಕರ್ತೃವಾದ ಮಧುರನು ಬುಕ್ಕರಾಯಸುತ ಹರಿಹರರಾಯನ ಪ್ರಧಾನನಾದ ಮುದ್ದಣ್ಣದಂಡೇಶನ ಆಸ್ಥಾನ ಚೂಡಾಮಣಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ 'ಮಧುರಮಾಧವ' 'ಸರಸಕವಿರಸಾಲವಸಂತ' 'ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಸಮುದಯ ಸುಮನಸ್ಸಂಚರಚ್ಚಂಚರೀಕ' ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದವು. ಇವನ ಕವಿತ್ವವು ಬಹು ಸರಸವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.[28] 'ಗೊಮ್ಮಟಸಾರಕ್ಕೂ' ಅಮಿತಗತಿಯ

---

24 ಕ. ಚ. ಸಂ ೨. ಪು. ೩೪.

25 ಅದೇ. ಪು. ೩೬.

26 ಕ. ಚ ; ಸಂ. ಪು. ೪೪೩.

27 ಅದೇ. ಪು. ೪೪೪.

28 ಅದೇ. ಪು. ೪೨೭.

'ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ'ಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದ ಕೇಶವವರ್ಣಿಯೂ 'ಖಗೇಂದ್ರ ಮಣಿದರ್ಪಣ'ಕಾರನಾದ ಮಂಗರಸನೂ ಮಲ್ಲಿಸೇನನ 'ಚಿತ್ತವಲ್ಲಭ'ದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನಾದ ಅಭಿನವ ಶ್ರುತಿಮುನಿಯೂ ಹರಿಹರರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ಪರೋಕ್ಷವಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರಾಯನು ಇಷ್ಟು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ೧೩೮೬ನೆಯ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ' ಎಂಬದಾಗಿ ಕರೆದಿದೆ.[28]

ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆತುದು ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನೂ ಅವನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನಿತ್ತರು. ಇವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದವರಲ್ಲಿ 'ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ' 'ಷಟ್ಸ್ಥಲವಿವೇಕ'ಗಳ ಕರ್ತೃವೂ ವೀರಶೈವ ಗಣಾಚಾರ್ಯನೂ ಆದ ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನು ಮುಖ್ಯನಾದವನು. ಇವನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ದಂಡನಾಥನಾದ ಜಕ್ಕಣ್ಣನ ಉಪದೇಶಾರ್ಥವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.[29] 'ಶಿವತತ್ತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ'ಯ ಕರ್ತೃವಾದ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕವಿ.[30] ಇವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಂತ್ರದ ಸೂತ್ರವಿದು ಸಕಲ ವೇದಾಗಮದ ಶಿಖಾಸೂತ್ರವಿಂತಿದು ಪರಮನಿರ್ವಾಣಪದವೆನಿಪ ಶಾಂಭವೀ ಯೋಗಸೂತ್ರವು' ಎಂದು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಜಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡನಾಥನೂ ಅವನ ಗುರುವಾದ ಕುಮಾರ ಬಂಕನಾಥನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ರಚಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದರು. 'ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ'ಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಚಾಮರಸನೂ ಭಾರತವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೂ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸ್ಪರ್ಧೆ ನಡೆದು ಚಾಮರಸನೇ ಜಯಶಾಲಿಯಾದಂತೆಯೂ 'ಭೈರವೇಶ್ವರಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ'ದಲ್ಲಿಯೂ 'ಗುರುರಾಜ ಚಾರಿತ್ರ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ.[31] ಆದರೆ ನವೀನ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಈ ಕಥೆಯು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಂಬಲರ್ಹವಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಿ ತೋರಿಬಂದಿದೆ. ಚಾಮರಸನು ಮಾತ್ರ

28 ಎ. ಕ. ೬, ಕೊಪ್ಪ ೩೪.

29 ಕ. ಚ. ಸಂ. ೨, ಪು. ೫೦.

30 ಅದೇ. ಪು. ೫೩.

31 ಅದೇ. ಪು. ೫೯.

ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದವರೇ ಅಲ್ಲದೆ 'ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ'ವನ್ನು ಬರೆದ ಕಲ್ಲುಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವನೂ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ 'ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ'ಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಗಿರೀಂದ್ರನೂ 'ಕರಸ್ಥಳದನಾಗಲಿಂಗ ತ್ರಿಪದಿ'ಯನ್ನು ಬರೆದ ನಾಗದೇವನೂ 'ಶಿವ ಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ'ದ ಕರ್ತೃವಾದ ಗುರುಬಸವನೂ 'ಅನುಭವಸೂತ್ರ'ಕಾರ ನಾದ ಮೊಗ್ಗಿಯ ಮಾಯಿದೇವನೂ ದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿದರು.

ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿ[32]ಯೂ ಕವಿಜನಾಶ್ರಯನೂ ಆಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ನಾನಾದೇಶದ ಕವಿಗಳು ಅವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ವೈದುಷ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಣೆಮಾಡಿ ಅವನಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಗಂಗಾದಾಸ ಪ್ರತಾಪ ವಿಲಾಸ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಗಂಗಾಧರನು ತಾನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿ ಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅವನಿಂದ ವಿಶೇಷ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥ ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.[33] ಆಂಧ್ರಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಶ್ರೀನಾಥನು ಪ್ರೌಢದೇವ ರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಚಾಟುಶ್ಲೋಕ ಗಳಿವೆ. ಶ್ರೀನಾಥನು ವೇಲಮರಾಜನಾದ ಸರ್ವಜ್ಞಭೂಪಾಲನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸರಸ್ವತೀಪ್ರಾರ್ಥನಾರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವುದೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇರುವ

ಸೀ || ದೀನಾರಟಂಕಾಲಂ ದೀರ್ಧಮಾಡಿಂಚಿತಿ
ದಕ್ಷಿಣಾಧೀಶು ಮುತ್ಯಾಲ ಶಾಲ
ಪಲುಕುಂದೋಡೈತಾಂಧ್ರಭಾಷಾಮಹಾಕಾವ್ಯ
ನೈಷಧಗ್ರಂಥ ಸಂದರ್ಭಮುನುಕು

---

[32] ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ಈಚೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. (ಪ್ರಾ. ಕೋ. ಮೈ. ನಂಬರ್ ೪೯೫೦) ಇದು ಅದ್ವೈತಪಂಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಇದು ಶಂಕರಭಾಷ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾಮತಿಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಕವಿಯು 'ಗಜಮೃಗಯೂಥಿ ರಾಜ' ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಗಜವೇಂಟೆಗಾರ ಎಂಬುದರ ಭಾಷಾಂತರವಿರ ಬಹುದು. ಈ ವೃತ್ತಿಗೆ 'ಪಂಪಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು 'ಮಹಾನಾಟಕಸುಧಾನಿಧಿ'ಯ ಕರ್ತೃವಾದ ಶೋಣಾದ್ರಿನಾಥನೋ ಕಲ್ಲಿನಾಥನೋ ರಚಿಸಿ ರಾಜನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿರ ಬಹುದು. ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು 'ರತಿರತ್ನಪ್ರದೀಪಿಕೆ' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ 'ಇತಿ ಶ್ರೀ ಪ್ರೌಢದೇವ ವಿರಚಿತಾಯಾಂ ರತಿರತ್ನ ಪ್ರದೀಪಿಕಾಯಾಂ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಶ್ರುತಪಡುತ್ತದೆ.

[33] ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳು, ಪು. ೬೫.

ಪಗಲುಂಗೊಟ್ಟೆಂಚಿತುದ್ಭಟವಿವಾದ ಪ್ರೌಢಿ
ಗೌಡಡಿಂಡಿಮಭಟ್ಟು ಕಂಚುಢಕ್ಕ
ಚಂದ್ರಭೂಷಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿರಾಯಲುಯೊದ್ದ
ಬಾದುಕೊಲ್ಪಿತಿ ಸಾರ್ವಭೌಮಬಿರುದ

ಗೀ || ಮೆಟಿಲಮೆಪ್ಪಿಂಚಿದೋ ನನ್ನು ನಿಂಕಮೀದ
ರಾವುಸಿಂಗಮಹೀಪಾಲು ಧೀವಿಶಾಲು
ನಿಂಡುಕೊಲುವುನ ನೆಲಕೊನಿಯುಂಡಿ ನೀವು
ಸಕಲಸದ್ಗುಣ ನಿಕುರುಂಬ ಶಾರದಾಂಬ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಶ್ರೀನಾಥನು ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ರಾಜನ (ವಿಜಯನಗರ) ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕನಕಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದನೆಂಬುದೂ ಡಿಂಡಿಮಭಟ್ಟನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ಕಂಚುಢಕ್ಕವನ್ನು ಕಳಸಿದನೆಂಬುದೂ ಚಂದ್ರಭೂಷಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ 'ಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮ'ನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನೆಂಬುದೂ, ಶ್ರುತಪಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ವಿಷಯವು ಶ್ರೀನಾಥನಿಂದ ರಚಿತವಾದ 'ಕಾಶೀಖಂಡ'ದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ದೃಢೀಕೃತವಾಗಿದೆ

ಕರ್ಣಾಟಕ್ಷಿತಿಪಾಲ ಮೌಕ್ತಿಕಸಭಾಗಾರಾಂತರಾಕಲ್ಪಿತ
ಸ್ವರ್ಣಸ್ನಾನ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿರಾಟ್ಸಂಸ್ತುತ್ಯ ಚಾರಿತ್ರದು
ಗ್ಧಾರ್ಣೋರಾಶಿಗಭೀರ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಮುಖಮಧ್ಯಾಹ್ನಾಪರಾಹ್ಣಾರ್ಜಿತಾ
ಪರ್ಣಾವಲ್ಲಭ ರಾಜಶೇಖರ ಮಣೀ ಪಂಟಾನ್ವಯಗ್ರಾಮಣೀ.

ಶ್ರೀನಾಥನು ಕೊಂಡುವೀಡು ರಾಜ್ಯದ ರೆಡ್ಡಿ ಅರಸರ ಆಸ್ಥಾನಕವಿ. ಈತನು 'ಶೃಂಗಾರ ನೈಷಧಮು' 'ಕಾಶೀಖಂಡಮು' 'ಹರವಿಲಾಸಮು' 'ಮರುದ್ರಾಜಚರಿತ್ರಮು' 'ಪಂಡಿತಾರಣ್ಯಚರಿತ್ರಮು' 'ಶಾಲೀವಾಹನ ಸಪ್ತಶತೀ' 'ಭೀಮಪುರಾಣಮು' 'ವಿಧಿನಾಟಕಮು' ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಚಾಟುಶ್ಲೋಕಗಳು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.[34]

ದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾದ ಚತುರಕಲ್ಲಿನಾಥನು ಶಾರ್ಙ್ಗದೇವನ 'ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರ'ಕ್ಕೆ 'ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರಕಲಾನಿಧಿ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದು ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಹು ಉನ್ನತಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಭರತಮುನಿಯ ಭರತಶಾಸ್ತ್ರವೇ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಪರಮಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೇ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ

[34] ವೀ. ಲಿಂ. ಪಂ. ೧೦, ಪು. ೧೩೩-೫.

ಬೆಳೆದು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತ್ತು. ಅವನು ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಔತ್ತರೇಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಮಾಡಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಕವಾದ ಅನೇಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೂ ರಚಿತವಾದುವು. ಆದರೂ ಸಂಗೀತ ವಿಷಯಕವಾದ ಸರ್ವವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹದಂತಿರುವ ಭರತನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಯಾರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗ ಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಶಾರ್ಙ್ಗದೇವನ ಗ್ರಂಥವೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿಲ್ಲದೇ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಕಲ್ಲಿನಾಥನೊಬ್ಬನೇ ಭರತನ ಮತವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು. ಅವನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಮತವನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಭರತನ ಮತವನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಊಗಾಭೋಗಗಳೆಂಬ ಸಂಗೀತ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. 'ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರ'ದಲ್ಲಿ ಇದರ ಮೂಲವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, 'ಉದ್ಗ್ರಾಹ ಆಭೋಗ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಅಪಭ್ರಂಶವೇ ಉಗಾಭೋಗ. ಇವು ರಾಗಪ್ರಧಾನವಾದುವು. ಸುಲ್ತಾನ್ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಮ ಮೇಧಾವಿಯಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರನಾದ ಗೋಪಾಲನಾಯಕನಿಂದ ಈ ಮಾರ್ಗವು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟು ನಾನಾರೂಪ ಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಈಗಿನ ಔತ್ತರೇಯ 'ಧ್ರುವ' ಮತ್ತು 'ಖ್ಯಾಲ' ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಆದರೆ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಆಗಲೇ ಉಗಾಭೋಗವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರ್ಣಾಟಕ ದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಹುಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ, ವ್ಯಾಸರಾಜ, ವಾದಿರಾಜ ಮೊದಲಾದವರು ದಾಸಕೂಟವನ್ನು ಬೆಳಸಿ ಲಯತಾಲಪ್ರಧಾನಗಳಾದ ಗೀತ ಮತ್ತು ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೂ ರಾಗ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಉಗಾಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಹಾಡಿ ಅವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಕಲ್ಲಿನಾಥನು ಈಗ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ರಾಗಗಳನ್ನು ಮೇಲಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ರಾಮ ಮೂರ್ಛನ ಜಾತಿ ರಾಗ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದನು. ಲಯವಿವೇಕಕ್ಕೆ

ಸೇರಿದ (ಮಾರ್ಗತಾಲ, ದೇಶಿತಾಲ, ಪ್ರಸ್ತಾರೋಕ್ತ ತಾಲಗಳಲ್ಲಿ) ಪ್ರಸ್ತಾರೋಕ್ತ ತಾಲಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿ 'ನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚದವೃತ್ತಂತು ಪರಂ ಗಾನ ಸಮಾಶ್ರಯಮ್' ಎಂಬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾನೆ.

ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮುಂದೆ ೧೫೯೦ ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲೀನನಾದ ಶುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ಪಂಡಿತನಾದ ಪುಂಡರೀಕ ವಿಠಲನೆಂಬುವನು ಖಾನ್‌ದೇಶದ ಬರ್ಹಾಂಖಾನನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ 'ಮೇಲಪ್ರಸ್ತಾರ' 'ಷಡ್ರಾಗಚಂದ್ರೋದಯ' 'ರಾಗಮಂಜರಿ' 'ರಾಗಮಾಲಾ' ಮತ್ತು 'ನರ್ತನನಿರ್ಣಯ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಮೇಳ ಮತ್ತು ಜನ್ಯರಾಗ ಗಳ ಜನಕನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಸಮಕಾಲೀನನೂ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಪೌತ್ರನೂ ಆದ ರಾಮಾಮಾತ್ಯನು ರಾಮರಾಜನಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತನಾಗಿ 'ಸ್ವರಮೇಳಕಳಾನಿಧಿ' ಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕಲ್ಲಿನಾಥನ ಸ್ಥಾನವೆಂತಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಜಕ್ಕನ್ನನೂ ಇವನ ಮಗನಾದ ಜನ್ನಮಂತ್ರಿಯೂ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಆಂಧ್ರಕವಿಗಳು. ಜಕ್ಕನ್ನನು 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕಚರಿತ್ರೆ'ಯನ್ನು ಬರೆದು ದೇವರಾಯನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಸಿದ್ಧಮಂತ್ರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಆತನು ಇವನ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಕವಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡಂತೆ ಕೊಂಡಾಡಿದನಂತೆ:—

'ಜಕ್ಕನ ನೀ ವೈದುಷ್ಯಮು ಜಕ್ಕನ ನೀ ಕಾವ್ಯರಚನಾಚಾತುರ್ಯಂಬುನ್ |
ಜಕ್ಕನ ನೀ ವಾಗ್ವೈಖರಿ, ಜಕ್ಕನ ನೀಯಾಶುಮಹಿಮ ಜಕ್ಕನ ಸುಕವಿ ||'[35]

ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳು ರಚಿತ ವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ಮಹಾನಾಟಕಸುಧಾನಿಧಿ'ಯ[36]

ಶ್ರೀಮಾನಿಮ್ಮಡಿದೇವರಾಯನೃಪತಿಃಸ್ವರ್ಲೋಕಕಲ್ಲೋಲಿನೀ
ಕಲ್ಲೋಲ ಪ್ರತಿಮಲ್ಲಸೂಕ್ತಿವಿಭವೋ ವಿದ್ವಜ್ಜನಶ್ಲಾಘಿತಃ |
ಧೀಮಾನಾದಿಮಕಾಂಡ ವಿಷಯಾನ್ವ್ಯಸ್ತಾನ್ಮಹಾನಾಟಕ
ಶ್ಲೋಕಾನ್ವರ್ಣಪದಕ್ರಮೋಜ್ವಲಕರಾನ್ ರಮ್ಯಾನಕಾರ್ಷೀದ್ವಿಭುಃ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ 'ಮಹಾನಾಟಕ'ವೆಂಬ ರಾಮಾಯಣ ವಿಷಯಕವಾದ ಚಂಪೂ ಗ್ರಂಥವು ದೇವರಾಯ ಕೃತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ದೇವರಾಯನ ಸೋದರಳಿಯನಾದ

---

[35] ಅದೇ, ಪು ೧೫೩.

[36] ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳು, ಪು. ೬೦.

ಸಾಲುವ ಗೋಪತಿಪ್ಪ ಭೂಪಾಲನೆಂಬುವನು ಮುಳುಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ದೇವರಾಯನ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ವಾಮನನ 'ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರ'ಕ್ಕೆ 'ಕಾಮಧೇನು'ವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ತಾಲಲಯಾದಿಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ 'ತಾಲದೀಪಿಕೆ'ಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ತಾಲದೀಪಿಕೆ'ಯ ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪಭೂಪಾಲನು ತನ್ನನ್ನು 'ಭರತಮತಪಾರಾವಾರ ಪಾರೀಣ' ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಶೇಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.[37]

ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ತರುವಾಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೂ ವಿಜಯನಗರದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹತ್ತಿದರು. ಇವರೇ ಸಂಗಮವಂಶದ ಕಡೆಯ ಅರಸರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹಳ ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳು ವಿಜಯನಗರದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿಬಂದರು. ಕ್ಷಾಮಗಳು ತಲೆದೋರಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವು. ರಾಜಮನೆತನದವರಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಜಗಳವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಸಂಗಮ ವಂಶದವರು ಮೂಲೆಗೊತ್ತಲ್ಪಟ್ಟು ರಾಜ್ಯವು ಸಾಳುವ ವಂಶದ ನರಸಿಂಹನ ಕೈವಶವಾಯಿತು.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವಿಪತ್ತುಗಳೂ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ ಈ ಕಾಲವು ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಂದುಳಿದಿಲ್ಲ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಪಾವುಗಡದ ೬೯ ನೆಯ ಶಾಸನದ[38]

> . . . ಆದಿತ್ಯಾರ್ಯಾಯಾಧೀಮತೆ |
> ಷಡ್ದರ್ಶನವಿದೇ ತದ್ವತ್ ಷಟ್ಕರ್ಮ ನಿರತಾಯಚ |
> ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದೇ ತದ್ವತ್ ಸಕಲಾಗಮವೇದಿನೆ |
> ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿದೇ ನಿತ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯಾಥ ಭೂಪತಿಃ |
> ಸರ್ವೈಃ ಪರೀಕ್ಷಿತೋ ವಿದ್ವಾನ್ ಸಕಲಾಸು ಕಲಾಸ್ವಪಿ |
> ನೈಪುಣ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಂತುಷ್ಟ ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಸಹಸಂಸ್ಥಿತಂ |
> ತಸ್ಮೈದ್ವಿಜಾಯ. . . ಪ್ರಾದಾದಾಚಂದ್ರತಾರಕಂ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಆದಿತ್ಯಾರ್ಯನನ್ನೂ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೂ ಅವರವರಿಗೆ ತಿಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ಅವರ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ವಿಶದಪಡುವುದು. ಪಂಡಿತರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಇವನಿಗಿರ

---

37 ಅದೇ. ಪು. ೬೨-೩.

38 ಎ. ಕ. ಪಾವುಗಡ ೬೯.

ಬೇಕಾದರೆ ಇವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೌಢವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಕಿರುವುದು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ವಿರೂಪಾಕ್ಷರ ಕಾಲವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾಲ. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಈಗಲೂ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರುಗಳೇ ಹೆಚ್ಚುಮಂದಿ. ಬೊಮ್ಮರಸನು ಹಿಂದೆ ಹರಿಹರೇಶ್ವರ ಸೋಮನಾಥ ಮೊದಲಾದವರು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ನಂಬ್ಯಣಾಂಕನ ಪುಣ್ಯಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು 'ಸೌಂದರ ಪುರಾಣ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬರೆದನು[39]. ಧಾತ್ರೀಶ ದೇವನೃಪಪುತ್ರ ಮೂರು ರಾಯರಗಂಡ ವೈರಿನೃಪಗಜ ಗಂಡಭೇರುಂಡ, ಯದುವಂಶವನಧಿವಿಧು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಧರಾವಲ್ಲಭನೊಸೆದು ತನ್ನ ನಲ್ಲಳಱಿವಂತೊರೆದ 'ಜನವಶ್ಯ'ವನ್ನು ಸಲ್ಲಲಿತವಾಣಿ ಕವಿ ಕಲ್ಲರಸನಱಿವವರ ಮೆಲ್ಲೆರ್ದೆಯನಿಂಬುಗೊಳ್ವಂತೆ ರಚಿಸಿದನು.[40] ಇದಕ್ಕೆ 'ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ'ವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದು ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನನ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಮಠದ ಗೋಸಲ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನು ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ಅವನ ತರುವಾಯ ಇದ್ದ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಅವನನ್ನು ನಿರಂಜನ ಗಣೇಶನ ಅಪರಾವತಾರವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈತನು 'ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತ' ಎಂಬ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲನೇಕರು ಇವನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅನೇಕ ಮತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. 'ಚನ್ನಬಸವಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿಯೂ 'ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿಯೂ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನು ವೀರಶೈವಗಣಾಚಾರ್ಯನೆಂದೂ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ದೊಡ್ಡಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದವರ ಗುರುವೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ[41] ಇವರಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣನು ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಪಿತಾಮಹ. ಈತನು 'ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ' 'ವಾತೂಲತಂತ್ರಟೀಕೆ' ಎಂಬೆರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನು 'ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ವಚನ' 'ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನಾಕಂಠಮಾಲೆ' ಇವುಗಳ ಕರ್ತೃವಿರಬಹುದು; ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನು 'ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನ'ವನ್ನು ಬರೆದವನು. ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ

39 ಕ. ಚ. ೨, ಪು. ೮೮.

40 ಅದೇ. ಪು. ೯೩.

41 ಅದೇ. ಪು. ೯೭.

ಶಿಷ್ಯನಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕವಿಯು 'ಶ್ವೇತಸಸಾಂಗತ್ಯ'ವನ್ನೂ ಸಾನಂದ ಶಿವಯೋಗಿಯು 'ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಾರೋದ್ಧಾರ'ಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದುದು. ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಗನಾದ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ವೀರಸಂಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ 'ಆರಾಧ್ಯಚರಿತ್ರೆ'ಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲದೇನೇ ಇಲ್ಲ. ಜೈನನಾದ ತೆರಕಣಾಂಬಿ ಬೊಮ್ಮರಸಕೃತವಾದ 'ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆ' ಮತ್ತು 'ಜೀವಂಧರ ಸಾಂಗತ್ಯ'ವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ನಾರಾಯಣಕವಿಯ 'ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥ'ವೂ ಇದೇ ಕಾಲದವು.

ಸಂಗಮರ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೇಂದ್ರವೆಂದರೆ ಕೊಂಡುವೀಡು ಮತ್ತು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯ ರೆಡ್ಡಿಗಳ ಆಸ್ಥಾನ. ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜರಲ್ಲನೇಕರು ಉದ್ದಾಮ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಕವಿಗಳು, ಕವಿಜನಾಶ್ರಯರು. ಕರ್ಪೂರ ವಸಂತರಾಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಕೊಂಡುವೀಡಿನ ಅನ ವೇಮನು ತ್ರಿಲೋಚನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತ. ಇಮ್ಮಡಿ ಹರಿಹರನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಅದೇ ವಂಶದ ಕುಮಾರಗಿರಿಯು ಶ್ರೀನಾಥನಿಗೆ ಪೋಷಕನಾಗಿದ್ದನು. ಪೆದ್ದಕೋಮಟಿಯು ಸ್ವಯಂಕವಿಯಾಗಿದ್ದು ಶ್ರೀನಾಥ (ಅವನ ವಿದ್ಯಾಧಿಕಾರಿ) ಮತ್ತು ಅಭಿನವಭಟ್ಟ ಬಾಣವಾಮನಭಟ್ಟರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕನಾಗಿದ್ದ. ಪೆದ್ದಕೋಮಟಿಯು 'ಶೃಂಗಾರದೀಪಿಕೆ'ಯೆಂಬ ಅಮರುಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕರ್ತೃ. ವಾಮನಭಟ್ಟಬಾಣನು ತನ್ನ 'ವಿಪ್ರನಾರಾಯಣಚರಿತ್ರ' ಅಥವಾ 'ವೇಮಭೂಪಾಲೀಯ'ವನ್ನು ವೇಮನಿಗೆ ಅಂಕಿತಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು 'ಶೃಂಗಾರಭೂಷಣ ಭಾಣ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಅದರ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ "ಅದ್ಯಖಲು ಚರಾಚರಗುರೋಃ ತ್ತುಂಗತುಂಗಭದ್ರಾತರಂಗತಾಳವೃಂತಾಪನೀಯಮಾನ ಸಂಧ್ಯಾತಾಂಡವ ಪರಿಶ್ರಮಸ್ಯ ಹೇಮಗಿರಿಕೂಟ ಪ್ರೇಳಾಕರ ಹೇಮಕೂಟಶೃಂಗವಿಹಿತ ಮಂಗಳಾಯತನಸ್ಯ ಕಾಮಾಗಮನಿಧಿ ವಾಮಭಾಗಸ್ಯ ಶೇಖರೀಭೂತ ಶೀತಭಾನು ಶಕಲಸ್ಯ ಭಗವತೋ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ಯ ಚೈತ್ರಯಾತ್ರಾ ಮಹೋತ್ಸವೇ"

"ರತಿತಂತ್ರ ದೇಶಿಕಾನಾಂ ರತಿಪತಿನಿಗಮಾಂತವಾವದೂಕಾನಾಮ್ |
ವೈದಗ್ಧ್ಯ ಭೂಷಣಾನಾಮೇಷಾ ಪರಿಷತ್ಸಮಾಗತಾ ವಿದುಷಾಂ ||"

ಎಂಬ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಶ್ರುತಪಡುತ್ತದೆ.

ಬಹುಶಃ ವಾಮನನೇ ಅಮರುಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನಾಗಿರಬೇಕು. ಪೆದ್ದ ಕೋಮಟಿಯ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಎ. ಇಂ. ೧೧-೩೧೫) ಒಬ್ಬ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಭಟ್ಟನ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಇವನು ಸರ್ವಜ್ಞಸಿಂಗನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ 'ಚಮತ್ಕಾರ ಚಂದ್ರಿಕೆ' ಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಪೆದ್ದಕೋಮಟಿಯು 'ಸಂಗೀತ ಚಿಂತಾಮಣಿ 'ಯೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರೆಡ್ಡಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞಸಿಂಗಮನೇ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು. ಇವನು 'ನಾಟಕ ಪರಿಭಾಷಾ' 'ಸಂಗೀತಸುಧಾಕರ' (ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ) 'ರಸಾರ್ಣವ ಸುಧಾಕರ' (ನಾಟ್ಯಾಲಂಕಾರ) ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಡಿತರುಗಳಾದ ಪೆದ್ದಭಟ್ಟ, ಕೋಲಾಚಲಮಲ್ಲಿನಾಥ, ಬೊಮ್ಮಲಕಂಟಿ, ಅಪ್ಪಲಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀನಾಥ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದವರು ಗ್ರಂಥ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಲ್ಲಿನಾಥನು ನೈಷಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ 'ವೈಶ್ಯವಂಶಸುಧಾರ್ಣವ'ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಸರಸಸಾಹಿತ್ಯಚಾತುರೀಧುರೀಣ'ನಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಕವಿಯು ಸಿಂಗನೃಪ ಗುಣೋದಾಹರಣಕ್ಕಾಗಿ 'ಚಮತ್ಕಾರ ಚಂದ್ರಿಕೆ'ಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ 'ಪದವ್ಯಾಖ್ಯಾರ್ಥಪಂಚಿಕೆ'ಯೆಂಬ ನೈಷಧವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ 'ಶಂಕರವ್ಯಾಖ್ಯಾವೃತ್ತಿ' ಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬೊಮ್ಮಲಕಂಠಿಯು ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರ. ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರ ಪುತ್ರರಾದ ನಯನಾರ್ ವರದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾದ ಸಾಕಲ್ಯನ ಮಲ್ಲನೂ ಸಿಂಗಮನ ಆಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತ.

ಕುಮಾರಗಿರಿಯ ಭಾವನಾದ ಕಾಟಿಯ ವೇಮನು ಕೊಂಡವೀಡುವಿನ ಪೆದ್ದ ಕೋಮಟಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ರಾಜಮಹೇಂದ್ರದ ದೊರೆಯಾದನು. ಈತನು ಕಾಲಿದಾಸನ 'ಶಾಕುಂತಲ'ವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಭಾವಮೈದುನನ ವಿಷಯಕವಾದ 'ಕುಮಾರಗಿರಿ ವಿಜಯಮ್' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸುಮಾರು ೧೪೪೩ರಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ದೇವರಾಯನು ಕೊಂಡವೀಡು ಮತ್ತು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರದ ರೆಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕಳಿಂಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಪಂಡಿತರು ವಿಜಯನಗರದ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

೨

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ವಿರೂಪಾಕ್ಷರು ವಿಜಯನಗರ ಸಿಂಹಾಸನಾಸೀನರಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಾಳುವ ವಂಶದ ನರಸಿಂಗರಾಯನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನ

ವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಸಂಗಮ ವಂಶೀಯರನ್ನು ಮೂಲೆಗೊತ್ತಿ ತಾನೇ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದನು. ಇವನನಂತರ ಇವನ ಮಗನಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹನು ರಾಜನಾದನು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವತಃ ಪಂಡಿತರೂ ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೂ ಆದುದರಿಂದ ಇವರು ಆಳಿದ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಾಲವಾದ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಂಡಿತರು ಇವರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಸಾಳುವ ಅರಸರು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಬಂದುದರಿಂದ ಸಂಗಮ ವಂಶೀಯರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರಶೈವರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹನು* ಉದಾರಿ. 'ನವರತ್ನಮುಲು' ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇವನು 'ಸಹಜದಾನಶಿಬೀಂದ್ರ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ[42]. 'ಸಾಲುವಾಭ್ಯುದಯ'ದ ಹನ್ನೊಂದು ಮತ್ತು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಸರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ

ಅಥವಾಯು ಲಿಂಗಧರ ಸಾತ್ಕೃತಾಖಿಲದ್ರವಿಣೋಪಿ ಶಂಭು ನಿಶಿಥಿರ ಧೀರಸೌ |
ವಿದುಷಾಂ ಚಿಕೀರ್ಷುರವನಂ ವಿಶಾಂಪತಿಃ ದ್ರವಿಣೈರಭೂಜ್ಜಿತನ್ಯಪೋಪಹಾರಿತೈಃ ||
ಸಚಿವಸ್ತದಿಂಗಿತ . . . ತನೋತ್ತತತ್ಸಹಸಾ ಸುವರ್ಣಮುಖರೀತಟಾಂತರೇ |
ನಗರೀಂ ವಸಂತ ದಿನದಾನಹೇತವೇ ನವರತ್ನ ಸಾಲಗೃಹಭಾಸುರಾಂ ನವಾಂ ||
ಆದಾಯ ವರ್ಷವರವೇಷಮಶೇಷಭೂಪೈಃ ಅಗ್ರೇಸರದ್ಭಿರವಲೋಕನಮಾತ್ರಧನ್ಯೈಃ |
ಆಸೇವಿತಸ್ತತಇತೋ ನಿರಗಾತ್ಕವೀನಾಮಾತರ್ಷಣಾಯ ಕುತಕೀನರಸಿಂಹರಾಜಃ ||
ಅಂಭೋಧರಂಧಿಗವಿಶೇಷವಿದಂ ಪ್ರದೇಶೇ ಯಸ್ಯೋತ್ತರೇ ಸದೃಶವರ್ಷಣಮೂಷರೋಪಿ |
ಸರ್ವಸ್ವದಸ್ಯಶಿವರಾತ್ರಿತಿಥೌ ತವೇಶೋ . . . ಮಚಲಂ ವಿರಚಯ್ಯಹೈಮಮ್ ||
ಆಕರ್ಣ್ಯವಾಚಮಿತಿಸಾದರಮಂಚಿತಾರ್ಥಾಮಭ್ಯರ್ಹಣಾಂವಿರಚಯನ್ನುಚಿತಾಮಮುಷ್ಯೈ |
ಅವ್ಯಾಜಬಂಧುರವತಿಸ್ಮಮಹೀಮಶೇಷಾಂ ಆಶ್ಚರ್ಯಹೇತುಚರಿತೋನರಸಿಂಹರಾಜಃ ||

---

* ನರಸಿಂಹ ಪರಮವೈಷ್ಣವ. ತಾನು ಅಹೋಬಿಲ ನೃಸಿಂಹರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಜನಿಸಿದವನೆಂದೂ ಅದೇ ತನ್ನ ಕುಲದೈವವೆಂದೂ ರಾಮಾಭ್ಯುದಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಂತೆಯೂ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮದ್ವೀರನೃಸಿಂಹರಾಯನೃಪತೇಃ ಭೂದೇವಹತ್ಯಾವ್ಯಥಾಂ
ದೂರೀಕೃತ್ಯತದರ್ಪಿತೋಜ್ವಲಮಹಾಸಿಂಹಾಸನೇಸಂಸ್ಥಿತಃ
ಶ್ರೀಮತ್ಪೂರ್ವಕವಾಟನಾಮಕಪುರೇಸರ್ವೇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಃ
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದಯತೀಂದ್ರಶೇಖರಮಣಿಃ ಭೂಯಾತ್ ಸ ನಃ ಶ್ರೇಯಸಮ್

[42] ವೀ. ಲಿಂ. ಪಂ. ೧೦, ಪು. ೧೫೬.

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹನು ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಮೇರುದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ತನಗೆ ಸಾಮಂತ ರಾಜರುಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಣಿಕಾದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಶಿಹಾಕಿಸಿ ಅವಲೋಕನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳಿಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ದಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ಅವನ ಕವಿಜನಾಶ್ರಯವು ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಜನಕವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ[43]. ಇಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹನೂ ತಂದೆ ಯಂತೆಯೇ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಷೋಡಶಮಹಾದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡು ತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಾಕನಹಳ್ಳಿ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹನ ದಂಡನಾಥನಾದ ನಾಗನಾಯಕನು ತನ್ನ ಯಜಮಾನನ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮೀಮಾಂಸ, ನ್ಯಾಯ, ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮವೇದ, ಪುರಾಣ, ಸ್ಮೃತಿ, ತಂತ್ರ, ಮಂತ್ರ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ನಲವತ್ತು ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜನಿಂದ ಸನ್ಮಾನಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ರಾಜನಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಗ್ರಹಾರ ವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗುಂಡಲಪೇಟೆ ೬೭ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ಈತನು ಕಾವೇರಿಯ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಷಡ್ದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರಾದ ತನ್ನ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ 'ಮಹಾಭೂತ ಘಟದಾನ'ವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹನು ಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿ ದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಕವಿಗಳು ರಾಜನು ತನ್ನ ಕವಿತಾ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ನರಸಿಂಹನು 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಹಾಗೂ ರಾಮಾ ಭ್ಯುದಯದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪೀಠಿಕಾ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಊಹಿಸ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯೇ ದರ್ಶಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಇತ್ಯಸೌ ಕಥಿತೋ ಬುಧೈಃ |
ತದಿದಂ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯ ಚರಿತಂ ತತ್ವಸಾರತಃ ||
ಉಚ್ಯತೇ ತೇನ ವಿದುಷಾ ನರಸಿಂಹಮಹೀಭುಜಾ |

. . . .

43 ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳು, ಪು. ೧೦೦-೧.

ಇತ್ಯುದ್ದಾಮ ವರಪ್ರಸಾದ ಕವಿತಾಸಿಂಹಾಸನಾಧ್ಯಾಸಿನಃ
ಕ್ಷೋಣೀಮೀಸರಗಂಡ ಗುಂಡಯಪತೇಃ ಕ್ಷ್ಮಾಕಂಟಕೋತ್ಖಂಡಿನಃ||
ವಿಷ್ಣೋಃ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹವಿಗ್ರಹಭೃತೋ ಭಾವೋರ್ವಿಸೇತೌಕೃತಾ |
ಶ್ರೀ ರಾಮಾಭ್ಯುದಯೇತ್ರಪೂರ್ತಿಮಗಮತ್ ಸರ್ಗಶ್ಚತುರ್ವಿಂಶತಃ||

ಆದರೆ ಇದೇ 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ದ ಅಯ್ದನೆಯ ಸರ್ಗದ

ಶೋಣಾದ್ರೀಂದ್ರಂ ಕವೀಂದ್ರಂ ಶ್ರವಣಕಟುರಟಡ್ಡಿಂಡಿಮಂ[44] ಸಾರ್ವಭೌಮಂ |
ಪ್ರಾಸೂತಾಂಬಾಭಿರಾಮಾ ನವನವ ಕವಿತಾಭಾಜನಂ ರಾಜನಾಥಾತ್

[44] ಡಿಂಡಿಮ ಎಂಬುದು ಒಂದು ವಂಶದ ಹೆಸರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳು ಬರುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರ ಬುಕ್ಕನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಶೋಣಾದ್ರಿ ಡಿಂಡಿಮ ಒಬ್ಬನು. ಇಮ್ಮಡಿ ದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಯೋಗಾನಂದಪ್ರಹಸನ'ವನ್ನೂ 'ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿ'ಗೆ 'ವಿಭಾಗರತ್ನಮಾಲಾ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ ಅರುಣಗಿರಿ ಎರಡನೆಯವನು. ಸಾಲುವ ನರಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಸಾಲುವಾಭ್ಯುದಯ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ಮೂರನೆಯವನು. ಇವನ ಹೆಸರು ರಾಜನಾಥ. 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ವನ್ನೂ ವೀರಭದ್ರ ವಿಜಯವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ. ಈತನಿಗೆ ಶೋಣಾದ್ರಿ ಅಥವಾ ಅರುಣಗಿರಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. 'ಅಚ್ಯುತರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ರಾಜನಾಥ ಮಗದೊಬ್ಬ. 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ದ ಕರ್ತೃವಿಗೂ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರಿಗೂ ವಾದ ನಡೆದು ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರು ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ 'ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂಬುದು ಮುಂದಿನ ಉಪಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಡಿಂಡಿಮನು ತನ್ನ 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದನಂತೆ:—

ಛಿತ್ವಾಸರ್ವಾಣ್ಯರಣ್ಯಾನ್ ಸತಿ ವಿಷಮಲತಾಗುಲ್ಮದುರ್ಗಾಣಿಸದ್ಯಃ
ಪ್ರಾಪ್ತಾಯಾಂ ಪಕ್ವಣಾಂತಂ ಬತ ಭಷ ಕತತಿರ್ಬುಕ್ಕ್ರಣೈರ್ಧಿಕ್ಕರೋತಿ |
ಲಜ್ಜಂತೇಹಂತುಮೇನಾಂ ಮರಕರಟಿಘಟಾಕುಂಭಪೀಠೀವಿಪಾಟ
ಕ್ರೀಡಾಧೌರೇಯಧಾರಾ ಮಮಖಲುನಖರಾಃ ಕಿಂಕರೋಮಿ ಕ್ರಿಯಾಮಿ ||
ಪ್ರಾಜ್ಞಾನಾಮೇವರಾಜ್ಞಾಂ ಸದಸಿನಸಹತೇ ಜಲ್ಪಮಲ್ಪೇತರೇಷಾಂ
ಕ್ಷುತ್ರೇಷ್ವಾಕ್ಷೇಪಮುದ್ರಾಂ ನಖಲು ಗಣಯತೇ ಡಿಂಡಿಮಸ್ಸಾರ್ವಭೌಮಃ
ಭಾಂಕುರ್ವದ್ಭೇಕಕುಕ್ಷಿಂಭರಿಷು ಭಯಭರಭ್ರಾಂತ ಭೋಗೀಂದ್ರಸುಭ್ರೂ
ಭ್ರೂಣಭ್ರಂಶೀ ಕಿಮಂಭಃ ಫಣಿಷು ಪತಗರಾಟ್ ಸಂಭ್ರಮೀ ಬಂಭ್ರಮೀತಿ ||

ಅದಕ್ಕೆ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರು

ಸ್ವರ್ಧಂತಾಂ ಸಹಜಂ ನು ಕುಂಜರತಯಾ ದಿಕ್ಕುಂಜರೈಃ ಕುಂಜರಾ
ಗ್ರಾಮ್ಯಾವಾವನವಾಸಿನೋ ಮದಜಲಪ್ರಸ್ವಿನ್ನಗಂಡಸ್ಥಲಾಃ |
ಆಃ ಕಾಲಸ್ಯವಿಪರ್ಯಯಂ ಶೃಣುಸಖೇ ಪ್ರಾಚೀನಪಲ್ಲಿಮಲಾ
ಸ್ವಾದಸ್ನಿಗ್ಧಕಪೋಲಭಿತ್ತಿರಧಮಃ ಕೋಲ್ಯೋಪಿ ಸಂಸ್ಪರ್ಧತೇ |

ತಸ್ಮೈತಸ್ಮಿನ್ನಯಾತಿ ಕ್ರಮವಿಷಯ ಮಹಾನಾಟಕಸ್ಯಾಗ್ರಜಾತೇ |
ಕಾವ್ಯೇ ಸರ್ಗೇ ನಿಸರ್ಗೋಜ್ವಲ ರಸವಿಲಸತ್ಪಂಚಮೋಯಂ ಜಗಾಮ ||

ಇತಿ ಡಿಂಡಿಮಸಾರ್ವಭೌಮಕೃತೌ ರಾಮಾಭ್ಯುದಯೇ ಪಂಚಮಸ್ಸರ್ಗಃ— ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ವನ್ನು ರಾಜನಾಥ ಕವಿಯ ಮಗನಾದ ಡಿಂಡಿಮ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಕವಿಯೇ ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ[45]. ಇದೇ ಸತ್ಯಾಂಶವಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಡಿಂಡಿಮ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿರಬಹುದು. ಇದು ಹೇಗಾದರೂ ನರಸಿಂಹನು ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಇವನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಥನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನು. ಈತನು ತನ್ನ ಪೋಷಕನ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಸಾಲುವಾಭ್ಯುದಯ'ವೆಂಬ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು[46]. ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ಐತಿಹಾಸಿಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಇದು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಪಿಲ್ಲಲಮರ್ರಿ ವೀರಭದ್ರನೆಂಬ ಆಂಧ್ರ ಕವಿಯು ನರಸಿಂಹನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕವಿ. ಈತನು 'ಶೃಂಗಾರ ಶಾಕುಂತಲ' 'ಅವತಾರದರ್ಪಣ', 'ನಾರದೀಯ' 'ಮಾಘಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ' 'ಪುರುಷಾರ್ಥಸುಧಾನಿಧಿ' 'ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸಸಾರ' ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು 'ಜೈಮಿನಿಭಾರತಮು' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ನವರತ್ನಮುಲು' 'ಸಪ್ತಾಂಗಮುಲು' ಎಂಬ ಮತ್ತೆರಡು ತೆಲುಗು ಗ್ರಂಥಗಳು ಏತತ್ಕೃತವೇ ಇರಬಹುದು. 'ನವರತ್ನಮುಲು' ಎಂಬುದು ರಾಜನಿಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಉಪದೇಶಗ್ರಂಥ. 'ಸಪ್ತಾಂಗ ಪದ್ಧತಿ'ಯು ರಾಜ್ಯಾಂಗಗಳಾದ ಸ್ವಾಮಿ, ಅಮಾತ್ಯ, ಸುಹೃತ್, ರಾಷ್ಟ್ರ, ಕೋಶ, ದುರ್ಗ, ಬಲ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯವೂ 'ಗುಂಡಭೂಪಾಲ ನರಸಿಂಹಮಂಡಲೇಂದ್ರ' ಎಂಬು

ಬಾಹ್ಯೈರ್ವರ್ಣಾಡಂಬರೈಃ ಮಾ ಭ್ರಮಂತು
ಭಿತ್ವಾ ಗರ್ಭಾಂತರಂ ಶೋಧಯಂತು |
ನಿರ್ಣೇತಾರೋ ನೀರಸತ್ವೇನ ಕೋವಾ
ಡಿಂಡೀರಾರಣಾಂ ಡಿಂಡಿಮಾನಾಂ ಚ ಭೇದಃ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಹಸ್ರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿ 'ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯ'ವೆಂಬ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅವನ ಗರ್ವ ಪರ್ವತವನ್ನು ಚೂರ್ಣಮಾಡಿದರಂತೆ.

45 ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳು, ಪು. ೮೫.

46 ಅದೇ. ಪು. ೧೯೦.

ದಾಗಿ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ[47]. ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆ ಕಾಲದ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಶದಪಡುತ್ತದೆ. ನಂದೀಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಘಂಟಾಸಿಂಗಯ್ಯ ಎಂಬುವರು ಈ ಕಾಲದ ಮತ್ತಿಬ್ಬರು ಆಂಧ್ರಕವಿಗಳು. ಇವರು 'ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರೋದಯಮು' ಮತ್ತು 'ವರಹಾಪುರಾಣಮು' ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರೋದಯ'ವು ಗಂಗಯ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗೂ 'ವರಾಹಪುರಾಣ'ವು ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ ನರಸನಾಯಕನಿಗೂ ಅಂಕಿತವಾಗಿವೆ. 'ವರಾಹಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿ ನರಸನಾಯಕನು ವಿದ್ವತ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಯೆಂದೂ 'ವರಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಲ್ಯಾಣಂ' 'ನರಸಿಂಹಪುರಾಣಂ' ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರಸಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದೂ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ[48]. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಕವಿ ಲಿಂಗನು ಸಾಲುವ ನರಸಿಂಹನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನಂತೆ.

ಇಂಗಿತವನರಿಯಲೆಂದು ನಾರಿಯರಿಗಿತ್ತ | ಮಂಗಳಾಲಂಕಾರಸಮವಾಗಿರೆ |
ಅಂಗಜಕಲಾನಿಪುಣ ಗಂಡಭೇರುಂಡ ಕವಿ | ಲಿಂಗ ನುಡಿಜಾಣ ಕವಿಸಾಳ್ವಗೆ ||
ಮಲೆವರಿಪುರಾಯ ಗಿರಿವಜ್ರವನದಾವಾ | ನಲವೈರಿವಾರ್ಧಿವಡಬಸಾಳ್ವ |
ಕುಲರತ್ನ ಗುಂಡಭೂವರ ನರಸಿಂಗಗೆ | ತಲೆಯೊಡ್ಡಿ ಬಾಳ್ವಭೂಭುಜರುಂಟೆ ||

ಎಂಬ ಅವನ ಪದಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಎಸ್. ಅನಂತರಂಗಾಚಾರ್

ಸಶೇಷ

---

[47] ವೀ. ಲಿಂ. ಪಂ. ಕಾಂ. ಪು. ೧೫೬.

[48] ಅದೇ. ಪು. ೧೬೧.

ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಕವಿತಿಹರಿದತ್ತಂ ಯಾಮುನಸ್ತೇ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯೈ
ವ್ಯವೃಣುತನಿಗಮಾಂತಾಚಾರ್ಯಕಂ ವೇಂಕಟೇಶಃ ||
ಅಗಣಿ ಸದಸಿಸದ್ಭಿಃ ಯಸ್ಸಮಸ್ಯಾಸಹಸ್ರೇ
ಕವಿಕಥಕಮೃಗೇಂದ್ರಃ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರಃ ||

ಘೋಟೀಘೋಟೀಕಠೋರ ಸ್ಫುಟವಿಕಟಕಥಾಟೋಪ ವಾಚಾಟಪೋಟೀ
ಕೋಟೀರಾಘಾಟಪೇಟೀ ಪುಟಘಟಿತಮಣೀಸಂಘಸಂಘಟ್ಟಿತಾಂಘ್ರಿಃ
ಖರ್ವೀ ಕುರ್ವನ್ ಸಗರ್ವಂ ಜಯತಿ ಕವಿತತೇಸ್ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರೋ
ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ವಿಘಟಿತ ಜಡಧೀ ಸಂಕಟೋ ವೆಂಕಟೇಶಃ ||
ದ್ವಿಚತುಷ್ಪದ ಪರಿವರ್ತನ ಗರ್ವಿತ ಕವಿಶರಭಗಂಡಭೇರುಂಡಃ
ಖಂಡನ ಖಂಡನ ಕವಿರಿಹ ಕವಿಗಂಡ ಡಿಂಡಿಮೋ ಜಯತಿ

. . . .

ಜಿತ್ವಾಕವಿ ಡಿಂಡಿಮಸಾರ್ವಭೌಮಂ ಕೃತ್ವಾ ಚ ಕೃಷ್ಣಾಭ್ಯುದಯಂ ಮನೋಜ್ಞಂ ||

ಉದ್ಧಾರ ಭ್ರಾಂತಿ*

ತಪೋಭೂಮಿಯಾದ ಋಷಿಕೇಶ! ಪಾವನಗಂಗೆ ತನ್ನ ಓಂಕಾರ ನಿನದ ದೊಡನೆ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತ ಹರಿಯುವ ಸುಂದರ ದೃಶ್ಯ! ಗಿಡ ಮರಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸೂರ್ಯನು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಂಗೆಯ ಮಂಜುಳರವ ಸಂಜೆಯ ನಿಶ್ಶಬ್ದ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರುದನಿಗೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಮೌನವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಧ್ಯಾನಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು.

ನದಿಯ ತೀರದ ಕುಟೀರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಯುವಕನೊಬ್ಬನು ಅಸ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಯಾವುದೋ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿದ್ದನು. ಗೌರವರ್ಣದ ಅವನ ಮುಖವೆಲ್ಲ ಗಡ್ಡದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಕಾಲವು ಮೆಲ್ಲನೆ ಜುಣುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಂದಿನಂತೆ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದೋ ಭಯಂಕರ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತು.

*   *   *   *

ರಮೇಶನು ಮೈಸೂರು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಪದವೀಧರನಾದವನು. ರಾಮ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಬಡವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ ಅವನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ರಮೇಶ, ಅವರ ಮಗಳು ಜಾನಕಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಜಾನಕಿಯ ಅಕ್ಕ ಮಂಜುಳ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಮನೆ ಸೇರಿದ್ದಳು. ತಂದೆಯ ಮುದ್ದುಮಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಆಕರ್ಷಿತರಾಗದವರಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಮನೋಮೋಹಕವಾದ ರೂಪ ಅವಳದು! ಮಂಜುಳ ತಾನು ಸುಂದರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಂತೆಯೆ ತನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸಕರ ಬಲೆಗೂ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ. ರಮೇಶನು ಅವಳ ವಿಲಾಸಜೀವನವನ್ನು ಕಂಡು ದುಃಖಿಸಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಸುಮಕೋಮಲೆಯಾದ ತರುಣಿ ಕಾಮುಕರ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಬಾಡಿಹೋಗಿ ಅತಿದಾರುಣವಾದ ದುಃಖಕ್ಕೀಡಾಗುವಳಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ್ದ.

ರಮೇಶನ ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿಯಿತು. ಮೈಸೂರು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿಯೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕೆಲಸ ದೊರಕಿತು. ಆಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಆಸೆ ಅಂಕುರಿಸಿತು. ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಳಿದು ಬಾಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಜುಳೆಯನ್ನು ಮದುವೆ

---

* Anatole France ವಿರಚಿತ Thais ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮೂಡಿದ ಕಥೆ.

ಯಾದರೆ ಅವಳ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅದರೊಡನೆ "ಛೀ! ಎಂತಹ ದುಷ್ಟ ಯೋಚನೆ" ಎನ್ನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ತೂಗುಯ್ಯಾಲೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಂಜುಳೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವಳ ಸಂಪಿಗೆಯಂತಹ ಮೂಗು, ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣು, ಜಿಂಕೆಯ ನಡಿಗೆ—ಈ ದೃಶ್ಯಗಳು ಅವನ ಮನಃಪಟಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ರಮೇಶನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಮೂರನೆ ತರಗತಿಯ ವರೆಗೆ ಓದಿದ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಪಾಠಹೇಳಿ ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಮಾಡಿಸಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಹೋಗುವುದೆನ್ನಿಸಿತು. ಸರಿ, ಪಾಠ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮಂಜುಳ ಬೇಗಬೇಗ ಕಲಿತಳು. ಅವಳ ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಕಾಗ್ರವಾಗತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ರಮೇಶನಿಗೆ ಶಿಷ್ಯಳ ಸಾಮೀಪ್ಯದಿಂದ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯೇ ಉಂಟಾಯಿತು. ಶಿಷ್ಯಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಲು ಹೊರಟ ಗುರುವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಬೇಕಾಯಿತು!

ಮಂಜುಳೆಗೆ ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಯಿತು. ರಮೇಶನಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ವರ್ಗವಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಸದಾ ಮಂಜುಳೆಯನ್ನೆ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಆಶೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಭೀತಿ ಬೇರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆದರ್ಶವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಬೇರೆ! ಹೀಗೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಋಷಿಕೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಸಾಧು ಗಳೊಬ್ಬರ ಸಂದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ರಮೇಶ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಋಷಿಕೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಾಧಕನಾದನು.

ನಾಲ್ಕು ವರುಷ ಕಳೆಯಿತು. ಮಂಜುಳೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಅವನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕಾಮುಕನೊಬ್ಬನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ದಾರುಣವಾದ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ನರಳುವುದು ಕಂಡಿತು. ಮರುದಿನವೇ ಹೊರಟು ರಮೇಶ ಐದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರನ್ನು ಸೇರಿದ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆದ ಹಕ್ಕಿಯಂತಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಮರಗಳು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಹಸುರಾಗಿದ್ದುವು. ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಮೈತುಂಬಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಫಾಗಳು ದಾರಿದ್ರ್ಯದ

ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಒಳಗಡೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ ರಮೇಶ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಚೆಲ್ಲಿದ. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಯಾವುದೋ ವೇದನೆಯೊಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಧೂಳು ಹಿಡಿದ ಕಿಟಕಿಗಳು, ಬಿಳಿಬಣ್ಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಗೋಡೆಗಳು, ಜೇಡರ ಬಲೆಗಳು ಇವು ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದುವು.

ರಮೇಶ ಹೀಗೆಯೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕಂಡು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದಾಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಸಾಮಾನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಂಜುಳ ಒಳಗಡೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು. ಅವಳಿಗೆ ಈ ದಾಡಿ ಮಹಾಪುರುಷನ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

"ಯಾರು ನೀವು, ಯಾರನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ?" ಎಂದಳು.

"ಮಂಜುಳ, ಎಂಬುವವರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಮೇಶ ನಸುನಕ್ಕ.

ಮರೆವಿನ ತೆರೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಮಂಜುಳೆಗೆ ನೆನಪು ಬಂತು.

"ಏನು, ರಮೇಶ ಹೀಗಿದ್ದೀಯಾ?"

"ಏನು ಮಂಜುಳ, ನೀನೂ ಹೀಗಿದ್ದೀಯಾ?"

"ಸರಿ ಬಿಡು, ಇಬ್ಬರೂ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ."

ರಮೇಶನಿಗೆ, ಮನೆಯ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಕಥೆಯೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಿತು. ಮಂಜುಳೆಯ ಅಣ್ಣ ಮನೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಆಧಾರಮಾಡಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದುಂದುವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದುದು; ತಂದೆಯ ಮರಣ, ತಾಯಿ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕಾಲವಾದುದು, ಅಣ್ಣ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವುದು, ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕೊಟ್ಟವರು ಮನೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು—ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಘಟನೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಮಂಜುಳ ದುಃಖಕರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟಳು.

ರಮೇಶನ ಕಣ್ಣೂ ಒದ್ದೆಯಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕನಸು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೆನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. ಅವಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಮಹಿಳೆಯರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಶಾಂತಜೀವನ ನಡೆಸಬಹುದೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ, ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಭೋಗದ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಸತ್ತಿದ್ದ ಅವಳಲ್ಲಿ ಸಹಜ ವಿರಕ್ತಿ ಮೂಡಿತ್ತು.

ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂದಿನಿಂದ ಮಂಜುಳೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಧ್ಯಾಯವೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅವಳ ಸಹಜ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯದೊಡನೆ ಧ್ಯಾನ ಸಂಲಗ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸೂ ಸೇರಿ ಹೊಸ ಶೋಭೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ

ಸಾಧಕರಿಗೂ ಅವಳು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಳಾದಳು. ಅವಳು ಭಕ್ತಿಪರವಶಳಾಗಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದಾಗ ಆಶ್ರಮವೇ ಪುಲಕಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಿನದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಆತ್ಮ ಗರಿಗೆದರಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಂಸಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತು.

ಮಂಜುಳೆಯನ್ನು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಋಷಿಕೇಶವನ್ನು ಸೇರುವಾಗ ರಮೇಶನಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತೃಪ್ತಿ ಮೈದೋರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ "ಛೀ, ಎಂತಹ ತಪ್ಪುಮಾಡಿದೆ. ಅಂತಹ ಸುರಸುಂದರಿಯನ್ನು, ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಬಂಧವಳನ್ನು ವರಿಸಿ ಮನಬಂದಂತೆ ಮಧುಮಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಂದುದು ಎಂತಹ ಅವಿವೇಕ?" ಎನ್ನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ ಈ ಯೋಚನೆ ಬೃಹತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅವಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮರೆಯಬೇಕೆಂದು, ಉತ್ತರಕಾಶಿ ಬದರೀನಾಥಗಳಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಹೋಗಿ ಬಂದ. ಉಪವಾಸಾದಿ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ತ್ರಿಕಾಲ ಸ್ನಾನಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವಳನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಅವನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇಂದು ಶಾಂತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ, ನಾಳೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ, ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಆರು ವರುಷಗಳು ಮತ್ತೆ ಕಳೆದು ಹೋದುವು.

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಋಷಿಕೇಶದ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಬರುವ ಮೊದಲು, ಕುಟೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಮೇಶ ಹೊರಟನು. ಹರಿದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗೋ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಗಿಂತಲೂ ಕಾದು ಕೆಂಡವಾಗಿತ್ತು.

ಸಂಜೆಯ ಬೆಳಕು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಮಹಿಳೆಯರ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ದೂರಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮೂಕವಾಗಿದ್ದುವು. ಗಾಳಿಯೂ ದುಃಖಭರದಿಂದ ನಿಡುಸುಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಶ್ರಮದ ತೋಟದ ಹೂವುಗಳು ಬಾಡಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದುವು. ರಮೇಶ, ಮೆಲ್ಲನೆ ತೋಟವನ್ನು ದಾಟಿ ಆಶ್ರಮದ ಬಳಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ. ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳ ರೋದನಧ್ವನಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ದುಃಖದ ದನಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದ ರಮೇಶ. . . .

ನೋಡುವುದೇನು? ಮಂಜುಳೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸಂನ್ಯಾಸಿನಿಯರು ರೋದಿಸುತ್ತ ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಆಕೆಯ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯಾಗಲೆಂದು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂಜುಳೆಯ ಮುಖ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಅವಳ

ಮುಖ ಧ್ಯಾನಸ್ತಿಮಿತಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಮೇಶನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ತಪಸ್ವಿನಿಯರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪರಮಸಾತ್ವಿಕಳನ್ನು ಕರೆದುತಂದು ಬಿಟ್ಟ ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಮಂಜುಳೆಗೆ ಒಂದು ವಾರ ದಿಂದ ಬಂದ ಕಾಹಿಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅಂದಿನ ವಿಷಮಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

"ಹೇ ದಯಾಮಯ, ಭಗವನ್, ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದದೆಡೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊ. ನನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು" ಎಂದು ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರಿ ಕೈಮುಗಿದು, ಮಂಜುಳ ಮೆಲ್ಲನೆ ತನ್ನ ಕೊನೆಯುಸಿರನ್ನೆಳೆದುಬಿಟ್ಟಳು.

"ಮಂಜುಳ, ಬೇಡ, ಬೇಡ, ನೀನು ಹೋಗಬೇಡ, ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಡ. ನಡೆ, ನಾವು ಹೋಗೋಣ. ಸಾಕು ಈ ವೈರಾಗ್ಯ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸುಖದಿಂದ ಬದುಕೋಣ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಮಂಜುಳೆಯ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ರಮೇಶ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳು ವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಆ ವಿಕಾರದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸಂನ್ಯಾಸಿನಿಯರು, "ಛಿ! ಛಿ! ಎಂತಹ ಪಾಪಿ ಇವನು" ಎಂದು ದೂರ ಸರಿದರು; ಆ ಭಯಂಕರ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದರು.

* * * *

ಋಷಿಕೇಶದ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಳೆದ ಕಾಲವನ್ನು ನೆನೆದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಮೇಶ. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾಲವು ಮೆಲ್ಲನೆ ಜಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದೋ ಭಯಂಕರ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತು!

'ವೇಣು'

ಹೋರಾಟ

ನಿದ್ದೆವೊನಲಿನ ನಡುವೆ ಎಚ್ಚರದ ಬಂಡೆ! ಇದೊ
ಸುತ್ತ ಹರಿದಿದೆ ಹೊನಲು ಅರಿವು ನಿಲುಕದ ಕಡೆಗೆ.
ನಾನಿಲ್ಲೆ ನಿಂತೆ. ಹರಿಯಲಾರದ ಕರಗಲಾ-
ರದ ಜಡದ ಮುದ್ದೆ. ದೂರ ಕನಸಿನ ನೆರಳು ಹುಡು-
ಗಾಟವಾಡುತಿವೆ ಸೋತ ಕಣ್ಣಿನ ಸುತ್ತ! ದಿನ
ದಿನದ ಜಂಜಡದ ಧೂಳು ಕವಿದಿಹ ಚಿತ್ತದಲಿ
ಒಳಸಂಚು ನಡೆಸುತಿವೆ ಮುರಿದ ಬಯಕೆಯ ಮುರುಕು!

ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆಯ ಹೊರಗೆ ಸಿಳ್ಳುಹಾಕಿತು ಸೊಳ್ಳೆ!
ಲಕ್ಷ ತೂತಿನ ಪಹರೆ ಕೋಂಟೆ ಬಳಸಿದೆ ಸುತ್ತ.
ಆಚೆ ಕತ್ತಲ ಕಡಲು, ಅದರೊಳೀದನಿದೋಣಿ
ತೇಲಿಬರುತಿದೆ ಹುಡುಕಿ ತನ್ನ ತೃಪ್ತಿಯ ದಡವ!
(ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ! ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿನ ಯಾತ್ರೆ!)
ಹಗಲು ಇರುಳೂ ಲೋಕ ಹುಡುಕಾಟಗಳ ಕಂತೆ!
ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತೆಯೊಳು ನಮ್ಮದೇತರ ಚಿಂತೆ?

ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ

೪

ಪ್ಲೇಟೋ ತನ್ನ ' ರಿಪಬ್ಲಿಕ್ 'ನ ಹತ್ತನೆಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಖಂಡನೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾ, ಯಾರಾದರೂ ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳು ಕಾವ್ಯದ ಪರ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡುವಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಕಾವ್ಯವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನವಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಯಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೇಯವೂ ಆಗುತ್ತ ದೆಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರೆ, ತಾನು ಆ ವಾದವನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆದರಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನು. ಈ ಮಾತುಗಳು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದುವು ; ಅವನ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಪ್ಲೇಟೋವಿನ ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥ ದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ಲೇಟೋವಿನ ಹೆಸರು ಕೇಳಬರದಿದ್ದರೂ, ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯವೂ ಪ್ಲೇಟೋವಿನ ಅಧ್ಯಾಹೃತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತಂತಿದೆ.

ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವು ಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಿತ, ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಧಿಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ; ರಾಜನೀತಿ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ; ಭಾಷಣಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ನಿರ್ಮಾಪಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳು. ಇವು ಮೂರರ ಗುರಿಯೂ ಜ್ಞಾನವಾದರೂ, ಅವುಗಳ ಅಂತಿಮ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಭಿನ್ನವಾದುವುಗಳು. ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುರಿ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಧ್ಯಾನ; ಆದರೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಾಪಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಂತಿಮ ಉದ್ದೇಶ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಜ್ಞಾನದ ಉಪಯೋಗ. ಪ್ರಾಯೋಗಿಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಜನರ ಶೀಲ ವನ್ನೂ ಮಾರ್ಪಾಟುಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತವೆ; ನಿರ್ಮಾಪಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುರಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಯೋಜಕ ಮತ್ತು ಸುಂದರ ವಸ್ತುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಉಪ ಯೋಗಿಸುವುದು. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಭಾಷಣಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗಳು ನಿರ್ಮಾಪಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳು. ಒಂದರ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಭಾಷಣದ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅರಿವಾದರೆ ಸಾಲದು ; ಅದನ್ನು ಓದಿದವನು ಒಳ್ಳೆ ವಾಗ್ಮಿಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಗುರಿ ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಮಾತ್ರ ವಲ್ಲದೆ, ಕವಿಗೆ ಸತ್ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಒದಗಿಸುವುದು. ಅರಿಸ್ಟಾಟ

ಲಿನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ.

ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಇದು ಪೂರ್ಣಗ್ರಂಥವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಇದರ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೈನೋದಿಕ, ಭಾವಗೀತ, ಶಮನದ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದೂ ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಮುನ್ನುಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನು ಕಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ವಿವಿಧ ಅನುಕರಣ ಕಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ; ನಂತರ ಕಾವ್ಯದ ಇತಿಹಾಸ, ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಹದಿಮೂರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ರುದ್ರನಾಟಕದ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಮೀಸಲು. ಅದರ ಲಕ್ಷಣ, ಅದರ ಅಂಗಗಳು, ಅಂದರೆ, ವಸ್ತು, ಪಾತ್ರ, ಮುಂತಾದುವುಗಳು ವಿಶದವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ; ಚರ್ಚೆಯ ಒಹುಭಾಗ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತಿದೆ; ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ (XV) ಪಾತ್ರ, ಇನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ (XVII-XVIII) ರುದ್ರಕವಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಲಹೆಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ (XIX-XXII) ಶೈಲಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಿದೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣಾಂಶಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅವಕಾಶ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ (XXIII-XXVI) ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ; ರುದ್ರನಾಟಕದೊಡನೆ ಅದರ ಹೋಲಿಕೆ ಇದೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ರಮವೂ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿವೆ. ಇದು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ವಿಷಯದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯ. ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥ, ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಭಾಷಣಶಾಸ್ತ್ರ. ಅದರ ಮೂರನೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶೈಲಿಯ ದೀರ್ಘ ಚರ್ಚೆಯಿದೆ; ಅದು ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದು.

೩

ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುವು ಮತ್ತು ವಿಚಾರಪ್ರಚೋದಕವಾದುವು. ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾವ್ಯ 'ಅನುಕರಣ' ಕಲೆಗಳಲ್ಲೊಂದು ಎಂದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪದದ ಮೇಲೆ ವಿಮರ್ಶಕರ, ಪಂಡಿತರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ವಿಪುಲವಾಗಿದೆ.

ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನು ಈ ಪದವನ್ನು ಹೊಸದಾಗೇನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಅವನು ಮೊದಲಿಗನೂ ಅಲ್ಲ. ತತ್ಕಾಲದ ಗ್ರೀಕರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದದ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದಿತು. ಪ್ಲೇಟೋ ಸಾಹಿತ್ಯಖಂಡನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದವನ್ನೇ ತನ್ನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಯುಧವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ದೃಶ್ಯಜಗತ್ತು, ಜೀವನಗಳು ಅದೃಷ್ಟಸತ್ಯದ ಅಸಂಪೂರ್ಣ, ಅನಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ; ಕಾವ್ಯವಾದರೋ ಈ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಅನುಕರಣ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಮಿಥ್ಯೆ, ಭ್ರಾಂತಿ; ಅದರ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಆದರ್ಶರಾಜ್ಯದ ಆಚೆ ಇರಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ ಪ್ಲೇಟೊ. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನು ಪ್ಲೇಟೋವಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಆ ಪದವನ್ನೇ ಆರಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ನೂತನ ಮೆರಗನ್ನೂ, ಅರ್ಥವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ವಿವರಿಸದಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಪದದ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದ ಅನುಕರಣರೀತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನು ಆಡಿರುವ ಇತರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಅವನ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ "ಕಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥ ಕಲೆಯು ಬಾಹ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಅನುಕರಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು. ವಸ್ತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುರಿ ಆ ವಸ್ತುಗಳ ಆದರ್ಶರೂಪಗಳ ಸಿದ್ಧಿ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ವಸ್ತುಗಳ ನಿರೂಪಣದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಉದ್ದೇಶವೂ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ, ವಸ್ತುಗಳ ಆದರ್ಶ ರೂಪಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವವೇ ಹೊರತು, ಅವುಗಳನ್ನು ಅವು ಇರುವಂತೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದಲ್ಲ. ಈ ಭಾವ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿನ ಇತರ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟಿತವಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅನುಕರಣ ಕಲೆಯೆಂದು ಕರೆದಾದ ನಂತರ, ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಅವುಗಳ ಅನುಕರಣ ರೀತಿಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್. ಈ ಅನುಕರಣ ರೀತಿಗಳು ಮೂರು ಬಗೆಯಂತೆ: ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವು ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಒಂದು ಬಗೆ; ಅಧಮವನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆ; ಇರುವಂತೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಮೂರನೆಯ ಬಗೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಕಲೆಯಿಂದ, ನಾಟಕಗಳಿಂದ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನುಕರಣವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದಲ್ಲ ಎಂದಾಯಿತು.

ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಇತಿಹಾಸ

ಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುತ್ತಾ, ಇತಿಹಾಸಕ್ಕಿಂತ ಕಾವ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚು ತಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ಘನೋದ್ದೇಶವುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾಗಿ ಭೂತ ಅಥವಾ ವರ್ತಮಾನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಲ್ಲ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ, ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸ ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ, ಕಾವ್ಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಸಂಭವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅನುಕರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ. ಸಿದ್ಧಸತ್ಯವು ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತುವಾಗಬಾರದೆಂದಲ್ಲ; ಆದರೆ ಸಂಭವನೀಯ ಸತ್ಯವೇ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್. ಮತ್ತು ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶ, ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಲ್ಲ, ನಡೆಯಬಹುದಾದುದನ್ನು; ಸಿದ್ಧವಾದುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದು. ಇಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ತನ್ನ ವಸ್ತುವನ್ನು "ವಸ್ತುಗಳು ಇದ್ದ ಅಥವಾ ಇರುವ ಹಾಗೆ; ವಸ್ತುಗಳು ಅವುಗಳು ಹೀಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಥವಾ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ; ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳು ಅವು ಇರಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ" ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳ ದೋಷಗಳಿದ್ದರೂ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲವಂತೆ. ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗದ ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಂಬುಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವುದು ಕಲಾವಿದನ ಕ್ಷಮ್ಯದೋಷ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಹೋಮರನ ಓಡಿಸ್ಸಿಯನ್ನು ಅಲ್ಕಿಡಮಾಸ್ ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಕ "ಕನ್ನಡಿ"ಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇದೇ ಮನೋಭಾವ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನು ರುದ್ರನಾಟಕದ ವಸ್ತುಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರುದ್ರನಾಟಕದ ವಸ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಲು, ಕವಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತುಂಬಬಾರದಂತೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ಗೊಂದಲದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೆ, ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಭಾವದಿಂದ ಬದ್ಧವಾಗಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆರಿಸಿ, ಜೋಡಿಸಬೇಕಂತೆ. ಆಗಲೇ ಅವನ ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿತ್ಯವೂ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೂ ಆಗುವುದಂತೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ 'ಅನುಕರಣ'ವೆಂದರೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಇರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವದಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯ ನಮಗೆ ಕೊಡುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಸೃಷ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಆದರ್ಶರೂಪದ ಪುನಸ್ಸೃಷ್ಟಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯದ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಬೇರೆಯಾದರೂ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಫಲ ಒಂದೇ. ಕಾವ್ಯದ ಕ್ರಿಯೆ ವಸ್ತುಗಳ ಅನುಕರಣವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ಹಂತ ಕೆಳಗೆ ಎಂದು ಪ್ಲೇಟೋ ವಾದಿಸಿದರೆ,

ಕಾವ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದೂ ವಸ್ತುಗಳ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ; ಆದರೆ ತರ್ಕ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲ್ಲ, ಅನುಕರಣಮಾರ್ಗದಿಂದ ಎಂದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಪ್ರತಿವಾದ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಅವನ ಮತದಲ್ಲಿ 'ಅನುಕರಣ' ಕಲೆಯ ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣ; ಅದಿಲ್ಲದ ಯಾವ ಕೃತಿಯೂ ಕಲೆಯೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ವೃತ್ತ ಅಥವಾ ಛಂದಸ್ಸು ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಕೃತಿಗಳೂ ಛಂದಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ಹೋಮರನದು ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಎಂಪಿಡಾಕ್ಲಿಸನದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿರುವುದು ಒಂದು ಅನುಕರಣವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಅಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ. ಕಲೆಯ ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಆದರ್ಶಾನುಕರಣವೆಂದು ಸಾಧಿಸಿದ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಪ್ರಭಾವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶಕ, ತಾತ್ವಿಕರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಲಾಂಜೀನಸ್‌ನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಡ್ರೈಡನ್, ಕೋಲೆರಿಡ್ಜ್, ಸೇಂತ್ ಬೋ ಮತ್ತು ಅರ್ನಾಲ್ಡ್ ಇವರೆಲ್ಲರ ವಿಮರ್ಶೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಮತವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಕಲಾಕೃತಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವದ ಸಂಕೇತ ಮಾತ್ರ, ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ಅನುಕೃತಿಯೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರುವ ಆಧುನಿಕ ಸಂಕೇತವಾದಿಗಳೂ (Symbolists) ಕೂಡ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುವಿಗೂ, ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು 'ಅನುಕರಣ'ವಾದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅವರ 'ಸಂಕೇತವಾದ'ದ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲಾಗದಿರುವುದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ವಿಮರ್ಶಾದೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಪುರಸ್ಕಾರವಿತ್ತಂತಿದೆ.

ಕಲೆಯ ವಿಧಾನ 'ಅನುಕರಣ'ವಾದರೆ, ಅದರ ವಸ್ತು "ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಉಪಯುಕ್ತ ಪದಗಳ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯಿಂದ, ವಾದವಿವಾದ ಶ್ರೇಣಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗಿದೆ. ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಏಕದೇಶೀಯವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಈ ಲಕ್ಷಣದ ಪ್ರಕಾರ ಈಸ್ಕಿಲಸಿನ ಪ್ರಾಮಿಥ್ಯೂಸ್ ; ಲುಕ್ರೀಷಸ್, ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತರ ಕೃತಿಗಳು ; ಭಾವಗೀತ ಇವು ಯಾವುವೂ ಕಲೆ, ಕಾವ್ಯವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸಿ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಚಲಿತ ಗ್ರೀಕ್ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಅವಕುಂಠಿತವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಟೀಕೆ. ಆದರೆ ಈ ಟೀಕೆಗೆ ಆಧಾರ ಸಾಲದು, ಮತ್ತು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಗ್ರೀಕ್‌ಪದದ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿನ ದೋಷವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಮೂಲದ 'ಕಾರ್ಯ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವಷ್ಟಲ್ಲದೆ, ಅವನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವುದೂ ಕೂಡ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ

ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಅನುವಾದ : "ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು" ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಲ್ಲ. ಅವನ ಕಾಲದ ವಿಮರ್ಶಕರೂ, ಪ್ಲೇಟೋ ಕೂಡ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. 'ರಾಜನೀತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನು ಸಂಗೀತದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾ, "ಸಂಗೀತ ಅನುಕರಣತಮ ಕಲೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಇನ್ನಾವ ಕಲೆಗೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದು ಪ್ಲೇಟೋವಿಗೂ ಸಮ್ಮತವೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಗೀತ ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆಂದು ಅವನ ಮತ. ಆದರೆ ಸಂಗೀತ ಯಾವ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಾಮಾನ್ಯಾನುಭವ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುವುದು ಜನರ ಸ್ವಭಾವವೆಂದು ಗ್ರೀಕರ ನಂಬುಗೆ. ಅಂದರೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಭಾವಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಜನರ ಕಾರ್ಯದ ಅನುಕರಣವೆಂದರೆ, ಜನರ ಕ್ರಿಯೆ, ಅನುಭವಗಳ ಅನುಕರಣವೆಂದಾಯಿತು. ಈ ವಿವರಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಾಧುವಾದುದೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಭಾವಗೀತ ಕಾವ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರ್ಣನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಾವದ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು, ಕೇವಲ ವಾಸ್ತವಿಕದ ವರ್ಣನೆಗಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವರ್ಣನೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಣಿತವಸ್ತುಗಳು ಮಾನವ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳೂ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ್ನೂ 'ಜನರ ಕಾರ್ಯ'ವೆಂದೇ ಕರೆಯುವುದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದುದು.

ಆದರೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇನೂ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ. "ಕಾವ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುತವಾದ ವಸ್ತು" ಎಂದು 'ಭಾಷಣಶಾಸ್ತ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ, ಪ್ರತಿಭೆಯ, ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟುದಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು; ಅದರ ಸ್ಥಾನ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಪ್ಲೇಟೋವಿನ ಆರೋಪಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾವೋನ್ಮಾದದ, ಆವೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸುತ್ತಾರಂತೆ. ಆಗ ಅವರ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸುಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತವಂತೆ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಅಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯ ಫಲಗಳಾದುದರಿಂದ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವುದು ಕೇವಲ ಮಿಥ್ಯೆ ; ಆದ್ದರಿಂದ ಅವು ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳೆನ್ನುತ್ತಾನೆ ಪ್ಲೇಟೋ. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನಾದರೋ ಕಾವ್ಯದ ಜನನಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ

ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಒಪ್ಪಿದರೂ, ಆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿವೆಯೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕವಿಗಳು ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು ವಿಧದವರೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತರಾದರೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ; ಇತರರು ಸ್ಫೂರ್ತಿಪರವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ, ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯ ಬಲ್ಲವರಾದರೆ, ಇನ್ನಿತರರು 'ಭಾವೋನ್ಮಾದ'ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಇವರಲ್ಲಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಒಲವು 'ಭಾವೋನ್ಮತ್ತ'ರ ಕಡೆಗಲ್ಲ. ಪ್ಲೇಟೋ ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಕವಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಂಡುದು ಸಾಧುವಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಸೂಚನೆ. ಈ ವಾದ ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ಸರಿದೋರಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ದೃಷ್ಟಿ ಅವನ ತಾರ್ಕಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮಂದವಾಗಿತ್ತೆನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಲಾಂಜಿನಸ್ಸಿನ ಕವಿಹೃದಯ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನಿಗಿಲ್ಲದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ, ಸ್ವಭಾವಗಳ ವಿವರಣೆ ಅಪ್ರಕೃತ; ಅದು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯಕಲೆ ಹುಟ್ಟಲು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಇರಬೇಕಾದರೂ, ಕಾವ್ಯದ ಕೃತಿ, ಕಲಾಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವಾಗ ಕೇವಲ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು; ಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಭಾವದ ಆವಿರ್ಭಾವಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನೀರಸಕಾವ್ಯ ರಚಿತವಾಗಬಹುದಾದರೆ, ಕೇವಲ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಅನರ್ಥಕಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬಹುದು. ಗ್ರೀಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕಾವ್ಯಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಬ್ಲೇಕ್ ಕವಿಯ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಸಹಕಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಇದ್ದುದು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ಗ್ರೀಸಿನಲ್ಲಿ. ಗ್ರೀಸ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾದರೋ ಜ್ಞಾನಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಜ್ಞಾನಪ್ರಧಾನವಾದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭಾವಪ್ರಧಾನಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಪೋಷಿತರಾದ ಕವಿವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ಈ ಮತ ಸರಿಬೀಳದಿದ್ದರೂ, ಗಯಟೆ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಮ್ಮತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಲಾವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಣಿಕೆಯೆಂದರೆ ಅವನು ಕಲೆಗಳನ್ನು ಲಲಿತ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜಕ ಕಲೆಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಮಾಡಿದುದು, ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದುದು. ಈ ವಿಭಾಗದ ಆದ್ಯ ಕರ್ತ

ಅರಿಸ್ಟಾಟಲೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ಲೇಟೋವಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಲಲಿತಕಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಜಕಕಲೆಗಳ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅಳೆದುದು ಲಲಿತಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಸಂತೃಪ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಪ್ರಯೋಜಕಕಲೆಗಳು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಫಲ ಅದರಲ್ಲಿನ ಸತ್ಯದರ್ಶನ. ಆದರೆ ಲಲಿತಕಲೆಗಳು ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೂ ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹರಡುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಕಡುಕೋಪ ಪ್ಲೇಟೋವಿಗೆ. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಟೋ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿದನು. ಲಲಿತಕಲೆಗಳು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆಯೇ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಿಗಳೆಂದು ಅವನು ಸಾಧಿಸಿದುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿಯಾಯಿತು. ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನು ವಿವರಿಸುವುದನ್ನು ಈಗ ನೋಡಬೇಕು. ಪ್ರಯೋಜಕ ಕಲೆಗಳು ಸ್ವಾಂತಗಳಲ್ಲ; ಅವು ಇನ್ನೊಂದರ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳು. ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವ, ಉದ್ದಿಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಆನಂದ; ಆ ಆನಂದವೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ನೆಲಸಿರುವ ಆನಂದವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯದಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಈ ಆನಂದದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಮಗೆ ತೀರ ಬಳಕೆಯ, ಚರ್ವಿತ ಚರ್ವಣದಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದರ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆ ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಸುಖ, ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪ್ಲೇಟೋವಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನುಮಾನ. ಅವನ ಆದರ್ಶರಾಜ್ಯದ ಘನತೆ, ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವು ತಕ್ಕುದಲ್ಲವೆಂದು ಅವನ ಭಾವನೆ. ಅವುಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಕೇವಲ ಪಾಮರರ ಕಾರ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕಗಳು ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕಲಕಿಬಿಟ್ಟು ಅಶಾಂತತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆಂದು ಅವನ ವಾದ. ಆದರೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಉತ್ತರ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸುಖ, ಆನಂದಗಳು ಕೆಟ್ಟವೂ ಅಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ವಸ್ತುಗಳು ಒಳ್ಳೆಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯವು, ಕೆಟ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಟ್ಟವು. ಈ ಉತ್ತಮಾಧಮಗಳ ನಿರ್ಣಯ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕಗಳು ತಮ್ಮ "ಶಮನ" ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು, ಅಶಾಂತಿಯನ್ನಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್. ಕಾವ್ಯ ಕೊಡಬೇಕಾದುದು ಆನಂದ, ನೀತಿಬೋಧೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಹೋಮರನ ಪಂಥದವನು. ನಮ್ಮ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಈ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಡ್ರೈಡನ್, ಕೋಲೆರಿಡ್ಜ್ ಮತ್ತು ಐ. ಎ. ರಿಚರ್ಡ್ಸ್ ಈ ಪಂಥದವರು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಪಂಥ, ನೀತಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಮಫಲವೆನ್ನುವವರ ಪಂಥ, ಕ್ಸೆನೊಫಾನ್, ಪ್ಲೇಟೋ, ಜಾನ್‌ಸನ್, ಆರ್ನಾಲ್ಡ್, ಮತ್ತು ಟಿ. ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್ಟರದು. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ನೀತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುವರ ಗುಂಪಿಗೆ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಸೇರಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನೀತಿಬೋಧೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಏಕೋದ್ದೇಶವೆನ್ನುವವರ ಪಂಥವೂ ಅವನದಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವನದು ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನಾಗಲೀ, ಅವನ ಕಾಲದವರಾಗಲೀ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅವರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಆನಂದವನ್ನು. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಸವಿಮರ್ಶೆಯಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಅದರಲ್ಲಿನ ಧರ್ಮತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲ. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಮತಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯು ನಶಿಸಿದ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಅನ್ವೇಷಣ ಆರಂಭವಾಗಿರುವುದು.

ಪ್ಲೇಟೋ ತನ್ನ ವಾದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಆದರ್ಶರಾಜ್ಯದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದನು. ಈ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಲಾರದೆಂದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ: "ಅನುಕರಣ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಕಂಡು ಬರುವ ಸ್ವಭಾವ; ಅವನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅನುಕರಣಿ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರುವುದು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಅವನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು; ಮೊದಲು ಅವನು ಕಲಿಯುವುದು ಅನುಕರಣದಿಂದ ಮತ್ತು ಅನುಕರಣಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಸಂತೋಷ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಗಳೂ ಮಾನವಸ್ವಭಾವದ ಅಂಶಗಳಾದ ಇವೆರಡೇ. ಗತಿ, ಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ನಮ್ಮ ಆದರವೂ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಕಲೆ, ಕಾವ್ಯಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಪ್ಲೇಟೋವಿನ ಖಂಡನೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗಂಭೀರವಾದ, ಮಿತವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆಡಹಿದ್ದಾನೆ.

ಎನ್. ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

(ಸಶೇಷ)

ದೀಪಧಾರಿ

೧

ಒಂದು . . . ಎರಡು . . . ಮೂರು . . .
ಒಂದೊಂದು ಹೂಹಗುರು
ಮಗುವಿಡುವ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನ ಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನೆಣಿಸಿದನು
ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ !
ದಟ್ಟಡಿಯನಿಡುತಲಿವ ನಡೆಗಲಿತುದೇ ಒಂದು
ಶುಭಮುಹೂರ್ತ !

ಭೂಮಂಡಲದ ನೆತ್ತಿಯಲಿ ಹೊತ್ತು ಮೇಲೆತ್ತುವೊಲು
ಏಳುವನನಾಮತ್ತು,
ಜೋಲಿಹೊಡೆಯುತ ತಂತಿಮೇಲೆ ಓಡುವ ನಡೆವ
ವಿವಿಧ ಕಸರತ್ತು—
ಅದರ ಗತ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಇವನಿಗೂ ಗೊತ್ತು
ಬಂದು ನೋಡಿರಿ ಒಮ್ಮೆ ಗರ್ದಿಗಮ್ಮತ್ತು !

೨

ಪದವಿಟ್ಟುದೇ ಭಂಗಿ
ನಡೆದದ್ದೆ ದಾರಿ,
ಕಣ್ಣುತಪ್ಪಿದರಿವನು ವಿಶ್ವಸಂಚಾರಿ !
ಹಿಡಿದದ್ದೆ ಹಟ
ಇವನು ನುಡಿದದ್ದೆ ವೇದ
ತಳಕಿತ್ತು ಓಡುವವು ಎಲ್ಲ ವಾಗ್ವಾದ;
ಎದ್ದನೊ—
ತೊತ್ತಳಂದುಳಿವ ಯಜ್ಞದ ಕುದುರೆ !
ಬಿದ್ದನೊ—
ಇವಗಿಲ್ಲ ಅದರ ಪರಿವೆ;
ಎದ್ದೆದ್ದು ಬಿದ್ದು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ನಡೆಯುವ ಹಿಗ್ಗು
ಸಾಹಸದ ದಂಡಯಾತ್ರೆ !
ನಡೆಯುತಿದೆ ಈಗಿನಿಂದಲೆ ಮುಂದಿನಾವ ಹೋರಾಟಕ್ಕೊ ಈ ಸಿದ್ಧತೆ !

೩

ಇವನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಕೆಳಗೆ ಜರುಗಲು ಬೇಕು
ಈ ಮನೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸಕಾರ್ಯ ;
ತಪ್ಪಿತೋ—
ಹಿಂದುಮುಂದೂ ನೋಡದಿವನು ಊದಿಯೆ ಬಿಡುವ
ಸಮರ ತೂರ್ಯ !
ನಮಗಿಲ್ಲ ಇವನೆದುರು ನಿಂತು ನುಡಿಯುವ ಧೈರ್ಯ
ಬೆಳಗಿನಿಂದಲು ಸಂಜೆವರೆಗು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಉರಿವ ಸೂರ್ಯ !

ಆಡಿದರೆ ಆಡಿಯೇ ಆಡುವನು, ಮನಸುಖರಾಯ
(ನಮೋ, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರಾಯ !)
ಕಲ್ಲೊ ಮುಳ್ಳೊ—ಇವನು ಒಂದನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸನು
ವಜ್ರಕಾಯ !
(ಇತ್ತೀಚೆ ಬೇರೆ ಕಲಿತಿಹನು
ಕಣ್ಣಿನಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದೆಯೆ ಅಳುವ ಹೊಸ ಉಪಾಯ !)
ಮರುಗಳಿಗೆ—ಶುಭಗಳಿಗೆ—ಏನುಹೊಳೆವುದೊ ಏನೊ
ಏನಿಳಿವುದೋ ಚಂದ್ರಲೋಕದಿಂದ
ಇಷ್ಟಗಲ ಅರಳುವದು ದುಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆ ನಗೆಯು
ಹೊಮ್ಮಿದೊಲು ಈ ಬಾಳಿನೆಲ್ಲ ಚೆಂದ !

೪

ಎತ್ತಲೋ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕಿಗು ಕೈಯನೆತ್ತುವನು
ಕಾಣದುದ ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯುತಿಹನು ;
ಇವನ ಕಪ್ಪನೆ ಕಣ್ಣಿಗಿದಿರು ಕುಣಿಯುವ ನವಿಲು
ಯಾವುದೊ, ಬೆರಳೆತ್ತಿ ತೋರಿಸುವನು !

ಬಾನ ಮರೆಗಿರುವ ಚಂದ್ರನ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯುವನು
ಒಂದೆನೋಟಕೆ ಚಿಕ್ಕೆ ಜಾಲಾಡಿಸುವನು.
ಹೂವಕಂಡರೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಮೂಸುವನು ಈ ರಸಿಕ—
ಬಾನುಲಿಗೆ ತಾನೆ ಹೊಸ ಹಾಡು ಕಲಿಸುವನು !

ಬಿಸಿಲಕೋಲನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲೇರಬಯಸುವನು,
ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಹೊನ್ನ ಕಣವಾರಿಸುವನು,
ಮೇಲೆ ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿ ಪುಚ್ಛಗಳನೆಣಿಸುವನು,
ಮೌನಗಾಳಿಯ ಹಿಡಿದು ಮಾತಾಡಿಸುವನು!

ಹಗಲು ಸತತೋದ್ಯೋಗಿ ಇರುಳು ಕಿಂದರಿಜೋಗಿ,
ನಿದ್ದೆ ಎಲ್ಲೊ ಯಕ್ಷಲೋಕ ಸಂಚಾರಿ.
ಇವನೆಳೆಯ ಕಂಗಳಲಿ ಹೊಳೆವ ತಿಂಗಳಬೆಳಕು
ದಿನದ ದಾರಿಯೊಳೆಮಗೆ ದೀಪಧಾರಿ!

—ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ.

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲತತ್ವಗಳು

೧

ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಸಂಘಾವಲಂಬಿ. ಇದು ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಗತಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವೊಂದೆಂದು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮತ. ಆ ಸಂಘ ಕುಟುಂಬವಾಗಬಹುದು, ಕುಲವಾಗಬಹುದು, ಪುರವಾಗಬಹುದು, ದೇಶವಾಗಬಹುದು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವೇ ಆಗಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಾಗ, ತನ್ನ ಮತ್ತು ಇತರರ ಜೀವನದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರ ನಡತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳೇನೋ ಅವನ ಮತ್ತು ಇತರರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇತರರ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಮತ್ತು ಅವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ, ಅವನಿಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಧೈರ್ಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನಿಯಮಗಳು ಅವನಿಗೆ ಇತರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನಿಯಮಗಳ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಪಾಲನೆ, ಮಾನವಸಮಾಜಕ್ಕೇ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಅವೇ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಉದ್ಭವಸ್ಥಾನ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅನುಸರಿಸಲು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ, ಶಾಸನಸಭಾರಚಿತವಾದ ಅಥವಾ ಸಂಪ್ರದಾಯರೂಢವಾದ, ವ್ಯವಹಾರ ನಿಬಂಧನೆಗಳೇ "ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ". ಇತಿಹಾಸದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬದ ಸಹಕಾರ ಮಾತ್ರ ಸಾಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಗ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರ ವೃತ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಿಯಮಗಳ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸೇರಿ ಕುಲವಾಯಿತು. ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ನಿಯಮಗಳೇರ್ಪಟ್ಟವು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಕುಲಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾದವು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೂ ಕೂಡ ಆದಿಯಲ್ಲಿನ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಸಂಘಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಬೇಕಾದವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೆಲವೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ

ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿಸುವ "ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ" ವಾಯಿತು.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ತಮಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿ, ಅದರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತಿರುವುದು, ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸ ದಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖವೂ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿರುವ ಆ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದು ಸಹಜ. ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿದಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಮ್ಮತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಥವಾ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಂದ, ಅಗೋಚರವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ವ್ಯವಹಾರಧರ್ಮವೇ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ. 'ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ'ವೆಂದದ್ದ ರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದನಂತರವೇ ಈ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅದರ ಲಕ್ಷಣ, ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಈ ಮೊದಲ ನೆಯ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

೨

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೀಗೆಂದೇ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳ ಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬರಹಗಾರರು ಅದನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ನಿರೂಪಣೆಗಳನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಭೇದವೇನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣದೆ, ಎಲ್ಲವುಗಳ ಹಿಂದೆಯೂ ಒಂದೇ ಮೂಲತತ್ತ್ವ ಬೆಳಗುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ನಿರೂಪಣೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆನಿಸಿದ ಲಾಸಾ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಲಾರೆನ್ಸ್ ಓಪನ್‌ಹೀಮ್, "ನಾಗರಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧವೆಂದು ವಿಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಿಯಮ ಸಮೂಹ"ವೇ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜನಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಬದ್ಧರೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ನಿಯಮಗಳ ಸಂಚಯವೇ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ"ವೆಂದು ಅಮೆರಿಕದ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತ ಫೆನ್ವಿಕ್ಕನ ಅಭಿಮತ. "ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾಗರಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವೆಂದು, ವಿವೇಚನೆ ಯಿಂದ ನಿರ್ಧಾರವಾದ ಕೆಲವು ನೀತಿನಡೆಗಳ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆ ಕಟ್ಟಳೆಗಳೇ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ"ವೆಂದು ವ್ಹೀಟನ್ನನ ವಾದ.

"ನಾನಾ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಧರ್ಮನ್ಯಾಯಗಳ (Natural Equity) ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡತೆ, ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ನಡತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಪದ್ಧತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ, ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸುವ ವಾಸ್ತವಿಕ ನ್ಯಾಯಸೂತ್ರ" ಎಂದು ಸರ್ ಹೆನ್ರಿ ಮೇಯ್ನ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕಾಲ್ವೋವಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣವೇ ಬೇರೆ; "ನಾನಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವ ನಡತೆ ನಿಯಮಗಳ ಸಂಕಲನವೇ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ." "ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳ ಪರಿಪಾಲನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಋಣಗಳ ಸಂಚಯವೆಂದು ಬೇರೆಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು" ಎಂದು ಕಾಲ್ವೋ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಲ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ "ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಬದ್ಧರೆಂದು ಆಚರಿಸುವ ನಿಯಮಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಾಯಿದೆಗಳಿಗೆ ತಲೆಬಾಗುವನೋ ಹಾಗೇ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಬಾಗಬೇಕು. ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯುಂಟು." ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ "ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇರಬೇಕು" ಎಂದ ಹ್ಯೂಗ್ಸ್‌ನ ವಾದ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಗಳದೇ ವಿನಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳದಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೂ ಸಹ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಂದಲೇ ವಿನಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದಲ್ಲ, ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ವಾದ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕರು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಾವು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಪೌರನ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆಯಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡನೆಯ ವಾದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಬದಲು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಪೌರನ್ಯಾಯ (Municipal Law) ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ ಬೇರೆಯೇ ಅಥವಾ ಒಂದೇ? ಎಂಬುದು ಅತಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಅವು ಬೇರೆ ಎಂದವರೇ ದ್ವಿತತ್ವವಾದಿಗಳು (Dualists) ಅವರು ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಮೂರು ಅಂಶಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆ

ಯದಾಗಿ—ಪೌರನ್ಯಾಯ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲೆಯೊಳಗೆ ಅಂಗೀಕೃತಶಾಸನ (Statutes) ಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯನಿರ್ಮಾಪಕ ಒಪ್ಪಂದ (Law-making Treaties)ಗಳಿಂದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ—ಪೌರನ್ಯಾಯ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯವಾದರೋ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಸ್ಪರ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ—ಪೌರನ್ಯಾಯ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಅಧಿಕಾರ. ಆದರೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ, ಅಧಿರಾಷ್ಟ್ರವಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ವ್ಯವಹಾರಧರ್ಮ ಮಾತ್ರ. ಈ ಕೊನೆಯ ಅಂಶವೇ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ದ್ವಿತತ್ತ್ವವಾದಿಗಳು ಮುಂದುವರೆ ಯುತ್ತಾ, "ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ, ಪೌರನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ಘರ್ಷಣೆ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಪೌರನ್ಯಾಯಕ್ಕೇ ಜಯ ಖಂಡಿತವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದವರು ಏಕತತ್ತ್ವವಾದಿಗಳು (Monists). ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪೌರನ್ಯಾಯ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡತೆಯನ್ನು ದಿಗ್ದರ್ಶಿಸುವುದೇ ಎರಡರ ಮೂಲತತ್ತ್ವ. ಎರಡರ ನ್ಯಾಯವೂ ಜನಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು. ಎರಡೂ ಒಂದೇ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಿನ್ನಾವತಾರಗಳು. ಒಂದು ಮಹತ್ತರ ನ್ಯಾಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ಭಿನ್ನಕಾರ್ಯರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಚಿಗುರಿದವು ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಏಕತತ್ತ್ವವಾದಿಗಳು ದ್ವಿತತ್ತ್ವವಾದವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಾನ್ಸ್‌ಕೆಲ್ಸನ್ ಪ್ರಮುಖನಾದವನು. ದ್ವಿತತ್ತ್ವವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖನಾದವನೆಂದರೆ ಆನ್ಜಿಲೋಟಿ.

ಎರಡು ವಾದಗಳನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ನಂತರ, ನಮಗೆ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜ್ಯಾಂಗದಲ್ಲಿ (Constitution) ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಿರುವ ಸ್ಥಾನ ವೇನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಚರ್ಚೆಯ ಬದಲು, ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಮುಖರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅನುದಿನದ ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗಕರ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಬ್ಲಾಕ್‌ಸ್ಟನ್ ತನ್ನ ಮಹತ್ತರವಾದ ತೀರ್ಪು ಗಳಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ—

(೧) ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಸಮ್ಮ ದೇಶದ ಪೌರನ್ಯಾಯದ ಒಂದು ಭಾಗ.

(೨) ದೇಶದ ನ್ಯಾಯವಿಧಾಯಕ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಶಾಸನಗಳಾವುವೂ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅಧಿರೋಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಭಾವನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. (Westrand Gold Mining Company vs. the King, 1905).

ಆದರೆ ಅಮೆರಿಕದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ ಪೌರನ್ಯಾಯದ ಒಂದು ಭಾಗ. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಶಾಸನಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳು ಅಮೆರಿಕದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೂಲರಾಜ್ಯಾಂಗಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರಕೂಡದು. ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ, ಬೆಲ್ಜಿಯಂ, ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಐರೋಪ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿವೆ. ನಮ್ಮ ಭಾರತದೇಶವೂ, ಅಮೆರಿಕದ ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದರೂ, ಅದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯನೂ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮನ್ನಣೆಯಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಒಂದೇ. ಅದರಲ್ಲಿ 'ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ' 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ' ಎಂಬ ಭೇದಭಾವನೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತ ಈಗ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಿರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಭಾರತದ ಇತ್ತೀಚಿನ ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ (ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸಹಜೀವನ) ಅದು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿವೆ. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ, ಪೌರನ್ಯಾಯ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ದ್ವಿತತ್ತ್ವವಾದ ಅಧೋಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಸ್ಪರ ನೀತಿ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಪೌರಶಾಸನಗಳ (Municipal Statutes)

ನಿರಂಕುಶ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ತಡೆದು ತನ್ಮೂಲಕ ಪೌರಶಾಸನಗಳು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ. ಓಪನ್‌ಹೀಮನ, ದ್ವಿತತ್ತ್ವವಾದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವುದು ಉಚಿತ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ—

(೧) ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರವಾವುದೂ ತನ್ನ ಪೌರಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

(೨) ಪೌರನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳ ಅಭಾವವು, ಪೌರನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾದುವುಗಳೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.

(೩) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ವಿಧಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಹಲವು ವೇಳೆ ಕೆಲವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೌರಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸದಿದ್ದರೂ, ಪೌರನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಅವನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು.

೩

ಇನ್ನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡೋಣ. ಒಂದು ನದಿಯ ಮೂಲ (Source) ಅದರ ಕಾರಣ (Cause) ವಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಳೆಗಳೆಂಬ ನದಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹರಿಯುವುವೋ ಅದೇ ಅವಕ್ಕೆ ಮೂಲಸ್ಥಾನವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹಾರ ನಿಯಮಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುವುವೋ ಮತ್ತು ಶಾಸನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುವೋ, ಅದೇ ನ್ಯಾಯಮೂಲವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು. ಡಾ|| ಓಪನ್‌ಹೀಮನ ಪ್ರಕಾರ—

(೧) ವ್ಯಕ್ತ ಸಮ್ಮತಿ (Express Consent)—ಎಂದರೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಡತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಂದವಾದ ನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಸಮ್ಮತಿ.

(೨) ಮೌನ ಸಮ್ಮತಿ—(Tacit Consent) ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಸಮ್ಮತಿ.

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡವುಗಳು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಎರಡು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನಗಳು.

ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವ ಆರು ಮೂಲಸ್ಥಾನಗಳೆಂದರೆ (೧) ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, (೨) ಒಪ್ಪಂದಗಳು, (೩) ಶಾಸನಗಳು, (೪) ನ್ಯಾಯಪೀಠಗಳ

(Tribunals) ತೀರ್ಪುಗಳು, (೫) ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಗ್ರಂಥಗಳು, (೬) ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌಹಾರ್ದ (Comity). ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ ಈ ಆರನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೂ, ಅವುಗಳ ಯಥಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಕೆಲವು ಬರಹಗಾರರು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿ ಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮೂಲಸಂಪ್ರದಾಯ (Custom) ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾದ ಮತ್ತು ಸಂತತವಾದ ಆಚರಣೆಯ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದದ್ದಾದರೆ ಆಗ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ತವ್ಯ ಅಥವಾ ಹಕ್ಕುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಒಪ್ಪಂದಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ನ್ಯಾಯನಿರ್ಮಾಪಕ ಒಪ್ಪಂದಗಳು. ಅವು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೀತಿಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವುದು, ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಭಾವೀ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಡತೆಗಾಗಿ ಹೊಸದಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ. "ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ ಮೂಲ. ಅಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದ ಬಲಯುತವಾದವುಗಳೇ ಒಪ್ಪಂದಗಳು" ಎಂದು ಓಪನ್‌ಹೀಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಶಾಸನವು ಆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ "ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ನಾಗರಿಕರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು" ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಕಟ್ಟುಮಾಡಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥ ನ್ಯಾಯಪೀಠಗಳ (Arbitral Tribunals) ಸ್ಥಾಪನೆಯು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಸ್ವಾರ್ಜೆನ್‌ಬರ್ಗರನು "ನ್ಯಾಯಪೀಠಗಳ ತೀರ್ಪುಗಳು ಸಹಾಯಕವಾದ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾದ ಮೂಲಕಾರಣಗಳು" ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೌರ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಮಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಸರಿಯಾದ ಶಾಸನಾರ್ಹತೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಓಪನ್‌ಹೀಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಫೆನ್ವಿಕ್, ವಿಲ್ಸನ್, ಟಕರ್, ಸ್ವಾರ್ಜೆನ್‌ಬರ್ಗರ್, ಹೈಡ್, ಸ್ಟಾರ್ಕ್, ಬ್ರೈರ್ಲಿ, ಜೆಸ್ಸೂಪ್ ಎಲ್ಲರೂ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಬರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವು "ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಕುಂದಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದೂ,

ಆದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದೇ ವಿನಾ, ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಲ್ಲ" ಎಂದು ಓಪನ್‌ಹೀಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತರ ಬರಹಗಳು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ತೀರ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಬರವಣಿಗೆಗಳೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮೂಲಗಳು ಎಂದು ಮಿಕ್ಕವರ ವಾದ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌಹಾರ್ದ ಹೇಗೆ ಮೂಲಕಾರಣ ವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ. ಪರರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಯಭಾರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕ ಮನ್ನಣೆ ಗೌರವಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಯ, ಅನುಕೂಲ ಮತ್ತು ಸದ್ಭಾವದ ನಿಯಮಗಳು, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳೇ ವಿನಾ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದಿಂದಲ್ಲ. ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮತ್ತು ಇತರ ಅಮೆರಿಕದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌಹಾರ್ದ ನಿಯಮಗಳಿಗೇ ಬೆಲೆಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಹಾಗಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲಂತೂ ಸೌಹಾರ್ದ ನಿಯಮಗಳು ಅಗತ್ಯವಾದ ಮೂಲಕಾರಣಗಳೆಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

೪

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಗಮನೀಯವಾದುದು. ಅದು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಪರಿವರ್ತನೆಗಳು ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರ ವಾಗಿದೆ. ಡಾ|| ಓಪನ್‌ಹೀಮನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿವಾದಿ (Naturalist) ಹ್ಯೂಗೋ ಗ್ರೋಷಸ್‌ಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಮತ್ತು ನಂತರ ಹೀಗಿತ್ತೆಂದು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಿಕ್ಕವರಾರೂ ಆ ರೀತಿಯ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಆ ವಿಭಾಗವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಗ್ರೋಷಸ್ಸನು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪುರಾತನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಪಥದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವಿವಿದೊದ್ದೇಶಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಮತಗಳುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಹೊರಗಣ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ, ಒಪ್ಪಂದಗಳು, ಯುದ್ಧ ಕೈದಿಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕೈದಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ನೀತಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ

ನಿಯಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೈವರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿವೆಯೆಂದು ಅವು ಭಾವಿಸಿದ್ದವು. ಅಂತಹ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರು ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು ಪುರಾತನ ಯೆಹೂದ್ಯ, ಗ್ರೀಕ್, ರೋಮ್, ಚೀಣಾ ಮತ್ತು ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು.

ನಾವು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಇತಿಹಾಸವು ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನಾದಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಮೊದಲನೆಯ ಒಪ್ಪಂದವೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೪೦೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮೆಸಪೊಟಾಮಿಯದ ಲಾಗಾಷ್ ನಗರ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಇಯನೇಟಂನಿಗೂ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ನಗರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ 'ಉಮ್ಮಾ'ದ ಜನಗಳಿಗೂ ನಡೆದುದು. ಪುರಾತನ ಗ್ರೀಸ್ ದೇಶವು, ಮಾಯಾಗೋಳದಲ್ಲಿರುವಂತೆ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದಂತಿರುವ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೊಂದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿನಿಯಮದ (Natural Law) ಮೂಲಭಾವನೆಗಳು ಗ್ರೀಸ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಆ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಚಿರಋಣಿಗಳು. ರೋಮನರ ಉಜ್ವಲ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಈ ಭಾವಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ನ್ಯಾಯವ್ಯವಹಾರದ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳಾದ 'ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನ್ಯಾಯ' (Law of Nations or Jus Gentium) ಮತ್ತು 'ಧರ್ಮಯುದ್ಧ' (Bellum Justum)ಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿತು. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವು ರೋಮನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರೋಷಿಯಸ್ಸನ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾಣಿಕೆಯೆಂದರೆ ಅವನು ಬರೆದ "ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ" (*De jure belli ac pacis librii*) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ. ಆ ಗ್ರಂಥ ಅಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಅಂದಿನ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಆಧುನಿಕವಾದ ಮೆರಗನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಮತೀಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ (Religious Laws) ಬೇರೆಯಾದ, ಪಂಥಾತೀತವಾದ, ಮಾನವನಲ್ಲಿ ನೀತಿಧರ್ಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾದ, ಕ್ರೈಸ್ತನೀತಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲುಳ್ಳ, ಒಂದು ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ ತಾಳಿತು. ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಾಂತ ವಾತಾವರಣ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿತು. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಪುಷ್ಪವು ವಿಕಸಿತವಾಯಿತು. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಅದು ತತ್ತ್ವರೂಪದಲ್ಲಿತ್ತೇ ವಿನಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ

ತಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯವಿಜ್ಞಾನವು ತನ್ನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಅದು ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿ, ಒಂದು ನವಯುಗವನ್ನೇ ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದಲು ಸಹಾಯಕವಾದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನೆಗಳೆಂದರೆ "ಬಹು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಪ್ಪಂದಗಳು" (Multilateral Treaties). ಅಂತಹ ಒಪ್ಪಂದಗಳಲ್ಲನೇಕವು ಫಲಕಾರಿಯಾಗದಿರಲು ಅವಕ್ಕೆ ಸಹಿಹಾಕಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲದಿರುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ನಂತರ ರಚಿತವಾದ "ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಂಘ" (League of Nations)ದ ಅಪಜಯ ಮತ್ತು ಸಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ "ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ"ಗೆ (United Nations) ಅಪಜಯ ಒದಗಬಹುದಾದರೂ, ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಧ್ಯೇಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಾಭಾವನೆ ಜನಗಳಲ್ಲಿರುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವ ಜನಾಂಗವೇನೋ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಿರವಾದ ಭವ್ಯಭವನವೊಂದರ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಣತೊಟ್ಟಿರುವುದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. "ಸದಾ ಕೇಡನ್ನೇ ಬಯಸುವ ಮತ್ತು ಸತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುವ" ಅಣು ಆಸ್ಫೋಟಕಗಳು ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಅಂಶವಾಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆರ್ಥರ್ ನಸ್‌ಬಾಂ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

೩

ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೀತಿಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ. ಅತಿ ಪುರಾತನ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ ಇರಾಕ್ವಾಯಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೈದಿಗಳನ್ನು ತಾವೇ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಂಟೇಸ್ಕನು ಅಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯವಿತ್ತೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇರಾಕ್ವಾಯಿಸ್‌ನ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಪರದೇಶೀಯನೆಂದರೆ ಶತ್ರುವೆಂದೇ ಭಾವನೆ. ಅಂತಹ ಇರಾಕ್ವಾಯಿನರೂ ರಾಯಭಾರಪದ್ಧತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತರನ್ನೂ ಅಸಹಾಯರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಮಾಂಟೇಸ್ಕ್ಯೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಹುದುಗಿದ್ದವು ಎಂಬ ಮಾಂಟೇಸ್ಕನ ವಾದವನ್ನು ನಸ್‌ಬಾಂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಅಂತರ್ದೇಶೀಯ ಒಪ್ಪಂದಗಳಿಗೆ ದೇವತೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು. ನಾವು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮೆಸಪೊಟಾಮಿಯದ ಒಪ್ಪಂದವು

ಅದೇ ರೀತಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆ ಒಪ್ಪಂದ ಸುಮೇರಿಯದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಟ್ಟು ನಿಯಮೋಲ್ಲಂಘನೆ ಮಾಡಿದವರು ಆ ದೇವತೆಗಳ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಆಗಿನ ಜನರಲ್ಲಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೨೦೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈಜಿಪ್ಟಿನವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಹಿಟ್ಟೈಟ್ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಒಪ್ಪಂದಗಳಾದವು.

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೇ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಾಣಿಕೆ ಯೆಂದರೆ ಯೆಹೂದ್ಯರದು. ಅವರ 'ಉದ್ಧಾರಕನ ಧ್ಯೇಯಗಳು' (Messianic Ideals) ಅವರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಪೌರಸ್ತ್ಯಾಯ ನಿರೂಪಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಈ ಧ್ಯೇಯಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯಿತ್ತರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮೇಲೆ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತದಿರಲಿ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅವು ಕಲಿಯುವುದೂ ಬೇಡ", "ಪರಕೀಯರನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾಣಿರಿ, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವೇ ಈಜಿಪ್ಟ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರಾಗಿದ್ದಿರಿ", "ನಿನ್ನ ಸ್ವದೇಶೀಯನಿಗೆ ಯಾವ ಕಾಯಿದೆಯೊ, ಅದೇ ಪರದೇಶೀಯನಿಗೂ ಇರಲಿ. ಭೇದಭಾವ ಬೇಡ" ಮುಂತಾದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಯೆಹೂದ್ಯರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದವು. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಯೆಹೂ ದ್ಯರು ಏಕದೇವತಾರಾಧಕರು. ಅವರ ನೈತಿಕಮಟ್ಟ ನೆರೆಹೊರೆ ವಿಧರ್ಮಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಗಳದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉನ್ನತವಾದುದು. ವಾಣಿಜ್ಯ ಅವರ ವೃತ್ತಿಯಾದುದರಿಂದ ವಿದೇಶಿಯರೊಡನೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಬಹುದೇವತಾ ರಾಧಕರ ಆಜನ್ಮ ವಿರೋಧಿಗಳು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಾದರೋ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರಿಗಳು. ಮಿತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೇ ವಿನಾ ಬಾಕಿಯವರೊಡನಲ್ಲ. ರಾಯಭಾರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪೂಜ್ಯಭಾವ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ನಿಯಮಾನು ಸಾರವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದು ಅವರಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ದಾಸ್ಯಪದ್ಧತಿ ಆಚರಣೆ ಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ದಾಸರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮಿಕ್ಕವರಷ್ಟು ಕ್ರೂರಿಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರೆ ಭಾವೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಶಾಂತಿಯುತ ಒಕ್ಕೂಟವೊಂದರ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಕಾರ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ತರದಿದ್ದರೂ, ಅದು ಅವರಲ್ಲೇ ಬೇರೂರಿತ್ತೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ನಾವು ಇನ್ನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ಕಾಣಿಕೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ. ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮುನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಬರಹಗಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ನಂತರ ಅವುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಾದುದು.

ಫೆನ್ವಿಕ್, ಹಾಲ್, ಹ್ಯೂಗ್ಸ್ ಮುಂತಾದ ಬರಹಗಾರರು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. "ಮನುಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ನೀತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸು ವುದೇ ವಿನಾ ಅವು ನಿಯಮಗಳಲ್ಲ" ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವೆಲ್ಲಾ "ಅಂತರ್ಭಾರತೀಯ ಕಲಹ"ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿ ಸಿದುದೇ ವಿನಾ "ಅಂತರ್ದೇಶೀಯ ಯುದ್ಧ"ಗಳಿಗಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ನಸ್‌ಬಾಂ ಮುಂದು ವರೆಯುತ್ತಾ "ಭಾರತೀಯ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಭಾರತೀಯ ನಿಯಮ ಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸರಿಯಾದ ನ್ಯಾಯರಕ್ಷಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ನಿಯಮೋಲ್ಲಂಘನೆ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಒಂದು ಉನ್ನತವಾದ ನ್ಯಾಯರಕ್ಷಿತ ವ್ಯವಧಾನವೇ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ದರೆ ನಮಗೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅವರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಪೌರನ್ಯಾಯದಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಅವು ಕೇವಲ ಬೋಧನೆಗಳೇ ವಿನಾ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತುಳಿದಾಳುವ ಶಕ್ತಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಬದಲು, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದು ವಿವರಿಸಿದರೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಬರಹಗಾರರ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಧರ್ಮವೇ ಅಡಿಗಲ್ಲು. ಧರ್ಮವೇ ಸಮಾಜದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದ ರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೂ ಜನತೆಯೂ ಸಂಘಟನಾಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಒಂದೇ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ದಾಸರಾದರು. "ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಬಂದಾಗ ಅದರ ಪುನರುದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಅವತರಿಸುವೆನು" ಎಂಬ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿನ ಕೃಷ್ಣವಾಕ್ಯ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಧರ್ಮವಾದ ನಡವಳಿಕೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ದೈವಾಗ್ರಹವನ್ನು ತರುವುದೆಂಬ ಭಾವನೆ ಭಾರತೀಯನಿಗಿತ್ತು. ಧರ್ಮ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವವಾದುದು. ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅದರಂತೆ ನಡೆದವೇ ವಿನಾ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಐರೋಪ್ಯ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ "ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ"ಯಿಂದ ಆ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಾದರೋ ಧರ್ಮ, ನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಲೆ

ಬಾಗಲೇ ಬೇಕು. 'ಒಪ್ಪಿಗೆ' ಎಂಬ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಉನ್ನತವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿದ್ದವೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡೋಣ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಆರ್ಯರ' ಮತ್ತು 'ಅನಾರ್ಯರ' ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗಗಳಿದ್ದವು. ಅಂದಿನ ರಾಜ್ಯ ಪರಿಮಾಣವೆಂದರೆ "ಕುಲ" (Tribe) ಅಥವಾ "ಜನ". ಒಂದೇ ಆಡಳಿತಾಂಗಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ನೂರಾರು ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಘಟನೆಯೇ "ಜನ". ಅಂತಹ "ಜನ"ಗಳನ್ನು ರಾಜರು ವಂಶಾನುವಂಶವಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಚುನಾಯಿತರಾಗಿಯೋ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಾರ್ಯರಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತು. ಈ 'ತಂಡ' ಅಥವಾ 'ಜನ'ಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳು ಕೂಡ ಇದ್ದವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತ್ರಿತ್ಸ್ಯಗಳು, ಪುರು, ಯದು, ಅನು, ತುರ್ವಸು ಮತ್ತು ದ್ರುಹ್ಯುಗಳು. "ಜಾನಪದ ಪ್ರಭುತ್ವವು" ಹೇಗೆ 'ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಭುತ್ವವಾಗಿ' (Territorial Sovereignty) ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿದವೆಂಬುದನ್ನು ಯಜುರ್ವೇದವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾನದಿಯ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆರ್ಯರ ತಂಡಗಳು ಸುಸಂಘಟಿತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾದುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವುಗಳು ಪಾಂಚಾಲ, ಕೋಸಲ, ವಿದೇಹ ಮತ್ತು ಕಾಶಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು. ಅಥರ್ವವೇದವು ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಹೊರಗೆ ಗಾಂಧಾರರು ಬಾಹ್ಲಿಕರು ಮತ್ತಿತರರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಬೌದ್ಧರಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ನಮಗೆ ತಂಡಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಒಕ್ಕೂಟದ ಫಲವಾಗಿ ಹದಿನಾರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವುಳ್ಳ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿತ್ತೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿದ್ದವು ಎಂದು ಪಾಣಿನಿಯ ಸೂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಯೂರೋಪಿನ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ರಾಜಕೀಯ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ 'ರಾಷ್ಟ್ರ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಏಕೆ ಬಂದಿತೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಸ್ಮೃತಿ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ರಾಜರಿಗೂ ಸಚಿವರಿಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿತ್ತು. ಮೌರ್ಯರ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತರ

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲೂ ಅಧೀನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಗೌರವ ಗಳಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಸೂತ್ರಗಳ ಇರುವಿಕೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಾಮಗ್ರಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ವಿವೇಚನಾಯುತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಕಮಂಡಕರ 'ಶುಕ್ರನೀತಿ' ಮತ್ತು 'ನೀತಿಸಾರ' ಮತ್ತು ಕೌಟಿಲ್ಯರ ಬರಹಗಳು ನಮಗೆ ಆಗಿನಕಾಲದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಹೇಗಿದ್ದುವೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಹ್ಯೂಯನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್, ಫಾಹಿಯಾನ್ ಮುಂತಾದ ಯಾತ್ರಿಕರ, ಮತ್ತು ರಾಯಭಾರಿ ಮೆಗಾಸ್ತನೀಸನ ಬರವಣಿಗೆಗಳು, ರಾಜಶಾಸನಗಳು ಅಂದಿನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ ಇತ್ತೆಂದು ತೋರುವುವಲ್ಲದೆ, ಆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಶುಷ್ಕಮೀಮಾಂಸೆಯಾಗಿರದೆ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೂ ಇತ್ತೆಂದು ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯವಹಾರದ ಇದೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಪಾಂಡ್ಯ, ಚೋಳ ಮತ್ತು ಚೇರರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದವು. ಉತ್ತರದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಗ್ರಂಥಗಳು ಒದಗಿಸಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗ್ರಂಥವಾದ 'ಕುರುಳ್'ನಲ್ಲಿ ರಾಯಭಾರನೀತಿ, ಸಮರನೀತಿ ಮತ್ತು ಸಮರತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯನ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿಲುಕಿದವು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಕಾರಣವೇ ವಿನಾ ಬರಹಗಾರನೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ. ಹೇಗ್‌ನಲ್ಲಿ ೧೮೯೯ ಮತ್ತು ೧೯೦೭ ರಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ಸಮರಸಂಬಂಧವಾದ ನೀತಿಕಟ್ಟಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ 'ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಂಘ'ದ ಪರಸ್ಪರ ಕಟ್ಟು, ನೀತಿ, ನಿಯಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದರ ಕಾರ್ಯಶೀಲತೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ಸಾಧುವಲ್ಲ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಭಾರತದ 'ಏಕಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯ'ದ ಮತ್ತು ಯೂರೋಪಿನ ಮಧ್ಯಯುಗದ 'ಪವಿತ್ರ ಸಂಘ'ದ (Holy Alliance) ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳು ಒಂದೇ. ಎರಡರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದವನು ಸಾರ್ವಭೌಮ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದೊಳಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾರ್ವಭೌಮನನ್ನು ಒಕ್ಕೂಟದ ಚಿನ್ಹೆ

ಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಐರೋಪ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ 'ಪವಿತ್ರ ಸಂಘ'ದಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯವಿತ್ತೆಂದು ಒಪ್ಪುವ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಬರಹಗಾರರು, ಏಕೆ ಭಾರತದ ಏಕಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲೂ ಇತ್ತೆಂದು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದುದು 'ಅಂತರ್ಭಾರತೀಯ ಕಲಹ'ವೇ ಹೊರತು 'ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ'ವೆನ್ನುವ ವಾದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತವೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಹತ್ತರ ಕಾಣಿಕೆಯೊಂದನ್ನಿತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧೦೦೦ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಚೀನಾದೇಶದಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಇದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸೈನಿಕರು ಮಾತ್ರ ಶತ್ರುಗಳೇ ವಿನಾ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲ. ಶಾಂತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ರಾಯಭಾರ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಅತಿ ವೈಭವಯುತವಾದ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಚೀಣಾದೇಶವೂ ತನ್ನ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಸಿ. ಕೆ. ಎನ್. ರಾಜ

(ಸಶೇಷ)

ವಿರಹಭ್ರಮೆ

ವೃಕ್ಷದೇಹದಾಲಿಂಗನ ಸುಖದಲಿ
ಮಧುಲತೆ ಮೈಮರೆದೊರಗಿತ್ತು ;
ಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಪರ್ಶನ ಸುಖ ರೋಮಾಂಚನ
ಗೋಚರವೆನೆ ಹೂವರಳಿತ್ತು !

ಸಾಕ್ಷೀಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಹಾಂತ ತರುವೋ
ಕಣ್ಣೆವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿತ್ತು ;
ಹರ್ಷಾಹರ್ಷಗಳೆಲ್ಲೆಯ ನಗುವೊಲು
ಕಿಸಲಯ ಸುಸ್ಮಿತ ಮೂಡಿತ್ತು !

ಪ್ರಿಯ ವಕ್ಷಸ್ಥಲ ಮೃದುಲ ಸ್ಥಿತೆ ಲತೆ
ಇರೆ ಸುವರ್ಣಸ್ವಪ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ,
ಎಚ್ಚರು ಸ್ವಪ್ನಗಳೆರಡರ ಮಿಥ್ಯೆಯ—
ನರಿತಾ ತರು ಅಲಿಪ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯಲಿ,

ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬೀಸಿತು ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿ
ಲತೆಯೆದೆಯಲಿ ಭಯ ರೂಪವ ತಾಳಿ !

ಲತೆ ಮೈ ನಡುಗಿತು, ನಿದ್ದೆಯು ಸರಿಯಿತು,
ಪ್ರಿಯನಿರ್ಗಮನದ ಬರಿ ಬಯಲಿನ ಸಂದೇಹದಲಿ !

ಅಸಂಖ್ಯ ಪುಷ್ಪದ ಅನಂತ ಬಾಹುವನೆಸೆದು
ಮತ್ತಪ್ಪಿತು ಹೃದಯ ಪ್ರಿಯನನು ಒಸೆದು !

ವೃಕ್ಷದೇಹದಾಲಿಂಗನ ಸುಖದಲಿ
ಮಧುಲತೆ ಮೈಮರೆದೊರಗಿತ್ತು,
ಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಪರ್ಶನ ಸುಖ ರೋಮಾಂಚನ
ಗೋಚರವೆನೆ ಹೂವರಳಿತ್ತು !

ಸಾಕ್ಷೀಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಹಾಂತ ತರುವೋ
ಕಣ್ಣೆವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿತ್ತು ;
ಹರ್ಷಾ ಹರ್ಷಗಳೆಲ್ಲೆಯ ನಗುವೊಲು
ಕಿಸಲಯ ಸುಸ್ಮಿತ ಮೂಡಿತ್ತು !

ಪ್ರಭುಶಂಕರ

ಮುದ್ದಣನರಸಿ ಮನೋರಮೆ*

ಓ ಮನೋರಮೆ, ಮುದ್ದಣನ 'ಮೋಹದರಗಿಳಿಯೆ'
ಯಾವದೇವತೆ ನೀನು? 'ರತಿದೇವಿ,' ಮುದ್ದಣಗೆ—
ಕನ್ನಡದ ಮನೆಮನೆಗೆ ನೀನಿಂದು ಮನೆದೇವಿ.
'ತನಿವಣ್ಣು ಕೆನೆವಾಲು ಕಡುಬುಕಜ್ಜಾಯ'ವನು
ಅಳವಡಿಸಿ ನಲವಡಸಿ ಸವಿಯೂಟವುಣಿಸುತಿಹೆ.
'ಬಿನ್ನಣದ ಬಣ್ಣನೆಯ ನುಡಿ'ಯ ನುಡಿವವಳಲ್ಲ
'ಜಾಣೆಲ್ಲ'ವೆಂದಿಲ್ಲ, ನೀ 'ಮೋಡಿ'ಯೇನಲ್ಲ
'ಮಿಡಿಮೊಲೆಯ ಪಿಡಿನಡೆಯ ಬಿಡುಜಡೆಯ ಕುಲದೇವಿ'

ಬೇಸರವಕಳೆಯಲ್ಕೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಸುವೆ,
ಆದರಾಕಥೆ, ಅಳಿದರೂ ಉಳಿದರೂ ದಾರಿ
ತೋರಿಸುವ 'ರಸಭರಿತ ಚರಿತ'ವಾಗಿರಬೇಕು.
ಆವ ರಸ—'ಶೃಂಗಾರ ವೀರಹಾಸ್ಯಂಗ'ಳಲಿ?
'ನವರಸದ ತನಿರಸ'ವೊ! ಆಗಲೌ, ಆವ ನುಡಿ?
ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸೊಗಸಿರಲಿ, ಕನ್ನಡವು ಕಸ್ತೂರಿ
ಹುರುಳಿರುವ ತಿರುಳುಗನ್ನಡದ ಬೆಳ್ನುಡಿಬೇಕು!
ಯಾವ ಧಾಟಿಯೊಳಿಷ್ಟ—ಪದ್ಯವೋ ಗದ್ಯವೋ?
ಹೃದ್ಯವಹ ಗದ್ಯದೊಳೆ ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲವೇ!

ಈ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಣಯವನೊಪ್ಪುವನು ಪತಿದೇವ—
'ಅರಮನೆಯೊಳಿಂತಪ್ಪ ನಲ್ಗತೆಯ ಬಿತ್ತರಿಸೆ
ಪೊನ್ನ ಕಂಟಿಕೆ ರನ್ನ ಗಡಗಮನ್ನೀಯುವರು.
ನೀನೀವ ಮೆಚ್ಚೇನು'?—ಕಬ್ಬಿಗನು ಕೇಳುವನು

---

* ಮನೋರಮೆಯು ಮುದ್ದಣನ ಪತ್ನಿಯೊ, ಪ್ರೇಯಸಿಯೊ, ಕಲ್ಪಿತಕಾಂತೆಯೊ ಎಂಬುದು ಸಮಸ್ಯೆ. ಯಾರಾದರಾಗಿರಲಿ, ಪ್ರೌಢೆಯಾದ ಪ್ರೇಮಮಯಿಯೊಬ್ಬಳು ಅವನನ್ನಾವರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು—ಈ ಭಾವಗೀತೆ.

'ನನ್ನ ನೇನಾನೀವೆ'ನೆಂದು ಸಂಭ್ರಮಿಸುವೆಯ?
ಆಃ! 'ಬಲ್ಗಡಸುಗಾರ್ತಿ, ಅರಿಯೆಯಾ, ಮುನ್ನವೇ
ತಾಯ್ತಂದೆಯರು ಮುದ್ದಣಂಗಿತ್ತರೆಂಬುದಂ'?
ಮತ್ತೇನು? 'ಕತೆಗೇಳಿ ಸೊಗಸಾಗೆ ಬಲ್ಲಂತೆ
ಮುನ್ನಿಸುವೆ'ನೆಂದು ಮುಂಬರಿಸಿದೆಯ, ಪಣವನ್ನು?
'ಮುದ್ದಣನ ಠಕ್ಕಿಸುವ ಪೆಂಡಿರಾ'ರ್, 'ಪೆಣ್ಮಣಿ'ಯೆ,
ಕತೆಮುಗಿಯೆ ಬಳಿಕ ನೀನೀಯೆನೆಂದೊಡೆ ಬಿಡಸು—
'ಕತೆಯ ಹುರುಳೆಂತಿರುವುದೆಂ'ದು ನೀ ನೋಡುವೆಯ?
'ಕಾಮಕಾಳೋರಗಿಯೆ, ಗಂಧಸಿಂಧುರಯಾನೆ'
ನಿಮ್ಮ ಸೆಣಸಿನ ಪರಿಯ ಪರಿಕಿಪೆವು ನಾವೆಲ್ಲ—
ಸಪ್ತಾಕ್ಷರೀ* ಮಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಯನು ಪಡೆದು ತ
ಮ್ಮೊಂದೆ ನುಡಿಬಲ್ಪಿನಿಂ ಮೂಜಗವನಳಿಯಿಸುವ
ಪೊಗಳ್ವ ಕೊಳ್ವಾವ್ಳ್ವ ತಾಳ್ವತೂಳ್ವ ಪೇಳ್ವಾ
ಸಿಂಗರದ ಬಣ್ಣ ಗಬ್ಬಿಗನನರಿಯೆಯಾ, ನೀಂ?—

ಆದರೂ ಅರಸನೋಲಗ ಮುಗಿಯಲರಮನೆಯ
ಮರೆಯುತ್ತ ಪೊರೆವನೆಗೆ ಸಡೆತರುವ ಮನದಿನಿಯ
ನನ್ನೆನೆದು ಕಾತರದೆ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವೆ.
ಬಂದೊಡನೆ ದೂರದೊಳೆ ಕಂಡೆದ್ದು ಇದಿರ್ವಂದು,
ಕಾಲ್ಗೆ ನೀರಂನೀಡಿ ಕೈವಿಡಿದು ಒಳಚೌಕಿ
ಗೊಯ್ದು ಮಣೆಯಿತ್ತು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ತನಿವಣ್ಣ ತಿನ
ಲಿತ್ತು ಕೆನೆವಾಲ ಕುಡಿಯಲ್ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಿ,
ಹಸಿವು ಬಳಲಿಕೆ ಹಿಂಗೆ ತಾಂಬೂಲವನು ಸವಿಯುತ್ತ
ಸಲ್ಲಾಪಗೊಳ್ಳುವಿರಿ—

ಈ ನಿಮ್ಮ ಗೆಡೆಯಾಟ
ಎಲ್ಲರನು ಕುಣಿಸುತಿದೆ, ಹೃದಯವನು ಕೆಣಕುತಿದೆ.
ಕಬ್ಬಿಗರಕಲ್ಲಾಯ್ತನಂ ಕೈವಿಡಿದ ಧನ್ಯೆ,
ಗರುಡ ಗಂಧರ್ವವಿದ್ಯಾಧರರ ನೇಹವನು

* ಸಪ್ತಾಕ್ಷರಿ—ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ.

ನೆನೆಯುವಂತಿದೆ ನಿಮ್ಮ ಈ ದಿವ್ಯ ನೇಹವದು.
ಕವಡಿಲ್ಲ, ಕೊಂಕಿಲ್ಲ, ಭಿನ್ನಭಾವನೆಯಿಲ್ಲ,
ಪ್ರೇಮಮಯ ದಾಂಪತ್ಯವಿಂತಹದು, ಇನ್ನಿಲ್ಲ
ನಿನ್ನ ನವನೆಂತೆಂತು ಬಣ್ಣಿಸಿಯು ತಣಿಯದಿಹ—
'ಮಲೆನಾಡ ಮುಗ್ಧಮಾಯಕದಿಂದ ಮೈವೆತ್ತ
ಮೋಹನಾಂಗಿಯು ನೀನು: ಪುಸಿನಡುವಿನಸಿದೊಡಲ
ಕಿಸುವಾಯ ಸಸಿಮೊಗದ ಪೂಗಣ್ಣ ಪೆಣ್ಣು ನೀಂ—
ಒಚ್ಚೇರೆಗಣ್ಣಪೆಣ್, ಸಿಂಗರದ ಸಿರಿಯರಸಿ
ಪೊನ್ನರಸಿ, ರಮಣೀಯರಮಣಿಮಣಿ, ಸಿರಿದೇವಿ,
ಕಾಮದೇವನೆ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವಂಥ ರತಿದೇವಿ,
ಓ—ಮನೋರಮೆ ನೀನು ಮುದ್ದಣನ ಮುದ್ದಿನರಸಿ,
ನಿಚ್ಚ ಪೂಜಿಸುವ ಕಟ್ಟಚ್ಚಿನಾ ಪ್ರಾಣಲಿಂ
ಗವು ನೀನು ಮತ್ತವನ ಬಾಳ್ವಣವು, ಕೈಗಳಸ
ಅವನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿಯು—
ಮುದ್ದಿನರಸನ ಜಾಣ
ಮುದ್ದಣನ ಸತಿದೇವಿ, ನಿನ್ನ ಪಡೆದವ ಧನ್ಯ,
ನಸುಮುನಿಸಿನಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹುಸಿಹುರುಡಿನಿಂದೊಮ್ಮೆ;
ಭ್ರೂಭಂಗದಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮೃದುಹಾಸದಿಂದೊಮ್ಮೆ!
ಎನಿತು ಚಲ್ಲಾಟದಿಂದವನನೀಂ ಸೆಳೆದೆಯೋ!
ಕನ್ನಡಿತಿ, ಕನ್ನಡವನವನೆದೆಯೊಳುಕ್ಕಿದೆಯೊ!
ನುಡಿಬೆಡಗನಿಕ್ಕಿದೆಯೊ ನಡೆ ನೋಡಿ ಸೊಕ್ಕಿದೆಯೊ!
ಕತೆಯ ಮುಗಿಸಿದೆ, ದೇವಿ, 'ಜಗಕೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಯ್ತು'
ಅವನ 'ಹೆಸರೆಂತಂತು' ಕತೆ 'ಮುದ್ದು ಮುದ್ದಾಯ್ತು'
'ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆಯು ಕೇಳ್ವೆನೆಂಬಾಸೆ ನಿನಗಾಯ್ತು'
ಇಂತು ಹೇಳಿಸಿ ನಿನ್ನ ನಿನ್ನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಿದ
ದಿಟ್ಟಮುದ್ದಣ ನೀಗ ಮೆಚ್ಚಿನುಡುಗೊರೆಗಾಗಿ
ನುಸುಳುವಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೆರಗೆಳೆದು ತಡೆದಿಹನು.
ಕನ್ನಡರ ಕುಲದೇವಿ, ಮೆಚ್ಚನೀಕೊಡಬೇಕು—
ಗುಣಕೆ ಹುರುಡಿಪುದುಂಟೆ ಮುದ್ದಣನು ಗೆದ್ದಿಹನು.

ನೀಂ ಪರಾಧೀನೆ? ನಿಜ, ಒಡವೆಯೂ ನಿನಗಿಲ್ಲ,
ನಾಡೊಳಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುವಾ ಸಲ್ಲತೆಗೆ—
ಕವಿ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹುದು, ಕತೆಗೊಪ್ಪುವಂತಹುದು,
ನಾಲ್ಕು ಜನ ತಲೆದೂಗುವಂತಹುದು ನೀನೀವ
ಉಡುಗೊರೆಯದಾವುದೌ? ಕೇಳಲಾಶಿಸುತಿಹೆವು—
ನಿನ್ನ ಋಣಮುಕ್ತತೆಗೆ ನಾವು ಸೆರವಾಗುವೆವು—

'ಜಾಣರೇವಗೆಯನೀಯೆಂಬರದನೀವೆ'ಯೆಂ
ದೆಮ್ಮವರನಿಟ್ಟಿಸುತ ಮುಗ್ಧಭಾವನೆಯಿಂದ
ಓದುಗರ ಮೇಣ್ ಸಲ್ಲನಾನಡುವೆ ಭಯಚಕಿತ
ಕಾತರೇಕ್ಷಣೆಯಾಗಿ ತವಕಿಸುತ ನಿಂದಿರುವೆ!

ಮೆಯ್ಯೊಬಗ ಸೂರ್ಮಡಿಸಿ ಮಹದಾತ್ಮವಾಗಿರುವ
ನಿನ್ನಾತ್ಮವೈಭವದ ಮುಂದೇನು? ಅದರ ಬ
ಲ್ಮೆಯೆ ಮುದ್ದಣನ ಕೀರ್ತಿ ಕಾರಣವು. ಅಂತು ನೀ
ನಿತ್ತ ದಿವ್ಯಾತ್ಮಸಿರಿ ಯೆರಕಗೊಂಡದು ಬೆಳಗಿ
ಕನ್ನಡಿಗರೆದೆಗುಡಿಯ ಬೆಳಗುತಿದೆ, ಮಿಂಚುತಿದೆ,
ಮುದ್ದಣನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳುಗೊಂಡಿಹ ದೇವಿ,
ಚಿರಸುಮಂಗಳೆ ಬಾಲೆ, ಬಾಲೇಂದು ಫಾಲೆ ನೀಂ'
ಕನ್ನಡಿತಿಯರ್ಗೆ ಕಣ್ಮಣಿಯಾಗಿ ಚಿರಕಾಲ
ಬಾಳ್ವ ನಿನ್ನಮರಜೀವನಕಿದೊ ನಮೋ ನಮೋ.

ಕ. ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದ ಲಲ್ಲಯೋಗೀಶ್ವರಿಯ ಸೂಕ್ತಪರಿಚಯ

ಶ್ರೀ

ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಉಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಸಾಧಕರ ಉದ್ದೇಶ. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನ, ಸತ್ಸಂಗ, ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರ ಇವು ಮೂರೂ ಬೇಕಾಗಿವೆ. ಇದು ಮಹಾ ಸಿದ್ಧಿಯಾದುದರಿಂದ ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಾಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಂಸ್ಕಾರವಿದ್ದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದು. ತತ್ತ್ವಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅನುಭವಿಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳುಂಟಾಗಿರುವುವೆಂದು ಅವರ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಅನುಭವಿಗಳು ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಊಹೆಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅನುಭವಿಗಳ ಅನುಭವವು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇವರು ಪ್ರಾರಂಭದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪಂಥದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಉಪದೇಶಿಸುವುದೂ ಉಂಟು. ಪರಿಪಾಕಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಥಗಳ ಭೇದದೃಷ್ಟಿಯು ಮಾಯವಾಗಿ ಸಾರ್ವಾತ್ಮ್ಯಭಾವನೆಯು ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಂತರೀಯ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪರಿಣಾಮ. ಪರಿಪಾಕದ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಗಳೂ ಈ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈ ಅನುಭವಿಗಳ ಉದ್ಗಾರಗಳು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಮುಂದು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತೋರುವುದುಂಟು. ಒಂದು ಕಡೆ ದ್ವೈತಭಾವನೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅದ್ವೈತಭಾವನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಶಾಕ್ತ ಮೊದಲಾದ ಭೇದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗುವ ಪಂಥಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದುಂಟು. ಅನುಭವವು ನಿರ್ಮೂಲವಾದರೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ, ಏಕರೂಪವಾಗಿ, ಅಖಂಡವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಹಿಂದೆ ಈ ಅನುಭವಿಯು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಥವಾ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾವನಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಶೀನ ತೋರಿಸುವುದುಂಟು. ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಐಕ್ಯಭಾವನೆಯೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಭೇದಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಖಂಡವಾದ

ಶಕ್ತಿಯ ವಿಲಾಸವೆಂದು ತೃಪ್ತಿಪಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಶಿವನೋ, ಕೇಶವನೋ, ಜಿನನೋ, ಬುದ್ಧನೋ, ಬ್ರಹ್ಮನೋ, ಯಾರಾದರೂ ಆಗಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಅಜ್ಞಾನ ದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಅವರ ಪರಿಪಾಕಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಂಶವನ್ನು ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುವುದು, ಮತ್ತು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುವುದು, ಇವರ ಹಿರಿಮೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ವಾದರೆ ಅಥವಾ ಅನುಭವದಿಂದ ಬೇರೆ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಾ ಯಿಸಕೂಡದೆಂಬ ಹಟ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ.

ಪುರಾತನವಾದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಯೋಗಿಗಳೂ, ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಆಗಿಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪಙ್ತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿ ಗಳಿಗೇ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅನುಭವಿಗಳಿಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳಿರುವುದೂ ಉಂಟು, ಇಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವ ಹಿಮಾಲಯದ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಶೂರರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಪಂಡಿತರೂ, ಹುಟ್ಟಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದಲ್ಲಿ ಏಷ್ಯಾಮೈನರ್ ಪರ್ಷಿಯಾ ದೇಶದ ವರೆಗೂ, ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡಿರು ತ್ತಾರೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಕೃತಿಗಳೂ ಉಪದೇಶಗಳೂ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಉದಾತ್ತ ಚರಿತರಿಗೆ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾದ ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ, ಓಜಸ್ವಿಗಳೂ ತಪಸ್ವಿ ಗಳೂ ಆದ ಅನುಭಾವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ನಡತೆಯಿಂದಲೂ ಜನತೆಯ ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರ್ಯತೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕರಣವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೧೪ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ ಲಲ್ಲೇಶ್ವರಿ, ಅನುಭಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದವಳು. ಈಕೆಯು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ಈಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಭವದ ವಿಷಯುಗಳನ್ನು ಸಾರಿರುತ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಗಳ ಹಾಗೆ ಈಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ, ಅನೇಕ ದಂತಕಥೆಗಳಿವೆ, ಪವಾಡಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲಾ ಬರೆದರೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದ ಪಂಡಿತರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರ ವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳಿಂದಲೂ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಆಧಾರದಿಂದಲೂ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಈಕೆಯ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಶ್ರೀನಗರದ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ

ಸಿಂಪೂರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತವಂಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈಕೆ ಜನಿಸಿದಳು. ಈಕೆಗೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಈಕೆಯ ಗಂಡನ ಮಲತಾಯಿಯಾದ ಅತ್ತೆಯು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮೂರ್ತೀಭವಿಸಿದ ಕ್ಷಮಾಗುಣವೊ ಎಂಬಂತೆ ಈಕೆ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಂತರ್ಯತೆಯ ಪರಿಪಾಕವು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಈಕೆಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈಕೆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜನಗಳಿಗೆ ನೀತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಈಕೆಯ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಈಕೆ ತನ್ನ ಆಂತರ್ಯದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳ ರೂಪವಾಗಿಯೂ, ವಚನಗಳ ರೂಪವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು, ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಹಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದಂತಿರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸ್ವಾತ್ಮವಿಮರ್ಶನೆಗಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತಿರುತ್ತವೆ. ಇಂದಿಗೂ, ಆ ವಾಕ್ಯಗಳು ಗಾದೆಗಳಾಗಿ, ವಚನಗಳಾಗಿ, ಹಾಡುಗಳಾಗಿ, ಜನರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿವೆ, ಈಕೆಯ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸರಳತೆ, ಭಾವಪುಷ್ಟಿ, ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಮರೆಯದಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಕಾಶ್ಮೀರೀ ಭಾಷೆಗೇ ಭೂಷಣವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದವರು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈಕೆಯ ಉಪದೇಶವಾಕ್ಯಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ ಊಹಿಸಿದರೆ ಈಕೆ ಶಿಷ್ಯರ ಅಂತಸ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವಳೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈಕೆಯ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಅನುಭಾವಿಗಳೇ ಈಕೆಯನ್ನು ಪರಮಗುರುವೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈಕೆ ಕಾಶ್ಮೀರ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳು—ಪರಮಶಿವಯೋಗಿನಿ. ಹಿಂದೂಗಳೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಪಂಡಿತರೂ ಪಾಮರರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಈಕೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಗೌರವಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಠಿಣವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಗಹನವಾದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿಯೂ ಅನುಭವದ ಹಂತಗಳನ್ನು ರಮಣೀಯವಾಗಿಯೂ, ವಿವರಿಸಿರುವುದು ಈಕೆಯ ಹಿರಿಮೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಜನತೆಯ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿ ತನ್ನ ಉತ್ತರವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥೂಲಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾಳೆ.

ಈಕೆಯ ಉಪದೇಶವಚನಗಳು ಬಹಳ ಇವೆಯೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಸಾರಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾಗಿ ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಪಂಡಿತನು ಅರವತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈಕೆಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತನಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಿಯರ್‌ಸನ್ ಮತ್ತು ಬಾರ್ನೆಟ್ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲಪಂಡಿತರು ಈಕೆಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ದೀರ್ಘವಾದ ಪೀಠಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನುಭಾವಿಗಳ ವಚನಗಳು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಣಾಟಕದ ವಾಚಕರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ, ಯೋಗದ ನೆಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಲಲ್ಲೇಶ್ವರಿಯ ವಚನೋದ್ಗಾರಗಳು ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತವೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಲಲ್ಲಾದೇವಿ ಜನ್ಮಾಂತರ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಈಕೆಯ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಈಕೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದೆಶೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಶ್ವಾಸ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಫಲೌನ್ಮುಖ್ಯ, ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆ—ಈ ಐದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಈಕೆಯ ಅನುಭವದ ಪರಿಪಾಕವನ್ನೂ ಸರಳತೆಯಲ್ಲಿ ಗಹನವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಅರಿಯಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭಾವಿಗಳು ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ಮಯವಾಗಿ ನೋಡುವರು. ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವರು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಆಶಯಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಈಕೆಯ ಹಿರಿಮೆ ಏನೆಂದರೆ ಅನುಭವದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಶಾರೀರಿಕವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಕ್ರಿಯೆಗಳ ನಿರೋಧದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನೂ ವಿಶದಪಡಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪವಿತ್ರತೆ, ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು, ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ರೀತಿ ಮತ್ತು ನೀತಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚಾರಗಳೂ ನೀತಿಗಳೂ ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಹೊರಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಜೀವನಕ್ರಮವು ಯಾವ ಆಶ್ರಮರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಭಾವನಾಕ್ರಮವು ಒಂದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯ ನಿರೋಧ, ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಅದರಿಂದುಂಟಾಗತಕ್ಕ ಸಿದ್ಧಿ, ಬಾಹ್ಯ

ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದ ದೃಷ್ಟಿ, ಅದರಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡುವ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಆಂತರ್ಯತೆಯ ಪರಿಪಾಕವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕಾಶ್ರಯವಾಗಿರುವ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಚಿದನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿ ಈ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಚಿದಭಿನ್ನವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಹೇಗೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಲ್ಲವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ವಿಶ್ವವು ಚಿದಭಿನ್ನವೆಂದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ತಾನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಶಿವನ ಅಂಶವೆಂದು ಶಿವನ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿರುವುದೊಂದೇ ಜೀವಭಾವಕ್ಕೆ ಹೇತುವೆಂದು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಅನುಭವದಿಂದಲೂ, ವಿವರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಈಕೆ ತನಗೆ ಯಾರೂ ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲ, ತಾನು ಯಾರಿಗೂ ಬಂಧುವಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಹ್ಯವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಆ ಪರಾಶಕ್ತಿಯ ಲೀಲೆಯೆಂದು ತನ್ನ ಜೀವನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಪರಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಪಂಡಿತಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಈಕೆಯ ಮಾತುಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಿಂದಲೂ ಅನುಭವದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದಲೂ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಧನಾಕ್ರಮಗಳು ಈಕೆಯ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಹೊಂದಿವೆ. ಈಕೆಯ ವಚನಗಳನ್ನು ವಿವರಗಳೊಡನೆ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿದರೆ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ವಿಮರ್ಶನ ಭೂಮಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾವನಾಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಬೋಧಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಧಕರಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಮರ್ಶಕರು ಅನುಭಾವಿಗಳ ವಚನಗಳನ್ನು ಅಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೆ ಅನುಭಾವಿಗಳ ಹಿರಿಮೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಿ. ರುದ್ರಪ್ಪ.

(ಸಶೇಷ)

ಅಣ್ಣ — ತಂಗಿ

ಈ ತಾಯಿಯೊ, ಆ ತಾಯಿಯೊ
ಯಾವ ತಾಯಿಯಾದರೇನು ?
ಭೂತಾಯಿಯ ಮಕ್ಕಳಾವು !
ಅಣ್ಣತಂಗಿ, ಅಕ್ಕತಮ್ಮನಾಗಲಾರೆವೆ ?
ನೆಲವಾಗಲಿ ಬುವಿಯಾಗಲಿ
ಜಲವಾಗಲಿ ಬಯಲಾಗಲಿ
ಹಲವು ರೂಪ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಲವು !
ಜೀವ ಜೀವ ಕೂಡಿಯಾಡಿ ಕುಣಿಯಲಾರೆವೆ ?
ಅಕ್ಕರೆಯಲಿ ಮಾತನೋವ ಮುರಿಯಲಾರೆವೆ ?

ನನ್ನ ಹೃದಯ ನಿನ್ನ ಹೃದಯ
ಮೌನದಲ್ಲೆ ಜಗದ ಎದೆಯ
ತುಂಬಿತೂರಿ ಉರಿಪ ನೋವ
ಕಂಡು ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಿವ ನೀರು ಬೇರೆಯೆ ?
ನಾ ನೋಡಿದ ನೀ ನೋಡಿದ
ಬಾಳಿನೊಳಗೆ ಬಡಿದಾಡಿದ
ಜೀವಜೀವಕಾಗಿ ತೇದ
ಹಿರಿಯ ಜೀವಿ ಗಾಂಧಿಮಾತು ಬೇರೆಯಿರುವುದೇ ?
ಅಕ್ಕರೆಯಲಿ ಬಾಳನೋವ ಮುರಿಯಲಾರೆವೆ ?

ನೆಲ ಬೇರೆಯೆ ಜಲ ಬೇರೆಯೆ
ಬೆಸೆದೊಲವಿನ ಬೆಳೆ ಬೇರೆಯೆ
ಇಳಿಯುತಿರುವ ಬೆಳುದಿಂಗಳ
ತೊರೆಯಲೆಗಳ ಸೆಳೆತದಾಟ ಬೇರೆಬೇರೆಯೆ ?
ನೀ ಕಂಡುದೆ ನಾನುಂಡುದು,
ನಾ ಕಡೆದುದೆ ನೀ ಕಂಡುದು,
ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹೃದಯವೊಂದು
ಜೀವ ಜೀವ ಭೇದ ಮರೆತು ಬೆರೆಯಲಾರೆವೆ ?
ಅಣ್ಣತಂಗಿ ಅಕ್ಕತಮ್ಮನಾಗಲಾರೆವೆ ?

ಎಸ್. ಅನಂತನಾರಾಯಣ.

ಕಲಾಯ್ಡ್ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ನಾಗರಿಕತೆ

ಈಗಿನ ಜನಾಂಗದವರು ವಿಜ್ಞಾನದ ಮುಂದುವರಿಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ, ಮತ್ತು ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಜನಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಕರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ, ಹಾನಿಕರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ, ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿವೆ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾವು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯವೇ ಕಾರಣ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಇದನ್ನು ಕಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ, ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಬಹುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪಿಹೋದರೆ ಅದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾನಿಯುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಮನುಷ್ಯನೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ಹಾನಿಯುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ವಿಜ್ಞಾನವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಅನೇಕ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಿರುವ ಪರಮಾಣುಗಳೇ ಕಾರಣ. ಪರಮಾಣುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಂತ ಹಗುರವಾದ ಜಲಜನಕದ ಪರಮಾಣುವು ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ನಾಮಮಾಡಬಲ್ಲುದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಈಗ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದು ಈಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪರಿಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ವಿಶ್ವಶಾಂತಿಯು ಕಲಕಿ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಭೀತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಇದು ಪರಿಣಮಿಸದೇ ಇರುವ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಈಗಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪರಮಾಣುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಾತ್ರವುಳ್ಳ ಅಣುಗಳು ಅಷ್ಟು ಚುರುಕಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ನಾನಾತರದ ಗುಣಗಳುಂಟು. ಈ ಅಣುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಾತ್ರವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ನೀರು ಅಥವಾ ಇತರ ದ್ರವಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುವ ಇತರ ಕಣಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಗಾತ್ರವುಳ್ಳ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಕಣಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳನ್ನು "ಕಲಾಯ್ಡ್" ಕಣಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಣಗಳ ಅಳತೆಯು ಸುಮಾರು ೧/೩೫,೦೦೦ ಅಂಗುಲಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ೧/೫೩,೦೦,೦೦೦ ಅಂಗುಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು ನಮ್ಮ

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಣಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದ ಮೂಲಕ (Ultramicroscope) ವೇ ನೋಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಣಗಳು ಮಿಂಚಿನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿರುಗುತ್ತ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಚಲನೆಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು ಡಾ|| ಬ್ರಾನ್.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಈ ಕಣಗಳು ತಮ್ಮ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಕಣಗಳು ಸಣ್ಣಗಾದ ಹಾಗೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚದುರಿಸಿದರೆ, ಕೆಳಗೆ ಬೀಳದ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಅವುಗಳು ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ, ನೀರಿಗೆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಈ ಕಣಗಳು ತಮ್ಮ ಗಾತ್ರ ಬದಲಾವಣೆಯಾದ ಹಾಗೆಲ್ಲ, ಆ ನೀರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಚಿನ್ನದ ನೀರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣಗಳುಳ್ಳ ಎರಡು ಜಾತಿಗಳುಂಟು. ಕೆಂಪುನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕಣಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸಣ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಣಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ, ನೀರಿಗೆ ನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಣ್ಣಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಕಣಗಳೇ ಕಾರಣ. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ಬಿದ್ದಾಗ, ಅವುಗಳು ರಶ್ಮಿಯನ್ನು ಚದುರಿಸಿ, ನಮಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಗೋಚರಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣಗಳಿಗೆ ಕಣಗಳ ಗಾತ್ರವೇ ಆಧಾರ. ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ಚಿನ್ನದ ತಗಡನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ, ಅದರ ಮಂದವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಅದು ನೀಲಿ, ಹಳದಿ, ಮತ್ತು ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ತಗಡಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಚಿನ್ನದ ತಗಡು ಬಹಳ ತೆಳ್ಳಗಿರುವಾಗ, ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಯು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಪ್ಪವಾಗಿರುವಾಗ ಹಳದಿ ಅಥವಾ ನೀಲಿಬಣ್ಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿರುವ ವಿಷಯ. ಇದರಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ, ಕಣಗಳ ಗಾತ್ರ ಬದಲಾಯಿಸಿದರೆ, ಅವುಗಳ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು. ಆದರೆ ನಾವು ಈಗ ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಬಣ್ಣದ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ, ಗಾತ್ರ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಗುಣಗಳು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡುವ ಕಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ "ಕಲಾಯ್ಡ್" ಕಣಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಣಗಳ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳು, ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗಗಳು, ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದೇ "ಕಲಾಯ್ಡ್"

ವಿಜ್ಞಾನ. ಚಿನ್ನ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಈ ಗಾತ್ರವುಳ್ಳ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಈ ಲಕ್ಷಣವುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಗಂಧಕದ ಪುಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈ ಕಣಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿದರೆ ಹಳದಿ, ಕೆಂಪು, ಕಂದು, ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯಬಣ್ಣಗಳ ನೀರುಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳ ನೀರನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

ಈ ಕಣಗಳು ಒಡೆದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಅಧಿಕಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಹೆಚ್ಚಾದ ಹಾಗೆ, ಆ ಕಣಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುದ್ವಾಹಿ ಕಣಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಶಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ, ತಾವು ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಣಗಳೂ, ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಸೇರದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ನೀರು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವ ದ್ರವದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇರುವ ಕಣಗಳು ದ್ರಾವಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆ ದ್ರಾವಣವು ಲವಣಗಳ ದ್ರಾವಣಗಳಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ದ್ರಾವಣವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹಾಯಿಸಿದರೆ, ಅವು ಕವಲೊಡೆದು ಒಂದು ಬೆಳಕಿನ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಲವಣಗಳ ದ್ರಾವಣಗಳ ಮೂಲಕ ಹೋಗುವ ಕಿರಣಗಳು, ತಮ್ಮ ಪಥವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸದೆ, ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದ ರಿಂದ, ಅವುಗಳು ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಲಾರವು. ಈ ರೀತಿಯ ಜ್ಯೋತಿ ಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡುವ ಗುಣವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು ಜೇಮ್ಸ್ ಟಿಂಡಾಲ್ ಎಂಬಾತರು. ನಾವು ಕತ್ತಲೆಕೋಣೆಯ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದರೆ, ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳ ಜ್ಯೋತಿಯೊಂದು ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೂಲಕ ಕೋಣೆ ಯಲ್ಲಿರುವ ಸಣ್ಣಗಿರುವ ಧೂಳಿನ ಕಣಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿರುವ ವಿಷಯ. ಈ ಧೂಳಿನ ಕಣಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಇವೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ "ಕಲಾಯ್ಡ್" ಕಣಗಳು ದ್ರಾವಣ ದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಇವೆ. ಅವುಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೀಪದ ರಶ್ಮಿ ಬಿದ್ದಾಗಲೇ ಅವುಗಳು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ.

ಕಣಗಳು ಸಣ್ಣಗಾದರೆ, ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಘನ ಸೆಂಟಿಮೀಟರ್‌ನಷ್ಟು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಅನೇಕ ಎಕರೆ ಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಚೂರುಮಾಡಿ ಹರಡಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ,

ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಗುಣಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆಚ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳಿಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಚುರುಕುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನು ವೇಗವರ್ಧಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಸಣ್ಣಗೆ ಚೂರುಮಾಡಿದ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ನಿಕ್ಕಲ್, ತಾಮ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ಲಾಟಿನಮ್ ಲೋಹಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇಗವರ್ಧಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಣ್ಣೆಯ ಮೇಲೆ ಜಲಜನಕವನ್ನು ಒತ್ತಡದಿಂದ ಸಾಗಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಕೃತಕ ತುಪ್ಪ (ಡಾಲ್ಡಾ) ವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಕಲ್ ವೇಗವರ್ಧಕವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಹೆಚ್ಚಾದಷ್ಟೂ, ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಅನಿಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಸಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಹೆಚ್ಚಾದಹಾಗೆಲ್ಲ, ಆಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ನುಣ್ಣಗೆ ಪುಡಿಮಾಡಿದ ಇದ್ದಲನ್ನು ಒಂದು ಸೀಸೆಗೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಇದ್ದಲನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಸೀಸೆಗೂ ಹಾಕಿ, ಎರಡಕ್ಕೂ "ಮೆಥಿಲೀನ್ ಬ್ಲ್ಯೂ" ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ನೀಲಿಬಣ್ಣದ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ, ಮೊದಲನೆಯ ಸೀಸೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲ್ಪಡುವ ದ್ರಾವಣದ ಬಣ್ಣವು ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಎರಡನೆಯ ಸೀಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯ ಸೀಸೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇದ್ದಲು ಪುಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ, ಗಟ್ಟಿ ಇದ್ದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಹೆಚ್ಚಾದಷ್ಟು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೀರುವ ಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಬಣ್ಣವು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಸೀಸೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇದ್ದಲಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಕಡಿಮೆಯಾದುದರಿಂದ, ಬಣ್ಣವು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

"ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳುಂಟು. ಕೆಲವು ದ್ರಾವಣಗಳು, ಸಣ್ಣಗೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕಣಗಳು ದ್ರವರೂಪದ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿದರೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದ್ರಾವಣಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕಣಗಳನ್ನು ಅನಿಲರೂಪದ ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿದಾಗ ಬರುತ್ತವೆ. ಮೂರನೆಯದು, ಒಂದು ದ್ರವವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ದ್ರವದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಮಿಲೀಕರಣ ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವ ದ್ರಾವಣಗಳು. ಮೊದಲನೆಯ ಜಾತಿಯ ದ್ರಾವಣವನ್ನು "ಸಾಲ್" ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿನ್ನದಿಂದ ಬರುವ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ನೀಲಿಬಣ್ಣಗಳುಳ್ಳ ಎರಡು ತರಹ ನೀರುಗಳನ್ನೂ ಪ್ಲಾಟಿನಂ ನೀರನ್ನೂ ಗಂಧಕದ ದ್ರಾವಣವನ್ನೂ,

ಕಪ್ಪು ಶಾಯಿಯನ್ನೂ, ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ತಿಳಿಸಬಹುದು. ಹೊಗೆ, ಮಂಜು, ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ "ಏರೋಸಾಲ್ಸ್" ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜಿಡ್ಡಿನ ಕಣಗಳುಳ್ಳ ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು "ಎಮಲ್ಷನ್"ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ನೀರನ್ನು ಮಿಲೀಕರಣ ಮಾಡಿದರೆ, ಹಾಲಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ತರಹ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕಾರ್ಬಾಲಿಕ್ ಆಮ್ಲದಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಎಣ್ಣೆಗಳಿಂದಲೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇವು ಮುಖ್ಯವಾದ "ಎಮಲ್ಷನ್" ಪದಾರ್ಥಗಳು.

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮೂರು ತರಹ ದ್ರಾವಣಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ಸಣ್ಣಗಿರುವ ಕಣಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ ಅವು ಭಾರವಾದ ಕಣಗಳಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಕಣಗಳು ಹಗುರವಾಗಿರುವ ತನಕ ಅವುಗಳು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಆವಿರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೋಡಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಆಕಾಶದಿಂದ ತಣ್ಣಗಾದ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಯೇ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಆವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ತಣ್ಣಗಿರುವ ತಟ್ಟೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಆ ಆವಿಗೆ ಹಿಡಿದರೆ, ಅದರ ಮೇಲೆ ತಣ್ಣಗಾದ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳು ತುಂತುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಸ್ನಾನದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿ ಇದ್ದರೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದ ಬರುವ ಆವಿಯು ಅದರ ಮೇಲೆ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಹಿಮವು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿರಬಹುದು. ಹಾಲನ್ನು ಕಾಯಿಸಿದಾಗ ಕೆನೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕೇಸೀನ್ ಎಂಬ ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥವೇ ಕಾರಣ. ಉಷ್ಣವು ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆ ಈ ಕೇಸೀನ್ ಕಣಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕೆನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಕೊಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಹಗುರವಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಕಣಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ಮೇಲೆ ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಕೊಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಸ್ಫಟಿಕಲವಣದ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಈ ಲವಣವು ಮಣ್ಣಿನ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಸುವ ವಿಧಾನವೆಂದು (Coagulation) ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು

ಗೂಡಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಕಣಗಳ ಕೂಡ ಸೇರಿರುವ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕಣವು ಮತ್ತೊಂದು ಕಣದಿಂದ ವಿಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕರವಾದ ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ನಿರ್ನಾಮಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯುದ್ವಿಶ್ಲೇಷ್ಯ ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಇವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿದಾಗ ವಿಭಜನೆ ಹೊಂದಿ ಎರಡು ತರಹ ಕಣಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡುತ್ತವೆ. ಎರಡು ತರಹ ಕಣಗಳಲ್ಲೂ, ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಗುಂಪಿನ ಕಣಗಳಿಗೆ ಧನ ವಿದ್ಯುದ್ವಾಹಿ ಕಣಗಳೆಂದೂ (+ve), ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಪಿನ ಕಣಗಳಿಗೆ ಋಣ ವಿದ್ಯುದ್ವಾಹಿ ಕಣಗಳೆಂದೂ (—ve) ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯುಳ್ಳ "ಕಲಾಯ್ಡ್" ಕಣಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯುದ್ವಿಶ್ಲೇಷ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಕಣಗಳ ಮೇಲಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಲಾಯ್ಡ್ ಕಣಗಳು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯುತ್ ಹೊರೆಯಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿ, ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಭಾರವಾದ ಕಣಗಳಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿರುವ ಕಣಗಳು 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ, ಅವುಗಳು ಒಂದೇ ತರಹ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕಣಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಸೇರದೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಲವಾದರೂ 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ರೂಪದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ ಕಣಗಳನ್ನು ಸೇರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡುವ ವಿದ್ಯುದ್ವಿಶ್ಲೇಷ್ಯಗಳೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿದ್ಯುದ್ವಿಶ್ಲೇಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯಿದ್ದರೆ, 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ಕಣಗಳು ಬಹಳ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಘನೀ ಕರಿಸುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯುದ್ವಿಶ್ಲೇಷ್ಯದ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯು ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆ, ಘನೀಕರಿಸುವ ವೇಗವೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಷೂಲ್ಸ್ ಮತ್ತು ಹಾರ್ಡಿ ತಮ್ಮ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ದ್ರಾವಣಗಳು ಯಾವಾಗ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದವು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಗುಣವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು ಯಾರು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ವಿಜ್ಞಾನವು ೧೭ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಚಿನ್ನದ ನೀರನ್ನು ೧೬೧೮ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಔಷಧಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡುವ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇದು ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಕವಚವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಅವುಗಳು ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಹರಡದ ಹಾಗೆ ಮಾಡು

ತ್ತಿದ್ದುದೇ ಇದರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ನೀಲಿಬಣ್ಣಗಳುಳ್ಳ ನೀರನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಚಿನ್ನದಂತೆ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ, "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಬಣ್ಣಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ, ಕಣಗಳ ಗಾತ್ರವೇ ಆಧಾರ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವರು ಮೈಕೇಲ್ ಫಾರಡೆ.

"ಈ 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ವಿಜ್ಞಾನವು ಕಾಳುಗಳು, ಹನಿಗಳು, ಗುಳ್ಳೆಗಳು, ನಾರುಗಳು, ಮತ್ತು ಪೊರೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು" ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ರಾಫ್ಟರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಪರಿಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಕರ್ತರು ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಯಾರು ಯಾರೆಂದರೆ, ಥಾಮಸ್ ಗ್ರೇಹಾಮ್, ಫ್ರಾಯಿಂಡ್‌ಲಿಹ್, ವೈಸರ್, ಹೌಸರ್, ಲೀಸ್‌ಗಾಂಗ್ ಮತ್ತು ಮೆಕ್‌ಬೇನ್. ಥಾಮಸ್ ಗ್ರೇಹಾಮ್ ಎಂಬುವವರು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಫಟಿಕಾಕೃತಿಯ ಲವಣಗಳಿಂದ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ: 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ದ್ರಾವಣಗಳು ಸ್ಫಟಿಕಾಕೃತಿಯ ಲವಣಗಳ ದ್ರಾವಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತವೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು ನಾವು ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲಾಯ್ಡ್ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಂದು ನೀರು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ದ್ರಾವಣದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಚದುರಿಸಿದರೆ, ಅವು ದ್ರಾವಣದ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಜಿಲೆಟಿನ್ ದ್ರಾವಣ, ಗಂಜಿ, ಕಲೋಡಿಯನ್ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ವಿಧಾನದಿಂದ ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಇತರ ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು ರಾಸಾಯನಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳುಂಟುಮಾಡಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಸೋಡಿಯಂ ಥಯೋಸಲ್ಫೇಟು ದ್ರಾವಣಕ್ಕೆ ಹೈಡ್ರೋಕ್ಲೋರಿಕ್ ಆಮ್ಲವನ್ನು ಬೆರಸಿದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ, ಅದರಿಂದ ಗಂಧಕದ ದ್ರಾವಣವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಬಣ್ಣಗಳುಂಟು. ಕೆಲವು 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ಕಣಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ದ್ರವಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮವುಂಟು. ಅವುಗಳು ಬೇಗನೆ ಕಲಾಯ್ಡ್ ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಕೆಲವು "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುದ್ವಿಶ್ಲೇಷ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಳಿದು ಅಶುದ್ಧವಾದ ದ್ರಾವಣವು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಶುದ್ಧವಾದ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪಾರಪೃಥಕ್ಕರಣ ಎಂಬ

ವಿಧಾನವನ್ನು (Dialysis) ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ತರಹ ಶೋಧನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು ಥಾಮಸ್ ಗ್ರೈಹಾಮ್ ಎನ್ನುವವರು. ವಿದ್ಯುದ್ವಿಶ್ಲೇಷ್ಯಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರಗಳುಳ್ಳ ಕಲೋಡಿಯನ್ ಪರೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಚೀಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ, ಆ ಚೀಲವನ್ನು ನೀರಿನೊಳಗೆ ತಗಲುಹಾಕಿದರೆ, ಚೀಲದ ಒಳಗಿರುವ ಸ್ಫಟಿಕ ಭಾಗ ಲವಣಗಳ ದ್ರಾವಣವು ಚೀಲದ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಯ್ದುಹೋಗಿ ನೀರೊಳಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಚೀಲದ ಒಳಗೆ 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ದ್ರಾವಣವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ಫೆರಿಕ್ ಹೈಡ್ರಾಕ್ಸೈಡಿನ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಬಿಸಿಯಾದ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಚೀಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರೆ, ಆ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇಗದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಶುದ್ಧೀಕರಣವನ್ನು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಗಟ್ಟಿಯಾಕಾರದ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಮತ್ತು ಪ್ಲಾಟಿನಮ್ ಲೋಹಗಳನ್ನು 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಂದು, ಅವುಗಳನ್ನು ನೀರಿನೊಳಗೆ ಚದುರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನೀರುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಒಂದು ವಿಧಾನವುಂಟು. ಇದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು ಬ್ರೆಡಿಗ್ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಇವರು ವಿದ್ಯುನ್ಮಿಂಚಿನ ಮೂಲಕ, ಈ ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ, ಲೋಹಗಳ ವಿದ್ಯುದ್ಧ್ರುವಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಿಂಚನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದರೆ, ಆಯಾ ಲೋಹಗಳು ಆ ವಿರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆ ಆವಿಗಳನ್ನು ಮಂಜುಗೆಡ್ಡೆಯ ಮೂಲಕ ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚದುರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವೇಗವುಳ್ಳ ವಿದ್ಯುನ್ಮಿಂಚನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಸ್ವೆಡ್‌ಬರ್ಗ್ ಎನ್ನುವವರು ಅನೇಕ "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಲವು "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ವಿಧಾನದಿಂದಲೂ ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ "ಕಲಾಯ್ಡ್ ಗಿರಣಿ" ಎಂಬ ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಲಕರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ತಟ್ಟೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಹನಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕಣಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಇರಿಸಿ, ಆ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು, ಯಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ವಿರುದ್ಧಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಗುಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ತಿರುಗಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅತಿರಭಸದಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ತಟ್ಟೆಗಳು, ಕಣಗಳನ್ನು

ಅಥವಾ ಹನಿಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ತುಂಡುಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚದುರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹನಿರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ದ್ರವಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಎಮಲ್ಷನ್‌ಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಪ್ಪುಶಾಯಿಯನ್ನು ಇದೇ ವಿಧಾನದಿಂದ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗಾಲವನ್ನು "ಕಲಾಯ್ಡ್" ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚದುರಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಗೋಂದನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಲಾಯ್ಡ್ ದ್ರಾವಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಣಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಕಲಾಯ್ಡ್ ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಅಂಶವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿದ್ಯುದ್ಧ್ರುವಗಳನ್ನಿರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಯಿಸಿದರೆ, ಈ ಕಣಗಳು ಅವುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಹೊರೆಯು ಯಾವ ವಿದ್ಯುದ್ಧ್ರುವದ ಮೇಲಿದೆಯೋ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಚಲನೆಗೆ "ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋಫಾರೆಸಿಸ್" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು.

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಡುವ "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣಗಳು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಈ ದ್ರಾವಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿವಸವೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮನರಂಜಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ತಯಾರುಮಾಡುವ ವಿಧಾನವು ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ, ನಾವು ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೋಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ವಿಜ್ಞಾನದ ಅನೇಕ ತತ್ವಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ, ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ

ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಈ ದ್ರಾವಣಗಳಿಗಿರುವ ಅಂಟುಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಅವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ, ಏನು ಪರಿಶೋಧನೆ ನಡೆಸಬೇಕಾದರೂ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೂ ಸಹ, ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಿಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ, ಈ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡಿದ ಮಹನೀಯರುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಇವಲ್ಲದೆ, ಈ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಯಾವ ರೀತಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಈಗ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು, "ಕಲಾಯ್ಡ್" ರೂಪದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ರಕ್ತವನ್ನೂ, ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹಾಲನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಜೀವದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ, (Protoplasm) ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೀರ್ಮಾನಮಾಡುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಂಡಗಳನ್ನೂ (Chromosomes) ತಿಳಿಸಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ "ಕಲಾಯ್ಡ್" ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಇತರ "ಕಲಾಯ್ಡ್" ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಜ್ಞಾನದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗ ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿವಸವೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಹಾಲು ಒಂದು "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣ. ಇದನ್ನು ಒಂದು "ಎಮಲ್ಷನ್" ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಕರೆಯಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮೭ ರಷ್ಟು ನೀರೂ, ಸೇಕಡ ೫ ರಷ್ಟು "ಲ್ಯಾಕ್ಟೋಸ್" ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಸಕ್ಕರೆಯೂ ಸೇಕಡ ೩.೭ ರಷ್ಟು ಬೆಣ್ಣೆಯೂ ಸೇಕಡ ೩ ರಷ್ಟು ಕೇಸೀನೆಂಬ ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥವೂ ಲ್ಯಾಕ್ಟಾಲ್ಬುಮಿನ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಸಾರಜನಕ ವಸ್ತುಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಮ್, ರಂಜಕ ಮತ್ತು ಪೊಟಾಸಿಯಮ್ ಲೋಹವೂ, ವೈಟಮಿನ್ ಎ, ಬಿ, ಸಿ, ಮತ್ತು ಡಿ, ಗಳು ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಕರವಾದ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಹಾಲು ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಕೇಸೀನ್ ಎಂಬ ಸಸಾರ ಜನಕ ವಸ್ತುವು ಕಲಾಯ್ಡ್ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಲನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಯಿಸಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸಸಾರಜನಕಪದಾರ್ಥಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಕೆನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ

ಬರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಯಿಸಿದರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ ಹಾಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಯಿಸಬಾರದು. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಸಾರಜನಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ಉಕ್ಕುವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿವೆ. ಹಾಲಿಗೆ ದ್ರಾವಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸಸಾರಜನಕ ವಸ್ತುಗಳು ಕೆಳಗೆ ಘನೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ನಾವು ಹಾಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಳಿಮೊಸರನ್ನು ಹಾಕಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅದು ಹೆತ್ತು ಮೊಸರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ. ಹಾಲು ಮೊಸರಾಗುವಾಗ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸಸಾರಜನಕಗಳು ಗೆಡ್ಡೆಕಟ್ಟಿ, ಗರಣೆಗಳ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. "ಸ್ತನಗಳಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಕ್ಕರೆಯೂ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಮೂರನೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಸಸಾರಜನಕವೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲೇ ಸಸಾರಜನಕವು ಇರುವುದರಿಂದ ಶಿಶುವು ಬೇಗನೆ ಜೀರ್ಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೊಬ್ಬಿನ ಕಣಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸಸಾರಜನಕ ವಸ್ತುಗಳು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಡ್ಡೆಕಟ್ಟಿ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಂಭವವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಆ ಹಾಲನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ." ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣಾಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಈ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಶದಪಡಿಸಬಹುದು.

ಹಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೇಸೀನಿಗೆ ಆಹಾರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉಪಯೋಗಗಳೂ ಉಂಟು. ಈಚೆಗೆ ಇದರಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಗಳ ಗೋಡೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ತರಹ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನೂ, ಜೇಡಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ (Plastics) ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ೧೮೯೦ ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜರ್ಮನ್ ವಿಜ್ಞಾನಿಯು ಇದರಿಂದ ಜೇಡಿ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ತಯಾರಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಪಾಠದ ಕೋಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಹಲಗೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಕೇಸೀನಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಬರುವ ಕೃತಕವಾದ ನೂಲಿನಿಂದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಕೃತಕ ರೇಷ್ಮೆಗೂ (Rayon), ನೈಲಾನ್ ನೂಲುಗಳಿಗೂ ಹೋಲಿಸಬಹುದು.

ಹಾಲಿನಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಮತ್ತೊಂದು ಪದಾರ್ಥ ಸಾಬೂನು. ಇದನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಗುಣವೇ, ಇದರ ಹೆಚ್ಚಿನ

ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಚರ್ಮದ ಮೇಲಾಗಲೀ, ಸೇರುವ ಸಣ್ಣಗಿರುವ ಧೂಳಿನ ಕಣಗಳನ್ನು ಬೇರೆಮಾಡಿ ತೆಗೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯು ಸಾಬೂನಿಗೆ ಇದೆ. ಸಾಬೂನನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕರಗಿಸಿದರೆ, ಒಂದು "ಕಲಾಯ್ಡ್" ದ್ರಾವಣವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಗಳುಳ್ಳ ಎರಡು ತರಹ ಕಣಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ, ಸೋಡಿಯಂ ಮತ್ತು ಸ್ಟಿಯರೇಟು ಕಣಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಬೂನಿಗೆ 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ದ್ರಾವಣಗಳ ಗುಣವೂ, ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುದ್ವಿಶ್ಲೇಷ್ಯಗಳ ಗುಣವೂ ಉಂಟು. (Colloidal Electrolyte) ಸಾಬೂನನ್ನು ಎಮಲ್ಷನ್‌ಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಬೂನು ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಎಮಲ್ಷನ್‌ಗಳು ಎಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಾದರೂ ಕೆಡದೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಾಬೂನಿನಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಸೋಡಿಯಂ ಕಣಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮ. ಆದರೆ, ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವ ಸ್ಟಿಯರೇಟು ಕಣಗಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಅಥವಾ ಆ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೇಮ. ಆದುದರಿಂದ, ಈ ಕಣಗಳು, ನೀರಿನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಬೂನನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ, ಅದರ ಅಣುಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತೇಲುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ತೇಲುವಾಗ, ಸ್ಟಿಯರೇಟು ಭಾಗವು ಹೊರಗೂ ಸೋಡಿಯಂ ಭಾಗವು ನೀರಿನ ಕಡೆಗೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ತರಹ ಎಣ್ಣೆ ಹನಿಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಬೇಲಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಬೂನು ಒಂದು ಎಣ್ಣೆ ಹನಿಯು ಮತ್ತೊಂದು ಹನಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಎಮಲ್ಷನ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಣ್ಣೆಯ ಕಣಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರಿಂದ, ಆ ಕಣಗಳು ಚರ್ಮದ ಅಥವಾ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ಹೀರುತ್ತವೆ. ನಮಗೆ ಇದರಿಂದ ಸಾಬೂನು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವಲ್ಲದೆ, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಜ್ಞಾನವು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಂದ ಹೊಗೆಯು ಹೇರಳವಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯ. ಇದನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಹೊಗೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ತಿಳಿದು, ಅದರಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು

ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು ಕಾಟ್ರೆಲ್ ಎನ್ನುವವರು. ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯುಳ್ಳ ಇಂಗಾಲದ ಕಣಗಳು ಇವೆ. ಈ ಹೊಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಆ ಕಣಗಳ ಮೇಲಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದರೆ, ಆ ಕಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮತ್ತು ಭಾರವಾದ ಕಣಗಳಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಇಂಗಾಲರಹಿತವಾದ ಗಾಳಿಯು ಶುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ, ಕಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವ ಸಣ್ಣ ಕ್ರಿಮಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗಿ, ವಾತಾವರಣವು ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸ ಬೇಕಾದರೆ, ಅವುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ನಿರ್ನಾಮಮಾಡುವ ಹೆಚ್ಚು ವೇಗದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಯಿಸಬೇಕು. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಕಾಟ್ರೆಲ್ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸೀಮೆಂಟು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಸೀಮೆಂಟ್ ಧೂಳನ್ನೂ, ಹಿಟ್ಟಿನ ಗಿರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಿಟ್ಟಿನ ಧೂಳನ್ನೂ, ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಧಾನವು ಹೀಗೆ ಜನಾಂಗದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸು ವುದರಿಂದ, ಎಷ್ಟು ಉಪಯೋಗಕರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಇದಲ್ಲದೆ ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ರಬ್ಬರ್ ಟೈರುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಈ ವಿಜ್ಞಾನದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ರಬ್ಬರು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅದು ಗಿಡ ಮರಗಳಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ, ಲ್ಯಾಟೆಕ್ಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ, ಗೋಂದಿನಂತೆ ಮೆತ್ತಗೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೂ ಹಾಲಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗೂ ಇರುವ ಒಂದು ದ್ರವಪದಾರ್ಥ ದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ರವವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರು 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ರೂಪ ದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಕ್ಷೇಪಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ರಬ್ಬರನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹೀಗೆ ದೊರಕಿದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ರಬ್ಬರಿನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗಾಲ ಮತ್ತು ಗಂಧಕಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಬಹುದು. ಇಂಗಾಲವು ರಬ್ಬರ್ ಟೈರುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಒಂದು ರಬ್ಬರ್ ಟೈರಿನ ಚೂರನ್ನು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದಲ್ಲಿರಿಸಿ (Electron Microscope) ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ, ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ, ಸಣ್ಣ ಇಂಗಾಲದ ಕಣಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಹರಡಿವೆ, ಮತ್ತು ಅವು ಎಷ್ಟು ಅತ್ಯಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಗಂಧಕ ಸಂಸ್ಕಾರಪಡೆದ ಒಂದೊಂದು ಸಾಧಾರಣ ರಬ್ಬರ್ ಟೈರಿನಲ್ಲಿರುವ ಇಂಗಾಲವು

ಮೆಣಸಿನಕಾಳಿನ್ನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹರಡಿದರೆ ಐವತ್ತು ಎಕರೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ನಾನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ನೀರನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕಾದರೂ, 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ವಿಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆ ಅನೇಕ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ 'ಕಲಾಯ್ಡ್' ವಿಜ್ಞಾನವು ನಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ಅನೇಕ ಪಾಕಗಳಿಗೂ, ಮುಖ್ಯಾಧಾರವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇವಲ್ಲದೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಪದಾರ್ಥಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲೂ, ಈ ವಿಜ್ಞಾನವು ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ, ರಬ್ಬರಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಣುಗಳ ಜೋಡಿಸುವಿಕೆ, ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸಿಲಿಕಾನ್, ಆಮ್ಲಜನಕ, ಮತ್ತು ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಪರಮಾಣುಗಳ ಸೇರಿಸುವಿಕೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಕೂದಲು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ರೇಷ್ಮೆ, ಕುದುರೆಯ ಗೊರಸು, ಕುರಿಯ ತುಪ್ಪಟ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು. ಇವುಗಳು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಹಿಮೆಯು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆವು.

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ವಿಜ್ಞಾನವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಗೂ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡಲೆಂದು ಹಾರೈಸೋಣ.

ಗ್ರಂಥಋಣ

(1) *Small Wonder* (The Story of Colloids by Gessner G. Hawley, published by Alfred A. Knopf, New York.)

(2) *Colloids in Your Daily Life* by Ernst, A. Hanser J. C. E. December 1941.

(3) *The History of Colloids* J. C. E. 1950.

[ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು Alfred A. Knopf, New York ಅವರು ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಈ ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.]

ಕೆ. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್.

ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ

"ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಕಲೆ ಎಂತಹದು ? ಅದು, ಸಮಾಜವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ತೀರ್ಪು, ಪೃಥಕ್ಕರಣ; ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಮಾಜದ ವಿಮರ್ಶೆ. ಈಗ ವಿಚಾರದ ಅಂಶ ಕಲೆಯ ಅಂಶದೊಡನೆ ಬೆರೆತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲಾಕೃತಿಯು, ಯುಗಧರ್ಮದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಅಂತಃಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟದೆ, ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಒಂದೇ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬದುಕನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ, ಅದು ಸಂಕಟದ ಕೂಗು ಇಲ್ಲವೆ ಮಹದಾನಂದದ ಅಮರಗಾನವಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ, ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗದೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ, ಆ ಕೃತಿ ನಿರ್ಜೀವವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು."

—ಇದು, ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ, ರಷ್ಯಾ ದೇಶದ ಮಹಾವಿಮರ್ಶಕನೊಬ್ಬನು ಆಡಿದ ಮಾತು. ಆತನ ಹೆಸರು ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ.

ವಿಸಾರಿಯನ್ ಗ್ರಿಗರಿವಿಶ್ ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು ೧೮೧೧ ರಲ್ಲಿ; ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಬಾಳಿ ಸತ್ತುದು ೧೮೪೮ ರಲ್ಲಿ.

ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಆತ, ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಐರೋಪ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹಾಪ್ರಭೃತಿಗಳ ಅಗ್ರಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದ. ಸತ್ತಮೇಲೆ, ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಭವ್ಯವಾದ ಸ್ಥಿರವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಅಮರನಾದ.

ವಿಮರ್ಶಕ—ಮೀಮಾಂಸಕ ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿತ್ತು. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ, ನಿರಂಕುಶ ಸರಕಾರಕ್ಕಿದಿರು ಹೋರಾಟ; ಇವುಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಧಕವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ—ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಆತ ಪ್ರಖ್ಯಾತನೇ.

ಎಳೆಯ ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ ೧೮೨೯ ರಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆತನನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿದರು. 'ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯವನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ದಡ್ಡನೂ' ಆಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತೋರಿಸಿದ ಕಾರಣ. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೆಯೇ ಇತ್ತು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ "ಡ್ಮಿಟ್ರಿ ಕಾಲಿನಿನ್" ಎಂಬೊಂದು ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ. ಗುಲಾಮಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಭೂಮಾಲಿಕರ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿತ್ತು ಆ ನಾಟಕ. ಅಂತಹ ಅಪಾಯಕಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇರಗೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯವನೆಂದೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ದಡ್ಡನೆಂದೂ ಕಂಡುಹಿಡಿದರು!

ಈ ರೀತಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿದ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ, ಬರಹಗಾರನಾಗಿ ರಷ್ಯದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಪಣಮಾಡಿದ.

ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆತ ನಡೆಸಿದುದು, ಸಾಯುವ ವರೆಗೂ—ಅಂದರೆ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ—ನಿರಂತರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಚಟುವಟಿಕೆ. ಆ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ, ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಷ್ಯಾ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಭಾವನೆಗಳು, ರಷ್ಯದ ಶ್ರೀಮಂತವರ್ಗದ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮನೆಮಾಡಿದ್ದುವು. ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಚಳುವಳಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡು, ಬಂಡಾಯದ ಭಾವನೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನೂ ಆವರಿಸಿತು. ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಆ ಎರಡು ಘಟ್ಟಗಳ ನಡುವಿನ ಸೇತುವೆಯಾಗಿದ್ದ. ಮುಂದುವರಿದ ಇತರ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಮನನ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಂದೂ ಆತ ಕುರುಡುನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬದಲು, ರಷ್ಯಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಸದಾ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯನ್ನು ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, ಜರ್ಮನಿಯ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತರ ಪ್ರಭಾವ ಆತನ ಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಉರಿಬೆಳಕಿನೆದುರು ಭಾವವಾದದ ಮಂಜು ಕರಗಿಹೋಯಿತು.

ಜನಸಮುದಾಯದ ಯಾವುದೇ ಚಳುವಳಿಗೆ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ನೇರವಾದ ನಾಯಕನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬದಲು, ನೂತನ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು, ನಾಯಕಮಣಿಯನ್ನಾಗಿ—ಹೊಸ ಪಂಥದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನನ್ನಾಗಿ—ಮಾಡಿತು.

ವಾಸ್ತವವಾದದ ಹೆದ್ದಾರಿ

ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟುದು ವಾಸ್ತವವಾದದ ಹೆದ್ದಾರಿ. ಆತನದು ಜನವಾದಿಯಾದ ವಾಸ್ತವತೆ. ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ ಬದುಕನ್ನು ನೋಡಿದ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ವಾಸ್ತವತೆ ವಿಶಿಷ್ಟರೂಪ ತಳೆಯಿತು.

ಒಂದೆಡೆ ಆತ ಬರೆದ :

"ವಾಸ್ತವತೆ—ಇದೀಗ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಘೋಷ ಮತ್ತು ಕೊನೇ ಮಾತು! . . . ವಾಸ್ತವತೆ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಮಾತೃಕೆಯಾದ ಮಣ್ಣೇ ಸಮಾಜ."

ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪ್ರವಾಹ ಹರಿಯುವುದು ಈ ಮೂಲದಿಂದ. ವಾಸ್ತವತೆ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ, ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವತೆಯ ಆಂತರಿಕವಾದ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಅಂಶ—ಇವು ಮೂರು, ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಗಗಳಾಗಿವೆ.

ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ಯಥಾರ್ಥಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಉದಾತ್ತ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾದ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ 'ವಾಸ್ತವತೆಯ ತಿಳಿವು' ಇದ್ದರಾಯಿತು. ಬದುಕಿನ ಯಾವುದೋ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣದೆ, ಸಮಗ್ರಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಕೃತಿ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ವಾಸ್ತವತೆಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಹಿರಿದಾದ ಕಲೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಬದುಕಿನ ಭಾಷೆಯನ್ನು. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾದ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದ ವಾಸ್ತವವಾದಿಯಾದ ಕೃತಿ ರಚಿಸುವಾಗ, ಆತನ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇನೇ ಇರಲಿ, ವಾಸ್ತವತೆಗೇ ಜಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಉದ್ದೇಶವು ಸಾಧುವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ, ವಾಸ್ತವತೆಯ ಮನೋರಾಗವಿಲ್ಲದವನ ಕೃತಿ ಸಪ್ಪಗಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿ, ಆತನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿ ಗೊಗೋಲನ ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ. ಗೊಗೋಲ್ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದನಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಕೃತಿಗಳು ರಷ್ಯದ ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತಿದ್ದುವು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಸಹಾಯಕವಾದುವು. ಆದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಗೊಗೋಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಗಾಮೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿದ್ದುವು. ದಿನಕಳೆದಂತೆ ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಬಲಗೊಂಡುವು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಕುಂಚವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥತೆಯ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಆತ ಅದ್ದುತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನ ಕೃತಿಗಳು ಭವ್ಯವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುವು.

ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:

"ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದಾಟಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಈ ಯತ್ನದಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆಯ ಅರ್ಥವೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೂ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಗೊಗೋಲ್‌ನಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಬರೆಹಗಾರ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇತರ ಭಾವಗಳೇನೇ ಇರಲಿ, ಕಲೆಯು ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಗೊಗೋಲ್ ಮಾಡಿರುವ ಮಹಾಸೇವೆ. ಆ ಮೂಲಕ, ಕಲೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಆತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಾನೆ . . . ಎಲ್ಲಾ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪಾದನೆಯೇ ಗೊಗೋಲನ ಕಲೆ."

ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯು ಅಥವಾ ಕಲಾಕೃತಿಯು ವಾಸ್ತವತೆಯ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪಾದನೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ, ಕಲೆಯು ವಾಸ್ತವತೆಯ ಛಾಯಾಗ್ರಹಣವಾಗಲೆಂದು ಎಂದಿಗೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸುವಾಗ, ತಾನು ಕಂಡುದಕ್ಕೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಸಮಾಜದ ಪ್ರಾಗತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆತ, ತಾನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತೀರ್ಪನ್ನೀಯಬೇಕು.

ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಮೂಲದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುವುದೇ ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ ಅನುಸರಿಸಿದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಧಾನ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೃತಿಯ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆತ ಗೊತ್ತುಮಾಡುತಿದ್ದ. ಕಲಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪವೆಂದರೆ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಸಮಗ್ರತೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಗುವ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳಿಗೆ—ಕೃತ್ರಿಮವಾದುದಕ್ಕೆ—ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಮಿಥ್ಯವೆಂದಿಗೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಕಲಾವಿದ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ; ಇಲ್ಲವೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರದೆ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವಸ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ಕೃತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಹಿಂದಿನ ಮಹಾ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ.

ಈ ರೀತಿ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ, "ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯೇ ವಿಮರ್ಶೆ" ಎಂದು ಕರೆದ.

ಕಾವ್ಯ ಎಂದರೇನು

ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ, "ವಾಸ್ತವ ಮತ್ತು ನೈಜವಿಚಾರಗಳ ಕಲೆಯೇ ಕಾವ್ಯ, ಸಲ್ಲದ ಭಾವ ವೈಪರೀತ್ಯವಲ್ಲ." ಇದು, "ಪ್ರತಿಮಾರೂಪವಾದ ಸತ್ಯ"; "ಸಾಧ್ಯತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪಾದನೆ."

"ಕಾವ್ಯವೆಂದರೇನು? ಅದೇನನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ?—ಇದೀಗ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬರೆಹಗಾರರು, ಅದು ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿದ್ದೆಹೋದ ಮನುಷ್ಯನ ಕನಸುಗಳೂ ಮತಿಗೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನ ಕಿರಿಚಾಟಗಳೂ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಗಳೇ. ಆದರೆ ಅವು ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಗೆ, ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ತೋರಿಸುವಂತಹ ಯಾವುದಾದರೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುಣವಿರಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪಾದನೆಯೇ ಕಾವ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ವಾಸ್ತವತೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದುದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ ಮಿಥ್ಯವೇ. ಬೇರೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ವಾಸ್ತವತೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದುದು ಕಾವ್ಯವಾಗಲಾರದು."

ಬೇರೊಂದೆಡೆ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ವಿವರವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

"ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಭಾವದ ಫಲ. ಆ ಭಾವವು, ಆತನ ಬರೇ ಮಾನಸಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಕಲೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಲೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನೂ ನಾವು ಅಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದೋ ಭಾವವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತುರುಕಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಕಾವ್ಯವೆಂದಾದರೆ, ಸಂಪಾದನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸಂಕಟಪಡುವಾಗ ಅಥವಾ ಲಾಭದ ಆಸೆಯಿಂದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರುವಾಗ ಇಲ್ಲವೆ ಏನೋ ಖುಷಿಯಾದಾಗ ನಾವೂ ಯಾಕೆ ಕವಿಗಳಾಗಬಾರದು? ಇಲ್ಲ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಕವಿಗಳಾದವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ! ಸ್ವಭಾವತಃ ಕವಿಯಲ್ಲದವನು ಯಾವುದಾದರೂ ಗಹನವಾದ ಸತ್ಯವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧವೇ ಆದ ಭಾವವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆತ ಬರೆಯುವುದು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಕಪಟದ್ದಾಗಿ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗುವುದು; ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ಜೀವವಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗದು. ಆ ಕವಿತೆ ಒಳಗೊಂಡ ಭಾವ ಎಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವಾದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿರಾಶೆಯಾಗುವುದು. ಜನರು ಕಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಇದು; ಕವಿಗಳಿಂದ ಅವರು ಕೇಳುವುದು ಇಂತಹದನ್ನು; ವಿರಾಮವಿದ್ದಾಗ ಜನರಿಗೋಸ್ಕರ ನೀವು ಸೊಗಸಾದ ಒಂದು ಭಾವವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ, ಬಂಗಾರದ ಕಟ್ಟಿನೊಳಗಿಡುವ ವಜ್ರದ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನೊಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ

ಇರಿಸಿ! ಆಹಾ, ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು ಕಾವ್ಯ! . . . ಇಲ್ಲ, ಅಂತಹ ಭಾವಗಳು ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವಂತ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜೀವಂತ ಬೀಜ ಹಾಗೆ ಮೊಳೆಯು ವುದಿಲ್ಲ. ಕಲೆಯು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಭಾವಗಳನ್ನಾಗಲೀ ವಿವೇಚನಾಪೂರ್ಣ ಭಾವ ಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಹಿಸುವುದು ಕಾವ್ಯಭಾವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಕಾವ್ಯಭಾವವು ಯುಕ್ತಿಸರಣಿಯಲ್ಲ, ಜಡತತ್ತ್ವವಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ನಿಯಮವಲ್ಲ. ಅದು ಮಿಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಉದ್ವಿಗ್ನ ಹೃದಯ, ಅದು ಮನೋರಾಗ. . . . ಮನೋರಾಗ ವೆಂದರೇನು? ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯು ಯಾವುದೇ ತಮಾಷೆಯಲ್ಲ. ಕಲಾಕೃತಿಯು ವಿರಾಮದ ಇಲ್ಲವೆ 'ಶೋಕಿ'ಯ ಫಲವಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದ ಶ್ರಮಪಡುವುದರಿಂದಲೇ ಆ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೊಸತೊಂದು ಕೃತಿಯ ಬೀಜದ ಬಿತ್ತನೆ ಹೇಗೆ ಆಯಿತೆಂಬುದು ಆತನಿಗೇ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಹಾಗೆ ಕಾವ್ಯಭಾವದ ಬೀಜವನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಆತ ಹೊರುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯು ಮಗುವಿನ ಜನನದ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದೊಡನೆ ಕಂಡುಬರುವ ವೇದನೆಯೂ ಅಂತಹದೇ. ಇದು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾನಸಿಕವಾದ ವೇದನೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಕವಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಯತ್ನಕ್ಕೂ ಸಾಹಸಕ್ಕೂ ಕೈ ಇಕ್ಕಿದರೆ, ಯಾವುದೋ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಜೇಯ ವಾದ ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಆತ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆ ಶಕ್ತಿಯೇ ಉದ್ವೇಗವೇ ಮನೋರಾಗ."

ಹೀಗೆ, ವಾಸ್ತವತೆಯ ಮನೋರಾಗದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು, ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಕಾವ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು, ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಹೇಳಿದ.

ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಕಲೆ

ಈ ರೀತಿ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಹೊರಟ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ, ಪ್ರತಿ ಗಾಮಿಯಾದ ಹಳೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗಿದಿರು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಆರಾಧಕರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದುದು 'ಕಲೆಗಾಗಿ ಕಲೆ' ಎನ್ನುವ ಮೋಹಕ ಘೋಷ. ಹೀಗೆ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ಜೀವಗೊಳಿಸಲು ಅವರು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಘೋಷದ ಹಿಂದಿನ ದುರುದ್ದೇಶವನ್ನು ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಬಯಲಿಗೆಳೆದ.

ಒಮ್ಮೆ ಆತ ಹೀಗೆ ಬರೆದ:

"ಪ್ರಾಸಗಳ ಕುಣಿತದ ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಅದು ಇನ್ನೆಂದೂ ಮರಳಿ ಬರದು.

ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದ ಭಾವವೈಪರೀತ್ಯಗಳಿಗೂ ಹೃದಯವಿಕಾರಗಳಿಗೂ ಈಗ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. ಆಳವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಕಲಾತ್ಮಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೇ ಈಗ ಬೇಕಾದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಸವಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೆ. ಈ ದಿನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಗಳಿಸಲು ಪ್ರತಿಭೆಯೊಂದೇ ಸಾಲದು. ಕಾಲಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಆತ ಶಿಕ್ಷಣಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಕನಸಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕವಿ ಇನ್ನು ಬದುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆತ ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಕಾಲದ ವಾಸ್ತವತೆಯ ರಾಜ್ಯದ ನಾಗರಿಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತ, ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವ ಬರಿಯ ಭಟ್ಟಂಗಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಸಮಾಜ ಈಗ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲು ಆತ, ತನ್ನ ಅಂತಃಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಧ್ಯೇಯವಾದಿಯಾದ ಬದುಕಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು, ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತರವೀಯುವ ಪ್ರವಾದಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು, ಇತರರಲ್ಲಿನ ನೋವು ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಸಮಾನವಾದ ನೋವು ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಕಾವ್ಯಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಡಮೂಡಿಸಿ, ಗುಣಪಡಿಸುವ ವೈದ್ಯನಾಗಬೇಕೆಂದು ಸಮಾಜ ಬಯಸುತ್ತದೆ."

ಬದುಕಿಗೋಸ್ಕರ ಕಲೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ, ಕಲೆಯ ಅಂಶದ ಮಹತ್ವವನ್ನೆಂದೂ ಕಡೆಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸುವ ಆತುರದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಅಂಶದ ಬಗೆಗೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರಿದ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಬರಹಗಾರರನ್ನೂ ಆತ ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ. ಪ್ರತಿಭೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇದ್ದೇನು ಫಲ?—ಎಂದು ಆತ ಕೇಳಿದ. ಪ್ರತಿಭೆ ಇಲ್ಲದವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೈ ಇಕ್ಕಿದರೆ, ಯಾವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಕಲ್ಪಿಸಲಾರದೆ ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೈತರ ದಾರುಣಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಬ್ಬಾತ ಬರೆದ ಬಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೋದಿ ಒಮ್ಮೆ ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: "ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯುವ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕದೆ, ಅದರ ತಿರುಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಕನೊಬ್ಬನ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ ಅವರ ಸದುದ್ದೇಶದ ಸಾಧನೆ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. . . ."

ಆಯಾ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಕಲೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ ಈ ರೀತಿ ಬರೆದ:

"ಹಲವರು ಈಗ 'ಪ್ರವೃತ್ತಿ' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪದದಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಅಡಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರ ಭಾವನೆ. ಆದರೆ ನಿಜ ಸಂಗತಿ ಏನು? ಮೊದಲಿನದಾಗಿ, ಕಲೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ

ಚಿಕ್ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆದಾಗಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಬರೆಹಗಾರನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತನ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ರಕ್ತದಲ್ಲೂ ಅದು ಇರಬೇಕು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಅದು ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಉದಿಸುವ ಸ್ಫುರಿಸುವ ಭಾವನೆಯಾಗ ಬೇಕು; ಕಲೆಗೋಸ್ಕರ ತಾನು ಇರುವಷ್ಟೇ ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೋಸ್ಕರವೂ ಇರುವೆ ನೆಂಬ ಬೋಧೆ ಆತನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಪುಸ್ತಕ ಓದಿ ಒಂದು ಭಾವವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳ ಬಹುದು ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಬರೆಹಗಾರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತದೇ ಹೋದರೆ, ಕವಿತಾರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಯಲ್ಲೂ ಅದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗುವುದು. ಎಷ್ಟು ಬೇಕಿದ್ದರೂ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ; ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಭಾವಗಳನ್ನೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಳಗೆ ತುರುಕಿಸಿ;—ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಬರೆವಣಿಗೆ ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗದು. ಅದರೊಳಗಿರುವ ಭಾವಗಳೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾದ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯುವುವು.''

—ಹೀಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕವಾದ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಅಂಶವೂ ಬಲು ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಸಾರಿದ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ 'ಶುದ್ಧ' ಕಲೆ ಎಂದಾದರೂ ಇತ್ತೆ? ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ "ಶುದ್ಧವಾದ ಅಸ್ಪೃಷ್ಟವಾದ ನಿಶ್ಯರತವಾದ ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಕಲೆ ಎಂದೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.''

"ಮೊದಲಿನದಾಗಿ ಕವಿಯು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ, ಬಳಿಕ ಆತ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಜೆ, ಅನಂತರ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಕೂಸು . : . ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಕವಿಯನ್ನೂ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.''

ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ

ವಾಸ್ತವತೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕಲೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಂಶದಿಂದ, ಕಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯವೂ ಮಹತ್ವವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾದ ಕಲಾವಿದನ ಕೃತಿಯನ್ನೋದಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ

ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ, ಆ ಸಮಾಜದೊಳಗಿನ ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳ ವರ್ಗಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ವರ್ಗಹಿತಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಬರೆದವನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯತೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಆ ಕೃತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದಂತೆಯೇ ಕಲೆಯೂ ಸಹಕಾರಿ.

ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಬೆಲಿನ್‌ಸ್ಕಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:

"... ಕಲೆಯೂ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಜನರು ಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ, ತಿರುಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ; ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ—ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಯುಕ್ತಿಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ; ಕವಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಇಬ್ಬರೂ ಹೇಳುವ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ. ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಅಂಕೆಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಡನೆ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಇಂತಹ ವರ್ಗದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇಂತಹ ಇಂತಹ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿದೆಯೆಂದೋ ಕೆಟ್ಟಿದೆಯೆಂದೋ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕವಿ, ಬದುಕಿನ ಮುಖ್ಯವಾದ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ, ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಇಂತಹ ವರ್ಗದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇಂತಹ ಇಂತಹ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿದೆ ಎಂದೋ ಕೆಟ್ಟಿದೆ ಎಂದೋ ಆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬಾತ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಮನಗಾಣಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಿಂದ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ. ಮೊದಲಿನದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮಾತ್ರ ಬಲು ಸ್ವಲ್ಪ. ಎರಡನೆಯದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜವು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸುವುದು ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ. ಸಮಾಜದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯು ತಿಳಿವಳಿಕೆ. ಕಲೆಯು ವಿಜ್ಞಾನದಷ್ಟೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಲ್ಲುದು. ಇಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಲೆ ಎರಡೂ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕಲೆಗಿಂತ ವಿಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುವುದು ಇಲ್ಲವೆ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಕಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

ಈ ರೀತಿ ಬರೆದು ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿ ಸಾಹಿತಿಯನ್ನು, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯ, ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನ, ವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿಸಿದ.

ಕತ್ತಿಯಾದ ಲೇಖನಿ

ಹೀಗೆ ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿ ಕಟ್ಟಿದುದು ಮೂರು ಪ್ರಾಕಾರಗಳ ಅಭೇದ್ಯ ದುರ್ಗ:

ಒಂದು, ವಾಸ್ತವತೆ;

ಎರಡು, ಕಲಾತ್ಮಕ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ;

ಮೂರು, ಆಂತರಿಕವಾದ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಅಂಶ.

ಇಂತಹ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿ, ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ, ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳಕು ನೀಡುವಂತಹ ದೀಪಸ್ತಂಭವನ್ನು ನೆಟ್ಟ.

ಆ ಕೆಲಸ ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಆತನ ಸಂಗಡಿಗನಾದ ಚೆರ್‌ನಿಷೆವ್‌ಸ್ಕಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

"ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿ ಅತಿಯಾದ ಆಗ್ರಹಗಳನ್ನೇನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತ ಕೇಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ದೃಢವಾಗಿದ್ದುವು, ಸುಸಂಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದುವು. ಒಂದೇಸಮನೆ ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಆತ ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರವಾದ ತೀರ್ಪನ್ನೂ ಮೃದುಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಧೀರ ಪ್ರಕೃತಿಯವನೂ ನಿರ್ಧಾರಮನಸ್ಕನೂ ಆದ ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿ, ಅಂತಹ ತಂತ್ರವನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿದ. ತಾನು ಯೋಚಿಸಿದುದನ್ನಷ್ಟೇ ಆತ ಬರೆದ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರವಾಗಬಾರದೆಂಬುದಷ್ಟೇ ಆತ ತೋರಿದ ಕಾತರ. ಬರೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪದಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಆತ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕೆಟ್ಟುದನ್ನು ನೇರವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟುದೆಂದೇ ಆತ ಕರೆದ. ತನ್ನ ತೀರ್ಪನ್ನು ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಡುವಂತಹ ಸೂಚ್ಯಪದಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ, ಸತ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವೂ—ಅದೆಷ್ಟೇ ಮಿತವಾಗಿರಲಿ—ಕ್ರೂರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಜನರು ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕ್ರೂರವೆಂದೇ ಕರೆದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯ? ನೇರವಾದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಣುವ ಹಲವರು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಓದಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವವರು, ಬೆಲಿನ್ಸ್‌ಕಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೂ ಆಸೆಗಳೂ

ಬಲು ಮಿತವಾದುವೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲರು. ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಅಗತ್ಯವಾದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ನಮ್ಮ ಬರೆಹಗಾರರಿಂದ—ಕಲಾವಿದರಿಂದ—ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

"ವಿರೋಧಿಗಳೊಡನೆ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಎಂದೂ ಸೋಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದುಸಾರಿಯೂ ಎದುರಾಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೋಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಿವಾದ ನಡೆದಾಗಲೂ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದವನು ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ತನ್ನ ಗೌರವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಏಕೆ? ಹೀಗೆ ಆಗುತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇ ಕಾರಣ. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ತೀರಾ ತಪ್ಪಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ . . ."

ಆಧುನಿಕ ಐರೋಪ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಮರ್ಶಕ ಪ್ರಭೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಜಾರ್ಜ್ ಲುಕಾಸ್ ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:

". . . ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ಹಲವಾರು ಸಮಕಾಲೀನರು, ವಿಮರ್ಶಕರು ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳು, ಆತ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಪುಡಿಗೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬೇರೇನನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ದೂರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ತನ್ನ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪೃಥಕ್ಕರಣದಿಂದ ಹಲವಾರು ಸಮಕಾಲೀನರ ಸಾಹಿತ್ಯಜೀವನವನ್ನು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿದನೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ತೀರ್ಪಿಗೇ ಬೆಂಬಲಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಮಹಾ ವಿಮರ್ಶಕನ ಅತ್ಯುಗ್ರಧಾಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಯಾವ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನೂ ಅಂತಹ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಅರ್ಹನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ಕಂಡುಬಂದುದಿಲ್ಲ. ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೆಲ್ಲ ರಷ್ಯದ ಸಾಹಿತ್ಯಾಕಾಶವನ್ನು ಶುಭ್ರಗೊಳಿಸಿದ ಗುಡುಗು—ಗಾಳಿ . . . ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ, ತಾನು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೇ, ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಪೀಳಿಗೆಯ ಮೊದಲ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದ. ಆಗ ಈ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ವಿಮರ್ಶಕ ಮೃದುಹೃದಯದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ; ಹೊಸ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಉತ್ಸಾಹಿ ಶೋಧಕನಾದ. ಟರ್ಗೆನೀವ್, ಗೊಂಚರೊವ್, ಡಾಸ್ಟೊಯೀವ್‌ಸ್ಕಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಆಗಮನವನ್ನು ಆತ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಘೋಷಿಸಿದ. ಈ ಮಹಾ ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಬರೆಹಗಾರರೆಲ್ಲ ರಷ್ಯದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಂತೆ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ನೆರವಾದ."

ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು: ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ರಷ್ಯದ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪುಷ್ಕಿನ್‌ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನ;

"ರಷ್ಯದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚನೆಗಳು ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು"; ೧೮೪೫ರಲ್ಲೂ ೧೮೪೭ರಲ್ಲೂ ರಷ್ಯದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನಗಳು; ಅಸಂಖ್ಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಬಂಧಗಳು, ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಪುಸ್ತಕ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು; ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಆತ ಬರೆದ "ಗೊಗೋಲ್‌ಗೆ ಕಾಗದ."

ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಈ ಲೇಖನಿಯ ಎದುರು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಾರತುರಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಂಕುಶಶಾಹಿಯೂ ನಡುಗಿತು. ಗುಪ್ತ ಪೋಲೀಸ ದಳಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತಿದ್ದ ಕೆಲ ಬರೆಹಗಾರರು, ಬಂಡಾಯಗಾರ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ವರದಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿದರು. "ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ರಾಜದ್ರೋಹದ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ" ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಅಂಕಣದ ಮೂಲಕ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ದೂರುಕೊಟ್ಟರು. ಸರಕಾರದ ವಿಜ್ಞಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯನೊಬ್ಬ, ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ಮತ್ತಿತರರ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಏಳು ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, 'ದೇವರಿಗಿದಿರಾಗಿ' 'ಸರಕಾರಕ್ಕಿದಿರಾಗಿ' 'ನೀತಿಗಿದಿರಾಗಿ' ಇತ್ಯಾದಿ ಹಣೆಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸಿ, ಗುಪ್ತಪೋಲೀಸರ ಶಾಖೆಗೆ ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟ.

ಜಾರ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬ ಒಮ್ಮೆ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯೊಡನೆ ಸೆಂಟ್ ಪೀಟರ್ ಮತ್ತು ಪಾಲ್ ದುರ್ಗದ ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ, ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಕೊಠಡಿ ನಿನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸರಕಾರದ ಗೂಢಚಾರರು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಆತನ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ನೋಡಿದರು. ಕಿರುಕುಳ ಕೊಟ್ಟರು.

ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯಿತ್ತು—ಬಡತನ; ಅದರ ಬೆಂಗಾವಲಿಗಿದ್ದುದು ಉಪವಾಸ. ಯೌವನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗಲೇ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಸರಸ ಆತನಿಗೆ ಲಭಿಸಿತ್ತು. ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕ್ಷಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ದೇಹವನ್ನು ದಹಿಸಿತು. ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆಂದು ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್-ಜರ್ಮನಿಗಳಿಗೆ ಹೋದ. ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಆತ "ಗೊಗೋಲ್‌ಗೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದ." ಅದು ಹಲವಾರು ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಗೇ ಆತ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಬರೆವಣಿಗೆ—ಆತನ ಚರಮ ಕೃತಿ.

೧೮೪೮ರ ಮೇ ೨೬ರಂದು ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಗತಿಸಿದ. ಆತನ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಸೆಂಟ್ ಪೀಟರ್ಸ್‌ಬರ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿದರು.

ಆತ ಸತ್ತರೂ ಆಳುತ್ತಿದ್ದವರ ತಲೆನೋವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನ

'ಗೊಗೋಲ್‌ಗೆ ಕಾಗದ'ದ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಸರಕಾರ ನಿಷೇಧಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಓದಿದ ಪ್ರತಿಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಹಲವರ ಬಂಧನವಾಯಿತು. "ಆತ ಬದುಕಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆವು" ಎಂದು ಗುಪ್ತಪೋಲೀಸರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಆಕ್ರೋಶಮಾಡಿದ.

ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ಹೆಸರನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬಾರದೆಂದು ರಷ್ಯದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲ ನಿಷೇಧಾಜ್ಞೆ ಹೊರಿಸಲಾಯಿತು. "ಗೊಗೋಲ್‌ಗೆ ಕಾಗದ"ವಂತೂ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿ ಸತ್ತು ಐವತ್ತೇಳು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ—೧೯೦೫ರ ವರೆಗೆ—ಪ್ರಕಟ ಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ಕೀರ್ತಿ ರಷ್ಯದ ಆದ್ಯಂತ ಹರಡಿತು. ಆತನ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ರಷ್ಯದ ಆಚೆಗೆ ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ಸಂಗಡಿಗರು—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚೆರ್‌ನಿಷೆವ್‌ಸ್ಕಿ ಮತ್ತು ಡೊಬ್ರುಲ್ಯುಬೋವ್—ಬೆಲಿನ್ಸ್ಕಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯ ಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಆತ ಆರಂಭಿಸಿದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಜನವಾದಿ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮಾರ್ಗ, ಭವ್ಯವಾದೊಂದು ಪರಂಪರೆಯಾಯಿತು. ಆತನ ಜನವಾದಿ ವಾಸ್ತವ ವಾದವೇ, ಮುಂದೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಕ್ಸಿಂ ಗಾರ್ಕಿ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಸಮಾಜವಾದಿ ವಾಸ್ತವವಾದಕ್ಕೆ ಮಾತೃಕೆಯಾಯಿತು.

ನಿರಂಜನ

ಗ್ರಂಥಋಣ

1. *Selected Philosophical Works*—V. G. BELINSKY.
2. *Selected Philosophical Essays*—N. G. CHERNYSHEVSKY.
3. *Studies in European Realism*—GEORGE LUKACS.

ಬೆಳಕು

ನೆಲದ ಮೈಯ ತಾವೆ ಬಾ
ನೀರ ಮಿಂಚ ಹಾವೆ ಬಾ
ನಸುಕಿನ ಮುಂಜಾವೆ ಬಾ
ಬೆಳಕು ಬೇಕು ಬೆಳಕು.

ಗಾಳಿ ಸೊಕ್ಕಿ ದಿಕ್ಕ ತಿಕ್ಕಿ
ಬಾನ ತುಂಬ ಚುಕ್ಕಿ ಚುಕ್ಕಿ
ಬರಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನುಕ್ಕಿ !
ಬೆಳಕು ಬೇಕು ಬೆಳಕು.

ಮೈಗೆ ಎಂತೊ ಕಂಗಳು
ಇರುಳಿಗಂತು ತಿಂಗಳು
ಸುತ್ತುತಿವೆ ಜಗಂಗಳು
ಬೆಳಕು ಬೇಕು ಬೆಳಕು.

ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ

ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಪಂಚತಂತ್ರ*

(ಸ್ಥೂಲಪರಿಚಯ)

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರವು ಉಪದೇಶಾತ್ಮಕವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಕಥೆಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮ. ಈತನು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದಾಮಪಂಡಿತನು. ದಡ್ಡರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಇದನ್ನು ಓದಿದವರು ಅಥವಾ ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿದವರು ಇಂದ್ರನಿಂದಲೂ ಪರಾಭವವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದಷ್ಟು ತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ ವೀರ್ಯವಂತರೂ ಆಗುವರೆಂದೂ ಕವಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಹಿಂದೆ ಮಹಿಳಾಪುರವೆಂಬ ನಗರದಲ್ಲಿ ಅಮರಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನೇನೋ ಮೇಧಾವಿ, ಶಕ್ತ ಮತ್ತು ಉದಾರಿ. ಆದರೆ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ದುರ್ವಿನೀತರೂ ಅವಿವೇಕಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರಲು ರಾಜನು ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವನು. ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಿಗೆ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಯೋಗ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನೀತಿಬೋಧೆಯಾಗಲು ಬಹಳ ಕಾಲ ಹಿಡಿದೀತು. ಅನಂತವೂ ಅಪಾರವೂ ಆದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾರವನ್ನು ದಡ್ಡರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನೊಬ್ಬನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ಆಗ ರಾಜನು ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನನ್ನು ಕರೆಸಿ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಗುರುತರವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ವಹಿಸುವನು. ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಅನುಭವದಲ್ಲೂ ಹಿರಿಯನಾದ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನು ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿಸುವನು. ಕೇವಲ ಆರೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಅವನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಅವಿಶ್ವಾಸವೂ ಉಂಟಾಗುವುವು. ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನು ತನ್ನ

* ತಾ. ೧೯-೪-೫೫ ರಂದು ಆಲ್-ಇಂಡಿಯಾ ರೇಡಿಯೋ, ಮೈಸೂರು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ.

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆ ಭಂಗ ಬರುವುದಾದರೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಆಶೆಯನ್ನೇ ತೊರೆಯುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವನು.

ಆತನು ರಾಜಕುಮಾರರ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗಹನವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸದೇ, ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಉತ್ಸಾಹವೂ, ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಉಂಟಾಗಿ ನೀತಿಬೋಧೆಯು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಸತ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಮಿತ್ರಭೇದ, ಮಿತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಕಾಕೋಲೂಕೀಯ, ಲಬ್ಧಪ್ರಣಾಶ, ಅಪರೀಕ್ಷಕಾರಿತ್ವ ಎಂಬ ಐದು ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನು ಬೋಧಿಸಿದ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪಂಚತಂತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜಪುತ್ರರು ನೀತಿವಂತರೂ ವಿವೇಕಿಗಳೂ ಆದರು.

ಕವಿಯು ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಮೂಕಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ಮೂಲಕವೇ ಸಕಲಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿರುವನು. ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸಹಜವಾಗಿ ದೈವದತ್ತವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸುಖಸಾಧನೆಗೆ ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಥೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಮಾನವರಂತೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಮಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕದಿಂದ ನಡೆಯುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವುದೇ ಈ ಕಥೆಗಳ ಗುರಿ. ನಿರಾಶೆಗೊಳ್ಳದೆ, ದುರಾಶೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗದೆ, ಯಾರಲ್ಲೂ ಸಂಶಯಪಡದೆ ಯಾರನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಂಬದೆ, ಮಹಾಜನರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಉಪಾಯ ಅಪಾಯಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪಳಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ. ಇಂತಹ ಆದರ್ಶಜೀವನದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೇ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳ ಗುರಿ.

" ನ ವಿಶ್ವಸೇದವಿಶ್ವಸ್ತೇ
ವಿಶ್ವಸ್ತೇ ನ್ಯಾತಿ ವಿಶ್ವಸೇತ್ "

ಎಂಬ ಪಂಚತಂತ್ರದ ನೀತಿ ಯಾರಿಗೆ ಸೊಗಸದೇ ಬಿಟ್ಟೀತು ? ಇದು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಸಮನ್ವಯವಾಗುವ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀತಿ. ಮಿತ್ರರನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ನಂಬಿ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹದೆ, ಅನಾಪ್ತರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ

ವನ್ನು ಬೆಳಸದೆ, ವಿವೇಕ ಸಂಯಮಗಳಿಂದ ಬಾಳುವವನೇ ಸುಖಿಯಾಗುವನು. ಇದನ್ನು ಪಂಚತಂತ್ರವು ನಮಗೆ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ತಿಳಿಸುವುದು.

ಜೀವನವು ಸುಂದರವೂ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತವೂ, ಪಕ್ವವೂ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ವಿದ್ಯೆಯ ಅಂತಿಮಧ್ಯೇಯ. ಇದೇ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಚಿಹ್ನೆ, ವಿಕಾಸದ ಹೆಗ್ಗುರುತು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶಿರೋಷಗಳೂ, ಲೋಭಾವೇಶಗಳೂ, ಮೋಹಾಭಿಮಾನಗಳೂ, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳೂ, ತೊಲಗಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಕೆಡದಂತೆ, ದುರಾಲೋಚನೆಗೆ ಬಲಿಬೀಳದಂತೆ ಮಾನವನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಆಗಾಗ್ಯೆ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳಾದರೋ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ಗಹನಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆದು, ಸುಲಲಿತವಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ನೀತಿವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥವಿರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಥಮತಂತ್ರದ ನರಿಗಳ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಪಂಚತಂತ್ರದ ನೀತಿಬೋಧೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ನಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವುದು. ಸಿಂಹವೃಷಭಗಳಿಗೆ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿ ನರಿಯ ಕೈಚಳಕದಿಂದ ಆ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದೇ ಈ ತಂತ್ರದ ಸಾರ. ಮೊದಲಾಗಿ ಸಿಂಹವೃಷಭಗಳಿಗೆ ಸ್ನೇಹ-ಸಂಬಂಧವು ಬೆಳೆಯುವುದೇ ದುರ್ಲಭ. ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವೂ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಸಂಘಟಿಸುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕವಿಯು ನರಿಯ ಕೈಚಳಕದಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಮಾರಾಟದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಳಲಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೃಷಭವು ದೈವಬಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಹಸುರಾದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು.

"ಜೀವತ್ಯನಾಥೋಪಿ ವನೇ ವಿಸರ್ಜಿತಃ"

"ಅರಕ್ಷಿತಂ ತಿಷ್ಠತಿ ದೈವರಕ್ಷಿತಂ
ಸುರಕ್ಷಿತಂ ದೈವಹತಂ ವಿನಶ್ಯತಿ"

ಎಂದಂತೆ ದೈವಮಹಿಮೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು. ದೈವರಕ್ಷಿತವಾದ ವೃಷಭವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಗುಟಿರುಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಹೊಸ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ದೂರದಿಂದ ಕೇಳಿದ ಮೃಗರಾಜನಾದ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಭಯವಾಯಿತು. ತನಗಿಂತಲೂ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ವಿಜಾತೀಯ ಪ್ರಾಣಿಯೊಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸಿಂಹದ ಭಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ಸಿಂಹದ ಶಕ್ತಿಯು ಅನ್ಯಾದೃಶವೂ ಸಹಜವೂ ಆದುದು.

ಅದು ಅನ್ಯಮೃಗಗಳ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸೀತು? ಇಂತಹ ಸಮಯವನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನರಿ ತನ್ನ ಕೈವಾಡವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗುವುದು. ಬರೀ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಷ್ಟು ಭಯಪಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸುವುದು. ಸಿಂಹದ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ವೃಷಭದ ಬಳಿಸಾರಿ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು. ನರಿಯ ಸಂಧಾನ ಕೌಶಲವು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ವೃಷಭದೊಡನೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾತನಾಡಿ ಅದನ್ನೇ ಸಿಂಹದೊಡನೆ ಬೇರೆ ವಿಧದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಸಿಂಹ ವೃಷಭಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಭಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು ನರಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ವೃಷಭವನ್ನು ಮಹೇಶ್ವರನು ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಿರುವಂತೆ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದ ಅಸದೃಶ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಗಳಿ ವೃಷಭಕ್ಕೆ ಸಿಂಹದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಭಯವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಸಿಂಹವೃಷಭಗಳ ಮೈತ್ರಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಸಿಂಹವು ಸಾತ್ವಿಕಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಶಾಂತತೆಯಿಂದ ಬಾಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ನರಿಗೆ ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮಿತ್ರಭೇದಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಜಾಣತನ. ಸಿಂಹವೃಷಭಗಳಿಗೆ ದ್ವೇಷ-ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲು ನರಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತದೆ. ವೃಷಭವನ್ನು ದ್ರೋಹಿ ಎಂದೂ, ಕೃತಘ್ನನೆಂದೂ ಸಿಂಹದ ಎದುರಿಗೆ ನರಿ ಸಾಧಿಸತೊಡಗಿತು. ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಗಳಿಗೂ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಿಗೂ ವೈರ ಸಹಜವೆಂದು ನರಿ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿತು. ನರಿಯ ದುಷ್ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಸಿಂಹ ಬಲಿಯಾಗುವುದು. ಸಿಂಹವು ದುರಾಶೆಯಿಂದ ವೃಷಭವನ್ನು ನುಂಗಿಹಾಕಲು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿರುವುದೆಂದೂ, ತಾನು ಎಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿದರೂ ಸಿಂಹದ ಕೋಪವು ಶಮನವಾಗಲಾರದೆಂದೂ ಹೇಳಿ ವೃಷಭವನ್ನು ಸಿಂಹದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಸಿಂಹವೃಷಭಗಳಿಗೆ ಈರ್ಷ್ಯಾಸೂಯೆಗಳು ಬೆಳೆದು ವಿವೇಕವು ನಾಶವಾಗಿ ಸಿಂಹದಿಂದ ವೃಷಭದ ವಧೆಯು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಅದೇ ನರಿ ಕೊನೆಗೆ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹದ ಚಿಂತೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದು."

ಪ್ರಪಂಚವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದ ಜನರು ಈ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಯಾವ ಮಟ್ಟದ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯ, ಸಂಯಮನಶಕ್ತಿ, ಸಹನಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬುದು ಈ ಕಥೆಯಿಂದ ನಮಗೆ ವಿದಿತವಾಗುವುದು.

ಹೇಳಿಕೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಎಂತಹ ಅನರ್ಥ ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನರಿಯ ಕೈಚಳಕ ನಮಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ನರಿಯ ಸಂಘಟನಾಕೌಶಲದಿಂದ ಪಂಚತಂತ್ರವು ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ವಿಶ್ರುತವಾಗಿದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನರಿಯದ ಜನರು ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಕರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನರಿಯದೆ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳ ವಾಗ್ಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ, ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ಮುಂದುಗಾಣದೆ ಹತಾಶರಾಗುವರು. ಸಾಮದಾನ ಭೇದಗಳನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ, ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಲೌಕಿಕವನ್ನರಿತ ಜಾಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಅಂಶ ನರಿಯ ಕಥೆಯಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗುವುದು.

ಹೀಗೆಯೇ ಕವಿಯು ಪ್ರತಿ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವಜೀವನದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಆದರ್ಶ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿರುವನು. ಮಾನವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ-ಶಾಂತಿಗಳ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ಉತ್ತಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಬೇಕಾದ ದಿವ್ಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿಯು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿರುವನು. ಅದಾದರೂ ಹಿತಮಿತ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳು ಹುಡುಗರಿಗೂ, ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ, ಹೆಂಗಸರಿಗೂ, ರೋಗಿಗಳಿಗೂ, ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತರಿಗೂ, ಕೋಪಿಷ್ಠರಿಗೂ, ಕಪಟಿಗಳಿಗೂ ಅವರವರ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ದೊರಕಿಸುತ್ತವೆ. ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಲೋಕಾನುಭವವನ್ನು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಲೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತವೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚಾನುಭವವನ್ನೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ದೊರಕಿಸಲು ಪಂಚತಂತ್ರವು ಎಷ್ಟು ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಸದುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಜೀವನವನ್ನು ಉದಾತ್ತವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು? ಇದಕ್ಕೆ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಉತ್ತರವು ಸುಂದರವೂ ಅಭಿನಂದನೀಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಯಾರ

"ಯಸ್ಮಿನ್ ಜೀವತಿ ಜೀವಂತಿ ಬಹವಃ ಸೋऽತ್ರ ಜೀವತಿ"

ಬದುಕು ಇತರರನ್ನೂ ಬದುಕಿಸಬಲ್ಲುದೋ, ಅಂತಹವರ ಬದುಕೇ ನಿಜವಾದ ಬದುಕು. ಇಲಿಯಾಗಿ ಸಹಸ್ರವರ್ಷ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹುಲಿಯಾಗಿ ಮೂರೇ ದಿವಸ ಬದುಕುವುದು ಉಚಿತ. ಯಾರು ಇತರರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳುವರೋ ಅವರೇ ಧನ್ಯರು. ಯಾರು ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಇತರರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವರೋ

ಅವರೇ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲರು. ಸಚ್ಚರಿತನೂ ವೀರ್ಯವಂತನೂ ಆಗಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷಬಾಳುವುದೇ ಆದರ್ಶಜೀವನವೆಂದು ಪಂಚತಂತ್ರವು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

"ಕಿಂತೇನ ಜಾತು ಜಾತೇನ ಮಾತುರ್ಯೌವ್ವನಹಾರಿಣಾ"

ಸೌಜನ್ಯಸದ್ವರ್ತನೆಗಳಿಲ್ಲದವನು ತನ್ನ ಜನನದಿಂದ ತಾಯಿಯ ಯೌವ್ವನವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ದೇಹಶಕ್ತಿ, ಬುದ್ಧಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ದುಡಿದು ಇತರರಿಗೆ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಸುವನೋ ಅವನೇ ಉತ್ತಮಜೀವಿ. ಅವನೇ ಇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನೂ ಪರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಹೊಂದಬಲ್ಲನು.

ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆ, ಸಾವಧಾನತೆ, ಅಪ್ರಮತ್ತತೆ, ಕೃತಿಗೌರವ ಇಂತಹ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನೂ ಪಂಚತಂತ್ರವು ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು.

"ಆಲಸ್ಯಂ ಹಿ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಶರೀರಸ್ಥೋ ಮಹಾನ್ರಿಪುಃ |
ನಾಸ್ತ್ಯುದ್ಯಮಸಮೋ ಬಂಧುಃ ಕುರ್ವಾಣೋ ನೈವ ದುಷ್ಯತಿ ||"

"ನಹಿ ಸುಪ್ತಸ್ಯ ಸಿಂಹಸ್ಯ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಮುಖೇ ಮೃಗಾಃ |"

"ಉದ್ಯೋಗಿನಂ ಪುರುಷಸಿಂಹಮುಪೈತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ |"

ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ತಮೋಮಯವಾದ ಆಲಸ್ಯವೆಂಬ ಶತ್ರುವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಿ ಉದ್ಯಮವೆಂಬ ಆಪ್ತಮಿತ್ರನ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಸಕಲ ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸಲು ಪಂಚತಂತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನವು ಜನತೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

"ಸಮುತ್ಪನ್ನೇಷು ಕಾರ್ಯೇಷು ಬುದ್ಧಿರ್ಯಸ್ಯ ನ ಹೀಯತೇ |
ಸ ಏವ ದುರ್ಗಂ ತರತಿ"

ಸಂದಿಗ್ಧ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಕುಂಠಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನೇ ಸಂಸಾರದ ದುಃಖಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಬಲ್ಲನು. ಅವನೇ ಧೀರ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ, ಯೋಗವಿತ್ತಮ.

"ಕುದೃಷ್ಟಂ, ಕುಪರಿಜ್ಞಾತಂ ಕುಶ್ರುತಂ ಕುಪರೀಕ್ಷಿತಂ |
ತನ್ನರೇಣ ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ"

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸದೆ, ಋಜುದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡದೆ, ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳದೆ, ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯದೆ ಆರಂಭಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವೂ ಅನರ್ಥ ಕರವೂ ಆಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನವನು ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಅವಿಮೃಶ್ಯಕಾರಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ವಿಪತ್ತುಗಳೂ ಸಂಶಯಗಳೂ ಒದಗುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ವಿವೇಕಯುತ ವಿಚಾರ ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಸಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಪಂಚತಂತ್ರವು ಬಹಳ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದು.

ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸ ಬೇಕು. ಗಳಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಇಡೀ ಮಾನವವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯನೀತಿ. ಹಣ ವಿಲ್ಲದವನ ಬಾಳು ಬಾಳಲ್ಲ. ಮಾನವನು ಶೂರನೂ, ಸುರೂಪಿಯೂ, ಸೌಭಾಗ್ಯ ವಂತನೂ, ವಾಚಾಳಿಯೂ, ಶಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಧನಹೀನನಾದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಗೌರವ ದೊರಕದು. ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೂ, ಧೂರ್ತರ ಸಮಾಗಮವೂ ಬಾಲಕರ ಯಾಜಮಾನ್ಯವೂ ಇರುವುವೋ ಅಂತಹ ಮನೆ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ.

"ಅಪೂಜ್ಯಾ ಯತ್ರ ಪೂಜ್ಯಂತೇ ಪೂಜ್ಯಾನಾಂ ತು ವಿಮಾನನಾ |
ತ್ರೀಣಿ ತತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂ ಮರಣಂ ಭಯಂ ||"

ಎಲ್ಲಿ ಧೂರ್ತರಿಗೆ ಗೌರವವೂ, ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಮಾನಹಾನಿಯೂ ಆಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವೂ ಅಕಾಲಮರಣವೂ, ಭಯವೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

"ಮಾತಾ ಯಸ್ಯ ಗೃಹೇ ನಾಸ್ತಿ ಭಾರ್ಯಾ ಚ ಪ್ರಿಯವಾದಿನೀ |
ಅರಣ್ಯಂ ತೇನ ಗಂತವ್ಯಂ ಯಥಾರಣ್ಯಂ ತಥಾಗೃಹಂ ||"

ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತತಾಯಿಯೂ, ಪ್ರಿಯವಾದಿನಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಇರು ವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹವನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಲೇಸು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮನೆಯೂ ಕಾಡೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದು.

ಸನ್ಮಿತ್ರನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಂಚತಂತ್ರವು ಪುಟ್ಟ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದು.

" ಕೇನಾಮೃತಮಿದಂ ಸೃಷ್ಟಂ ಮಿತ್ರಮಿತ್ಯಕ್ಷರದ್ವಯಂ |
ಆಪದಾಂ ಚ ಪರಿತ್ರಾಣಂ ಶೋಕಸಂತಾಪಭೇಷಜಮ್ || "

ಕಷ್ಟದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಶೋಕಸಂತಾಪಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥವಾದ 'ಮಿತ್ರ'ನೆಂಬ ಅಮೃತಾಕ್ಷರಗಳೆರಡು ಯಾರಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದುವು ? ಇಂತಹ ಮಿತ್ರನೆಂಬ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನಾವೂ ಪುಣ್ಯಮಾಡಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ ?

" ನ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ಯಕೃತೇ ಭೂರಿ ನಾಶಯೇನ್ಮತಿಮಾನ್ನರಃ |
ಏತದೇವ ಹಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂ ಯತ್ಸ್ವಲ್ಪಾದ್ಭೂರಿರಕ್ಷಣಂ "

ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯು ಅಲ್ಪಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇರುವಷ್ಟು ಸಾಧನದಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿವೇಕದ ಲಕ್ಷಣ. ಅಲ್ಪಶ್ರಮದಿಂದ ವಿಶೇಷಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯ ಲಕ್ಷಣ, ಪ್ರಜ್ಞಾಮಯವೂ, ಪ್ರಭಾವಯುತವೂ ಆದ ಜೀವನದ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ತಿರುಗಿಸಲು ಪಂಚತಂತ್ರದ ನೀತಿಬೋಧೆಯು ಎಷ್ಟು ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪಂಚತಂತ್ರವು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾಯ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಲ್ಪಡುವುದರ ಮೂಲಕವೂ ಚಲನಚಿತ್ರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವೂ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಮಿತ್ರಭೇದವೆಂಬ ಪ್ರಥಮ ತಂತ್ರದ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರಗಳಾದ " ಕರಟಕದಮನಕ " ನರಿಗಳ ಕಥೆಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಿರಿಯಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಲಿಲಾಗ್ ಡಮನಾಗ್' ಎಂದೂ ಅರೇಬಿಯಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಲೀಲಹ ಮತ್ತು ಡಿಮ್ನಹ' ಎಂದೂ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿರುವುದು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೬ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪರ್ಷಿಯಾದೇಶದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ 'ಅನುಶರಿವಾನ್' ಎಂಬುವನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಪಂಚತಂತ್ರವು ಪೆಹಲ್ವಿ ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿರುವುದು.

ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸುಮಾರು ೨,೦೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಉಪದೇಶರೂಪವಾದ ಪಂಚತಂತ್ರವೆಂಬ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೊರದೇಶದವರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಓದಬಯಸುವವರೆಲ್ಲರೂ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಮೊದಲು ಓದಿ ಇದರ ಸವಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇದೊಂದರ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯವು ನಮಗೆ ಲಭಿಸುವುದು.

ಜ್ಯೋತಿಷ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಶುಕ್ರನೀತಿ, ಆಯುರ್ವೇದ, ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಂಚತಂತ್ರವು ನಮಗೆ ದೊರಕಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರವು ಪಡೆದಿರುವಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮತ್ತಾವ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಗ್ರಂಥವೂ ಪಡೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ಡಾ|| ಎಡ್ಗರ್‌ಟನ್ನರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬೈಬಲ್ಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಗ್ರಂಥವೂ ಪ್ರಂಚದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವೂ ವಿಶಾಲವೂ ಆದ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯವಿದ್ವಾಂಸರು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೈಬಲ್ಲನ್ನು ಓದಿ ಮಾನವನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಬಹುದೆಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಗೀತೋಪನಿಷತ್ತು ರಾಮಾಯಣಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ ಮಾನವನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತ ಇಹದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಪರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಹೊಂದುವನೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಸಾರವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಕಥೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀತಿಬೋಧೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪಂಚತಂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಓದಿದರೆ ಮಾನವನು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಬಹುದೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯ, ಮಾನವಸ್ವಭಾವದ ವಿವಿಧತೆ, ವ್ಯವಹಾರನೈಪುಣ್ಯ, ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯವಿವೇಚನೆ, ಮಾನವಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಇವಿಷ್ಟೂ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಲಲಿತವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಲು ಪಂಚತಂತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನವು ಎಷ್ಟು ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಜನತೆಯು ತಿಳಿಯಲೆಂದೂ, ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಓದಿ ತಿಳಿಸಲೆಂದೂ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ, ಲೋಕಾನುಭವ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯ, ಕಾರ್ಯಸಾಧನ ವೈದಗ್ಧ್ಯ, ಕರ್ಮವಿಧಾನರಹಸ್ಯ, ಇಷ್ಟೂ ಮಾನವನ ಸುಖಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮಾನವನಿಗೆ ದೊರಕಿಸಬಲ್ಲ ಗ್ರಂಥವೊಂದರ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, "ಪಂಚತಂತ್ರ"ದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

ಟಿ. ಜಿ. ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾರಾಧ್ಯ.

ಚೆಲುವಿನ ಪುಟ

ಮುಗಿಲ ತುಂಬ ಬೆಳ್ಗುದುರೆಯ
ಮೋಡದ ಪಡೆಯೋಡಿರೆ
ಬಂದಿಯಂತೆ ಬಿದ್ದ ಗುಡ್ಡ
ನಿಡುಸುಯ್ಯುತ ನೋಡಿರೆ
ಮಳೆಯು ತೊಳೆದ ಹಸಿರ ಮೆಯ್ಯ
ಬಿಸಿಲ ಬೆರಳು ಸವರಿರೆ
ಗರಿಮೂಡಿದ ಕನಸಿನಂತೆ
ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿಯ ಮಾಲೆಯೊಂದು
ಮಿಂಚಿಕೊಂಡು ಹಾರಿರೆ,
ತೆಕ್ಕನೊಂದು ಚೆಲುವಿನ ಪುಟ
ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ತೆರೆದಿದೆ !
ಗಾಳಿಬೆರಳು ಮೋಡದ ಮುಸು-
ಕನ್ನು ಮೆಲನೆ ಸರಿಸಿರೆ
ಮಡುಗಟ್ಟಿದ ಮಂದಹಾಸ
ಜಲಕ್ಕನೆಯೆ ಜಾರಿರೆ,
ಬಾಸಿಂಗವ ಸೂಡಿಕೊಂಡು
ಗುಡಿಯು ಬೆಟ್ಟ ನಿಂದಿರೆ,
ಹದುಗಿ ಹರಿವ ಗುಟ್ಟಿನಂತೆ
ಹಸುರಿಗೆ ಪಿಸುಮಾತನುಸುರಿ
ನುಸುಳುತಿರಲು ಕಾಲುವೆ,
ತೆಕ್ಕನೊಂದು ಚೆಲುವಿನ ಪುಟ
ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ತೆರೆದಿದೆ !

ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಆನಂದಲಹರೀ

ಮುಖಂ ಬಿಂದುಂ ಕೃತ್ವಾ ಕುಚಯುಗಮಧಸ್ತಸ್ಯ ತದಧೋ
ಹರಾರ್ಧಂ ಧ್ಯಾಯೇದ್ಯೋ ಹರಮಹಿಷಿ ತೇ ಮನ್ಮಥಕಲಾಮ್ |
ಸಃ ಸದ್ಯಃ ಸಂಕ್ಷೋಭಂ ನಯತಿ ವನಿತಾ ಇತ್ಯತಿಲಘು
ತ್ರಿಲೋಕೀಮಪ್ಯಾಶು ಭ್ರಮಯತಿ ರವೀಂದ್ರಸ್ತನಯುಗೆವಮ್ ||೧೯||

ಎಲೌ ಶಿವೇ, ನಿನ್ನ ಮನ್ಮಥಕಲೆಯನ್ನು, ಎಂದರೆ ಒಂದು ಬಿಂದುವು ನಿನ್ನ ಮುಖವೆಂದೂ, ಉಳಿದ ಎರಡು ಬಿಂದುಗಳು ನಿನ್ನ ಕುಚದ್ವಯವೆಂದೂ, ಅದರ ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಹಕಾರಾರ್ಧ'ವು ರೂಪಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಭಾವಿಸುವವರು ತಕ್ಷಣವೇ ವನಿತೆಯರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೆ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನೇ ಸ್ತನಗಳನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದು ತ್ರಿಭುವನಗಳನ್ನು ಕ್ಷೋಭಿಸುವವಳಿಗೆ ಇದು ಅತಿ ಲಘು ವಾದದ್ದು.

ಟೀಕೆ : 'ಶಿವಾ' ಎಂಬುದು ದೇವಿಯು, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸುವವನು (ಹರತಿ) ಹರ. ಶ್ರೀ ವಿಕ್ರಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: ಬಿಂದುಗಳು ಮೂರು. ಮೊದಲನೆಯದು 'ಕಾಮ'. ಇದು ಅಗ್ನ್ಯಾತ್ಮಕ, ರಜೋಗುಣ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ, ಇದೇ ಮುಖ. ಉಳಿದ ಎರಡು ಬಿಂದುಗಳು 'ಹರಿ' ಮತ್ತು ಹರ, ಸತ್ವ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳು, ಇವು ಕುಚಯುಗ್ಮಗಳು. ಇದರ ಕೆಳಗಿರುವ 'ಹಕಾರಾರ್ಧವು' ಯೋನಿಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವ ಚಿತ್ಕಲಾ. ಈ ಬಿಂದುತ್ರಯಗಳನ್ನು ರೇಖೆಗಳಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಸಿದರೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ತ್ರಿಕೋಣ ಅಥವಾ ಯೋನಿಯು ರೂಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾಮಿ ಅಚ್ಯುತಾನಂದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೀತ್ಯಾ ಇದು ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ವಿಭೂತಿ; ಎಂದರೆ ಶಿವಶಕ್ತಿಸಂಯೋಗದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ.

ಇಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭುವನಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಹೋಲಿಸಿದೆ. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರೇ ಆಕೆಯ ಕುಚದ್ವಯಗಳು. ಅಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಯೋಗಿಗೆ ಸಾಧಾರಣ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೇವಲ ತೃಣಸಮಾನರು.

ಕಿರಂತೀಮಂಗೇಭ್ಯಃ ಕಿರಣನಿಕುರುಂಬಾಮೃತರಸಂ
ಹೃದಿತ್ವಾಮಾಧತ್ತೇ ಹಿಮಕರ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಮಿವಯಃ |
ಸ ಸರ್ಪಾಣಾಂ ದರ್ಪಂ ಶಮಯತಿ ಶಕುಂತಾಧಿಪ ಇವ
ಜ್ವರಪ್ಲುಷ್ಟಂ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಸುಖಯತಿ ಸುಧಾಸಾರ ಸಿರಯಾ ||೨೦||

ಯಾವಾಕೆಯು ಹಿಮಾಲಯಸದೃಶ ಆಕಾರಯುತಳೋ, ಯಾವಾಕೆಯ ಶರೀರದ ಸರ್ವಾಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಅಮೃತಸದೃಶವಾದ ಕಿರಣಸಮೂಹಗಳು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವುವೋ, ಅಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಿಸುವವನು, ಖಗರಾಜನಾದ ಗರುಡನಂತೆ ಸರ್ಪಗಳ ದರ್ಪವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವನು. ಅವನು ಶೀತಳವಾದ ಸುಧಾಧಾರೆಯನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಮಂತ್ರದಿಂದ ಜ್ವರಪೀಡಿತರಾದವರ ತಾಪವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸುವನು.

ಟೀಕೆ: ಇಲ್ಲಿ ಅಮೃತೇಶ್ವರೀ ಮೂರ್ತಿಯ ಧ್ಯಾನವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕರ್ತನಾದ ಡಿಂಡಿಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅಮೃತನಾಡಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಸುಧೆಯನ್ನು ಯೋಗಿಗಳು ಭೋಗಿಸುವರು.

ತಟಿಲ್ಲೇಖಾತನ್ವಿಂ ತಪನಶಶಿವೈಶ್ವಾನರಮಯೀಂ
ನಿಷಣ್ಣಾಂ ಷಣ್ಣಾಮಪ್ಯುಪರಿ ಕಮಲಾನಾಂ ತವ ಕಲಾಂ |
ಮಹಾಪದ್ಮಾಟವ್ಯಾಂ ಮೃದಿತಮಲಮಾಯೇನ ಮನಸಾ
ಮಹಾಂತಃ ಪಶ್ಯಂತೋ ದಧತಿ ಪರಮಾಹ್ಲಾದಲಹರೀಮ್ || ೨೧ ||

ಮಾಯಾಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾದ ಮಹಾತ್ಮರು, ಪರಮಾನಂದಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾದ, ಷಟ್ಚಕ್ರಗಳಿಗೆ ಅತೀತವಾಗಿರುವ ಪರಮಕಮಲವಾದ ಸಹಸ್ರಾರದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿದ್ಯುಲ್ಲೇಖೆಯಂತೆ ಗೋಚರಿಸುವ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅಗ್ನ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ನಿನ್ನ ಕಲೆಯನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದರ್ಶಿಸುವರು.

ಟೀಕೆ: ಬಿಂದುತ್ರಯಗಳ ಜನನಿಯಾದ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರಿಯನ್ನು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಮ = ಕಾಮನೀಯ ಕಲಾ = ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ. ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಧ್ಯಾನವು 'ಬಾಹ್ಯಧ್ಯಾನ.' ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭಿಸಬಹುದಾದ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪ ಧ್ಯಾನವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರ ಮತ್ತು ಅಚ್ಯುತಾನಂದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದು ಆಭ್ಯಂತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಧ್ಯಾನ. ಇದು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪ. ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೂಪಗಳು ಕೀಳ್ತರಗತಿಯ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಕಲಾದೇವಿಯ ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪ. ಇದು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಿಂದುತ್ರಯಗಳಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದು.

ಭವಾನಿ ತ್ವಂ ದಾಸೇ ಮಯಿ ವಿತರ ದೃಷ್ಟಿಂ ಸಕರುಣಾ—
ಮಿತಿಸ್ತೋತುಂ ವಾಂಛನ್ ಕಥಯತಿ ಭವಾನಿ ತ್ವಮಿತಿ ಯಃ |
ತದೈವ ತ್ವಂ ತಸ್ಮೈ ದಿಶಸಿ ನಿಜಸಾಯುಜ್ಯಪದವೀಂ
ಮುಕುಂದಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಸ್ಫುಟಮಕುಟನೀರಾಜಿತಪದಾಮ್ || ೨೨ ||

ಎಲೌ ಭವಾನಿ, ನಿನ್ನ ದಾಸನಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವವನಿಗೆ ವಾಂಛೆಯಿಂದ 'ಭವಾನಿತ್ವಂ' ಎಂದು ನುಡಿದ

ತಕ್ಷಣವೇ ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಮಕುಟದಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳನ್ನು, ಎಂದರೆ ನಿಜಸಾಯುಜ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆ.

ಟೀಕೆ: ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: 'ಭವಾನಿ' ಎಂಬುದು ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕ= ಭವಾಮಿ. ಇದನ್ನು 'ಭೂ' ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಏಕವಚನ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ಪ್ರೇರಣಾರ್ಥದ ರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನ ವಾಗುವನು. 'ಭವಾನಿ' ಎಂಬ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು ಆಕೆಯ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

'ಭವ' ಎಂದರೆ 'ಮಹಾದೇವ, ಸಂಸಾರ ಮತ್ತು ಮನ್ಮಥ.' 'ಅನ' ಎಂದರೆ 'ಪ್ರಾಣದಾನಮಾಡುವುದು.' ದೇವೀ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಪದದ ಅರ್ಥವು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ: ಭವ, ಎಂದರೆ ರುದ್ರ, ಕಾಮ, ಸಂಸಾರಸಾಗರ; ದೇವಿಯು ಇವು ಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾಯಕಿಯಾದುದರಿಂದ 'ಭವಾನಿ'ಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ.

ಅಥವಾ ಶಿವನ ಜಲಮೂರ್ತಿಯು 'ಭವ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪತ್ನಿ 'ಉಷಾ,' ಪುತ್ರ 'ಶುಕ್ರ.' ವಾಯು ಮತ್ತು ಲಿಂಗಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ: ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳೂ ಅವನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿ, ಜಲದಿಂದ ಜೀವಿಸು ತ್ತವೆ. ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಹಾಗೂ ಸಂರಕ್ಷಕನಾದುದರಿಂದ 'ಭವ'ನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. 'ಭವ'ನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾತೆಯಾದುದರಿಂದ 'ಭವಾನಿ.'

ಡಿಂಡಿಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: 'ಈವರಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರ್ಯಾಗ ಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಲೋಕ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಯುಜ್ಯವೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನೆಗೆ ಹೇತುವಾದ 'ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ'ವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದು 'ಸಾಯುಜ್ಯಮುಕ್ತಿ'.

ತ್ವಯಾ ಹೃತ್ವಾವಾಮಂ ವಪುರಪರಿತೃಪ್ತೇನ ಮನಸಾ
ಶರೀರಾರ್ಧಂ ಶಂಭೋರಪರಮಪಿ ಶಂಕೇ ಹೃತಮಭೂತ್ |
ತಥಾಹಿ ತ್ವದ್ರೂಪಂ ಸಕಲ ಮರುಣಾಭಂ ತ್ರಿನಯನಂ
ಕುಚಾಭ್ಯಾಮಾನಮ್ರಂ ಕುಟಿಲಶಶಿಚೂಡಾಲಮಕುಟಮ್ || ೨೩ ||

ಶಂಭುವಿನ ಶರೀರದ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದರೂ, ನೀನು ಅದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಅರ್ಧವೂ ಸಹಾ ಅಪಹೃತವಾದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಇದರಿಂದ ನೀನು ರಕ್ತದೇಹಿಯಾಗಿ, ತ್ರಿನೇತ್ರೆಯಾಗಿ, ಕುಚದ್ವಯ ಭಾರವಿನಮ್ರೆಯಾಗಿ, ಅರ್ಧೇಂದುಧರೆಯಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

ಟೀಕೆ: ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನು 'ಕಾಂತಾಸಂಮಿಶ್ರದೇಹಿ.' ಶಿವನು ಧವಳದೇಹಿ, ಶಕ್ತಿಯು ಕಾಂಚನಾಂಗಿ. ಶಕ್ತಿಯು ಶಿವನ ತ್ರಿನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಅವಳು ಏಕಕುಚಾನ್ವಿತೆಯಾಗಿ, ಏಕಮೌಳಿಯಾದ 'ಚಂದ್ರ'ನಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಈಗ ಅವಳು ಉಳಿದ ಅರ್ಧವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿ ಲೋಹಿತಶರೀರೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆವಳು ಶಿವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ತನದ್ವಯಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಶಕ್ತಿಯ ಪಾರಮ್ಯದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ.

ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಶಿವಶಕ್ತಿಯರ ಅಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳ ರೂಪ ಶಿವಶಕ್ತಿಸಾಮರಸ್ಯ. 'ವಾಯುವೀಯ ಸಂಹಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ: 'ಶಿವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಾಶಕ್ತಿಯು ಶಿವತತ್ವೈಕ್ಯಳಾಗುವಳು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ತಿಲದಿಂದ ತೈಲದಂತೆ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವಳು.' ಇಲ್ಲಿ 'ಐಕ್ಯ' ಎಂದರೆ ಸಮರಸವಾದ ಸಾಮರಸ್ಯ, ಅತ್ಯಂತಾಭೇದ. 'ಸೌರಸಂಹಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ: ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮವು ಶಕ್ತಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಅಭಿನ್ನವಾದುವು. ಮೂಢರು ಅದನ್ನು ಶಕ್ತಿಯೆಂದು ಮಾತ್ರ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ 'ಶಕ್ತಿ'ಯನ್ನು 'ಶಕ್ತಿಮಂತ'ನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಾಸಿಷ್ಠ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೂ ಸಹಾ ಏಕಮಾತ್ರ ಪವನಸಂಚಾರ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏಕ ಔಡ್ಯಾಣಪೀಠ, ಏಕಮಾತ್ರ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯೂ ಗೋಚರಿಸುವಂತೆ, ಶಿವಶಕ್ತಿಯರ ಏಕಾತ್ಮವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಅಥವಾ ಇದು 'ಹಂಸಮಂತ್ರ' ಸೂಚಕವಾದದ್ದು. 'ಸೂತ ಸಂಹಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ: ಶಿವಶಕ್ತಿಯು 'ಸಾಂತ'ವಾದದ್ದು (ಎಂದರೆ 'ಸ') ಮತ್ತು ಅದರ ಅಂತ್ಯ (ಹ) 'ಬೀಜ'ವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಬೀಜವು 'ವಿದ್ಯಾಶಕ್ತಿ,' ಅದೇ ಶಿವ. ತತ್ಕಾರಣದಿಂದ 'ಪರಾಮಂತ್ರ'ವು ಶಿವಶಕ್ತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಶಿವನ ಪಂಚಶಕ್ತಿಯರು 'ಧೂಮವತೀ' (ತಿರೋಧಾನ—ಪೃಥ್ವೀ), ಭಾಸ್ವತೀ (ಅವಭಾಸನ—ಅಗ್ನಿ), ಸ್ಪಂದಾ (ಕ್ಷೋಭೆ—ವಾಯು), ವಿಭವೀ (ವ್ಯಾಪ್ತ—ಆಕಾಶ) ಹ್ಲಾದ (ಪುಷ್ಟಿ—ಜಲ). ಜಗತ್ತು ಈ ಪಂಚಶಕ್ತಿಮಯವಾಗಿದೆ.

ಪಂಡಿತ ಅನಂತಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೌಲರ ಶಿವತತ್ವ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿತತ್ವಗಳ 'ಅವಿನಾಭಾವ'ವು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ.

ಜಗತ್ ಸೂತೇ ಧಾತಾ ಹರಿರವತಿ ರುದ್ರಃ ಕ್ಷಪಯತೇ
ತಿರಸ್ಕುರ್ವನ್ನೇತತ್ ಸ್ವಮಪಿ ವಪುರೀಶಃ ಸ್ಥಗಯತಿ |
ಸದಾಪೂರ್ವಃ ಸರ್ವಂ ತದಿದ ಮನುಗೃಹ್ಣಾತಿ ಚ ಶಿವ—
ಸ್ತವಾಜ್ಞಾ ಮಾಲಂಬ್ಯ ಕ್ಷಣಚಲಿತಯೋರ್ಭ್ರೂಲತಿಕಯೋಃ || ೨೪ ||

ನೀನು ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧಾರಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು, ಹರಿಯು ರಕ್ಷಿಸುವನು, ರುದ್ರನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಲಯಗೊಳಿಸುವನು. ಈಶನು ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಅಚಲನಾಗಿರುವನು. ಸದಾಶಿವನು ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಗೊಳಿಸುವನು.

ತ್ರಯಾಣಾಂ ದೇವಾನಾಂ ತ್ರಿಗುಣಜನಿತಾನಾಮಪಿ ಶಿವೇ
ಭವೇತ್ ಪೂಜಾ ಪೂಜಾತವ ಚರಣಯೋರ್ಯಾ ವಿರಚಿತಾ |
ತಥಾ ಹಿ ತ್ವತ್ ಪಾದೋದ್ವಹನ ಮಣಿಪೀಠಸ್ಯ ನಿಕಟೇ
ಸ್ಥಿತಾಹ್ಯೇತೇ ಶಶ್ವನ್ಮುಕುಲಿತ ಕರೋತ್ತಂಸ ಮಕುಟಾಃ || ೨೫ ||

ಎಲೌ ಶಿವೇ, ನಿನ್ನ ಆರಾಧನೆಯು ತ್ರಿಗುಣಜನಿತರಾದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಆರಾಧನೆಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ದೇವರುಗಳು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಮಣಿಪೀಠದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮುಕುಲಿತಹಸ್ತರಾಗಿ ಸದಾ ನಮಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಟೀಕೆ : ಈಶ್ವರಿಯು ಜಗಜ್ಜನನಿ. ಸಮಸ್ತವೂ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿರುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ, ಅವಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಅವಳ ವಶವಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸಿದಂತಾಯ್ತು. ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳ ಮಹತ್ವಕ್ಕೂ ದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆಯೇ ಕಾರಣ. ಅವಳ ಪೂಜೆಯೆಂದರೆ, ಅವಳ ಮಹಾವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ದೇವಿಯು 'ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ'ದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಳು. 'ಬ್ರಹ್ಮ'ನೆಂದರೆ ರಜೋಗುಣ ಪ್ರಧಾನಮೂರ್ತಿಯಾದ ಈಶ್ವರ. ಬ್ರಹ್ಮ=ವೇದಗಳು, ಅನ=ಉಚ್ಚಾರಣೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಶಕ್ತಿ 'ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ'.

ದೇವಿಯು 'ಗೋವಿಂದ' ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಳು. 'ಹರಿವಂಶ'ದಲ್ಲಿ ನಾರದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: 'ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗವು ಪ್ರಸಿದ್ಧದೇವಿಯಾದ 'ಉಮಾ.' ವ್ಯಕ್ತ ಭಾಗವಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ. ಲೋಕರಕ್ಷಕ, ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ಭಾವಿತನಾದವನು.

ವಿಷ್ಣುಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ: 'ನಾನು ಅಮರರ ಇಂದ್ರ, ನೀನು ಗೋವುಗಳ ಇಂದ್ರ. ತತ್ಕಾರಣದಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗು'.

'ಹರಿವಂಶ'ವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ: 'ಗೌಃ' ಎಂದರೆ ಶಬ್ದ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಮಾತ್ರ

'ಅರಿ' (ವಿದ್)ತಿರುವೆ. ಆದಕಾರಣ ನೀನು 'ಗೋವಿಂದ'ನೆಂದು ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆ'.

'ವಿಶ್ವಪ್ರಕಾಶಕೋಶ'ದ ಪ್ರಕಾರ 'ಗೋವಿಂದ ಎಂದರೆ ವಾಸುದೇವ, ಗೋಪಾಲ ಮತ್ತು ಬೃಹಸ್ಪತಿ'.

ದೇವಿಯು 'ರುದ್ರರೂಪ'ದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಲಯಗೊಳಿಸುವಳು. 'ರುದ್ರ' ಎಂದರೆ 'ರುಜ' (ಶೋಕ)ವನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುವವನು. ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ: ಅವನು ರೋದಿಸಿದನು. ತತ್ಕಾರಣದಿಂದ "ರುದ್ರ" (ರುದ್—ರೋದನ) ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಶಿವರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ: ಪಶುಪತಿಯು ಶೋಕವನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಕಾರಣ 'ರುದ್ರ'ನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. 'ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತು' ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ: ಪ್ರಾಣಗಳೇ ರುದ್ರರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ದೇಹಗಳನ್ನು ರೋದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. 'ವಾಯು ವೀಯ ಸಂಹಿತೆ' ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ: "ರು ಎಂದರೆ 'ದುಃಖ'. ಇದನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಗೊಳಿಸುವವನು (ದ್ರ) ರುದ್ರ".

'ಈಶ್ವರ' ಎಂದರೆ 'ಮಾಯಾ'. 'ಪರಾಹಂತಾ ಈಶ್ವರನ ಪರಮಲಕ್ಷಣ'. ವಿರಲತರವಾದ ಶುದ್ಧಸತ್ವಪ್ರಧಾನನಾದ ಈಶ್ವರನು 'ಸದಾಶಿವ'ನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು. 'ಅನುಗ್ರಹ'ವು ಸದಾಶಿವನ ಕಾರ್ಯ; 'ತಿರೋಧಾನ'ವು ಈಶ್ವರನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ವಿರಂಚಿಃ ಪಂಚತ್ವಂ ವ್ರಜತಿ ಹರಿರಾಪ್ನೋತಿ ವಿರತಿಂ
ವಿನಾಶಂ ಕೀನಾಶೋ ಭಜತಿ ಧನದೋ ಯಾತಿ ನಿಧನಮ್ |
ವಿತಂದ್ರಾ ಮಹೇಂದ್ರೀ ವಿತತಿರಪಿ ಸಮ್ಮೀಲತಿ ದೃಶಾಂ
ಮಹಾಸಂಹಾರೇಸ್ಮಿನ್ ವಿಹರತಿ ಸತಿ ತ್ವತ್ಪತಿರಸೌ || ೨೬ ||

ಎಲೌ ಸತೀ, ಮಹಾಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಮಾತ್ರ ಜೀವಂತನಾಗಿರುವನು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲರೂ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಹರಿ, ಯಮ, ಕುಬೇರರು ಅಳಿಯುವರು; ವಿತಂದ್ರನಾದ ಮಹೇಂದ್ರನ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಸಹಾ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುವುವು.

ಟೀಕೆ: ಮಹಾಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳೂ ಶಿವನಲ್ಲಿ ತಿರೋಧಾನ ಹೊಂದುವುವು. ಆಗ ಎಲ್ಲವೂ ಲಯವಾಗಿ ಶಿವಶಕ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವುದು. ಇಂದ್ರಭೋಗವೂ ಸಹಾ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ದೇವಿಯು ಪರಮಶಕ್ತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವಯುಕ್ತಳಾಗಿರುವಳು.

ಜಪೋ ಜಲ್ಪಃ ಶಿಲ್ಪಂ ಸಕಲಮಪಿಮುದ್ರಾವಿರಚನಂ
ಗತಿಃ ಪ್ರಾದಕ್ಷಿಣ್ಯಂ ಭ್ರಮಣಮದನಾದ್ಯಾಹುತವಿಧಿಃ |

ಪ್ರಣಾಮಃ ಸಂವೇಶಃ ಸುಖಮಖಿಲಮಾತ್ಮಾರ್ಪಣದಶಾ
ಸಪರ್ಯಾಪರ್ಯಾಯಸ್ತವ ಭವತುಯನ್ಮೇವಿಲಸಿತಮ್ || ೨೭ ||

ಎಲೌ ಜನನಿ, ನನ್ನ ವಾಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎಷ್ಟೇ ವ್ಯರ್ಥಾಲಾಪವಾದರೂ ಜಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿ; ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುದ್ರಾನ್ಯಾಸವಾಗಲಿ; ನನ್ನ ಸಂಚಾರವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಲಿ; ಭೋಜನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೋಮವಾಗಲಿ; ನನ್ನ ಸುಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ. ನಾನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ಆರಾಧನೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡಲಿ.

ಟೀಕೆ: ಅಚ್ಯುತಾನಂದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಶ್ಲೋಕವು 'ಜ್ಞಾನಯೋಗ' ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲತತ್ತ್ವವಾದ 'ಸರ್ವಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿ'ಯ ವರ್ಣನೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಆತ್ಮ'ವೆಂದರೆ 'ಪರದೇವತೆ.' ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ನಾವು ಆಚರಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯವೂ 'ಆರಾಧನೆ'ಯೇ ಆಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ವಾಕ್ಕೇ 'ಜಪ'; ಹಸ್ತಕ್ರಿಯೆಗಳೇ 'ಮುದ್ರಾ' ಮತ್ತು ಪಾದಕ್ರಿಯೆಗಳೇ 'ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ.' ಶಯನವೇ ಪ್ರಣಾಮ. 'ಅಖಿಲಸುಖ' ಎಂದರೆ ಶಕ್ತಿಸಂಯೋಗ. ಇದು 'ಸಪರ್ಯಾಯ ಪೂಜೆ'ಯ ವರ್ಣನೆಯಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರನ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಸಹಸ್ರಾರದಲ್ಲಿ 'ಸಾದಾಖ್ಯ'ರೂಪಿ ದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆ.

ಸುಧಾಮಪ್ಯಾಸ್ವಾದ್ಯ ಪ್ರತಿಭಯಜರಾಮೃತ್ಯುಹರಣೀಂ
ವಿಪದ್ಯಂತೇ ವಿಶ್ವೇ ವಿಧಿಶತಮಖಾದ್ಯಾದಿವಿಷದಃ |
ಕರಾಲಂ ಯತ್‌ಕ್ಷ್ವೇಡಂ ಕವಲಿತವತಃ ಕಾಲಕಲನಾ
ನ ಶಂಭೋಸ್ತನ್ಮೂಲಂ ಜನನಿ ತವ ತಾಟಂಕ ಮಹಿಮಾ || ೨೮ ||

ಎಲೌ ಜನನಿ, 'ಶತಕ್ರತು'ಗಳೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರರು ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಜರಾಮರಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸುವ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಅಳಿಯಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಶಿವನು ಮಹಾ ಕಾಲಕೂಟವಿಷವನ್ನೇ ಪಾನಮಾಡಿದರೂ, ನಿನ್ನ ತಾಟಂಕ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮೃತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಟೀಕೆ: ಸ್ವರ್ಗವು ಜರಾಮರಣರಹಿತವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳ ಸುಕೃತವು ಕ್ಷಯಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಲೇಬೇಕು (ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶಂತಿ). ಮಹಾ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಕ್ಷೀರಸಾಗರ ಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ವಿಷವನ್ನು ಶಿವನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿದರೂ, ದೇವಿಯ ತಾಟಂಕ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅವನು ಮೃತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಾಟಂಕವು ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನದ ಚಿಹ್ನೆ. ಪತ್ನಿಯು ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಸಧವೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಂಕೇತವಿರುವುದೋ ಅಷ್ಟುಕಾಲ ಪತಿಯು ಜೀವಂತನಾಗಿರುವನು.

ಕಿರೀಟಂ ವೈರಿಂಚಂ ಪರಿಹರ ಪುರಃ ಕೈಟಭಭಿದಃ
ಕಠೋರೇ ಕೋಟೀರೇ ಸ್ಖಲಸಿ ಜಹಿಜಂಭಾರಿ ಮಕುಟಮ್ |

ಪ್ರಣಮ್ರೇಷ್ವೇತೇಷು ಪ್ರಸಭಮುಪಯಾತಸ್ಯ ಭವನಂ
ಭವಸ್ಯಾಭ್ಯುತ್ಥಾನೇ ತವಪರಿಜನೋಕ್ತಿರ್ವಿಜಯತೇ || ೨೯ ||

ಶಿವನು ನಿನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಆಗಮಿಸಲು, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರರು ನಿನಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ನಿನ್ನ ಪರಿಜನರು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವರು—ಅವರ ಉಕ್ತಿಯು ಜಯಪ್ರದವಾಗುವುದು—"ಬ್ರಹ್ಮ (ವಿರಿಂಚಿ) ಮತ್ತು ಇಂದ್ರರ (ಜಂಭಾರಿ) ಕಿರೀಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು; ಕೈಟಭಾರಿಯ ಕಠಿನವಾದ ಕೋಟೀರವನ್ನು ಎಡವೀಯೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ."

ಟೀಕೆ: ದೇವಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ತನಗೆ ಅಭಿವಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ದೇವರುಗಳ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಎಡವಬಹುದೆಂದು ಅವಳ ಪರಿವಾರದವರು ಎಚ್ಚರಿಸುವರು. ಕೋಟೀರವು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚೂಡಾಮಣಿ.

ಸ್ವದೇಹೋದ್ಭೂತಾಭಿರ್ಘೃಣಿಭಿರಣಿಮಾದ್ಯಾಭಿರಭಿತೋ
ನಿಷೇವ್ಯೇ ನಿತ್ಯೇ ತ್ವಮಹಮಿತಿ ಸದಾ ಭಾವಯತಿ ಯಃ |
ಕಿಮಾಶ್ಚರ್ಯಂ ತಸ್ಯ ತ್ರಿನಯನ ಸಮೃದ್ಧಿಂ ತೃಣಯತೋ
ಮಹಾಸಂವರ್ತಾಗ್ನಿರ್ವಿರಚಯತಿ ನೀರಾಜನವಿಧಿಮ್ || ೩೦ ||*

ಎಲೌ ದೇವಿ, ನಿತ್ಯೆಯಾದ ನೀನು ಸ್ವದೇಹೋದ್ಭೂತವಾದ ಅಣಿಮಾದಿ ಮಯೂಖಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತಳಾಗಿ ಸೇವಿತಳಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ತ್ರಿನಯನ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು, ಎಂದರೆ ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಯನ್ನು, ಕೇವಲ ತೃಣವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಸದಾ 'ತ್ವಂ ಅಹಂ' ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ, ಅವರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯು ನೀರಾಜನವಿಧಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು?

ಟೀಕೆ: 'ನಿತ್ಯ' ಎಂದರೆ ಆದ್ಯಂತರಹಿತವಾದದ್ದು. ಸ್ವದೇಹೋದ್ಭೂತವಾದ ಮಯೂಖಗಳೆಂದರೆ ಆವರಣ ದೇವತೆಗಳ ರೀತ್ಯಾ ಶ್ರೀಚಕ್ರದ ನವಭಾಗಗಳು. ಇದು 'ಸನತ್ಕುಮಾರ ಸಂಹಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಯಂತ್ರದ 'ಭೂಪ್ರಸ್ತಾರ'.

ಸಿ. ಬಿ. ಸೀತಾರಾಂ

(ಸಶೇಷ)

---

* ಅವೆಲಾನ್‌ರವರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (Avalon-loc. cit) 'ದದಾನೇ ದೀನೇಭ್ಯ . . .' ಎಂದು ೩೦ ನೇ ಶ್ಲೋಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (Soundarya Lahari-Adyar-1937) 'ದದಾನೇ' ಎಂಬುದು ೯೦ ನೇ ಶ್ಲೋಕ. 'ಆನಂದಲಹರಿ'ಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಾಕ್ತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಒಂದೊಂದು ತತ್ವವು ಗರ್ಭೀಕೃತವಾಗಿದೆ. 'ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿ'ಯು ದೇವಿಯ ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ವರ್ಣನೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು (ದದಾನೇ . . .) ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿಯ ಭಾಗವೆಂಬುದು ಇದರ ವರ್ಣನಾರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ

ನಮ್ಮ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಮತ್ತು ಹಿಟ್ಟು, ಸಸಾರಜನಕಪದಾರ್ಥಗಳೂ, ಕೊಬ್ಬು ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆ, ಲವಣಗಳು ಮತ್ತು ನೀರು, ಇವೆಲ್ಲಾ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಇವಿಷ್ಟೇ ಸಾಲದು ; ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನ್ನಾಂಗಗಳೂ ಬೇಕು. ಈ ಅನ್ನಾಂಗಗಳು ದೇಹಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ, ಅವು ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುವ ಆಘಾತ ತೀರ ಹೆಚ್ಚು. ಉಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೂ, ಇವು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಬೆಳೆಯುವ ದೇಹ ವಿರೂಪಹೊಂದಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವನ್ನೂ ತಡೆಯಲಾರದ ಶರೀರವಾಗಿ, ರೋಗಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತುತ್ತಾಗುವ ದೇಹವಾಗುವುದು. ಬೆಳೆದ ದೇಹ ತನ್ನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಲಾರದೆ, ಒಡೆಯನನ್ನು ನೋಯಿಸಿ, ಕಾಡಿಸಿ ತೊಂದರೆಪಡಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಾವಿಗೂ ಎಳತರುವುದು.

ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ರಸಾಯನಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ತೀರ ಜಟಿಲ ಅಣುರಚನೆ ಹೊಂದಿರುವ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೇಹ, ತನಗೆ ದೊರಕಿರುವ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೇ ತಯಾರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ, ಈ ಅನ್ನಾಂಗಗಳನ್ನು ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಅನ್ನಾಂಗಗಳು ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು, "ಜೀವಸತ್ವ"ಗಳೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ಒಂದೆರಡು ಅನ್ನಾಂಗಗಳಿವೆಯೆಂದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಎ. ಬಿ. ಸಿ. . . . ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಈಗ ಆ ಪಟ್ಟಿ 'ಎ'ಯಿಂದ 'ಕೆ'ವರಿಗೂ ಹಬ್ಬಿ, 'ಬಿ' ಒಂದಲ್ಲ, ಒಂದು ಗುಂಪು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ; ಇವನ್ನು ರಾಸಾಯನಿಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೇ ಕರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಈ ಅನ್ನಾಂಗಗಳನ್ನು ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿರುವರು. ಮೊದಲನೆಯದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುವ ಅನ್ನಾಂಗಗಳು ; ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗದೆ ಕೊಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುವ ಉಳಿದ ಅನ್ನಾಂಗಗಳು ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪು. 'ಬಿ' ಮತ್ತು 'ಸಿ' ಅನ್ನಾಂಗಗಳು ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಪಿಗೂ, ಎ. ಡಿ. ಇ. ಮತ್ತು ಕೆ. ಅನ್ನಾಂಗಗಳು ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿಗೂ ಸೇರಿವೆ. ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ ತುಂಬ

ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇದರ ಲೋಪದಿಂದ ಬೆಳೆಯುವ ದೇಹ ತಿದ್ದಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಗಿಳಿಯುವುದು. ಬೆಳೆದ ದೇಹ ಒರಟಾಗಿ, ರೋಗತರುವ ಜೀವಾಣುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ; ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಅನ್ನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ; ಅದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿಂದಲೇ ಇದು ಈ ಪಟ್ಟ ಪಡೆದಿದೆ, ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ಈ ಅನ್ನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಹೊಂದಿರುವ ಹಲವು ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು "ಎ" ಅನ್ನಾಂಗ, ಇದೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇದು ಮೀನುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ದೇಹದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ತೊಂಬತ್ತು ಭಾಗ ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿ ಶೇಖರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಜಾತಿ ಮೀನುಗಳ ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿ ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಡ್‌ಲಿವರ್ ಎಣ್ಣೆ, ಷಾರ್ಕ್‌ಲಿವರ್ ಎಣ್ಣೆಗಳು ಈ ಅನ್ನಾಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಣಿಯಂತಿದೆ. ಹ್ಯಾಲಿಬಟ್ ಮೀನಿನ ಎಣ್ಣೆಯ ಕೆಲವು ತೊಟ್ಟುಗಳು ಸಾಕು, ನಮಗೆ ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು. ಇಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅನ್ನಾಂಗವು, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ, ತಾಯಿಯ ಹಾಲನ್ನು ನಂಬಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎದೆಯ ಹಾಲಿನಿಂದಲೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಕಷ್ಟು ಇದೆ.

ಈ ಅನ್ನಾಂಗದೊಂದಿಗೆ $ಎ_2$ ಅನ್ನಾಂಗವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. $ಎ_1$ ಅನ್ನಾಂಗ ಉಪ್ಪುನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತರೆ, $ಎ_2$ ಅನ್ನಾಂಗವು ಸಿಹಿನೀರಿನ ಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ನೀರು ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಿಸಬಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ (Amphibians) $ಎ_1$ ಮತ್ತು $ಎ_2$ ಅನ್ನಾಂಗಗಳೆರಡೂ ಇದ್ದರೂ $ಎ_1$ ಅನ್ನಾಂಗವೇ ಹೆಚ್ಚು. $ಎ_3$ ಅನ್ನಾಂಗವೂ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಾಗಿದೆ.

ಇವು ಆಲ್ಕೋಹಾಲ್ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳು. ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇವು ಎಸ್ಟರಿನ* (Ester) ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಎಸ್ಟರಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಕರುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಸ್ಟರೇಸ್ ಎಂಬ ಎಂಜೈಮ್ (Enzyme) ನಿಂದ ವಿಭಜನೆ ಹೊಂದಿ ಆಲ್ಕೊಹಾಲ್ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಕರುಳು ಹೀರಿಕೊಂಡು ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತದೆ. ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ

* ಎಸ್ಟರುಗಳು ಸಾವಯವ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳು. ಆಮ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ಲಗಳು ಸೇರಿ ಲವಣಗಳಾಗುವಂತೆಯೇ, ಆಮ್ಲ ಮತ್ತು ಆಲ್ಕೊಹಾಲ್‌ಗಳು ಸೇರಿ ಎಸ್ಟರುಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಆಲ್ಕೊಹಾಲ್ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯಾದರೂ, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ನಾಂಗವಿದ್ದರೆ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಎಸ್ಟರಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆಹಾರದಿಂದ ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ಪೂರೈಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿದ ಅನ್ನಾಂಗವು ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದರ ಅರಕೆಯನ್ನು ತುಂಬುವುದು. ಆದರೆ ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿನ ಅನ್ನಾಂಗವೆಲ್ಲಾ ವೆಚ್ಚವಾದಮೇಲೆ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ಅನ್ನಾಂಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಅಭಾವದ ಕುರುಹುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಹೀಗೆ ಪಿತ್ತಕೋಶ ಬರಿದಾಗಿ, ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಾಂಗದ ಮಟ್ಟ ಇಳಿಯಲು ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳೂ ಉಂಟು. ಆಹಾರ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಗದೇ ಇರುವುದೂ, ಅರಗಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಕರುಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೀರದೇ ಇರುವುದೂ, ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಇರಬಹುದು. ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕಾಗುವ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ—ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗರ್ಭವತಿಯರಿಗೆ—ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪೂರೈಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲದೆ ಹೀಗಾಗಬಹುದು. ಮೂತ್ರಪಿಂಡದ ರೋಗ ಮುಂತಾದ ಖಾಯಿಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಲೋಪ ಬರಬಹುದು. ಇದಲ್ಲದೆ 'ಇ' ಅನ್ನಾಂಗ ಸಾಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲದೆ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ ನಾಶವಾಗಿ, ಈ ಲೋಪ ಬರುವುದೂ ಉಂಟು.

ಶಾಖಾಹಾರಿಗಳು ಈ ಅನ್ನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮೀನಿನ ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನೇ ನಂಬಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗದ ಶಕ್ತಿಯಿರುವ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳು, ಕ್ಯಾರೋಟಿನ್‌ಗಳು (Carotenes), ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. [ಗೆಜ್ಜರಿಯಲ್ಲಿ (Carot) ಇವು ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡುಹಿಡಿದುದರಿಂದ ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂತು]. ಈ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೇಹ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲುದು. ಇವುಗಳನ್ನು "ಸಹ ಅನ್ನಾಂಗ" (Provitamins)ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವೂ ಹಲವಾರು ಇವೆ. ಆಲ್ಫ, ಬೀಟಾ, ಗ್ಯಾಮ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು ಮುಂತಾದ ಒಂಬತ್ತು ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಈ ಶಕ್ತಿಯಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ.

ಈ ಕ್ಯಾರೋಟೀನುಗಳು ಹಸಿರುಸೊಪ್ಪಿನ ತರಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಲೆಯ ಹಸುರು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಇರುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಕ್ಯಾರೋಟೀನುಗಳಿಗೂ, ಎಲೆಯ ಹಸುರಿಗೂ (Chlorophyll) ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕು. ಕೊತ್ತುಂಬರಿ, ಪುದೀನಾ, ಎಳೆಯ ದಂಟು ಮುಂತಾದ ಸೊಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಹೇರಳವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹುಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಇದು ಗೆಜ್ಜರಿ, (Carrot) ಗೆಣಸು, ಮುಂತಾದ ಗಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪುತಾಳೆ ಎಣ್ಣೆ (Red Palm Oil)ಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕ್ಯಾರೋಟೀನುಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೂ, ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೂ, ದೇಹದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿನ ಹಳದಿಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ. ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಇದು ತೀರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದ್ದಾಗ, 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದದ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಡಬಹುದು. ಕೆಲವು ಪಿತ್ತ ಕೋಶದ ಖಾಯಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿರುವ ಕುಪ್‌ಫರನ ಜೀವಕೋಶ ಗಳಲ್ಲಿ (Kupffer's Cells) ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿರುವ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರ ಸಸ್ಯ ಗಳಲ್ಲಿನ ಕ್ಯಾರೋಟೀನೇ. ಸಸ್ಯಗಳು ಇದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುವು ; ಅವನ್ನು ತಿಂದು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ದೇಹದಲ್ಲಿ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ ತಯಾರಿಸಿ ಕೂಡಿಡುವುವು. ಮೀನುಗಳೂ ಅಷ್ಟೆ. ಸಮುದ್ರದ ಜೊಂಡನ್ನು ತಿಂದು ಬೆಳೆದ ಚಿಕ್ಕ ಜಲಚರಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಮೀನು ನುಂಗಿ ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ತನ್ನ ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸುವುವು. ಮಾನವನ ಕಬಂಧ ಬಾಹುವಿಗೆ ನಿಲುಕದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಕೃತಿರಾಜ್ಯದ ಯಾವ ಮೂಲೆಗಾದರೂ ಕೈಚಾಚಿ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಗಿಡ, ಮೀನು, ಪ್ರಾಣಿ, ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ಅವನಿಗೆ ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ಸರಬರಾಜು.

ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು ಕರುಳಿನ ಮೂಲಕ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕರುಳು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಿತ್ತರಸ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಬಂದ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಈ ರೂಪಾಂತರ ನಡೆಯುವುದೆಂಬುದೂ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಪಿತ್ತಕೋಶದ ಖಾಯಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಹಅನ್ನಾಂಗ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವಾಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಅದಲ್ಲದೆ ಈ ಬದಲಾ ವಣೆಯ ಕಾರ್ಯದ ವೇಗ ಪಿತ್ತಕೋಶದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲೇ ನಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಪರಿವರ್ತನೆ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಕೆಲವು ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿವೆ.

ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಲಾರವು. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿವೆ. ಕೋಳಿ, ಮೊಲ, ಹಂದಿ ಮತ್ತು ಪಶುಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಬೆಕ್ಕಿಗಂತೂ ಈ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನರಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ. ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ಗಳಾದ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವುಗಳಿಗೆ

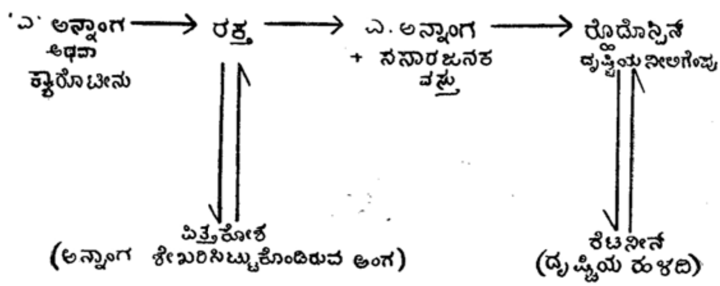
ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಾವ. ಮನುಷ್ಯನೂ, ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ಯಾರೋಟೀನೆಲ್ಲವನ್ನೂ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರ.

ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು ಹೇಗೆ ತಯಾರಾಯಿತು, ಅದು ತಯಾರಾಗಲು ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿ ಆವಶ್ಯಕ ಎಂಬುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ; ಯಾವಯಾವ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಆಯಿತು, ಯಾವಯಾವ ರಸಾಯನಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಸಸ್ಯಗಳ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬೆಳಕು ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ವೇಗೋತ್ಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗೆಜ್ಜರಿ ಮುಂತಾದ ಬೇರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ತಯಾರಾಗಿ, ಅನಂತರ ಬೇರಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈ ರೀತಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಲು ಮಾರ್ಗಗಳಿಲ್ಲ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುವ, ಕೇವಲ ಅಲ್ಪಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಅನ್ನಾಂಗವಾಗಬಹುದಾದ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳು ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗಿ ಅನಂತರ ಬೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಸಾಯನಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಈ ಸಹಅನ್ನಾಂಗವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು . . . ಅಥವಾ ಬೇರಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಯಾರಾಗಿರಲೂ ಬಹುದು.

ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ಅಭಾವದ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಮೊದಲನೆಯದು ರಾತ್ರಿಯ ಕುರುಡು (Night Blindness ಅಥವಾ Nyctotopia). ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿಯಾಡಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಮೊದಲೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸು ವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಈ ಸ್ಪಷ್ಟದೃಷ್ಟಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚು ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ದೃಷ್ಟಿ ಮಸುಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಣ್ಣು ಒಂದು ಬಿಂಬಗ್ರಾಹಿಯಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪಾಪೆಯು ಮಸೂರ ದಂತೆಯೂ, ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷಿಪಟಲವು (Retina) ಫೊಟೋಗ್ರಾಫಿಕ್ ಪ್ಲೇಟಿನಂತೆಯೂ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಷಿಪಟಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಿಂದ ರಸಾಯನಕ್ರಿಯೆಗಳು ಉಂಟಾಗುವುವು. ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮೆದುಳಿಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಅನುಭವವು ದೃಷ್ಟಿಯ ನರಗಳ (Optic Nerves) ಮುಖಾಂತರ ತಲುಪುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ, ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ಭಾರ ಅಕ್ಷಿಪಟಲದಲ್ಲಿರುವ ಶಂಕಾ ಕೃತಿಯ ಸ್ನಾಯು (Cones) ಗಳದ್ದು; ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಭಾರ ಅಕ್ಷಿಪಟ ಲದಲ್ಲಿರುವ ಸರಳು (Rods) ಗಳದ್ದು.

ಈ ಸರಳುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಬಣ್ಣದ ವಸ್ತುವನ್ನು "ದೃಷ್ಟಿಯ ನೀಲಿಗೆಂಪು" (Visual Purple) ಎಂದೂ, "ರ್ಹೊಡೋಸ್ಪಿನ್" (Rhodospin) ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಸಸಾರಜನಕಪದಾರ್ಥವೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವೂ ಸೇರಿ ಈ ಬಣ್ಣದ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವುದು. ಇದು ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಉತ್ಕರ್ಷಣ ಹೊಂದಿ, ಬಣ್ಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡು "ರೆಟಿನೀನ್" (Retinene) ಅಥವಾ "ದೃಷ್ಟಿಯ ಹಳದಿ" (Visual Yellow) ಆಗುವುದು. ಕತ್ತಲಿಗೆ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಈ ಹಳದಿಯು ಮತ್ತೆ ದೃಷ್ಟಿಯ ನೀಲಿಗೆಂಪಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಆದರೆ ಮಾತ್ರ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು, ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಮರು ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಈ ರೀತಿ ನಾಶವಾದ ಅನ್ನಾಂಗದ ಜಾಗವನ್ನು ರಕ್ತದಲ್ಲಿನ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಅನ್ನಾಂಗದ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಈ ಅರಕೆಯು ತುಂಬದೆ ರಾತ್ರಿಯ ಕುರುಡು ಬರುವುದು. ಈ ರಸಾಯನಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೂ ಮೃದುವಾದ ಹೊದಿಕೆ (Epithelium) ಉಂಟು. ಈ ಹೊದಿಕೆಯ ಕೆಲಸ ತುಂಬ ಜವಾಬುದಾರಿಯದು. ಆ ಅಂಗವನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಇಡುವುದೂ, ಒಣಗದಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅದರ ಕೆಲಸ. ಸ್ವಲ್ಪ ಒಣಗಿದರೂ ಆ ಅಂಗವು ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲೂ, ತಾನು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಪಿಥೀಲಿಯಂ ಈ ರೀತಿ ಕೆಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೆಟಪ್ಲಾಸಿಯ (Metaplasia) ಎಂದು ಹೆಸರು.

ತೀರ ಒಣಗಿ ಒರಟಾದ ಚರ್ಮ ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ಅಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಸಾಕಷ್ಟು ಇರದೆ ಈ ಎಪಿಥೀಲಿಯಂ ತನ್ನ ನೈಜರೀತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಒರಟಾಗುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ, ಚರ್ಮಕ್ಕೆ, ಅದನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ

ಇಡಲು ಬರುವ ಎಣ್ಣೆಗಳು ಬರಲು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ, ಚರ್ಮ ತನ್ನ ಮೃದುತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಣ್ಣ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಮೇಲೆದ್ದು, ಕಪ್ಪೆಯ ಚರ್ಮದ (Toad Skin) ರೂಪ ತಾಳುವುದು. ಈ ಖಾಯಿಲೆಗೆ ಕೆರಟೊಮಲೇಷಿಯಾ (Kerotomalacia) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಈ ಹೊದಿಕೆಯು ಕೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ರೋಗಕಾರಕ ಜೀವಾಣುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಆ ಭಾಗವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡುವ ರಸಗಳು (Secretions) ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹರಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷ ಜೀವಾಣುಗಳು (Pathogenic Bacteria) ಸೇರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಇನ್ನೂ ಅನುಕೂಲ ವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ಅಭಾವ ಇರುವವನು, ಈ ರೋಗ ಕಾರಕ ಜೀವಾಣುಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಲಿಯಾಗುವನು. ಅದರಲ್ಲೂ ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವನು.

ಆದರೆ ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಉಳಿದ ಜೀವಾಣುನಾಶಕಗಳಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಜೀವಾಣು ಜನ್ಯರೋಗಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂದಲ್ಲ. ಎಪಿಥೀಲಿಯಂಗೆ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಹೊಡೆ ದಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ಅಭಾವದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಇಡಲು ಆವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಇದರ ಅಭಾವದಿಂದ ಕಣ್ಣೂ ಕೆಡುವುದು. ಮೊದಲು ರೆಪ್ಪೆ ಊದುವುದು. ಕಣ್ಣಿನ ಗುಡ್ಡೆಯನ್ನು ತಂಪಾಗಿ, ಮೃದುವಾಗಿ ಇಡುವ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಯುವುದು ನಿಂತು ಗುಡ್ಡೆಗಳು ಒಣಗುವುವು. ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣಿ ನಲ್ಲಿಯೇ ಹುಣ್ಣಾಗಿ, ಅದು ಒಡೆದು ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುವುದು. ಈ ಖಾಯಿಲೆಗೆ ಒಣಗಿದ ಕಣ್ಣು (Dry Eyes) ಅಥವಾ "ಜಿರೊಫ್ಥಾಲ್ಮಿಯಾ" (Xerophthalmia) ಎಂದು ಹೆಸರು. ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಖಾಯಿಲೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತುತ್ತಾಗುವರು. ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗ ಹೆಚ್ಚು. ಇರುವ ಕುರುಡರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಈ ಕಾರಣ ದಿಂದಲೇ ಕುರುಡಾಗಿರುವರು.

ಹಲ್ಲು ಬೆಳೆಯಲು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿನ ಹೊಳಪು ಪೊರೆಯು (Enamel) ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು, ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯುಂಟು. ಈ ಜೀವಸತ್ವ ಕಡಿಮೆ ಯಾದಾಗ ಈ ಹೊಳಪು ಪೊರೆ ತೆಳ್ಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರದೆ ಹಲ್ಲು ಕೆಡಲು ಅವಕಾಶ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ದೇಹದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಸರಿ ಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹದ ತೂಕ ಗಾತ್ರಗಳು ಇರಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಳೆಯ ಇಲಿಗಳಿಗೆ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವಿಲ್ಲದ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು

ಬರಬರುತ್ತಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಮೂವತ್ತೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

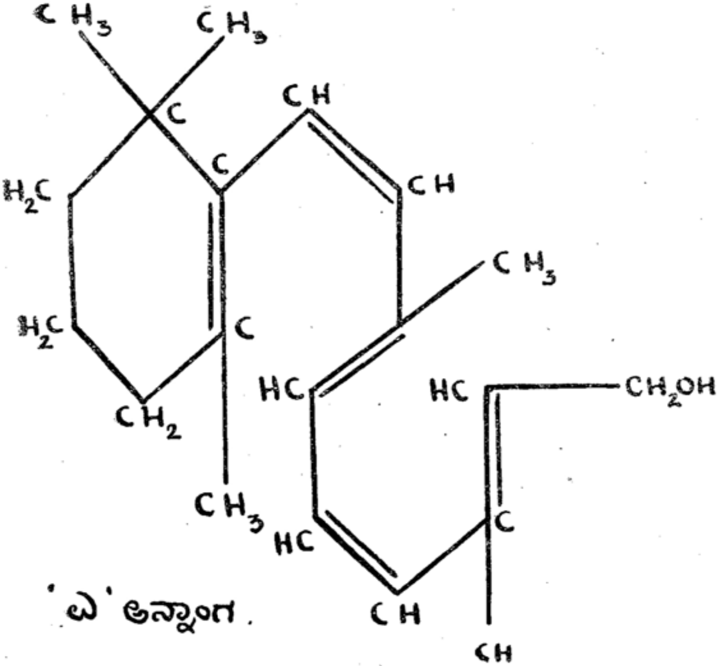
'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವು ಘನರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕರಗುವ ಬಿಂದು ೬೩-೬೪°C. ಇದು ಆಲ್ಕೊಹಾಲ್ ರಸಾಯನ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಆಲ್ಕೊಹಾಲಿನ ಗುಣಗಳಾದ, ಆಮ್ಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಎಸ್ಟರಾಗುವುದು ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಬೀಟಾಕ್ಯಾರೋಟೀನು ೧೮೭°C ನಲ್ಲಿ ಕರಗುವ ಘನಪದಾರ್ಥ. ಅದರ ಬಣ್ಣ ಹಳದಿ.

'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾರೋಟೀನುಗಳೆರಡೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಉತ್ಕರ್ಷಕ ಹೊಂದಿ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ. ಇವೆರಡನ್ನು ಆಮ್ಲಜನಕವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಕಾಯಿಸಿದರೂ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಆಮ್ಲಜನಕವಿರುವಾಗ ಸುಲಭವಾಗಿ ಉತ್ಕರ್ಷಕ ಹೊಂದುವುವು. ಈ ರೀತಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಉತ್ಕರ್ಷಕ ಹೊಂದಿ ಹಾಳಾಗುವುದನ್ನು 'ಇ' ಅನ್ನಾಂಗವು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು, ನಾಶವಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಈ ಸಂರಕ್ಷಣಾಕಾರ್ಯಭಾರ 'ಇ' ಅನ್ನಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಈ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈ ಅನ್ನಾಂಗದೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ಎಲೆಯ ಹಸುರೂ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ.

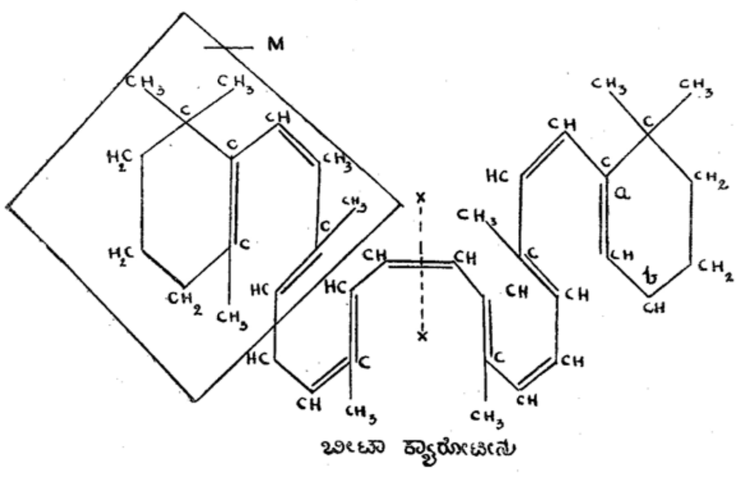
ಈ ಅನ್ನಾಂಗಗಳು "ಪಾಲಿಯೀನ್ಸ್" ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳು. ಈ ಪಾಲಿಯೀನ್ಸ್‌ಗಳ ಅಣುವಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗಾಲದ ಪರಮಾಣುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಉದ್ದವಾದ ಸರಪಳಿಯಂತಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಬಂಧಗಳು* (Double Bonds) ಮತ್ತು ಏಕಬಂಧಗಳು (Single Bonds) ಒಂದು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಬರುತ್ತವೆ.

---

* ಇಂಗಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಯೋಜನಾಶಕ್ತಿ (Valency) ನಾಲ್ಕು ; ಅಂದರೆ ಒಂದು ಇಂಗಾಲದ ಪರಮಾಣುವು ನಾಲ್ಕು ಜಲಜನಕದ ಪರಮಾಣುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಬಲ್ಲುದು ; ಹಾಗೆ ಸೇರಿದಾಗ ಆಗುವ ಅಣುವಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು. ಆ ಅಣುವನ್ನು ಒಡೆಯುವುದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಉತ್ಕರ್ಷಕ, ಮತ್ತು ಅಪಕರ್ಷಕಗಳು ಅವನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರವು. ಈ ರೀತಿ ನಾಲ್ಕು ಸಂಯೋಜನಾಶಕ್ತಿಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಪಡದೆ ಇದ್ದೂ, ಆಗಿರುವ ಅಣುಗಳು ಉಂಟು. ಈ ರೀತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇಂಗಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಉಂಟು. ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ದಂಡದಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿಪಡೆಯದ ಸಂಯೋಜನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ದಂಡ ಬರೆದೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ದ್ವಿಬಂಧಗಳೆಂದು (Double Bonds) ಹೆಸರು. ಈ ದ್ವಿಬಂಧಗಳು ಸ್ಥಿರತೆಯ ಗುರುತಲ್ಲ. ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ಗುರುತು.

'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ.

ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು

'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ ಮತ್ತು ಬೀಟಾಕ್ಯಾರೋಟೀನಿನ ಅಣುರಚನೆಯನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಅಣುರಚನೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಬಂಧಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಸ್ಥಿರತೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಉತ್ಕರ್ಷಣ ಹೊಂದ ಬಲ್ಲುದಾಗಿದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಈ ಎರಡು ಅಣುಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನಿನ ಅಣುವನ್ನು × . . . . × ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಡೆದಾಗ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗದ ಎರಡು ಅಣುಗಳಾಗುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಆಲ್ಫಾಕ್ಯಾರೋಟೀನಿನ ಅಣು ರಚನೆಯು ಬೀಟಾದರಂತೆಯೇ ಇದ್ದರೂ '*a*'ಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಬಂಧವು ಇರದೆ '*b*'ಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಆ ಅಣುವನ್ನು ಒಡೆಯುವುದರಿಂದ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಣು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು M ಚೌಕದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವ ಬೀಟಾ ಐಯನೋನ್ ಭಾಗವು ಅಣುವಿನಲ್ಲಿ ಇರ ಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಟ್ಟಿದೆ.

'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾರೋಟೀನುಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾವಯುವ ದ್ರಾವಕಗಳಾದ ಕ್ಲೋರೋಫಾರಂ, ಈಥರ್ (Ether) ಮುಂತಾದವು ಗಳಲ್ಲಿ ಕರಗುತ್ತವೆ. ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ದ್ರಾವಣಕ್ಕೆ (Solution) ಆಂಟಿಮೊನಿ ಟ್ರೈಕ್ಲೋರೈಡ್ (Antimony Trichloride) ಹಾಕಿದರೆ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಂದ ಬಣ್ಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಹಸುರಾಗುವುದು. ಈ ರಸಾಯನ ಕ್ರಿಯೆ ಯನ್ನು, 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗದ ಇರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವು ಪಿತ್ತಕೋಶದಲ್ಲಿ, ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಾಲು ಮೊಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂದೂ, ಕ್ಯಾರೋಟೀನುಗಳು ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಗೆಜ್ಜರಿ ಮುಂತಾದ ಗಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಟೊಮಾಟೊ ಮುಂತಾದ ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಯಾವಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅನ್ನಾಂಗವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಆವಶ್ಯಕ.

ಈ ರೀತಿ ಎಷ್ಟು ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಒಂದು ಅಳತೆಗೋಲು—ಒಂದು ಮಾನ—ಬೇಕಷ್ಟೆ. ಈ ಅನ್ನಾಂಗಕ್ಕೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೆಳೆಯುವ ಇಲಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾರಕ್ಕೆ ಮೂರು ಗ್ರಾಂ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಒಂದು ಮಾನ (Unit) ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು ಶುದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರತಿರು ವುದರಿಂದ ಅದನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ೦.೦೦೦೬ ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ ಬೀಟಾ

ಕ್ಯಾರೋಟೀನಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನ (International Unit) ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ೧ ಗ್ರಾಂ ಶುದ್ಧ ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನಿನಲ್ಲಿ ೧,೬೬೬,೬೬೭ ಮಾನಗಳಿವೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಈ ಮಾನವಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮಾನಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮನಾದ ಶಕ್ತಿ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ದೇಹದ ಹೊರಗಡೆ ಕಂಡುಹಿಡಿದರೆ ಸಾಲದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು ಎಲ್ಲವೂ, ಅಂದರೆ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಭಾಗವೂ, 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ ಅನ್ನಾಂಗವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಪರಿವರ್ತನ ಮತ್ತು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಹಾರದಲ್ಲಿನ ಉಳಿದ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಆಹಾರವಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಸಿಯ ಗೆಜ್ಜರಿಯಲ್ಲಿನ ಅನ್ನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೇಕಡ ಒಂದರಷ್ಟು ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ದೇಹ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲುದು. ಅದೇ ಬೇಯಿಸಿದ ಗೆಜ್ಜರಿಯಿಂದ ಶೇಕಡ ೨೫ ರಷ್ಟು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲುದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರು 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಹಾಗೆ ಕ್ಯಾರೋಟೀನನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ ಶುದ್ಧವಾದ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮಿಲಿಗ್ರಾಂ ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನಿನ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು.

ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನಿನ ಶಕ್ತಿ ೧೦೦ ಇದ್ದರೆ ಅದೇ ತೂಕದ ಉಳಿದವುಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಲು ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ (ಆಲ್ಕೋಹಾಲ್ ಅಥವ ಎಸ್ಟರಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ)	೨೪೦
ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು	೧೦೦
ಆಲ್ಫಾ ,,	೫೩
ಗ್ಯಾಮ ,,	೨೮
ಕ್ರಿಪ್ಟೊ ಜಾನ್‌ಥೀನ್ (Crypto Xanthine)	೫೭

ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಎಷ್ಟು ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡಿಹಿಡಿಯಲು ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಅದರ ರಸಾಯನಗುಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಮಾರ್ಗ ಮೊದಲನೆಯದು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಎಷ್ಟು ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಎರಡನೆಯ ಮಾರ್ಗ.

ವಸ್ತುವನ್ನು, ಗೊತ್ತಾದ ತೂಕದಷ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಪೊಟ್ಯಾಸಿಯಂ ಹೈಡ್ರಾಕ್ಸೈಡ್ (Potassium Hydroxide)ನೊಂದಿಗೆ ಕುದಿಸಿ, ಎಸ್ಟರ್ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಆಲ್ಕೋಹಾಲ್ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಅನಂತರ ಈಥರ್ ಮುಂತಾದ ದ್ರಾವಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಉಳಿದ–ಈಥರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕರಗದ–ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ಬಂದ ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಅಥವಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನನ್ನು ಕ್ಲೋರೋಫಾರಂ (Chloroform)ನಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ಲೋರೋಫಾರಂನಲ್ಲಿ ಕರಗಿದ ಆಂಟಿಮೊನಿ ಟ್ರೈಕ್ಲೋರೈಡನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಬರುವ ನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು, ಗೊತ್ತಾದಷ್ಟು ಅನ್ನಾಂಗ ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ದ್ರಾವಣಕ್ಕೂ, ಇಷ್ಟೇ ಇದೇ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಂದ ನೀಲಿಯನ್ನೂ, ಹೋಲಿಸಿ ಎಷ್ಟು ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಉಪಕರಣಗಳಿವೆ.

ಬಿಳಿಯ ಇಲಿಯ ಜೀರ್ಣಾಂಗಗಳೂ, ಮತ್ತು ಅದರ ದೇಹದ ಉಳಿದ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಇವೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅದು ಕೇವಲ ಕೆಲವಾರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬಿಳಿಯ ಇಲಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪು ಇಲಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸಮನಾದ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಎರಡು ಗುಂಪಿನ ಇಲಿಗಳಿಗೂ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವಿಲ್ಲದ ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟು ಅವುಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶೇಖರವಾಗಿದ್ದ ಅನ್ನಾಂಗವೆಲ್ಲವೂ ವೆಚ್ಚವಾದಮೇಲೆ, ಒಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಉಳಿದ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಗೊತ್ತಾದ ತೂಕದಷ್ಟು ಈ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದ ತೂಕದಷ್ಟು ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನನ್ನು, ಉಳಿದ ಆಹಾರದೊಂದಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳು ಕಳೆದ ಅನಂತರ, ಆ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳ ತೂಕವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಅಳತೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಬಹುದಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ ಆ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅನ್ನಾಂಗವಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಬೇರೆಬೇರೆಯ ಆಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಎಷ್ಟು ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ :—

ಒಂದು ಗ್ರಾಂ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗವಿದೆಯೆಂಬುದು ಈ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದೆ

ಕಾಡ್‌ಲಿವರ್ ಎಣ್ಣೆ	....	೬೦೦– ೨,೦೦೦ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ
ಷಾರ್ಕ್‌ಲಿವರ್ ಎಣ್ಣೆ	....	೪,೦೦೦–೧೫,೦೦೦ ,,

ಹಾಲಿಬಟ್‌ಲಿವರ್ ಎಣ್ಣೆ	....	೧೯,೦೦೦–೩೯,೦೦೦	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ
ಹಾಲು (ನೂರು ಗ್ರಾಂನಲ್ಲಿ)	....	೧೬೦– ೨೨೫	,,
ಮೊಟ್ಟೆ (,,)	....	೧,೦೦೦– ೨,೦೦೦	,,
ಬೆಣ್ಣೆ (,,)	....	೩.೫೦೦– ೫,೦೦೦	,,

ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಸಹ ಅನ್ನಾಂಗದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೂರು ಗ್ರಾಂ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅನ್ನಾಂಗವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ:—

ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪುಗಳು:

ಎಳೆ ದಂಟು	....	೨,೫೦೦–೧೧,೦೦೦	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ
ಬಸಲೆ ಸೊಪ್ಪು	....	೨,೬೦೦– ೩,೫೦೦	,,
ಮೆಂತ್ಯ	....	೨,೭೦೦	,,
ಅಗಸೆ	....	೯,೦೦೦	,,
ಎಲೆಕೋಸು	....	೨,೦೦೦	,,
ನುಗ್ಗೆ ಸೊಪ್ಪು	....	೧೧,೩೦೦	,,
ಕೊತ್ತಂಬರಿ	....	೧೦,೪೬೦–೧೨,೬೦೦	,,
ಪುದೀನಾ	....	೨,೭೦೦	,,
ಕರಿಬೇವು	....	೧೨,೬೦೦	,,
ಬೇವು	....	೪,೬೦೦	,,
ವಿಳ್ಳೆಯದೆಲೆ	....	೯,೬೦೦	,,

ಉಳಿದವುಗಳು:

ಗೆಜ್ಜರಿ	....	೨,೦೦೦–೪,೩೦೦೦	,,
ಮಾವಿನಹಣ್ಣು	....	೪,೮೦೦	,,
ಪರಂಗಿಹಣ್ಣು	....	೨,೦೨೦	,,
ಟೊಮ್ಯಾಟೊ	....	೩೨೦	,,
ಕಿತ್ತಳೆ	....	೩೫೦	,,
ಗೋಧಿ	....	೧೦೮	,,
ಜೋಳ	....	೧೩೬	,,
ರಾಗಿ	....	೭೦	,,
ಅಕ್ಕಿ	....	ಅತ್ಯಲ್ಪ	,,
ಕಡಲೇಬೇಳೆ	....	೩೧೬	,,
ಹುರಳಿ	....	೧೧೯	,,
ತೊಗರಿ	....	೨೨೦	,,
ಸೊಯಾಬೀನ್	....	೭೧೦	,,

ಕೆಂಪುತಾಳೆ ಎಣ್ಣೆ (Red Palm
Oil .... ೪೦,೦೦೦–೫೦,೦೦೦ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ
(೧೦೦=೮.೬೨ ತೊಲ=೩.೫ ಔನ್ಸು)

ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ಗರ್ಭವತಿ ಮತ್ತು ಬಾಣಂತಿಯರಿಗೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದುದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಅನ್ನಾಂಗವಿರುವುದು ಕ್ಷೇಮ. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಹ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಸಸ್ತನಿಗಳಿಗೂ, ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಮೀನುಗಳಿಗೂ ಈ ಅನ್ನಾಂಗ ಆವಶ್ಯಕ. ಹಾಗೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಆವಶ್ಯಕವೆಂದಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ—ಜಿರಲೆಗಳಿಗೆ ಈ ಅನ್ನಾಂಗದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.

ಮನುಷ್ಯ, ದನ, ಕುದುರೆ, ಕುರಿ, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ತೂಕಕ್ಕೂ (೨೧/೫ ಪೌಂಡು) 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗದ ೨೦ ಮಾನಗಳು ಸಾಕು. 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗದಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನನ್ನು ದೇಹ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ೪೦ ಮಾನಗಳಷ್ಟು ಬೀಟಾ ಕ್ಯಾರೋಟೀನು ಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಕಡೆಯಪಕ್ಷ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಇಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಅನ್ನಾಂಗ ಶೇಖರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಬಳಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸುಮಾರು ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ಪೌಂಡಿನ ವಯಸ್ಕನಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೪,೦೦೦ I.U. ಗಳು (International Units) ಸಾಕು. ಗರ್ಭವತಿಯರಿಗೆ ಸುಮಾರು ೫,೦೦೦ ದಿಂದ ೬,೦೦೦ I.U. ಗಳು ಬೇಕು. ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷದ ವರಿವಿಗೂ, ಸುಮಾರು ೩,೦೦೦-೪,೦೦೦ I.U. ಗಳು ಬೇಕು. ಅನ್ನಾಂಗ ಅಭಾವದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ೨೫,೦೦೦ I.U. ಗಳಷ್ಟು ಕೆಲವು ದಿನವಾದರೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈ ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ವಿಷವಾದೀತು ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ತೀರ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಹಾಗೆ ಆದೀತು. ಆದರೆ ಔಷಧದಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಾಗಲೂ ಆ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

ಕ್ಯಾರೋಟೀನನ್ನು ಅದು ಸಿಗುವ ಆಹಾರದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು, ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ನಾಂಗವುಳ್ಳ ಎಣ್ಣೆ (Concentrate) ಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಉಳಿದ ಅನ್ನಾಂಗಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ತಯಾರಿಕೆಗಿಂತ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯ. ಗೆಜ್ಜರಿ ಅಥವಾ

ಹುಲ್ಲು, ಬೀಜದ ಎಣ್ಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ತಾಳೆ ಎಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಈ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ವಸ್ತುಗಳು.

ಇದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲು ಆ ಎಲೆಗಳ ಅಥವಾ ಎಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳೊಂದಿಗಿರುವ ನೀರು ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಸ್ಯಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಒಣಗಿಸಬೇಕು. ಒಣಗಿಸುವಾಗ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಈ ಅನ್ನಾಂಗವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಶವಾಗುವುದು, ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ವಿಶೇಷರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ; ಅಥವಾ ನೀರನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವ ರಸಾಯನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಈಥರ್ ಮುಂತಾದ ಸಾವಯವ ದ್ರಾವಕಗಳಿಂದ ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಉಳಿದ ಈಥರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕರಗದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೆಜ್ಜರಿಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಲು, ಅದರ ರಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸಸಾರಜನಕಪದಾರ್ಥಗಳು ಆ ದ್ರಾವಣಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಘನರೂಪ ಹೊಂದುವಾಗ ಈ ಸಹ ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನೂ ಹೀರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಘನ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವರು. ಸಸಾರಜನಕಪದಾರ್ಥಗಳು ಈಥರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕರಗದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಬಂದ ಘನಪದಾರ್ಥದಿಂದ ಈಥರ್‌ನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ಯಾರೋಟೀನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವರು.

'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗದ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಕಾಡ್, ಹಾಲಿಬಟ್, ಮೀನುಗಳ ಮತ್ತು ಷಾರ್ಕ್‌ನ ಪಿತ್ತಕೋಶದ ಎಣ್ಣೆಗಳೇ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು. ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಶುದ್ಧರೂಪದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುವರು. ಜನಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಎಣ್ಣೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಉಳಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು (Concentrate) ತಯಾರಿಸುವರು. ಈ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಮೊದಲು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನಾಂಗವನ್ನು ಆವಿಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು, ಆ ಆವಿಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಪಂಪುಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ದ್ರವರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅನ್ನಾಂಗ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಂದು ವಿಶೇಷರೀತಿಯ ಉಪಕರಣದ (Cyclic Molemlar Still) ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಎಣ್ಣೆಗಳಲ್ಲಿ ೧ ಗ್ರಾಮಿಗೆ ೧೦ ಲಕ್ಷದಿಂದ ೨೦ ಲಕ್ಷ I.U. ನಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದು.

ಈ ರೀತಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಎಣ್ಣೆಯ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಲು ಅನೇಕ

ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿರುವುವು. ಆದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಅಷ್ಟು ಸಫಲವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಈ ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ, ಆಲಿವ್ ಎಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರಸುವುದರಿಂದ ಅದರ ವಾಸನೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಎಣ್ಣೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಾಂಗ ಉತ್ಕರ್ಷಣಹೊಂದಿ ಹಾಳಾಗದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟು.

ಗ್ರಂಥಋಣ

1. *Vitamins : A Digest of Current Knowledge*—LESLIE J. HARRIS.
2. *Vitominology*—WALTER H. EDDY.
3. *Vitamins*—ROSENBERG.
4. *Chemistry of Food and Nutrition*—SHERMAN, H. C.
5. *Health Bulletin : The Nutritive Value of Indian Foods*—NUTRITION RESEARCH LABORATORIES, COONOOR.

ಎ. ಸುಬ್ಬರಾವ್

ವಸ್ತುಕೋಶ

ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಭಾಷಣದಿಂದ ಆಯ್ದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

ಕನ್ನಡದೇಶದ ಇತಿಹಾಸ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ನಾಡಿನವರಾಗಿ ಶತಮಾನ, ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಕನ್ನಡ ಜನರು, ಇಂದು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಯಾವ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನೂ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಈ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತಿನಂತಹ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ರಾಜಕೀಯ ಅಡಚಣೆ ಮತ್ತು ಮೇರೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು, ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋದ ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ನಾಡಿನ ಮಕ್ಕಳ ದನಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಶ್ರುತಿ ಹುಟ್ಟಿಬರುವಂತೆ, ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಜೀವನದ ಇತರ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಬೇರೆಬೇರೆಯ 'ಗುಂಪು', 'ಬಣ' ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಕಲಹ ಸೆಣಸಾಟಗಳು ನಡೆಯು ತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡಿಗರು' ಹಲರಲ್ಲ; ಕನ್ನಡದ ಕುಲ ಒಂದು; ಜನ ಒಂದು; ನುಡಿ ಒಂದು ಎಂದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರು ಎಷ್ಟೇ ಮೂದಲಿಸಿ ದರೂ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಎಂತಹ ವಾದ ಮಂಡಿಸಿದರೂ, ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮಾತ್ರ 'ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಒಂದುಗೂಡಬೇಕು' ಎಂಬ ಹಂಬಲವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಎಂದೂ ಆ ಸವಿಗನಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲ; ಕೊಡುವವರೂ ಅಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಜನಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯದ ಜಾಣ್ಮೆ, ಚಾತುರ್ಯ, ತಂತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿಯದು. ಕನ್ನಡದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲರು. ಸ್ವಲಾಭ ಸ್ವಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಳ ಆಸೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡ ಜನಗಳ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದ ನ್ನವರು ಊಹಿಸಬಲ್ಲರು. ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ಸದಾ ಸಂಚಾರಿಯಾದ ನಾನೂ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ತುಸು ರಾಜಕೀಯವನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ರೂಪರೇಖೆಗಳಾದರೂ ಗೊತ್ತು. ನಮ್ಮ ಜನಗಳ ಕಡುದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಸ್ಥಿತಿ, ಗತಿ, ಕುಂದುಕೊರತೆ—ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಸಂಚಾರಗಳಾಗಲಿ, ನನ್ನ ವಿವಿಧಾನುಭವಗಳಾಗಲಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು

ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆ ಒಯ್ದಿರಲಿಲ್ಲ; ಒಯ್ಯಲಾರವು. ಹತ್ತು, ಹದಿನಾರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲವೇ ಒಂದುಗೂಡಿದ್ದ ದೇಶ ಇದು. ಹಾಗೆ ಬಾಳಿ—ಹಿರಿದಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಸುವರ್ಣ ಯುಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಕನ್ನಡದ ಜನಗಳು—ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಒಂದಾಗಿ ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯರು, ಹಾಗೆ ಬಾಳಲು ಹಂಬಲಿಸಿದರೆ, 'ಅದು ಭಾರತಕ್ಕೆಸೆಯುವ ದ್ರೋಹ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅಂಥ 'ದ್ರೋಹ' 'ಪವಿತ್ರವಸ್ತು'ವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ದೇಶಪ್ರೇಮಿಯಾದವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸ ಬಾರದು—ಎಂಬ ಅವಿಚಾರ ಇದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲವರು ತಂತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆ ಗುಂಪಿನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೋ, ಅಧಿಕಾರ ಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಹಸಿದು, ನಾಡು ಒಂದುಗೂಡುವ ಈ ಹಿರಿಯ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ತಂದರೆ, ನಾಳಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮ ಕ್ಕಳು, ಅಂಥವರನ್ನು, ಉಂಡಮನೆಗೆ ಎರಡೆಣಿಸಿದವರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾರಿಯಾರು. ಈ ನಾಡಿನ ಯಾವ ಕವಿಯೂ, ಬರಹಗಾರನೂ, ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ಲಾಭವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಪುಟ್ಟ ಪಾಳೆಯಗಾರನಾಗಲು ಬಯಸುತ್ತಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ನಾಡಿನ ಹಿತವೇ ಒಟ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತ; ಅದೇ ತನ್ನ ಹಿತ—ಎಂದು ತಿಳಿದು ವರ್ತಿಸು ತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದೂ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ನಾನು ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡಬಲ್ಲೆ.

ನಮ್ಮ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಗಳಿಗೆಗೊಂದು ತೆರನಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಗಾಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾಯಿ ತೂರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆಗೆ ಒಂದೊಂದೇ ತತ್ತ್ವಬೋಧೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ ತಿರುಕನ ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ. ಅದು ಅಷ್ಟು ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಸುಖ ಎಂಬುದನ್ನು—ಅವರು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಏಕೀಕರಣದ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ 'ಆಡಳಿತೆಯ ಸೌಕರ್ಯ'ದ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; 'ಹಣಕಾಸಿನ ಭಯ' ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಜಾತಿ ಕೋಮುಗಳ ಭೂತ ದೆವ್ವಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದರ ಸತ್ಯ, ತಥ್ಯ ಎಷ್ಟು? ಏನು—ಎಂದು ನಾವು ವಿಚಾರಿಸ ಬೇಡವೆ?

ಆಡಳಿತೆಯ ಸೌಕರ್ಯ; ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿದೆ? ಜನಗಳಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆಯುವ ಜನ, ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು? ಯಾರ ಹಿತ ನೋಡಬೇಕು? ಏಳು ಸಾವಿರ ಮೈಲು ದೂರದ ಬ್ರಿಟನಿನಿಂದ ಬಂದು ಆಳಿದವರ ಆಡಳಿತೆಯ ದೃಷ್ಟಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಒದಗಿಬಂದ ಭಾಷೆ, ಮೇರೆಗಳು—ಇನ್ನೂ ಉಳಿಯಬೇಕೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ?

ಸಮಾಜ ಬೆಳೆಯುವುದು, ಹುಟ್ಟುವುದು ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಮತ್ತು ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ದಿಂದ. ನೆರೆಮನೆ ನೆರೆಮನೆಗಳೊಳಗೆ ಗೋಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, 'ನೀವು ಬೇರೆ', 'ನಾವು ಬೇರೆ' ಎನ್ನುವುದು ಆಡಳಿತೆಯ ಸೌಕರ್ಯವೆ? ಬರಿಯ ಸೇಕಡ ಹದಿನೈದರಷ್ಟು ಓದುಬರಹವನ್ನರಿತ ಜನರುಳ್ಳ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಆಡಳಿತೆಯ ಭಾಷೆ ಯಾವುದಾಗಬೇಕು? ಆಡಳಿತೆಯ ಭಾಷೆ ಯಾವುದು? ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಭಾಷೆ ಯಾವುದು? ಕೋರ್ಟು ಕಚೇರಿಗಳ ಭಾಷೆ ಯಾವುದು? ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಭಾಷೆ ಯಾವುದು? ಕನ್ನಡ ಜನಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಅದು ಕನ್ನಡ; ಅದೊಂದೇ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಲ್ಲ. ಹಿಂದೀ ಅಲ್ಲ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಜನಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವೊಂದೇನೆ. ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ದಿಂದ ಸಮಾಜ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ—ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದೆ. ನಾಗರಿಕತೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅದ ರಿಂದಲೇ; ಬೆಳೆದುದು ಅದರಿಂದಲೇ. ಅಂಥ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ನಡೆಯಬೇಕಾದ್ದು 'ಭಾಷೆ'ಯ ಮೂಲಕ, ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ. ನಾಟ್ಯದಿಂದಲ್ಲ, ಚಿತ್ರಕಲೆಯಿಂದಲ್ಲ, ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಜನಕ್ಕೆ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಬದುಕಿನ ಉಸಿರು. ಅದನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಭಾಷೆ ಬಂದು, ಉತ್ಪಾಟನೆ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು, ಅದು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ತಾನು ಎಂದೂ ಮಾಡಲಾರದು. ಕನ್ನಡ ಹಿಂದೆ ಆಳಿದ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು; ಇನ್ನೂ ಆಳುವ ಭಾಷೆಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಆಗಬೇಕು. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆ ಹಿಂದೀ ಆಗಲಿ; ನಮಗೆ ಸಂತೋಷವೇ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಆಡಳಿತೆಯ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕು.

'ಎರಡು ಕನ್ನಡ ನಾಡುಗಳಾಗಲಿ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಭೃತಿಗಳುಂಟು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ. 'ಮಂತ್ರಿ'ಗಳಾಗುವ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯೊಂದೇ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡುವಂತಿದ್ದರೆ ಎರಡಲ್ಲ, ಮಂತ್ರಿಪದಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಬಹುಖಂಡ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಾಗಬೇಕಾದೀತು. ಹದಿನಾರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲವೇ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಾಳಿ ಕಷ್ಟಸುಖ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಜನಪದಕ್ಕೆ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೇ—ದಯವಿಟ್ಟು ಈ ತಿರುಮಂತ್ರ ಕಲಿಸಲು ಬರಬೇಡಿ. ಅದು ನಿಮ್ಮ ಒಳಿತಿಗಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ಒಳಿತಿಗೂ ಅಲ್ಲ—ಅನೇಕರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ—ಜಾತಿ, ಬಣ, ಕೋಮುಗಳ ಭಯವಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ, ಹಿಂದೆಯೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಬಣಗಳಿದ್ದವು. ನಾಳೆಯೂ ಅವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ಇಂದು ಜಾತಿದ್ವೇಷವನ್ನು ಬೇಕೆಂದೇ ಬೆಳೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಪೈಪೋಟಿ, ರಾಜಕೀಯ ಪಟ್ಟಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ—ಇವು ಇದರ ಮೂಲ.

ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಜೋತುಬಿದ್ದೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಗಬೇಕು;

ರಾಜಕೀಯವೊಂದೇ ಗೌರವ ಪಡೆಯುವ ದಾರಿ—ಎಂಬ ಭ್ರಮೆ ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರವಾಗಬೇಕು.

ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರದೇಶವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ, ಎಲ್ಲ ಜನಗಳೂ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮೊರೆಯಿಡುವ ದುಃಸ್ಥಿತಿ ತಪ್ಪಬೇಕು. ಜಾತಿದ್ವೇಷ ಹೊಡೆದಟ್ಟುವ ಒಂದೇ ಉಪಾಯ—ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಜೀವನದ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು; ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಾನಗೌರವವಿದೆಯೆಂದು ನಡೆದು ತೋರಿಸುವುದು, ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ, ಈ ಜಾತಿದ್ವೇಷದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತುಳಿದು ನಂದಿಸಬೇಕು. ಆ ನೆಪದಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನೀಚತನ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ವಿಷವು, ಉಳಿಯುವಲ್ಲಿ ಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ; ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ದೇಶವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಒಡೆದು ವಿಭಾಗಮಾಡಿದರೂ ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಒಂದುಗೂಡಿದರೆ ಅದು 'ಬಡರಾಜ್ಯ'ವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವವರುಂಟು. ಬುದ್ಧಿ ಬಡವಾದ ಜನಗಳಿಂದ ದೇಶ ಬಡವಾದೀತೇ ಹೊರತು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಡತನ ಬರಲಾರದು. ಹಿಂದೆ ಲೆಕ್ಕಬಲ್ಲ ಪಂಡಿತರು ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕವು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಪ್ರಾಂತವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಂದು ಬದಲಿಸಿದ್ದರೆ, ಭಾರತಕ್ಕೇ ಬದಲಿಸಿದೆ; ಬರಿಯ ಕರ್ಣಾಟಕವೊಂದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ.

ದುಡಿಯುವ ಜನರು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇದ್ದಾರೆ; ದುಡಿಯಲು ಬೇಕಾದ ವಿಸ್ತಾರ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಇದೆ; ನಿಸರ್ಗ ಹರಸಿ ತೆತ್ತಂತಹ—ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಡಲು; ಪರ್ವತಾವಳಿ; ಅರಣ್ಯದ ಸೆರಗು, ಬಯಲುಸೀಮೆಗಳು ನಮಗಿವೆ. ಹಲವು ನದಿಗಳು ಇದ್ದಾವೆ. ಈ ಕನ್ನಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೂ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ, ಅರ್ಧ ಭರತಖಂಡಕ್ಕೇ ವಿದ್ಯುತ್‌ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬಲ್ಲಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜಲಪಾತಗಳ ನೆರವು ನಮಗಿದೆ. ಅದು ಸಂಪತ್ತಲ್ಲವೆ? ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಬಿದ್ದ ಖನಿಜ ಸಂಪತ್ತಿದೆ; ನಮ್ಮ ಅರಣ್ಯಗಳು ನಮಗೆ ವಿವಿಧ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವು. ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು, ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಾವು ಪರನಾಡುಗಳಿಗೆ ಅಟ್ಟದಿದ್ದರೆ, ಅವರ ನೆರವಿನಿಂದ, ಸಮನಾದ ರಾಜಕೀಯ ದರ್ಶನದಿಂದ, ಧೋರಣೆಯಿಂದ, ಕೃಷಿ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ತಜ್ಞರಿಂದ—ನಾಡು ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡೆದೀತು. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದೂ ಬಡದೇಶವಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹೊಯ್ಸಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಜನಗಳ ಅನುವಂಶಿಕರಾದ ನಾವು ಬೀದಿಯ ಭಿಕಾರಿಗಳಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ

ಸಂಪತ್ತೊಂದೇ ಎರಡು ಕೋಟಿ ಜನತೆಗೆ ತಿಂದು ತೇಗಲು ಸಾಕು. ಸಂಪತ್ತು—ಎಂದರೆ ಬರಿಯ ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟುಗಳೇನು? ಜನರಿಂದ ಒಟ್ಟುಮಾಡಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡುವ ತೆರಿಗೆಯ ಮೊತ್ತವೇನು? ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಬಲ್ಲ—ನೈಸರ್ಗಿಕಶಕ್ತಿ, ಉತ್ಪನ್ನ ಶಕ್ತಿಗಳು ಸಂಪತ್ತು. ಅದು ಜನಶಕ್ತಿ; ಮನಃಶಕ್ತಿ.

ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ಣಾಟಕವು—ದರಿದ್ರಕರ್ಣಾಟಕ ಎನ್ನುವ ಜನ, ನಾಡಿನ ನಾಲ್ದೆಸೆ ಒಮ್ಮೆ ಅಲೆದಾಡಿ ಬರಲಿ; ನಮ್ಮ ನೆಲ, ಜಲ, ಜನ, ಮನ ಇಣಿಕಿ ನೋಡಲಿ—ಆನಂತರ ಅಮಂಗಳದ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಕುಣಿಸಲಿ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಒಂದಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಜನಗಳೊಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಸುದಿನಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕಾದಿದ್ದಾರೆ. ಜನ ಸುಖಿಯಾದರೆ ಸಾಹಿತಿ ಸುಖಿ; ಅವರು ದುಃಖಿಗಳಾದರೆ ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖ ಸಾಹಿತಿಗೆ.

* * * *

ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬಂದಿರುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಅದು ಬರುವ ಮುಂಚೆಯೂ ನಾವು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು; ಇಂದೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ; ನಾಳೆಯೂ ಬರೆಯುವವರೇ. ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೂ 'ಬರೆಯಬೇಡಿ' ಎನ್ನುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಬರೆಯುವುದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು. ನಿಜ, ನಾವು ನಿರಂಕುಶರು; ನಿರಂಕುಶಮತಿಗಳು; ನಿರಂಕುಶವಾಣಿಗಳು. ಆದರೆ ನಾವು ಬರೆದುದೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಗುತ್ತದೆ, ಆಗಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಜನ ಓದಬೇಕು, ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕು—ಎಂಬ ಚಪಲ ಮಾತ್ರ ಬೇಡ. ಆ ಬಯಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಆಗ ನಾವು ಓದುಗರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೊಂದು ಮಿತಿ ಬಂತೇ ಬಂತು. ಆ ಜನರಿಗೆ ಓದದಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ! ಓದಿ ರೇಗುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ! ಓದಿ, ರೇಗಿ, ಉಗುಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ—ಇದೆ. ಓದಿ, ಓದಿದುದು ತಿಳಿಯದೆ ತೆಪ್ಪಗಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಅವರಿಗಿದೆ. 'ಓದುಗ ಓದಲೇಬೇಕೆಂ'ಬ ಕಡ್ಡಾಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳೂ ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಹೊರಗಿನ ಅಂಕುಶ ನಮಗಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೂ, ಸದಸದ್ವಿವೇಕದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಾವಾಗಿ ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಅದರ ಅಂಕುಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ, ಅದರಿಂದ ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ತುಂಬಬಹುದೇ ಹೊರತು ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ತುಂಬುವುದಿಲ್ಲ, ಬದುಕೂ ತುಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಬರವಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಬಚ್ಚಲು ಬೆಳಗಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಬದುಕು ಬೆಳಗಲಾರದು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಬದುಕು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ; ಅವು ಅವಳಿ ಜವಳಿ; ಒಂದರ

ಉಸಿರು ಇನ್ನೊಂದರ ಉಸಿರು; ಒಂದರ ಜೀವ ಇನ್ನೊಂದರ ಜೀವ. ಬದುಕು ಪ್ರೇರಿಸದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೊಬ್ಬಾಟ. ಬದುಕಿನಿಂದ, ಬದುಕಿನ ಅನುಭವದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಸೊಗಸು ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸದೆಯೇ ಸುರಿಸುವ ಮಾತಿನ ಮಳೆ, ಜನತೆಯ ಕಿವಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಕರಕರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯೆಂಬುದು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂತಹ ಸರಕು, ಸರಂಜಾಮು ಅಲ್ಲ. 'ಆರ್ಡರಿ'ಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಗಿರಾಕಿಯ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಸಲುವಂತೆ, ಕಿಸೆಯ ಕಾಸಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ—ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮಾಡುವ ಉತ್ಪನ್ನವಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಬದುಕಿನ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಹುದಾದ ಸವಿಗೆನೆ. ಎಲ್ಲರಂತೆ ಸಾಹಿತಿಯಾದವನೂ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವರಂತೆ ಆತ ಈ ಜೀವನವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಲು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೆಷ್ಟೋ, ತಿಳಿಯಲಾರದುದೆಷ್ಟೋ. ಜೀವನ ಎಂಬುದೇನು? ತನ್ನ ಅದರ ಸಂಬಂಧವೇನು—ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಬಾಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮವು, ಅವನಿಗೆ ತಂದೊಡ್ಡುವ ವಿವಿಧ ಅನುಭವ, ಭಾವ, ಆವೇಶಗಳ ಫಲವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಕಲೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲೆಷ್ಟು ಅವನು ಪಾಲುಗಾರನೋ, ಇತರರ ಬದುಕಿನಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ ಪಾಲುಗಾರನಾಗುವಂತೆ ಸಾಹಿತಿಯೂ ಕಲಾವಿದನೂ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಶಾಲಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಅನುಕಂಪವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರಡಬೇಕು. 'ತನ್ನತನ'ವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತ ಬಂದು, ಅನ್ಯರ ಕಣ್ಣಿನಗಳಿಂದಲೂ ನೋಡಲು, ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ದೊಡ್ಡ ಬದುಕಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ನಮ್ಮ ಬದುಕು ದೊಡ್ಡದಾಗದೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಲಾರದು. ನಮ್ಮ ಅನುಕಂಪ ದೊಡ್ಡದಾಗದೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುವ—ಸರಸ ವಿರಸಗಳ, ಸುಖದುಃಖಗಳ, ಅರ್ಥ, ಬೆಲೆ ನಮಗೆ ಸಮನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಅವನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ತನಕ, ನಾವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುಲಾರೆವು. ಬರಿಗಿಸೆಯ ಭಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುಕನಿಗೆ ಏನು ಕೊಡಬಲ್ಲ? ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಕುರುಡ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೇಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲ? ತಾನು ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕಲಿಯಲಾರದ ಶುಂಠ ಪರರಿಗೆ ಏನು ಬೋಧನೆ ಕೊಡಬಲ್ಲ?—ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಅವನು ಕೊಡುವುದು ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯ, ಪುಟಗಳೇ ಹೊರತು—ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಲ್ಲ.

* * * *

ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ, ನಮ್ಮ ಅನುರಕ್ತಿ, ನಮ್ಮ ರಾಗದ್ವೇಷ, ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಅಥವಾ ಬರಹಗಾರಿಕೆ—ಇವು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಜೀವನಕ್ಕೆ ನೆರವು ಕೊಡುತ್ತವೆ; ಪುಟ

ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು ಇತರರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕೆರಳಿಸಲಾರ; ಅರಳಿಸಲಾರ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ, ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯ, ತನ್ನ ಊರಿನ, ತನ್ನ ಅಭಿನಂದಕರ ಗುಂಪಿನ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಆವೃತವಾಗಿ ಹಾರಾಡುವ ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸಕ್ಕೆ, ವೈಖರಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಮಿತಿಯುಂಟು. ಅದು ಪ್ರೇರಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಗೂ ಆ ಮಿತಿಯುಂಟು. ಎಳೆಯರಾಗಿದ್ದಾಗ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಘಂಟೆ, ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಬೆಳೆದು ಬಂದಂತೆ ಏನಾಯಿತು? ನಮ್ಮಷ್ಟೇ ಸ್ವಾರ್ಥಪರವಾದ ಅನೇಕ ಜೀವಗಳು—ನಮಗೆದುರಾದವು. ಬದುಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎದುರುಬಂದವು; ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದೆವು. ಒಂದು ಕಾಲದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯು ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಠಿಣ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಲಿಲ್ಲವೆ? ದಾರಿಯ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು 'ಪುಷ್ಪಸದೃಶ'ವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುದರಿಂದಲೇ ದಿನ ಸಾಗಲಾರದು, ಬದುಕು ನಡೆಯಲಾರದು. ಕಲ್ಪನಾಲೋಕಕ್ಕೂ ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರ ಕಡಿಮೆಯಾಗದೆ ಹೋದರೆ, ನಾವು ಸುಖಸ್ವಪ್ನ ಕಥಾನಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆವೇ ಹೊರತು ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು; ಹೇಳಲಾರೆವು.

ನಾವು ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗದ್ಯವಿರಲಿ, ಪದ್ಯವಿರಲಿ—ಅದು ಸಾಕಷ್ಟು ಆಳವಾದ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಳ್ಳದೆ ಹೊರಡುವ ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆಷ್ಟು ಬೆಲೆ? ಇಂದು,—ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮಹಾಪೂರವೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ಮುನ್ನಡೆ ನಮ್ಮ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಾನದಿಂದ ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಪುಟ, ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಬೆಡಗಿನ ಶಿರೋನಾಮೆ ರಕ್ಷಾಪತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಅದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸತ್ವದಿಂದ, ಸತ್ಯದಿಂದ, ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಅದರ ಯೋಗ್ಯತೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು. ಆತ್ಮ ಪ್ರಸಂಶೆಯಿಂದಲ್ಲ; 'ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿ ಸಾಂಪ್ರತ'ದಿಂದಲ್ಲ.

* * * *

ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಬಂದದ್ದು; ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. ಜೀವನದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ ತೇಲುತ್ತದೆ, ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಿಂದ—ಅಂಥ ಬೃಹತ್ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳ, ಎಲ್ಲಾ ಜನಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬದುಕನ್ನು ಕೆಣಕುವ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ

ವಸ್ತುವಾಗದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನಾವುದಕ್ಕಾಗಬೇಕು? ಈ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ದಂತೆ, ನೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿದೆ. ಇದು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ, ಜನಜನಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಬೇರೆಬೇರೆ ಅರ್ಥಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಸಾಹಿತಿಯಾದವನು 'ನೀತಿ, ಅನೀತಿ'ಗಳಿಗೆ ಅತೀತ ನಾಗಿ ನಿಂತು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದು. ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ನೋಟವೆಲ್ಲವೂ, ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದ ಮನವನ್ನು ಕೆಣಕುವ ಎಲ್ಲ ಪಶ್ನೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಬಗೆಯಿಂದಲೇ ನೋಡಬೇಕು. ಆತ ಪಕ್ಷಾನುವರ್ತಿಯಾಗ ಕೂಡದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಶೃಂಗಾರ, ಒಲುಮೆ, ಸ್ನೇಹಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಜನತೆ, ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಆದರ್ಶ ಒಂದು, ಸಾರುವ ನೀತಿ ಯೊಂದು, ನಡಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವನ ಮತ್ತೊಂದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನಗಳದು ಇಬ್ಬಗೆಯ ಬಾಳು. ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಬಂದ ವಿಷಯವಿದು. ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಚುಚ್ಚಿ, ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿ—ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತೇವೆಂದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸೋಜಿಗವೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸತ್ಯ ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಹರಡಿ ಚೆಲ್ಲಿಬಿದ್ದಿದೆ; ಎಷ್ಟು ಮನೋಧರ್ಮಗಳ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ; ಎಷ್ಟು ಕಟ್ಟಲೆಗಳ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದೆ—ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಏನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ? ಅದರ ಒಂದೊಂದು ಸೆರಗೂ ಹಲವಾರು ಕನಸು, ಯಾತನೆ, ಸುಖ, ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಬಲ್ಲುದು. ನಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಗಳಿಗೆ ಮನಃಶ್ಯಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರ ಹೇಳಿ—ಎಡ್ಲರ್, ಯುಂಗ್, ಫ್ರೋಯಿಡ್ ಇವರುಗಳು ತೋರಿಸುವ ಬೇತಾಳರೂಪವನ್ನು ಜನಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿ, ಜನಗಳನ್ನು ಬೆದರಿಸಬೇಕಾ ದರೂ ಏಕೆ? ಮನಃಶ್ಯಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ಲೈಂಗಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಸರಳವಾದ, ಸುಲಭವಾದ—ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ನಾನಂತೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ಗಂಡಹೆಂಡಿರೇ ತಮ್ಮೊಂದು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯ, ಕಾಮ, ಪ್ರೇಮಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ, ಸರಳವಾಗಿ, ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಅಳುಕುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅದರ ಸತ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವಾಗ—ಒಬ್ಬ ಸೂಳೆಯ, ವೈಯಾರಿಯ, ಬೀದಿ ಹುಡುಗಿಯ, ಪ್ರಮದೆಯ, ತಾಯಿಯ, ಮಗಳ ಅಥವಾ ಇಂಥ ನೂರಾರು ವಿಭಿನ್ನ ಶೀಲಗಳುಳ್ಳ ಜೀವರುಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಗುವ, ಬಹಿರಂಗ ದಲ್ಲಿ ಅವರವರಿಗೇ ಅದರ ನೆಲೆಯ ಗೊತ್ತು ಸಿಗದಂತೆ ನಲಿಯುತ್ತಿರುವ, ಅಷ್ಟು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗದ, 'ಮನೋಧರ್ಮ'ವನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯದ ಮಾತು. ಈ ಮಾತು ಸಾಕಾಗದೆಂದೊ ಏನೊ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈ ದಾರುಣಚಿತ್ರವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೆ, ದುಡ್ಡು ತೆತ್ತು

ಗಲ್ಲಿಯ ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗೆ ಹೋದವರುಂಟಂತೆ. ಅಂಥವರ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಯದ್ದರಿಂದ, ನಿತ್ಯವೂ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ—ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಂಥವರಾದರೂ ಸರಿಯೇ—ತಮ್ಮ ಮಡದಿಯರೊಡನಾಗಲಿ, ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಂಡ ಪ್ರೇಯಸಿಯರೊಡನಾಗಲಿ ಈ ಲೈಂಗಿಕ ಮನಃಶ್ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ನೇರಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರಂತೆ? ಮನಃಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ಏನೇನು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರಂತೆ? ಜನ—ಯಾರನ್ನು ಬೆದರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಃಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೋ ನಾನು ಬೇರೆ ಕಾಣೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರುಚಿ ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ, ಹಾಗೆ ಶುಚಿಯೂ ಬೇಕು. ಕದ್ದು, ಮರೆಯಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮವರಿಂದ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತು ಓದುವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ರುಚಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಅದಂತೂ ಶುಚಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ.

* * * *

ಇವೊತ್ತಿನ ದಿನ, ಜನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಚನಾಭಿರುಚಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ—ಎಂಬುದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವ ಮಾತು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಓದುಬರಹ ಕಲಿತವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ (ಸೇಕಡಾ ೧೫ರಷ್ಟು) ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಜನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಚನಾಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಏನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ; ಅದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆಯೆ—ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬರವಣಿಗೆಗಳು ಅಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಯಾದರೂ, ನಾವು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದೇನೋ ಪ್ರಬುದ್ಧರಿಗಾಗಿ. ಆ ಪ್ರಬುದ್ಧಾವಸ್ಥೆ ಬರುವ ತನಕ, ಅಂದರೆ, ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತೊಡಗಿ, ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯ ಆಗುವ ತನಕ, ನಮ್ಮ ಜನರು ಏನನ್ನು ಓದಬೇಕು? ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವಯಸ್ಸಿನ ಬಾಲಕರು ಕೂಡ ಶಾಲೆಯ ವಾಚನಾಲಯಗಳಿಂದ 'ರಮೇಶ ಲಲಿತೆಯರ ಪ್ರಣಯ' ಕಥಾನಕವನ್ನೇ ಕೊಂಡು ಓದಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೇನಿದೆ? ಶಿಶುಸಾಹಿತ್ಯವೆಷ್ಟಿದೆ? ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೇತಾಳ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ, ಇವರುಗಳೆಲ್ಲ ತುಂಬಿದ್ದರೆ ಸಾಕೆ? ಬೇರೇನೂ ವಿಷಯ, ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಬೇಡವೆ? ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕುರಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಅರಳುವುದಕ್ಕೆ, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ,—ತಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆಯೆ? ಇರುವವುಗಳ ಅಂದಚೆಂದವಾದರೂ ಏನು?

ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ—ಮನಸ್ಸನ್ನರಳಿಸುವ

ಯಾವ ಕಥೆಗಳುಂಟು ? ಯಾವ ಬಣ್ಣನೆಗಳುಂಟು ? ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಬಲ್ಲ ಯಾವ ಬರಹ ಉಂಟು ? ನಮ್ಮ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರೆಲ್ಲರೂ ಚಂದಮಾಮದ ಕಥೆಗಳಿಂದ, ರಮೇಶ ಲಲಿತೆಯರ ಕನಸಿನ ಪ್ರಣಯಗಳಿಂದ, ತಮ್ಮ ಹೃದಯ ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡನ್ನೂ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದಲ್ಲಿ, ಆಗ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದಾರು ? ನಾವು ವಾಚನಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಬೇಕಾದ ಈ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸದೆ ಹೋದರೆ, ಅದು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಬೆಳೆದೀತು ?

* * * *

ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಸ್ನಾತಕ ಪದವಿಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡಂತಿದೆ. ಸಂಶೋಧನೆಯಿಲ್ಲ ; ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ತಕ್ಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಪ್ರವೇಶಗಳಿಲ್ಲ ; ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಗೌರವವಿಲ್ಲ. ಇವೊತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ, ನಮ್ಮ 'ಸ್ನಾತಕ' ಬಿರುದು ಆ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಧಿಕಾರಪತ್ರ—ಎನ್ನಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಬಿರುದು ಎಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಗೌರವಿಸಲು ನಾವು ಎಂದು ಕಲಿಯುತ್ತೇವೆ ? ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾದವನಿಗೆ, ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲರನಿಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಮನ್ನಣೆ, ಗೌರವಗಳಾದರೂ ಉಂಟೆ ? ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆಲ್ಲ, ಅಧಿಕಾರ ಹಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದಂತಿದೆ ; ಜೀವನದ ಇತರ ರಂಗಗಳು ನಮಗೆ ನಿರಾಕರ್ಷಕವೆನಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಸರಕಾರಗಳ ದೃಷ್ಟಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ದೃಷ್ಟಿಗಳಾದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿವೆಯೆ ? ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಜನಗಳಿಗೆ—ಅನ್ನ, ಕೆಲಸ ಒದಗಿಸುವ ಚಾಪಲ್ಯದಲ್ಲಿ, 'ಜ್ಞಾನ' 'ಪಾಂಡಿತ್ಯ'ಗಳು ಇವರಿಗೂ ಅಲ್ಪವಿಷಯಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಅನೇಕ ಸಮರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಉಪಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ, ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕ ಬೆಳೆಯಲಾರದು. ಯಾವ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ವಿದ್ವತ್ತು, ಅನ್ವೇಷಣಾಪರತೆಗಳು, ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅದರ ಬದಲು, ಅವು ಅಪರಾಧವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆಯೋ, ಆ ನಾಡು ಬರಡಾಗುತ್ತದೆ ; ಬೆಂಡಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕರಿಂದ ತುಂಬಿದ, ಕಾಲಕ್ಷೇಪಿಗಳ ದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಜನತೆ ಬಹುಕಾಲ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ನರಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಜ್ಞಾನದ ಮಾತನ್ನಾಡಿದೆ. ಈ ಹೊತ್ತು ನಮಗೆ ಅದರ ಅರಿವಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿ

ನಂಥ ಭಾಷೆಯು ತುಂಬಾ ಸಹಾಯಮಾಡಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಪ್ರಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬಾರದು—ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲದ ಯಾವ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲ; ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ, ನಮ್ಮ ಯಾವತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾಧ್ಯಮ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಬೇಕು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಾವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರೂಪಗಳಲ್ಲೇ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿ, ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದಂಥ ಕೆಲವೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ—ಸಮಾನ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಇವೊತ್ತು,—ಒಡೆದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಇರುವ ನಾಲ್ಕು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ, ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಒಂದೊಂದು ಪರಿಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮಂಗಳೂರು, ಮುಂಬಯಿ, ಮೈಸೂರು—ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬೇರೆಬೇರೆ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಶಬ್ದನಿರ್ಮಾಣ ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ, ಮೂಲದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗಿಂತಲೂ ಕಷ್ಟವಾದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಹೊಸಪದಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಖಂಡ ಕರ್ಣಾಟಕವು ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿ ನಡೆಯಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಬಹುವಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾಪಾಂಡಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನಪಾಂಡಿತ್ಯ ಎರಡೂ ಉಳ್ಳವರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಇದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವುದೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಜನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ. ಕನ್ನಡನುಡಿ ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏನೇನೂ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಂದು ಮಹನೀಯರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೆಲಸ ಅಭಿನಂದನೀಯವಾದುದು. ನಾನು ಹೇಳುವುದು—ಆದ ಕೆಲಸ ಸಾಲದು, ಏನೇನೂ ಸಾಲದು—ಎಂದು. ಈ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸ ವಿಪುಲವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಕೆಲಸ ನಡಸುವವರು—ನಾವು ಬರೆದುದನ್ನು ಜನ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೆ? ಅದು ಜನರಿಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಯಿಸುತ್ತಿದೆಯೆ—ಎಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ, ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿನ ಕೊರತೆಯೇನೆಂದು ತಿಳಿದು, ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮ, ಹೊಣೆ ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಖಾಸಗಿ ಲೇಖಕರು, ಪ್ರಕಾಶಕರು—ಮುಂದಿನ

ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗುವ, ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ವಿಕ್ರಯ ವಾಗುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ; ಪ್ರಕಟನೆಯ ವೆಚ್ಚ ಅಧಿಕ.

* * * *

ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಭಾಷಣದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

ನೈಋತ್ಯ ಜರ್ಮನಿಯ ಸ್ವಾಬಿಯ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಉಲ್ಮ್ ಎಂಬ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯೆಹೂದ್ಯ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ೧೮೭೯ ನೆಯ ಮಾರ್ಚಿ ೧೪ ರಲ್ಲಿ ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಜನಿಸಿದನು. ಈತನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಮ್ಯೂನಿಚ್ ನಗರದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವಿಟ್‌ಜರ್ಲೆಂಡಿನ ಜೂರಿಚ್ ನಗರದ ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಜರುಗಿತು. ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್‌ನ ಡಿಗ್ರಿಯನ್ನು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ತನ್ನ ೨೧ ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪಡೆದರೂ ಯಾವ ಅಧ್ಯಾಪಕನೂ ಈತನನ್ನು ಅಂಥ ಮೇಧಾವಿ ಎಂದು ಗಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬರುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಚಾತುರ್ಯ ಆಲ್ಬರ್ಟಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಸಂಗ್ರಹಣಕ್ಕಿಂತ ವಸ್ತುಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಕೊಡುವುದು ಈತನ ಹುಟ್ಟುಗುಣ. ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಮಗ್ನನಾಗುವ ಸ್ವಾಭಾವ ಈತನದು. ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಗೆ ನಂಬರು ದೊರಕುತ್ತದೆ ; ಜ್ಞಾನ, ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಪರೀಕ್ಷಕನು ನಂಬರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾನು ?

ಪದವೀಧರನಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಬಯಕೆಪಟ್ಟ ಉಪಾಧ್ಯಾಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈತನ ಸಹಪಾಠಿಯೊಬ್ಬನ ಶಿಫಾರಸುಮೇಲೆ ಬರ್ನ್ ನಗರದ ಪೇಟೆಂಟ್ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಮಾಸ್ತೆ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿತು ಈತನಿಗೆ. ಕಛೇರಿಯ ಕೆಲಸ ಆಲ್ಬರ್ಟ್‌ಗೆ ಹಗುರವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ವಿರಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಭೌತನಿಯಮಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಬರ್ಲಿನ್‌ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ "ಅನಲೆನ್ ಡೆರ್ ಫಿಜಿಕ್" ಎಂಬ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೦೫ ರ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ನ ಐದು ಲೇಖನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಈಗ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ "ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾತತ್ತ್ವ"ದ (Special Principle of Relativity) ಪ್ರಥಮ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಇದೆ.

ವಸ್ತುಗಳ ಚಲನೆ ಎಲ್ಲ ಸಾಪೇಕ್ಷ, ನಿರಪೇಕ್ಷ ಚಲನೆ ಎಂಬ ಪದವ್ಯೂಹಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ ; ಹಲವು ಕಾಯಗಳು ಅಥವಾ ವ್ಯೂಹಗಳು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಸಮವೇಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆ ಕಾಯಗಳು ಪಾಲಿಸುವ ಚಲನನಿಯಮಗಳನ್ನು

ಒಂದು ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿರುವ ವೀಕ್ಷಕನು ಯಾವ ರೂಪದ ಗಣಿತೋಕ್ತಿ, ಅಥವಾ ಗಣಿತ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದೇ ರೂಪದ ಗಣಿತೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ಇತರ ವ್ಯೂಹಗಳ ವೀಕ್ಷಕರೂ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ—ಇವು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾತತ್ತ್ವದ ಪ್ರಧಾನಸೂತ್ರಗಳು.

ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು ನಮ್ಮ ಎಡಕ್ಕಿದೆಯೋ, ಬಲಕ್ಕಿದೆಯೋ, ಮೇಲಿದೆಯೋ, ಕೆಳಗಿದೆಯೋ ಎಂಬುದು ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಪದಾರ್ಥದ ಉದ್ದವು ವೀಕ್ಷಕನ ಸ್ಥಾನವನ್ನವಲಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಅಚಲ ಎಂದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸಾಪೇಕ್ಷತಾತತ್ತ್ವದಂತೆ ವಸ್ತುವೊಂದರ ಉದ್ದ, ಅಗಲ, ದಪ್ಪಗಳೂ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ವೀಕ್ಷಕನ ಚಲನವೇಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಎರಡು ಘಟನೆಗಳಿಗಿರುವ ಕಾಲಾಂತರವೂ ವೀಕ್ಷಕನ ಸಾಪೇಕ್ಷವೇಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತಿರುವವನಿಗೆ ತನ್ನ ಎಡಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವ ವಸ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅವನ ಬಲಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಬಹುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬ ವೀಕ್ಷಕನಿಗೆ ಎರಡು ಘಟನೆಗಳ ನಡುವೆ ಕಾಲಾಂತರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅವಧಿಯು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ದೇಶದ—ಸ್ಥಾನದ—ಅಂತರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎಡಬಲಗಳ ವಿನಿಮಯವಾದರೂ, ಉದ್ದ ಅಚಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಅಚಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಘಟನೆಗಳ ದೇಶಕಾಲ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಅಂತರ ಅಚಲ ಎಂಬುದೇ ಈ ತತ್ತ್ವದ ಉತ್ತರ. ಹೀಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾತತ್ತ್ವವು ದೇಶಕಾಲಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ಒಂದು ಹೊಸಮುಖವನ್ನು ನಮಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ೧೯೦೫ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನವು ಬ್ರೌನಿಯನ್ ಚಲನೆಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು. ಈ ಲೇಖನವು ಅಣುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಇದೇ ವರ್ಷದ ಮತ್ತೊಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಪ್ರಭಾವಿದ್ಯುತ್ಪರಿಣಾಮದ ಖಂಡವಾದವನ್ನು (Quantum Theory of the Photo-electric Effect) ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಕೋಪನ್‌ಹೇಗನ್ನಿನ ವಿಖ್ಯಾತ ಭೌತಜ್ಞ ನೀಲ್ಸ್ ಬೋರ್ ಖಂಡವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದನಾದರೂ ಆತನು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅರೆಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೃತಕವಾಗಿ—ಹುಡುಗರು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಉತ್ತರ

ಬರಲೆಂದು ಗುಣಾಕಾರ, ಭಾಗಹಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾರಣ ತೋರಿಸದೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ—ತನ್ನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಈ ಖಂಡವಾದ ವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದನು. ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ನಿರ್ಭೀತನಾಗಿ ಖಂಡವಾದ ವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತತ್ತ್ವಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ಗೆ ಕೇವಲ ೨೬ ವರ್ಷಗಳಾಗಿತ್ತು. ಪೇಟೆಂಟ್ ಕಛೇರಿಯ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮೂಲಭೂತವಾದ, ಅದ್ಭುತವಾದ ಹೊಸ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ಮುಂದಿಟ್ಟ ವಿಭೂತಿಪುರುಷನ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ತಲೆದೂಗದಿರುವವರು ಯಾರೂ ಇರಲಾರರು.

ಹೀಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನನ್ನು ಪೇಟೆಂಟ್ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಳೆಹಾಕಿದ್ದರೆ ಲೋಕ ತಮ್ಮನ್ನು ಏನಂದೀತು ಎಂದು ಸ್ವಿಟ್‌ಜರ್ಲೆಂಡಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ ಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಮ್ಯೂನಿಚ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ (Professer Extra-ordinary)ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಕಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹೆಸರು "ಅಸಾಧಾರಣ"ವೆಂದು ಗೌರವಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೂ ವೇತನ "ಸಾಧಾರಣ" ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಪೇಟೆಂಟ್ ಗುಮಾಸ್ತೆಯದಕ್ಕಿಂತ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುದ್ದೆಯ ಗೌರವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ವಸತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆತನು ಒಂದು ಕಡೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: "ನನ್ನ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದದಲ್ಲಿ ನಾನು ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ನನಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ."

ಮ್ಯೂನಿಚ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೆ ಪ್ರಾಹಾದ ಜರ್ಮನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಭೌತಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಲು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ಗೆ ಆಹ್ವಾನ ಬಂದಿತು. ಈ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕತ್ವವು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ವೇತನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು, ಇವರಿಗೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.

ಪ್ರಾಹಾದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ತನ್ನ "ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದ'ದ (General Theory of Relativity) ಪ್ರಥಮ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು; ಬೆಳಕಿನ ಖಂಡವಾದವನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಪ್ರಾಹಾದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ಜೂರಿಚ್ ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕರೆ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮೇಲಿರಲಿಲ್ಲ—ಬರ್ಲಿನ್‌ನ ಕೈಜರ್ ವಿಲ್ಹೆಲ್ಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಪೀಠವನ್ನು ನಿ-ುಗಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದ್ದೇವೆಂದು ಜರ್ಮನಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭೌತಜ್ಞರಾದ ಪ್ಲಾಂಕ್ ಮತ್ತು ನರ್ನ್‌ಸ್ಟ್‌ರು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನನ್ನು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಬರ್ಲಿನ್‌ಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡುಹೋದರು. ಇಲ್ಲಿ ೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ತನ್ನ "ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದ"ವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕೃತ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದನು.

* * * *

ಬುಧಗ್ರಹಪಥದ ವೈಪರೀತ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದದ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹಾಸಾಧನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಭಾರ ಕಾಯಗಳು ದೇಶವನ್ನು ವಕ್ರಮಾಡುತ್ತವೆ; ವಸ್ತುಶಕ್ತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪರಿವರ್ತನೀಯ; ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲ, ಆದರೂ ಅದು ಅನಂತವಲ್ಲ; ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮೇಯಗಳೂ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ದಂಪತಿಗಳು ಹಡಗಿನಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅಮೆರಿಕದ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಗಳು "ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದದ ತಿರುಳನ್ನು ಒಂದೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆತನು "ನನ್ನ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ನೀವು ಅತಿಯಾಗಿ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟದಿದ್ದರೆ, ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸಬಲ್ಲೆ. ಈ ವಿಶ್ವದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಮಾಯವಾದರೆ ದೇಶಕಾಲಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಇದುವರೆಗೆ ನಂಬಿದ್ದರು. ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದದಂತಾದರೋ ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೇ ದೇಶಕಾಲಗಳೂ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ" ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಗಣಿತಜ್ಞಾನವು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಅಪ್ರಕೃತ.

೧೯೩೨ರ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ಗೆ ಜರ್ಮನಿಯ ವಾತಾವರಣ ದುಸ್ಸಹವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಬರ್ಲಿನ್‌ನ ಲೆನಾರ್ಡ್ ಎಂಬ ಭೌತಜ್ಞನು "ಐನ್‌ಸ್ಟೈನನ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದ ಅನಾರ್ಯವಿಜ್ಞಾನ. ಆ ವಾದದ ಪ್ರಧಾನ ತೀರ್ಮಾನವಾದ $E=Mc^2$ ಎಂಬ ವಸ್ತು ಶಕ್ತಿ ಸಮತ್ವದ ಸಮೀಕರಣವನ್ನು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಹಾಸೆನೋಹ್ರ್ಲ್ ಎಂಬ ಶುದ್ಧ ಆರ್ಯವಿಜ್ಞಾನಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಯೆಹೂದ್ಯರು ಮತ್ತು ಅವರ ಬೆಂಬಲಿಗರ ಪಿತೂರಿಯಿಂದ 'ಹಾಸೆನೋಹ್ರ್ಲ್‌ನ ತತ್ತ್ವ' ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನನ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದ ಎಂದು ಈಗ

ಲೋಕ ಕರೆಯುತ್ತಿದೆ" ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದನು. ಐನ್‌ಸ್ಟೈನನ ಮನೆ ಮಠಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ಪಾರಿತೋಷಕ ಕೊಡುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿತು. ಆಗ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಹಾಲೆಂಡ್‌ನ ರಾಣಿಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿದ್ದನು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಅಮೆರಿಕದ ಪ್ರಿನ್ಸ್‌ಟನ್‌ನ ಪ್ರೌಢ ವ್ಯಾಸಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ (Institute of Advanced Studies) ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿರಲು ಒಪ್ಪಿ ಅದುವರೆಗೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಆಗಿದ್ದವನು ೧೯೩೩ ರಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕನ್ ಆದನು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಆತನು ರಷ್ಯ ಉಳಿದು ಯೂರೋಪಿನ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಚೀನಾ, ಜಪಾನ್, ಪಾಲೆಸ್ಟೈನ್, ಅಮೆರಿಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವಾಸಮಾಡಿ ಅನೇಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆದರ ಸತ್ಕಾರಗಳ ಸವಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದನು. ೧೯೩೩ ರಿಂದ ಆತನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದವರೆಗೂ ಈ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪುಣ್ಯ ಜರ್ಮನಿಯ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಲಭಿಸಿತು.

ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ಗೆ ಇನ್ನೂ ೧೭ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ "ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ಅತ್ಯಂತ ತೊಡಕಾದ ವಿವಿಧ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸರಳ ಗಣಿತೋಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಇಳಿಸಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಆತನು ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದ ಕೂಡ ಅರ್ಧ ಉತ್ತರ ಮಾತ್ರ. ಏಕೆಂದರೆ ವಿದ್ಯುದಾಕರ್ಷಣ ಬಲಗಳೂ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ ಬಲಗಳೂ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಧವಿಲ್ಲದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬಲಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಿನ್ಸ್‌ಟನ್‌ಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ತನ್ನ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಗುರುತ್ವ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ಕಾಂತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಣೆಯಬಲ್ಲ ಏಕೀಕೃತ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ (Unified Field Theory) ದ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಾರೆ ಎರೆದನು. ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿ ೧೯೪೯ ರಲ್ಲಿ ಏಕೀಕೃತ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದದ ಗಣಿತಸೂತ್ರವನ್ನು ಈತನು ಕಂಡನು.

* * * *

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ, ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಭೌತತತ್ತ್ವ ಪ್ರಣೇತೃವೆಂದು ತಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಆತನ ಹಿರಿಮೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ಭೌತತತ್ತ್ವದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಬಾಹ್ಯ ವಿಶ್ವವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಾದ, ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಈತನು ಹೊಸ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದಾನೆ. ಭೌತನಿಯಮಗಳೂ ಭಾವನೆಗಳೂ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಗಣಿತಸೂತ್ರಗಳೆಂದು ಹಿಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ನಂತೆ ಭೌತನಿಯಮಗಳು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳಲ್ಲ, ಮಾನವನ ತರ್ಕಬದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣಗಳು. ಈ ನಿರ್ಮಾಣಗಳ ಬೆಲೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ದೊರಕುವ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನವ ಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಭೌತವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳ ರೂಪ ಸರಳವಾದಷ್ಟೂ, ಅವುಗಳ ಆಧಾರಸೂತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಷ್ಟೂ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಭೌತ ತತ್ತ್ವಗಳು ಹೀಗೆ ಮಾನವನ ಮನೋನಿರ್ಮಾಣಗಳಾದರೆ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಭೌತ ತತ್ತ್ವ ಎಂಬುದಿಲ್ಲವೇ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಶುದ್ಧ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನನ ಉತ್ತರ—"ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವೇ, ಆದರೆ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಭೌತತತ್ತ್ವ ಯಾವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿಮಾನದ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಆಕಾರ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯಂತೆ"—ಎಂದು. "ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕೇವಲ ಧ್ಯಾನಕ್ಕಿದೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಪುರಾತನರು ಕಂಡ ಕನಸು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸತ್ಯ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

* * * *

ಇಷ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಧಿಸಿದ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಬಹಳ ಸರಳಜೀವಿ. ಆತನ ಕೋಟು ಷರಾಯಿಗಳು ಇಸ್ತ್ರಿ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡವಲ್ಲ, ಟೈಯನ್ನು ಕಂಠಾಭರಣವನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವನಲ್ಲ ಆತ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕಾಲುಚೀಲಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ತಿರುಗಾಡುವ ರೂಢಿ ಆತನದು. ಛಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಚರ್ಮದ ಒರಟು ಅಂಗಿ ತಗಲುಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ತೊಂದರೆ ತೀರಿತು. ಆತನ ಕೂದಲಂತೂ ಎಣ್ಣೆ ಬಾಚಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಂಡದ್ದಿಲ್ಲ. ಗುರುತ್ವಕ್ಷೇತ್ರ, ವಿದ್ಯುತ್ಕಾಂತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆರಡೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವೆಂದು ಹೇಳಿ ವಿಶ್ವವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಭೌತವಾದಗಳು ತೊಡಕನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿವೆ ಎಂದೆನ್ನುವ ಈ ಮಹಾನುಭಾವನಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೊಂದು ಸಾಬೂನು, ಮುಂಡನಕ್ಕೆ ನ್ನೊಂದು ಸಾಬೂನು ಎಂಬ ವಾದ ರುಚಿಸದಿರುವುದರಲ್ಲೇನಾಶ್ಚರ್ಯ!

ಐನ್‌ಸ್ಟೈನನ ವೇಷ ಪೋಷಾಕುಗಳು ಎಷ್ಟು ಸರಳವೋ ಆತನ ಹೃದಯವೂ ಅಷ್ಟೇ ಸರಳ. ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನೊಡನೆ, ಅಥವಾ ಕೀರ್ತಿವಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿ

ಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಆತನ ತಿಳಿನಗೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಎಷ್ಟು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದುವೋ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಗಂಧವನ್ನೇ ಅರಿಯದ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಅಥವಾ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಹಸುಮಗುವನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವಾಗಲೂ ಅದೇ ಕುತೂಹಲ ದಿಂದ, ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅವರನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಈತನ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಹಲವು ಅಭಿನಂದನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈತನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣಗಳ ಅನಂತರ, ಆ ಭಾಷಣಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರರೂಪವಾಗಿ ಈತ ಯಾವ ಆಡಂಬರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳು ಪಿಟೀಲು ವಾದನಮಾಡಿ ಸಭಿಕರನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಾಯಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಒಂದು ಸಲ ಸ್ನೇಹಿತನ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಆತನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕರುವಿನ ಯಕೃತ್ತನ್ನು (Liver) ಕರಿಯುವ ಸರಿಯಾದ ವಿಧಾನ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದದ ನಿರ್ಮಾತೃವಿನ ಕೀರ್ತಿ ಸಾಧಾರವಾದದ್ದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಇದ್ದರೂ, ಯಕೃತ್ಪಾಕದ ನಿರ್ಮಾ ತೃವಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಬರಬೇಕಾದದ್ದು ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಆಕೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿವಿಕ್ತನಾಗಿಯೇ, ಏಕಾಕಿ ಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು. ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಾನೇ ಆತ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ:

"ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಾನು ಉತ್ಕಟ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದರೂ, ನೆರೆಹೊರೆಯ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆದು ಬಾಳುವ ಉತ್ಸಾಹದ ಲವಲೇಶವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು ನನ್ನ ವಿಲಕ್ಷಣಸ್ವಭಾವ. ನಾನು ಒಂಟಿ ನೊಗದ ಒಂಟಿ ಎತ್ತಾಗಿ ಎಳೆಯಬಲ್ಲೆನೇ ಹೊರತು ಜೋಡಿ ನೊಗ ಕ್ಕಾಗಲಿ ಸಾಲು ಬಂಡಿಗಳಿಗಾಗಲಿ ಬಗ್ಗಲಾರೆ. ನಾನು ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕಾಗಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಲಿ, ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಗೋಷ್ಠಿಗಾಗಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಸಂಸಾರಕ್ಕಾಗಲಿ ಪೂರ್ಣಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಈ ಬಂಧನಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಾವಾ ಗಲೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ವಿವಿಕ್ತತೆ ಬೆರೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ವಯಸ್ಸಾದಂತೆಲ್ಲ ನನ್ನೊಳಗೆ ನಾನೇ ಸರಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಗ ನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಮನಸ್ಸು ಕಹಿಯಾಗುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಇತರ ಜನಗಳ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ಒಮ್ಮತಗಳಿಂದ ಹೊರಗಾಗಿರುವುದು ನನಗೆ ವ್ಯಥೆ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ, ಆದರೆ ಇತರರ ಆಚಾರ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಅಪವಾದಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಸೋಂಕುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ ಅಂಥ ನಶ್ವರವಾದ ಅಸ್ತಿಭಾರಗಳ ಮೇಲೆ ನನ್ನ

ಮನಶ್ಶಾಂತಿಯನ್ನು ವಿರಮಿಸುವ ಚಪಲವೂ ನನಗಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಲಾಭ ನನಗೆ ದೊರಕಿದೆ."

ನಮ್ಮ ಯೋಗಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ "ಪದ್ಮಪತ್ರಮಿವಾಂಭಸಿ" ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ತನ್ನ ಜೀವನಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

"ಮಾನವಕುಲದ ಒಂದು ಗುಂಪು ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಬಯಸುವ ಕೃತಕ ಕಾನೂನುಗಳ ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಶ್ವನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಭಕ್ತಿ"—ಇವು ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ನಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗತವಾಗಿದ್ದುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಶಾಂತಿಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸೈನಿಕ ಮನೋಭಾವ ಕಂಡರೆ ಆತನಿಗೆ ದುರ್ದಮ್ಯ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. "ಯುದ್ಧಗೀತೆಗಳ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ತಾಳವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೈನಿಕರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಆನಂದ ಹೊಂದುವವನು ನನ್ನ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಕೀಳಾದವನು. ಏನೋ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಅವನು ದೊಡ್ಡ ಮೆದುಳನ್ನು ಪಡೆದ, ಮೆದುಳುಬಳ್ಳಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಹುಕುಂಗೆ ಅಡಿಯಾಳಾದ ಈ ವೀರ್ಯ, ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಈ ಕ್ರೌರ್ಯ, ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಈ ನಿಖರ ಆಡಂಬರದ ಆರ್ಭಟೆ—ಛೆ, ಇವಕ್ಕಿಂತ ತುಚ್ಛವಾದದ್ದೂ ಉಂಟೆ!" ಎಂದು ಆತನ ಉದ್ಗಾರ.

ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಆತನು ಯೆಹೂದ್ಯನಾದರೂ ಐನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾದ ಯಾವ ಮತಕ್ಕೂ ಸೇರಿದವನಲ್ಲ. ಕ್ರೈಸ್ತರ ಆತ್ಮೀಯ ಈಶ್ವರವಾದವನ್ನೂ ಆತ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕರು ಆತನನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕನೆಂದು ಕರೆದದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ.

"ವಿಶ್ವರಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮವಿದ್ದೇ ಇದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಆಳವಾದ ನಂಬುಗೆ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತವಾಗಿರುವ ನಿಯಮದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಿಡಿಯನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಎಂಥ ಉತ್ಕಟವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು—ಆ ಕೆಪ್ಲರ್, ನ್ಯೂಟನರಲ್ಲಿ!" ಮತ್ತು "ನಾವು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲ ಭಾವಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ ಭಾವ ಅನುಭಾವಿಯದು. ನಿಜವಾದ ಎಲ್ಲ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳೂ ಅದರ ಬಿತ್ತನೆಯಿಂದಲೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಯಾವನು ಈ ಭಾವಕ್ಕೆ ಅಪರಿಚಿತನೋ, ಯಾವನು ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮಗ್ನನಾಗಿ ನಿಂತು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಲಾರನೋ ಅವನು ಸತ್ತಂತೆಯೇ ಸರಿ. ನಮ್ಮಿಂದ ನಿರ್ಭೇದ್ಯವಾದದ್ದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದೆ; ಅದೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ, ಸುಂದರತಮ ತೇಜಸ್ಸಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ; ನಮ್ಮ ಮಂದೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆ ಪ್ರಜ್ಞೆಸೌಂದರ್ಯಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಕೃತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲವು—ಈ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಈ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳೇ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯ ತಿರುಳು.

ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ನಾನು ಶ್ರದ್ಧಧಾನರಾದ ಭಕ್ತರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವನು."

ಐನ್‌ಸ್ಟೈನನ, ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ "ಭಗವಂತನು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ವಿತರ್ಕಿಯಾದಾನು, ಆದರೆ ಅವನು ಎಂದೂ ಕೇಡಿಗನಲ್ಲ." ಇಂಥವನನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕನೆಂದು ಯಾರೂ ಕರೆಯಲಾರರು. ಈತನು ಕ್ರೈಸ್ತರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಭರ್ತೃಹರಿಯ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನಾರೂಪವಾದ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಮನಸಾರ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದನು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ದಿಕ್ಕಾಲಾದ್ಯನವಚ್ಛಿನ್ನಾನಂತ ಚಿನ್ಮಾತ್ರ ಮೂರ್ತಯೇ |
ಸ್ವಾನುಭೂತ್ಯೇಕಮಾನಾಯ ನಮಶ್ಶಾಂತಾಯ ತೇಜಸೇ ||

* * * *

ಲೇಖಕರ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಭಾಷಣದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳಂತೆ ಲೇಖನವೂ ಒಂದು ಕಲೆಯೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಉಳಿದ ಕಲಾಕರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ ಲೇಖಕನ ಕಲಾಕರ್ಮ ಕಷ್ಟತರವಾದುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಲೇಖಕನ ಆತ್ಮಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಮಾತಿನ ಸ್ವರೂಪ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯತೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆಗಳೆರಡೂ ಸೇರಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. "ವಾಚಾಮೇವ ಪ್ರಸಾದೇನ ಲೋಕಯಾತ್ರಾ ಪ್ರವರ್ತತೇ, ಇದಮಂಧಂ ತಮಃ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಜಾಯೇತ ಭುವನತ್ರಯಂ | ಯದಿ ಶಬ್ದಾಹ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿರಾಸಂಸಾರಾನ್ನ ದೀಪ್ಯತೇ ‖ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶಕಾರನ ನುಡಿ ನಿಜವಾದರೂ ಮಾತು ಜ್ಯೋತಿಯಾಗುವುದು, ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವಾಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುವ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಪಾಠಕರ ಪ್ರಶ್ನೆ ದೂರ ಉಳಿಯಿತು, ಕೆಲವು ಲೇಖಕರು ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ—ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನೆತ್ತುವ ಮೊದಲು ಮಾತಿನ ಮರ್ಮವನ್ನು, ಅದರ ನೂರು ಮುಖಗಳನ್ನು, ಅದರ ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು, ಅದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಗಳನ್ನು, ಅದರ ಅನಂತ ಲೀಲಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು, ಅದರ ಶಕ್ಯಾಶಕ್ಯತೆ ಸೀಮಾಸೀಮತೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಆವಶ್ಯಕವೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂತಲೇ ವಸ್ತುವಿನ ಉತ್ತಮಿಕತೆ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತಿನ ಅಸಮರ್ಪಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ರಸ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರಸಾಭಾಸದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದುಂಟು. "ಅನುದ್ವೇಗಕರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಚ ಪ್ರಿಯಹಿತಂ ಚ ಯತ್" ಎಂಬ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ

ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನೇ ಮಾತಿನ ನೀತಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಗಿನ ಎಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳ ಭಾಷೆ ಈ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹತ್ತುತ್ತದೆ ?

ವಾಙ್ಮಯಂ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ

ಭಾಷೆಯ ಹುರುಳು ತಿರುಳುಗಳನ್ನರಿತುಕೊಂಡ ಮೇಲೂ ತೀರುವುದಿಲ್ಲ ಲೇಖಕನ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಅಭ್ಯಸನಗಳೂ ಆ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯ ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ಅಂಗಗಳು. 'ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತೆ, ಲಿಂಗ ಮೆಚ್ಚಿ ಅಹುದೆನುವಂತೆ' ನುಡಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಲೇಖಕನಾಗುವವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಅನುಭವ ವಿವೇಕಗಳೂ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಪದ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ; ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ಸಂಸ್ಕರಣ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅಭ್ಯಸನ ಪದ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ—ಭಗವಂತನೇ ಗೈದ ವಾಙ್ಮಯತಪದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಷ್ಟು ಅರ್ಥ. ಜ್ಞಾನವು ಔಚಿತ್ಯಜ್ಞಾನ, ಪರಿಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ, ವಸ್ತುಜ್ಞಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ನೂರು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುವ ಜ್ಞಾನ; ಅನುಭವವು ಅಂತರಂಗದ ರತ್ನ—ಅದರ ಹೊಳಪಿಲ್ಲದ ಬರೆವಣಿಗೆ ಬರಿ ಶಬ್ದ ಸಮುಚ್ಚಯ; ವಿವೇಕವು ಸದಸದ್ವಿವೇಕ, ಹಿತಾಹಿತ ವಿವೇಕ, ಸಾರಾಸಾರ ವಿವೇಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳುಳ್ಳ ವಿವೇಕ. ಇದೇ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. 'ಉಚಿತಾನುಚಿತವಿವೇಕೋ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಃ' 'ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಃ ತದುಪಯೋಗಿ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯ ಪರಾಮರ್ಶ ಕೌಶಲಂ.' ಈ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರತಿಭೆಯೊಡನೆ ಒಡವೆರೆದು ಅನುದ್ವೇಗಕರ, ಹಿತಕರ, ಪ್ರಿಯಕರ ಮತ್ತು ಋತಂಭರ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದಾಗ ಉತ್ತಮ, ಉದಾತ್ತ, ಪವಿತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ.

* * * *

ಸಖಾಯಃ, ಕ್ರತುಂ ಇಚ್ಛತ!

ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೇಳವಿಸಿ ಋಗ್ವೇದದ ಕ್ರತು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಬಹುದು. ಈ ಕ್ರತುದರ್ಶನವನ್ನು ಲೇಖಕನು ಮೊದಲು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಸ್ವಯಂ ವಾಗ್ದೇವಿಯೇ ಸಾರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, "ಯಂ ಕಾಮಯೇ ತಂ ತಂ ಉಗ್ರಂ ಕರೋಮಿ, ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ತಮ್ ಋಷಿಂ ತಂ ಸುಮೇಧಾಮ್" ಎಂದು. ಆಕೆಯ ಈ ಅಭಯವಾಣಿಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಸಹೋದರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೈಹಾಕುವ ಮುನ್ನ ಕ್ರತುಶಕ್ತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರೇ ಸಾರ್ಥಕ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಬಲ್ಲರು. ಈ ನಿರ್ಮಾಣಶಕ್ತಿ, ಕ್ರತುಶಕ್ತಿಗಳೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೀಲಿಯ ಕೈ. ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಸ್ವಂತ ಶೈಲಿ, ಸ್ವಂತ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಸ್ವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತಿಕೆ

ಬರುವುದು ಸ್ವಂತದ ಶಕ್ತಿ ವಿಕಾಸದಿಂದ—ಅದರ ಅನುಕರಣದಿಂದಲ್ಲ, ಆತ್ಮಸ್ತುತಿ ಪರನಿಂದೆಗಳಿಂದಲ್ಲ, ಉದ್ವೇಗ, ಅಬ್ಬರ, ಉಬ್ಬರಗಳಿಂದಲ್ಲ, ವಿದ್ರೋಹಿ—ವಿಧ್ವಂಸಕ—ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಂದಲ್ಲ, ವಿಲಾಸಮತಿ—ಪರಾಜಯಮತಿ—ಪಲಾಯನ ಮತಿಗಳಿಂದಲ್ಲ,—ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ. ರಾಜಶೇಖರನೆಂದಂತೆ, "ಶಕ್ತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಭಾತಿ, ಶಕ್ತಶ್ಚ ವ್ಯುತ್ಪದ್ಯತೇ." ಉಪನಿಷದ್ಋಷಿಗಳೂ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ, "ನಾಯಮಾತ್ಮಾ ಬಲಹೀನೇನ ಲಭ್ಯಃ" ಎಂದು. ಆತ್ಮ ಲಭಿಸದವನಿಗೆ ಆತ್ಮಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದೆಂತು?

ಋಷಿಶ್ಚ ಕಿಲ ದರ್ಶನಾತ್

ವಾಗ್ದೇವಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಋಷಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಅಭಯವೀಯುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ. ಋಷಿಯಾಗದೆ ಕವಿಯಾಗಲಾರೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾತನಾಗಲಾರೆಯೆಂದು ಕಲಾದರ್ಶನ ಪರಿಣತರೂ ಪ್ರವಾದಿಗಳೂ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಋಷಿ ಯಾರು? 'ನಾರು ಬೇರಿನ ಕುಟಿಲ ಕುಹಕದ ಕಪಟಯೋಗ'ಕ್ಕೆ ಋಷಿಯೆಂಬ ಹೆಸರೆ? ಅಲ್ಲ. ದರ್ಶನವುಳ್ಳವನು ಋಷಿ. ದರ್ಶನವೆಂದರೇನು? "ವಿಚಿತ್ರಭಾವಧರ್ಮಾಂಶತತ್ತ್ವ ಪ್ರಖ್ಯಾ ಚ ದರ್ಶನಂ"—ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗಳ ಧರ್ಮಾಂಶದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ದರ್ಶನ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? "ಮತಿ ದರ್ಪಣೇ ಕವೀನಾಂ ವಿಶ್ವಂ ಪ್ರತಿಫಲತಿ." ಪ್ರತಿಫಲಿಸಬೇಕು ವಿಶ್ವರಹಸ್ಯ ಭೇದನ ಕುತೂಹಲ ಆತ್ಮ ರಹಸ್ಯ ಶೋಧನ ಕುತೂಹಲಗಳ ಸಂಯೋಗದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನದ ಅವತಾರ. ತಾನು ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ, ತನ್ನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಜನ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ಆವರಿಸಿರುವ ವಿಶ್ವರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಋತಂಭರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಿಪಾಕವೇ ದರ್ಶನ. ದೃಷ್ಟಿಯು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜೀವನವನ್ನೂ, ಜಗತ್ತನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅವುಗಳ ಅಗಲಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿ, ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು, ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಲು ಹವಣಿಸುವುದೋ ಅಷ್ಟು ದರ್ಶನವೂ ವಿಶಾಲ. ವ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕ ಯಾವುದನ್ನು ನೋಡಲೂ ಒಲ್ಲೆನೆನ್ನಲಾರ. God gave all men all earth to love. ನಾವೇಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಣ್ತೆರೆದು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? 'ಅಷ್ಟಕೋಟಿ ರೋಮಗಳೆಲ್ಲ ಕಂಗಳಾಗಿ' ಜೀವನವನ್ನೂ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲೇಕೆ ಕೊರತೆಮಾಡಬೇಕು—ಕೃಪಣತನ ತೋರಬೇಕು?

ಇದೂ ಸಾಲದು. ಯುಗಯುಗಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ಜ್ಞಾನಭಾಂಡಾರವನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಬೇಕವನು. ಇದು ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರವಲ್ಲ, ಇದರೊಡನೆ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಇದರಗೊಡವೆ ನನಗೇಕೆ—ಎಂಬ ಸೊಲ್ಲು ಹೊಲ್ಲ. ಹೆಗೆಲ್ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯವು, "The comprehensive essence of the intellectual life of a nation" ಆಗಬೇಕಾದರೆ, "The whole mind-life of the successive generations of men," ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳ, ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ, ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳ ಸಾರಸತ್ವಗಳೂ ನನ್ನವೆಂಬ ಮನೋಧರ್ಮ ಲೇಖಕನದಾಗಬೇಕು. ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಲಾಕ್ಷಣಕರು ಏನೇನು ಅರಿತಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇತಿಮಿತಿಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಜ, ಜ್ಞಾನದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗಡಿಗೆರೆಗಳಿಲ್ಲ. ಸ್ಪೃಶ್ಯಾಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಗಳಿಲ್ಲ, ವಾಂಛನೀಯ ಅವಾಂಛನೀಯಗಳಿಲ್ಲ.

ಲೇಖಕನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಸಮಗ್ರತೆಗಳ, ಅಂತರ್ಮುಖತೆ, ಬಹಿರ್ಮುಖತೆಗಳ, ಸಾಮಯಿಕತೆ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತೆಗಳ, ಪ್ರತಿಭೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳ, ಅನುಕರಣ ನಿರ್ಮಾಣಗಳ, ಆತ್ಮನಿಷ್ಠತೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಗಳ, ನೂತನ ಸನಾತನಗಳ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹೊಸ ರೀತಿಗಳ, ವ್ಯಷ್ಟಿ ಸಮಷ್ಟಿಗಳ ಹೃದಯಂಗಮ ಸಂಗಮವಾದಾಗ ಅವನು ರಸಋಷಿಯಾಗುವನು; ಅವನದೇ ಆದ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು; ಅವನ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಣಿ ವಿಶ್ವವಾಣಿಯಾಗಿ, ಮನುಕುಲದ ಮಂಗಲಗೀತೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು.

ದರ್ಶನವೆಂದೊಡನೆ ಅದು ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಜೀವನ ದರ್ಶನವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಅದು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಇಲ್ಲವೆ ಹೊಸ ಧರ್ಮ, ಮತ, ತತ್ತ್ವ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ವಿಚಾರಪ್ರಣಾಲಿ, ನಂಬಿಕೆಗಳ ಅಂಧಾನುಕರಣ ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ವೀಕರಣವಲ್ಲ. ಅದು ಲೇಖಕನ ಸ್ವಂತ ಜೀವನಾನುಭವ ರಸಾನುಭವಗಳಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ, ರಸದೃಷ್ಟಿ, ಅದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಲೇಖಕನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸರ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಮನೋಧರ್ಮ, ಅನುಭವ, ಆವರಣ, ವ್ಯಕ್ತಿ-ಯುಗ-ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧರೂಪ ತಾಳುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜೀವನದರ್ಶನವನ್ನು ತಾವೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಸ ದರ್ಶನವನ್ನೇ ಹುಡುಕಲು ಹಟತೊಡಬೇಕೆಂದಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ, ಆವಿಷ್ಕಾರದ, ಪೃಥಕ್ಕರಣದ, ಚಿಂತನದ, ಮಂಥನದ, ಜೀವಾನುಭವದ, ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭೂತಿಯ, ರಸಪ್ರಜ್ಞೆಯ, ಕಲಾಚೇತನದ, ವಿಶಿಷ್ಟ ರುಚಿಯ,

ನೋಟದ, ನಿಲುಮೆಯ, ಹಂಬಲದ, ಹಾರೈಕೆಯ ಸಹಜ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿ ಈಗಿರುವ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅವನ ದರ್ಶನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮುದ್ರೆ ಧರಿಸಿ, ಅವನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತಳೆದು ಚೆಲುವಾಗಿ ಮೈದುಂಬಿ ನಿಂತರೆ ಅದು ಅವನ ದರ್ಶನವೇ.

ಸರಸ್ವತ್ಯಾಸ್ತತ್ತ್ವಂ ಕವಿ ಸಹೃದಯಾಖ್ಯಂ

ಲೇಖಕರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅನೇಕ. ಅವರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮೊದಲು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಪಾಠಕ. ಲೇಖಕರು ಎಂಥ ಸತ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೇನಾಯಿತು, ಅವುಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ಸಹೃದಯರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ "ಕಟ್ಟಿಯುಮೇನೊ? ಮಾಲೆಗಾಱನ ಪೊಸಬಾಸಿಗಂ ಮುಡಿವ ಭೋಗಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬಾಡಿಪೋಗದೇ!" ಎಂದು ಜನ್ನನಂತೆಯೂ, "ಕವಿಯಧಿಕನಿರ್ದೊರ್ಡೇಂ ತವೆ ಕೇಳ್ವರಿಲ್ಲದೊಡೆ?" ಎಂದು ರಾಘವಾಂಕನಂತೆಯೂ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸರಸ್ವತೀ ತತ್ತ್ವವು ಕವಿ—ಸಹೃದಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಅಭಿನವಗುಪ್ತರು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ.

ಸಹೃದಯನಾರು? ಲೇಖಕನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನೇ ಸಹೃದಯ. ಅವನು ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾರಸ್ವತ ತತ್ತ್ವದ ಒಂದು ಅಂಗ ಭಂಗವಾದಂತೆ. ಒಂದು ಸತ್ಕೃತಿಯ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಲು ಸಹೃದಯನಿಗೂ ಶಕ್ತಿ ಬೇಕು, ಸಿದ್ಧತೆ ಬೇಕು, ಸುರುಚಿ ಬೇಕು, ರಸಜ್ಞತೆ ಬೇಕು, ವರ್ಣನೀಯ ತನ್ಮಯೀಭವನಯೋಗ್ಯತೆ ಬೇಕು. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವನು ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ರುಚಿಯ ಓದುಗರಿಲ್ಲದೆ ಉತ್ತಮ ಶ್ರೇಣಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹುಟ್ಟದು. ಲೇಖಕನ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದು; ಅವನು ಓದುಗರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಬರೆಯುವನೆಂಬ ಆಪಾದನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ; ಓದುಗರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅವನೇ ಇಳಿದರೆ ಅವನು ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿದ ಆಪಾದನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಗೆ ಬರೆಯಬೇಕವನು? "ಉತ್ಪತ್ಸ್ಯತೇಽಸ್ತಿಮಮ ಕೋಽಪಿ ಸಮಾನ ಧರ್ಮಾ | ಕಾಲೋಹ್ಯಯಂ ನಿರವಧಿರ್ವಿಪುಲಾ ಚ ಪೃಥ್ವೀ ||" ಎಂದು ಭವಭೂತಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರೂ ಎದೆಯುಬ್ಬಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಹೀಗೆಂದರೆ ಲೇಖನ ವ್ಯವಸಾಯದಿಂದಲೇ ಬದುಕುವ ಬರೆಹಗಾರರ ಗತಿಯೇನು?

*　　*　　*　　*

ವಿಮರ್ಶಾಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಭಾಷಣದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದದ್ದು ಜೀವನ—ರಸಿಕತೆ, ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆ. ಇವೆರಡೂ ಸಾಕ್ಷಿಭಾವ, ಸ್ನೇಹಭಾವ, ಸೌಂದರ್ಯಭಾವ ಈ ಮೂರು ಮನೋಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಸಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಉಗಮ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಸಾಕ್ಷಿಭಾವದಿಂದ, ಮೋಹರಹಿತವಾಗಿ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಸಮದೃಷ್ಟಿ—ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ, ಉತ್ಕಟವಾದ ಸ್ನೇಹವು ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಕ್ಷಿಭಾವವು ಮಾಗಿದ ಹಾಗೆ ಸ್ನೇಹಭಾವವು ತನಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವೆರಡೂ ಪರಿಣತವಾದಂತೆ ಸೌಂದರ್ಯಭಾವವು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ಭಾವಗಳ ಸಮನ್ವಿತ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಸೌಂದರ್ಯನಿರ್ಮಿತಿಯಾದರೆ, ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಸೌಂದರ್ಯಸಮೀಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕ ಈಶ್ವರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಪ್ರೇರಕ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ. ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಚಿಂತ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತದೆ, ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತನಪರವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೃತಿಯ ಚೆಲುವನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತದೆ. ಎರಡರ ಮೂಲ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ, ಎರಡರ ಸಾಫಲ್ಯವೂ ಅಷ್ಟೇ. ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸೌಂದರ್ಯನಿರ್ಮಿತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮರ್ಯಾದಿತವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೌಂದರ್ಯನಿರ್ಮಿತಿಯ ತರುವಾಯ ಸೌಂದರ್ಯಸಮೀಕ್ಷೆ.

* * * *

ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ ಮತ್ತು ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ರಸಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವುದೆಂದು ಆಗಲೆ ಹೇಳಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಕರ ಮನೋಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. 'ಸರಸ್ವತ್ಯಾಃ ತತ್ವಕವಿಸಹೃದಯಾಖ್ಯಂ ವಿಜಯತೇ' ಎಂದು ಅಭಿನವಗುಪ್ತನು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಇದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಹೊರಪಡುತ್ತದೆ. ಕವಿ, ಸಹೃದಯರಿಬ್ಬರೂ ಸರಸ್ವತಿಯ ಒಂದೇ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಎರಡು ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ. ಸಾರಸ್ವತ ಪುತ್ರರು ಕವಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಸಹೃದಯರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮಾತು ನಿಜವಾದರೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಕವಿಗಳೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ, ಸಹೃದಯರು ಸಹೃದಯರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ

ಆಗಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

* * * * *

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಪರಿಣತನಾದ ಸಹೃದಯನೇ ಸಮರ್ಥನು. ಸಹೃದಯ ನೆಂದರೆ ಕವಿಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನು ಎಂದೂ 'ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದುವಾಗ, ಕವಿಯ ಹೃದಯದೊಂದಿಗೆ ಇವನ ಹೃದಯವೂ ಸಮತಾನವಾಗಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ' ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಿಸಲಾಗಿದೆ. ವರ್ಣಿತವಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯ ವಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಯಾರಿಗುಂಟೋ ಆ ಹೃದಯಸಂವಾದವುಳ್ಳವರೇ ಸಹೃದಯರು ಎಂದು ಅಭಿನವಗುಪ್ತನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ತಿರುತಿರುಗಿ ಓದಿ, ಸವಿದು, ಮನನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಂಥವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಕನ್ನಡಿ ಹಸನಾಗಿರು ತ್ತದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚೆಲುವೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. 'ತನ್ಮಯೀ ಭವನ ಯೋಗ್ಯತೆ' ಅದರಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅವನ ವಿವರಣೆ ಗಮನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಹೃದಯನು ಸಮಾನಹೃದಯ, ಸಮಾನಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಸಮಾನವಾದ ರಸಪ್ರಜ್ಞೆ ಯುಳ್ಳವನು. ಅದರಿಂದಲೇ ತನ್ಮಯನಾಗಬಲ್ಲವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ಸಮಾನ ವಾದ ವಿಚಾರ—ಭಾವನೆ ಅಥವಾ ಸಮಾನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವನು ಎಂದಲ್ಲ. ಅವನ ವಿಚಾರ—ಭಾವನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದು: ಯಾವೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ವಿಷಯ, ವಿನ್ಯಾಸ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನ ಮನಃಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಹೊರತೆಂದು ತೋರಬಹುದು. ಆದರೂ ಅವನು ಆ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕನ ಗುಣಗ್ರಹಣವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲನು, ಅವನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಬಲ್ಲನು. ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗುಣದೋಷಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲನು.

* * * *

ತನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕನ ಮನೋಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸನ್ನದ್ಧತೆ (Equipment) ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು 'ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ'ಕಾರನಾದ ನಾಗವರ್ಮನು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

ಸಾರವಿಚಾರ ಬಂಧುರಮತಿಪ್ರಸರಂ ಪರಿಪಕ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂ-|
ಸ್ಕಾರನುಪೇತಕೌತುಕರಸಂ ವಿದಿತಾಗಮಲೋಕವೃತ್ತನು-|
ತ್ಸಾರಿತಮತ್ಸರಂ ಸುಜನವತ್ಸಲನೆಲ್ಲಿಯುಮಿಾತನೆಂದು ಕೆ-
ಯ್ವಾರದೆ ಬಣ್ಣಿಕುಂ ವಿಬುಧಮಂಡಳಿ ಪಂಡಿತನಾಗವರ್ಮನಂ ||

'ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕನು ಸಾರಭೂತವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಬೇಕು, ಸುಂದರವಾಗಬೇಕು.

ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅವನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಕೌತುಕರಸದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿರಬೇಕು. ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಲೋಕವೃತ್ತ ಅಂದರೆ ಜನಜೀವನವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ತನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ ಮತ್ಸರವನ್ನು ಹೊಡೆದುಹಾಕಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯ ಜನರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು.'

* * * *

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಎಲ್ಲರ ಸ್ವೀಕಾರಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು, ಅದರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರ ಈಗ ' ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ' ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಮುಂದಾಳುಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಂತೆ ' ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ' ಆಗಬೇಕು. ' ಸೆಕ್ಯುಲರ್ ' ಆದ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮತಗಳಿಗೆ; ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶವಿದೆ, ಯಾವ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅದು ಧರ್ಮಾತೀತ ಅಥವಾ ಸಮವರ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದರ್ಥ. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮತಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಕೊಡುವ ಸಮದರ್ಶಿಯಾಗಬೇಕು. ಮತೀಯ ಪಕ್ಷಪಾತವು ಸಮದರ್ಶಿಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೂ ಸಮದರ್ಶಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೂ ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಬೇಕು. ಅಂಥ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಸಹ ಅದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕು. ಹೀಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

* * * *

ವಿಮರ್ಶಕನು ಸಹೃದಯ ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆ ಮೂರು ಭಾವಗಳ ಮುಪ್ಪುರಿಯಾದ ರಸಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯಲು ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾಗುವನು. ಈ ತನ್ಮಯತೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಮರಸತೆಯಿದೆ, ಆದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿವೇಕವನ್ನು ಮರೆಯದಷ್ಟು ತಟಸ್ಥತೆಯಿದೆ. ಅವನ ರಸಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಯ ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಸಮರಸತೆ, ಸಾಕ್ಷಿಭಾವದಿಂದ ತಟಸ್ಥತೆ, ಸೌಂದರ್ಯಭಾವದಿಂದ ರಸಸ್ವಾದ ಇವು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ರಸಾನುಭವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ತಟಸ್ಥತಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಮರಸತೆಯಿಂದ ರಸಾಸ್ವಾದ ಮಾಡುವುದೇ ವಿಮರ್ಶಕನ ಭೂಮಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ. ವಿಮರ್ಶಕನು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಮತ್ತು ಸವಿಯಲು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸುಕನು, ಅಂತೇ ಅವನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಸಿಕ,

ರಸಜ್ಞ. ತಾನು ಕಂಡ ಸೌಂದರ್ಯವು ಎಷ್ಟೇ ಇರಲಿ—ಅಲ್ಪವಾಗಿರಲಿ ಅನಂತವಾಗಿರಲಿ—ಅದನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲು ಅವನು ಅಷ್ಟೇ ಉತ್ಸುಕನು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ರಸಾಸ್ವಾದವು ಅವನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಯದೆ ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಹೊರಬರುವಾಗ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯ-ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಅವನು ತನ್ನ ಆಸ್ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಗಮ್ಯವೂ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆಸ್ವಾದವೇ ವಿಮರ್ಶೆ.

* * * *

ವಿಮರ್ಶೆ ಕಲಾಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ರಸಾನುಭವದ ವಿಶ್ಲೇಷಣವೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗುಣವುಳ್ಳುದಾದರೂ ರಸಾನುಭವದ ನಿವೇದನವೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಲಾಗುಣವುಳ್ಳುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕರೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೂ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಯಾವೊಂದು ಕೃತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಕೈಯಿಕ್ಕುವ ಮೊದಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಸೌಂದರ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳು ಮುಂತಾದ್ದರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದಿರುವ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಬೇಕು, ಸ್ವಂತದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿಚ್ಚಳಗೊಳಿಸಬೇಕು. ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಓದಿದ ಮೇಲೆಯೂ ಕೆಳಗಿನ ಮೂರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸಬೇಕು :

(೧) ಅದು ತಾಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿತಿ ಆಗಿದೆಯೇ?

(೨) ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರವು ಎಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಹೊಂದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳಿದೆ?

(೩) ಸಾಹಿತ್ಯಿಕನ ವ್ಯಕ್ತ ಅಥವಾ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಜೀವನದರ್ಶನವು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲಾವಂತಿಕೆಗೆ ಬಾಧೆ ಬರದಂತೆ ಮೂಡಿದೆಯೆ?

* * * *

ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅವಶ್ಯಘಟಕಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಒಂದು ಸೌಮ್ಯಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಲಾವಿಷಯಕವಾದ ಏಕತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರಬೇಕು. ವಿಷಯ, ವಸ್ತು, ಪಾತ್ರ, ಶೈಲಿ, ನಾದ ಇವೇ ಆ ಘಟಕಗಳು. ಯಾವೊಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಘಟಕಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇತರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯ

ಮಾಡುವಷ್ಟು ಇಲ್ಲವೆ ಒಟ್ಟಿನ ಏಕತೆಗೆ ಬಾಧೆ ಬರುವಷ್ಟು ಆ ಒಂದೆರಡರ ಪ್ರಸ್ಥವು ಬೆಳೆಯಬಾರದು. ಅದು ಬೆಳೆದರೆ ಕೃತಿಯ ಒಳ್ಳೆಯತನಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಘಟಕಗಳಿರುವಂತೆ ಕೃತಿಕಾರನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಲ್ಪನೆ, ಭಾವನೆ, ಚಿಂತನೆ, ಅಭಿವ್ಯಂಜನ ಎಂಬ ಘಟಕಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಸೊಗಸಾದ ವಾದ್ಯಮೇಳದಂತೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಅಪಸ್ವರ ವಾಗದೆ ತೋರಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕನು ಆಯ್ದ ರೂಪ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರತಿಮೆ, ಅವನ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಅಥವಾ ದರ್ಶನ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿ ಕಂಡಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿ ಯೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಇಂಥ ಗುಣನಿರ್ಣಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಲಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಅರಿತಿದ್ದೇವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಗ್ರಹಣ, ರಸಾನುಭವ, ಆಸಂದಾಸ್ವಾದ ಇವು ವ್ಯಕ್ತಿಸಾಪೇಕ್ಷವಾದು ವೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಂತರಿಕ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಕೆಲವು ಸೂತ್ರಗಳು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯಸೌಂದರ್ಯವು ಪ್ರತೀತವಾದರೆ ಹಿರಿಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವು ಪ್ರತೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಚೆಲುವು ಸಾಂತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಪೆಂಪು ಅನಂತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬರೀ ಹಿಗ್ಗನ್ನು ತರುತ್ತದೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಹಿಗ್ಗಿನೊಡನೆ ಬೆರಗನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಂವೇದನೆಗೆ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಿಯಾದ ಸೂತ್ರಗಳು ಯಾವುವು ? ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ಕೃತಿಕಾರನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಶ್ಯವಾದ ಘಟಕಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ ತನ್ನ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸಮಗ್ರವಾದ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆಯಾ ಕೃತಿ ಮಹಾಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಆಯಾ ಕೃತಿಕಾರನು ಮಹಾ ಕೃತಿಕಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂಯೋಜನೆ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆಯಾ ಘಟಕಗಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಸ್ತುಪಾತ್ರಗಳ ಪೃಥಕ್ಕರಣದಿಂದ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳ ಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನದ ಅನಂತ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ಅಗಾಧ ಆಳವನ್ನು ಮಹಾಕೃತಿ ರೂಪಿಸಿ ತೋರುತ್ತದೆ, ಅದರಿಂದ ಅದು 'ಸಂಸಾರಸಾರೋದಯ' ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾಗಿರಬಹುದು, ಕಿರಿದಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಜೀವನದ ಭವ್ಯತೆಯ, ಅನಂತತೆಯ ಸಂಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಅದು ಮಹಾಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಸತ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಪರ್ಶದ ಸಂದರ್ಭಗಳು, ಭಾವರಸೋತ್ಕರ್ಷಗಳು, ಭವ್ಯಕಲ್ಪನೆಗಳು ತಲೆದೋರಿದರೂ ಸಮಗ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಮೆ ಕಾಣದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿವೇಕವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸ

ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ನಿರ್ಮಿತಿಕಾರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಿರಿಮೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಅವನು ನಿರೂಪಿಸಲೆತ್ತಿಕೊಂಡ ವಿಷಯ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿರಿಮೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕೃತಿಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಇಂಥ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಗುಣನಿರ್ಣಯಮಾಡುವುದು ಅಯುಕ್ತ ವೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಭವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ, ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿರಿಮೆಯ ತರಗತಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಭಾರತೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಯಾವ ಮಹಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೀವಂತ ವಾದ ಜೀವನದರ್ಶನವು ಅನುಸ್ಯೂತವಾಗಿರುವುದೋ ಅದು ಹಿರಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಾ ದದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ದರ್ಶನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಕನಿಷ್ಟ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಧಾರಣವಾದರೆ ದರ್ಶನಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉನ್ನತತರ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ. ಎಬರಕ್ರೊಂಬಿ ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಕನು ತನ್ನ *The Idea of Great Poetry* ಎಂಬ ಸುಂದರಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನದ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸ್ವರ್ಗದ ಅಥವಾ ಆಸರೆಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಅವನ್ನು ಅರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅರ್ಥನಿರೂಪಣೆಯ ಅಥವಾ ದರ್ಶನದ ಕಾವ್ಯವು ಶ್ರೇಷ್ಠತರವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

* * * *

ಅರ್ಥನಿರೂಪಣೆಯ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಪಂಚವೆಂದೂ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯದ ಮಹತಿ ಅದರ ಅರ್ಥವಿಶೇಷ (Significance)ದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಂದೂ ಅದು ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವ ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದೆಂದೂ ಅವನು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯವು ತನ್ನ ಮೂಲಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಋತು-ಸತ್ಯದ ಮಂತ್ರವೆಂದೂ ಋಷಿತ್ವದ ವಾಣಿಯೆಂದೂ ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಬರಲಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಆನಂದ, ಪ್ರಾಣ, ಚೈತನ್ಯ ಈ ಐದು ನಿತ್ಯಶಕ್ತಿಗಳ ಪರಮಾವಧಿ ಸಾಮರಸ್ಯವಿರುವುದೆಂದೂ ಅವರು *The Future Poetry* ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವಾದಿಗಳಾದ ಕೆಲವರು ಈ ಬಗೆಯ ಅನುಭಾವ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದೂರವಿರಿಸುವರಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರವು ನಡೆಯಕೂಡ ದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಈ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ನಿಲುಮೆ ಅವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಇಂದು ನಿಲುಕದ ವಿಷಯವು

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಂದಿಗೂ ನಿಲುಕದ್ದು ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ವಾದಿಗಳ ಬುದ್ಧಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಮನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದೀತು. ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಉನ್ನತವಾದ ಕಾವ್ಯಶಿಖರಗಳು ನಮಗೆ ಇಂದು ತಿಳಿಯದ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರ ಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕರು ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ದೂರಗಾಮಿಯಾದ ಊಹೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.

* * * *

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮುನ್ನಡೆಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದೇನು ? ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ನನಗೆ ತೋರಿದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧) ವಿಮರ್ಶಕರಾಗ ಬಯಸುವವರು ವಿಮರ್ಶಕನ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೂ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಪಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು.

(೨) ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

(೩) ವಿಮರ್ಶಶಾಸ್ತ್ರ, ಸೌಂದರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಖ್ಯಾತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಕಾರರನ್ನೂ ಕುರಿತು ಕೂಲಂಕಷವಾದ ವಿಮರ್ಶನ ಇವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಬೇಕು.

(೪) ದಿನಪತ್ರಿಕೆ—ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯವಾದ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಚಯ ಪ್ರಧಾನ ಲೇಖನಗಳು ಮಾತ್ರ ಬರಬೇಕು. ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅವಲೋಕನಗಳು ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ತ್ರೈಮಾಸಿಕಗಳಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ—ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು ೩-೪ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಹೊರಡಿಸಬಹುದಾದ ವಿಶೇಷ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕು.

(೫) ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಥವಾ ಈಗಾಗಲೆ ಹಲಕೆಲವು ಕೃತಿ ಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ತರುಣ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಉತ್ತೇಜನ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜಿನ ಕೈಬರಹದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದನದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಮೊದಲಾಗಬೇಕು.

(೬) ಶಕ್ಯವಿರುವಲ್ಲಿ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗದಂತೆ, ಪ್ರಕಟವಾದರೂ ಪ್ರಚಾರವಾಗದಂತೆ ವಿಮರ್ಶಕರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಬಲದಿಂದ ಮಾಡುವಂತಿದೆ. ಅದನ್ನವರು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ.

(೭) ಬಾಹ್ಯನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಿಂತ ಆಂತರಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ನಿಯಂತ್ರಣ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆರಂಭ ಲೇಖಕರಿರಲಿ, ನುರಿತ ಲೇಖಕರಿರಲಿ ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಕೃತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬರಾದರೂ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ತೋರಿಸದೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗದು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕು.

* * * *

ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಹೊಸತನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು 'ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್' ಕಾವ್ಯದ ಕಾಲ ಮುಗಿದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯದ ವಿಪರ್ಯಾಸ. 'ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್' ಎಂಬ ಪದಪ್ರಯೋಗವೇ ಅರ್ಧಸತ್ಯದ ಆಲಾಪ. ಹೊಸಕಾವ್ಯ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ವಾಸ್ತವಜೀವನದಿಂದ ದೂರವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಬರೀ ಕನಸುಣಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾವನಿರ್ಭರತೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರವಣತೆ, ನಾದ ಪ್ರಿಯತೆಗಳು ಹೊಮ್ಮಿದಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೋರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿದರೆ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ದೋಷಗಳೂ ಕೆಲವರ ನೋಟದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಅದರ ಕಾಲಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದಾರು. ಹೊಸಕಾವ್ಯ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಸತ್ವಯುತವಾಗಿದೆ, ವೈವಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅದರ ವಿಶಾಲಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಹೊನಲು ಬಂದು ಸೇರಿ ಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳೋಣ. ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಎಂಬುದರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ 'ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್' ಸಂಪ್ರದಾಯದವರಿಂದಲೂ ನವ್ಯಕವನಗಳ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನವ್ಯಕವಿ ಗಳೂ 'ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್' ಜಾತಿಯ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರೆಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸ ಬೇಕು. ನವ್ಯಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಜೀವನದ ವಿಕೃತಿಯ ಪಡಿನೆಳಲು ತೀವ್ರಕರವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತಲಿದೆ. ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ವೈಫಲ್ಯ—ನೈರಾಶ್ಯಗಳೂ ವೈಷಮ್ಯಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರ ಕರುಳನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತವೆ. ನವ್ಯಕವಿಗಳ ಹೃದಯವು ಅವುಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೆರಳಿದೆ, ಕೆಣಕಿದಂತಾಗಿದೆ. ನವ್ಯಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ರೂಪತಾಳಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಪ್ರಳಯ ರುದ್ರನು ತಾಂಡವನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡಡ್ಡಲಾಗಿ ಚೆಲ್ಲುವಂತೆ ನವ್ಯಕಾವ್ಯವು ತನ್ನ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವೂ ವಿಕಟವೂ ಆದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಮೆಚ್ಚ ಬೇಕಾದ ನವೀನಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದೆ, ಕವಿತಾಗುಣವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕರು ಅರಿಯ ಬೇಕು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ನವ್ಯಕವಿಗಳು ಸಹ ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಟವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯ

ಅರೆತನವನ್ನೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ದುಃಖದುರಂತಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ, ಹೊಸಹೊಸ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಾಗ, ವಿಧಾಯಕ ಮನೋಭಾವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಕನಿಕರದೊಡನೆ ನವಸಮಾಜನಿರ್ಮಿತಿಯ ಆವೇಶವೂ ಉಂಟಾದೀತು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇದ್ದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನವಸಾಹಿತ್ಯದ ವಾಚನದಿಂದ ಹೊಸ ದುಃಖದ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದೀತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರಕಾಲದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನವ್ಯತೆ ಹಣಿಕಬಹುದು. ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ, ವಾಸ್ತವಜೀವನದ ವಿಕೃತಿ ಇನ್ನೂ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹ್ಯ ಯಾವುದು ತ್ಯಾಜ್ಯ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದರೆ ಏನು, ವಾಸ್ತವ ವಾದ ಎಂದರೇನು, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪರಿಮಿತಿ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಸಾಮಾಜಿಕಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದು ಸುತ್ತುಮುತ್ತಿನ ಸಮಾಜಜೀವನದ ಸುಖದುಃಖದ ಅರಿವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದರೊಡನೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಎಂಬ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರೂ ಅದನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದೊಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಸಮಾಜರಚನೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಕೂಡಿದಾಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಭಿನಿವೇಶದಿಂದ ಕಾವುಗೊಂಡಾಗ ಕಲಾಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು ಬಾಧಕವಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವುದು ಸ್ವತಃ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದುಳ್ಳ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಕಲೆ ಇವುಗಳ ಸಂಮಿಲನವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಸಿಧಾರಾ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದಿರಬೇಕು.

ವಾಸ್ತವ ವಾದವು ಸಾಮಾಜಿಕಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಆವಿಷ್ಕಾರ. ಸಮಾಜ ಜೀವನದ ವಸ್ತು-ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ಬಣ್ಣಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವಾಸ್ತವದೃಷ್ಟಿ. ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಬೇಕು, ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಏಕಾಂಗಿಯಾದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಅದೊಂದು ವಾದವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವದೃಷ್ಟಿ ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ, ವಾಸ್ತವ ವಾದವು ಮಾತ್ರ ಕೆಲವರ ಸೊತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಾಙ್ಮಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ವಾದವು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರೂಢಮೂಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ವಾಸ್ತವ ವಾದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯಿದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಬರಲೇಬೇಕು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ ಎಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೋರದಿದ್ದರೆ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು?

ಸಮಾಜಜೀವನದ ಸತ್ಯದರ್ಶನದ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಸ್ಕರಣಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯು ವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕರಣದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಲಾವಿದನು ತನ್ನ ಬರೆವಣಿಗೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲದ ಉದ್ರೇಕಗಳೂ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ತಲೆದೋರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದೂ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸು ವಾಗ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಯಮವನ್ನೂ ಸೂಚಕಕಲೆಯನ್ನೂ ಕಲಾವಿದನು ತೋರಿಸಬೇಕು; ಕೊಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಜುಗುಪ್ಸೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು, ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನಲ್ಲ.

ವಾಙ್ಮಯವೆಂದರೆ ಒಂದು ತಪಸ್ಸೆಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅದು ಕೇವಲ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ರಸಿಕರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ವಾಙ್ಮಯ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂಬುದು ವ್ರತವಾಗಬೇಕು, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ನಡೆಯುವ ಮಹಾವ್ರತವಾಗಬೇಕು. ಈ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಠುರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಕೊನೆಗೆ ರಸಾನುಭವದ ಕಾಸಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅಮೃತಪಾನದಿಂದ ರಸಿಕ ಜೀವಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ

ಚಿರಸ್ಮರಣೆ—ಲೇಖಕರು: ನಿರಂಜನ; ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂ, ಮೈಸೂರು; ಪುಟಗಳು ೩೦೬; ಬೆಲೆ, ಒಂದೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ.

ತಮ್ಮ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ನಿರಂಜನರ ಕಾದಂಬರಿ ಇದು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಮಲಬಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿ ಕಯ್ಯೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಒಂದು ರುದ್ರ ರಮಣೀಯ ಚಿತ್ರ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಭಾರತದ ಸಾವಿರಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥದೊಂದು ಹೋರಾಟ ನಡೆದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಅಂಥ ಹೋರಾಟದ ಒಂದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದರೆ 'ಚಿರಸ್ಮರಣೆ'ಯನ್ನು ಓದಬೇಕು.

ಜಮೀನುದಾರ ನಂಬಿಯಾರರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಪಂಚಾಮೃತವೆಂದು ತಿಳದು ಜೀವಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದವರು ಕಯ್ಯೂರಿನ ಜನರು. ಇಡೀ ಭರತಖಂಡದ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿದ ಜಾಗೃತಿಯ ಗಾಳಿ ಕಯ್ಯೂರಿನ ಮೇಲೂ ಬೀಸಿತು. ಹೊಸ ಜೀವನದ ಕನಸನ್ನು ಕಂಡವರು ಎಳೆಯರಾದ ಚಿರುಕಂಡ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪು. ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಲೆಯ ಮಾಸ್ತರರು ಈ ಎಳೆಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವವರಾದರು. ಮಾಸ್ತರರ ಮೂಲಕವೇ ಇವರು ಕಯ್ಯೂರಿನ ಹೊರಗೂ ತಲೆ ಹಣಿಕಿಹಾಕಿ ನೋಡಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಶಾಲೆಯ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಆರಂಭವಾದ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕಾ ವಾಚನ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಚನಾಲಯವಾಗಿ, ರಾತ್ರಿಯ ಶಾಲೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕೊನೆಗೆ ಕಯ್ಯೂರಿನ ರೈತಸಂಘಕ್ಕೆ ಹಾದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಯ್ಯೂರಿನಲ್ಲಿ ಆ ತಾಲ್ಲೋಕಿನ ರೈತಸಂಘದ ಮಹಾಸಭೆ ಜರುಗಲಿರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪೋಲೀಸಿನವನಾದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮರಣ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭಾತಫೇರಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ದರ್ಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಜನರ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತೇಜಸ್ವಿನೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತಿರುವಾಗ ಮುಳುಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಕಯ್ಯೂರು ರಣರಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರಾಯುಧರಾದ ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರ ಮೇಲೆ ಸಶಸ್ತ್ರ ಪೋಲೀಸರ ಬಂದೂಕಿನ ಏಟುಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಮನೆ ಲೂಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಗುಡಿಸಲುಗಳು ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತವೆ. ದಸ್ತಗಿರಿಗಳು ಆಗಿ ಅವರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆಯ ನಾಟಕ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಶ್ರಮಶಿಕ್ಷೆ,

ನಾಲ್ಕು ಜನಕ್ಕೆ ಮರಣದಂಡನೆ. ಅಪ್ಪು, ಚಿರುಕಂಡ, ಕುಞಂಬು, ಅಬೂಬಕರ್ ಈ ನಾಲ್ವರೇ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಾಗಿ, ತಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಅವರ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದುದಿನ ಕಯ್ಯೂರು ವೀರರ ಸ್ಮರಣೆಯ ದಿನ. ಕಾದಂಬರಿ ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಈ ಸ್ಮರಣೆಯ ದಿನದಂದು. ತೇಜಸ್ವಿನೀ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಕಯ್ಯೂರಿನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವೈಭವದ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ 'ಕಯ್ಯೂರು ವೀರಗಾಥೆ'ಯನ್ನು ಹಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಇದು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಆರಂಭವಾಗಿ, ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಬೇರೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರೂ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಈಗಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೇ ಮೆದುಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಚಿರುಕಂಡ, ಒಳ್ಳೇ ಹೃದಯವಿದ್ದ ಅಪ್ಪು ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಮರೆಯಲಾರದಂಥ ಪಾತ್ರಗಳು. ಶಾಲೆಯ ಮಾಸ್ತರರು ಶಾಲೆಯ ಮುಂದೆ ನೆಟ್ಟ ಎರಡು ಮಾವಿನ ಸಸಿಗಳು ಇವರೇ. ಆ ಮಾವಿನ ಸಸಿಗಳು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳಾಗಿ ಫಲವನ್ನಿತ್ತುವು. ನಂಬಿಯಾರರು ಆ ಫಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಸಿದರು. ಇತ್ತ ಸರಕಾರ ಆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ನೇಣುಹಾಕಿ ಕೊಂದಿತು. ಆದರೆ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಉಂಡವರು ಕಯ್ಯೂರಿನ ಜನತೆ. ನಂಬಿಯಾರರು ಮರವನ್ನು ಕಡಿದೆನೆಂದು ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟಿಕೊಂಡರೂ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಶಕ್ತರಾದರು. ಭಾರತದ ಸಹಸ್ರಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಜನ ನಡೆಸಿದ ಜನಜಾಗೃತಿಯ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲವನ್ನು ಇಂದು ಇಡೀ ದೇಶವೇ ಪಡೆದಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವಾಗಲಿ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ನಂಬಿಯಾರರಂಥ ಜಮೀನುದಾರರಾಗಲಿ ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲಶಕ್ತರಾದರು. ಇಂಥ ಒಂದು ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ, ಸತ್ವಯುಕ್ತವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರಂಜನರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಳುವ ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ, ತಿಳಿಯಾಗಿದೆ, ತಿರುಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲದ ಯಾವ ವಿಷಯವೂ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಜನಜಾಗೃತಿ ನಡೆದ ರೀತಿ, ಅದು ಬೆಳೆದ ಬಗೆ, ಅದು ಫಲಿಸಿದ ಕ್ರಮ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ಖಚಿತವಾಗಿ ಮೂಡಿವೆ. ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. "ನಿಜಾಂಶಗಳೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಅಡಿಪಾಯವಾದರೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಕಟ್ಟಡವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ" ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜ, ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕವಲ್ಲ ಅದು ಸಹಜ ಸತ್ಯ, ಭಾರತದ ಜನಜಾಗೃತಿಯ ದೇಶದ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ 'ಚಿರಸ್ಮರಣೆ.'

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರವೆಂದು ಕಥೆ ನೀರಸವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಧುರವಾದ ಪ್ರೇಮದ ತಿಳಿ ಹೊನಲಿದೆ, ಮಾನವಸ್ವಭಾವದ ಸಹಜ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ವ್ಯಗ್ರಗೊಳಿಸುವ ಭಯಂಕರ ಘಟನೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿದೆ, ಕರುಳನ್ನು ಕೊರೆಯುವ ಕರುಣೆಯ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಧಾರೆಯಿದೆ.

ಕೆ. ಎಸ್. ಕೆ.

***

ಎಂದೆಂದೂ ಮುಗಿಯದ ಕಥೆ—ಲೇಖಕರು : ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ; ಸುರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು ; ಪುಟಗಳು xviii+೭೯ ; ಬೆಲೆ, ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ.

'ಎಂದೊಂದೂ ಮುಗಿಯದ ಕಥೆ', 'ಕವಿಯ ಪೂರ್ಣಿಮೆ', 'ತಾಯಿ', 'ಪಂಜರದ ಗಿಣಿ', 'ಹುಲಿಯ ಹೆಂಗರುಳು', 'ಒಂದು ಹಿಸ್ನುಡಿ'—ಎಂಬ ಆರು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಕಥೆಯ ಹೆಸರನ್ನೇ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇಡಲಾಗಿದೆ.

ಜೀವನದ ಪ್ರವಾಹ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಎಂದಿಗೂ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಮಾನವಸ್ವಭಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನದೆ ಸತತವಾಗಿ ಅನಂತವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ದಾಟಿಬಂದ ಕಥೆ ಇದು. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮುಗಿಯದ ಕಥೆ ಎಂಬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಣ್ಣುಹಣ್ಣು ಮುದುಕ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚಳಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ನಡುಗಿ ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೈ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರುವಂತೆ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಅದುವರೆಗಿನ ಜೀವನಚಿತ್ರಗಳು ಹಾದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರ ಸ್ವಭಾವವೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ನಡೆದಿದೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಹುದಿನಗಳ ಕಾಹಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಾಡುತ್ತಿರುವ ಕವಿ ಆನಂದ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗುಳಿದ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ದಿನದಂದು ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳಿನ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಆಸೆಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಗರ್ಭಿಣಿ ಅತ್ತಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಆನಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೂ ಅಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಕನಸು ಕವಿ ಆನಂದನದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅತ್ತ ಆನಂದನ ಜನನವಾಗುತ್ತದೆ; ಇತ್ತ ಕವಿ ಆನಂದ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿರುತ್ತಾನೆ. ಜನನ ಮರಣಗಳ ನಾಟಕದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಓದುಗರ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಎಳೆಯುತ್ತದೆ.

'ತಾಯಿ' ಈ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕಥೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ತಾಯಿ ನಿದ್ದೆಬರದ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಮುಗ್ಧ ಬಾಲಕ ಶೀನು ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. ತಾಯಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕ ಮಗುವಿಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇಡೀ ರೊಟ್ಟಿ ಬೇಕೂ ಎಂದು ಹಟಹಿಡಿದ ಮಗುವನ್ನು ಕ್ರೂರಿ ತಾಯಿ ಮನೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಹೊರಗೆ ಕತ್ತಲು, ದುಷ್ಟ ಮೃಗಗಳ ಸಂಚಾರವುಳ್ಳ ಕಾಡು. ಮಗು ಹೆದರಿ ಅರ್ಧ ರೊಟ್ಟಿಯೇ ಸಾಕು ಎಂದು ಕಿರಿಚಿದರೂ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ ಆ ತಾಯಿ. ಪಕ್ಕದ ಬಿದಿರು ಹಿಂಡಿಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಹುಲಿಯೊಂದು ಆ ಮಗುವನ್ನು, ಕೊಂದುಹೋಯಿತು. ಶೀನುವಿಗೆ ಕಥೆಗಿಂತ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟುಹೋದನೆಂದು ಹೇಳಲಾದ ಅಣ್ಣನ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಯಲು ಕುತೂಹಲ. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಮಗ ಹಿಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದುದರ ನೆನಪಿನಿಂದ ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಆ ಪುಟ್ಟ ಮಗು ಏನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲದು. ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೆ ಗಂಡ ತೀರಿಕೊಂಡರೂ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಚೆಲುವನನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದಳು. ಕೊನೆಗೆ ದೇವರಂತಹ ಮನುಷ್ಯ ಈಗಿನ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಮಗ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ. ಒಂದು ಕಡೆ ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಮೋಹ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹೃದಯದ ಪ್ರೇಮದ ಕರೆ. ಈ ಎರಡರ ನಡುವೆ ಅವಳು ತೊಳಲಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗ ಚಲುವ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದನೋ, ಬಂದಾನೋ, ಬಾರನೋ ಎಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲುಬುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾದ ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಿಯಾಳು. ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕೂಸು ಅತ್ತು ಎಚ್ಚರವಾಗುತ್ತದೆ ಅಬ್ಬಕ್ಕನಿಗೆ; ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲುಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಗುವಿನ ಮಮತೆ ಯಿಂದ ತಾಯಿಯ ಎದೆಯಿಂದ ಹಾಲು ಸುರಿಯುವಂತೆಯೇ ಅವಳ ನೊಂದ ಎದೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ತಾಕಲಾಟದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ರಮ್ಯಮಧುರವಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಗುವನ್ನು ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ನೂಕಿದ ಕ್ರೂರಿ ತಾಯಿಯ ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ತಾಯಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕನ ಕಥೆ ಬಂದಿರುವುದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಮಗನು ಬಂದಾನೋ ಬಾರನೋ ಎಂದು ಹಲುಬುವ ಅಬ್ಬಕ್ಕನ ಕರುಣೆಯ ಕೂಗಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆ ಎಂದರೆ 'ಹುಲಿಯ ಹೆಂಗರುಳು.' ತುಂಗಾನದಿಯ ನೀರು ಏರುತ್ತಿರುವ ಭೀಕರ ಚಿತ್ರ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ದಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಕೋಪದ ಕರಾಳಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ

ಕುಳಿತಿರುವ ಜನರ ಬಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬಾಯೇ ಅವರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತದೆ. ನದಿಯ ನಡುವೆ ಬಂಡೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದು 'ಕಾಪಾಡಿ' ಎಂದು ಚೀರಿಡುತ್ತಿದೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಬದುಕಿಸಲು ದೋಣಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರಿರುವನು! ಜಾರೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ರಕ್ತಮಯವಾದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಸಿದ್ದ ಸಿದ್ಧನಾಗುವನು. ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ದೋಣಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂಡೆಯ ಬಳಿ ಹೋಗುವನು. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಉಪಪತಿಯಾದ ಸೀನಸೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರತೀಕಾರಬುದ್ಧಿ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ದೀನನಾಗಿ ನಡುಗುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವವನು ತನ್ನ ಶತ್ರು ಸೀನಸೆಟ್ಟಿ. 'ಇಶ್ಶಿ! ಬದುಕೇ!!' ಎಂದ. ಹೆಂಡತಿಯ ಜೀವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕತ್ತಿ ಸಿಡಿಲಿ ಮಬ್ಬುಕತ್ತಲ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. 'ಹೆಂಗರುಳಿನ ಹುಲಿ' ಸಿದ್ದನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸೇಡು, ಆಸೆ, ಮರುಕ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗಳ ಚಿತ್ರ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಒಂದು ಸಂದಿಗ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೇಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದರ ಸುಂದರ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಕುತೂಹಲದ ಸೆಳವು ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತಂತ್ರವು ಕಥೆಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಕಾಮಪ್ರೇಮಗಳ ಸೆಳವಿನ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಪಂಜರದ ಗಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ಕಥಾಪ್ರವಾಹದ ಓಟವಾಗಲಿ, ವಸ್ತುವಿನ ರಚನೆಯಾಗಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಲು ಹೋಗಿ ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕೈಗೆ ನಿಲುಕದಷ್ಟು ಗೂಢವಾಗಿದೆ.

ಕವಿಹೃದಯದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಮೂಡಿಬರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ 'ಒಂದು ಹಿನ್ನುಡಿ'ಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೀವನದ ಸಮಗ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಕವಿಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆನಂದದ ಅಮೃತಮಂಥನದಿಂದ ಉದಿಸುವ ಬೆಣ್ಣೆಯೇ ಕಾವ್ಯ. ಜೀವನದರ್ಶನದಿಂದ ಪುನೀತನಾದ ಕವಿ ಕಾವ್ಯನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಹೃದಯ ಪುನಃ ಜೀವನದರ್ಶನ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ತನ್ಮೂಲಕ ಚೆಲುವಿನ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಕಲ್ಪನೆ ಸುಂದರವಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಲಾರದು.

ಇದು ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವಾದರೂ

ಈ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರ ಲೇಖನಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಬಹಳ ನಯವಾಗಿ, ಸರಳವಾಗಿ, ಆದರೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಶ್ರೀಯುತರಿಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ, ಭಾವಪ್ರಾಚುರ್ಯವನ್ನೂ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತರಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಥೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಲೇಖಕರು ಹೇಳುವ ವಿಷಯ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನವೀನತೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಮಿಕತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮಾನವಸ್ವಭಾವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಶೀಲನೆ ಈ ಕಥೆಗಳ ಲೇಖಕರಿಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುವುದು. ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿರುಚಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ಕೆ. ಎಸ್. ಕೆ.

*
* *

ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ—ಲೇಖಕರು : ಬೆಳ್ಳೂರು ರಾಮರಾವ್ ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರ, ಕೋಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ; ಪುಟಗಳು ೭೨ ; ಬೆಲೆ, ೧೨ ಆಣೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬೆಳ್ಳೂರು ರಾಮರಾಯರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಲೇಖಕರು. ಅವರ ಬರೆಹಗಳೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿವೆ. ಈಗ ಎಂದರೆ ಅವರ ಪರಿಣತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಗಮನ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಉದ್ಯೋಗದ ಕಡೆ ಹರಿದಿರುವುದು ಕನ್ನಡದ ಶುಭೋದಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ವಿಜ್ಞಾನದ ಅನೇಕ ಗಹನವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಾದ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇ ಇವರ ಬರೆವಣಿಗೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ತನ್ನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂತತವಾಗಿ ನಡೆಸಿ ವಿಜಯಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಹಸ ಕಥನ ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟಿ ವೈಚಿತ್ರ್ಯದ ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಸ್ತು. ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರುದ್ರ ರಮಣೀಯತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ೨೬ ಕವನಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದರೂ, 'ಸುಂದರ ಕಾಶ್ಮೀರ್' 'ಶ್ರೀನಗರ' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳು ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. 'ಇಂದಿನ ಸ್ವರ್ಗದ ನಂದನವನವಿದು' ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶ ಇದೆಯಂತೆ! ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿರುವ ಹಿಮವತ್ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರಗಳು 'ಸುಮಶರರಿಪುವಿನ ನಮಿಸುತ'

ನಡೆದಿವೆಯಂತೆ! ಸೃಷ್ಟಿವೈಚಿತ್ರ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಚಿಂತನೆಗಳ ನಡುವೆ ಕವಿಗಳು ಮಾನವ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಭಾವಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. 'ಅನುತಾಪ' 'ಸಮಯಾನುವರ್ತನೆ' 'ಪ್ರೇಮರೀತಿ' 'ಬಸವಿಯ ಬಾಳು' ಈ ಕವನಗಳು ಮೇಲಿನ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. 'ಕರ್ಮಯೋಗಿ' 'ಭಾರತಿಯ ಕೊರಗು' 'ಭಾರತೀಯರ ಮುನ್ನಡೆ' ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡತಂದೆಯಾದ ಗಾಂಧಿಯವರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರಿಗಿರುವ ಗೌರವವನ್ನೂ, ಉತ್ಕಟ ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕವನಗಳು ಯಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನಾದರೂ ಸೆಳೆದಾವು. ಸ್ಥಳಾಭಾವದಿಂದ ಇವುಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವನದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೂ ಕವನ ಕಟ್ಟಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಛಂದಸ್ಸನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕವಿಗಳ ಒಲವು ಷಟ್ಪದಿ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶರಷಟ್ಪದಿ, ಚೌಪದಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿದಿದೆ. ಆಳವಾದ ಅನುಭವಪೂರ್ಣವಾದ ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕವಿಗಳು ಭಾಷಾಋಣವನ್ನು ನೀಗಿ ಧನ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮುಂದಿನ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಿಯ

*
* *

ತ್ಯಾಗ—ಲೇಖಕರು: ಕುಮುದ; ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಜಿ. ಗುಂಡಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ.; ಇಂಟರ್ ಮೀಡಿಯಟ್ ಕಾಲೇಜು, ಮಂಡ್ಯ; ಪುಟ ೧೫೦; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೪-೦.

ಇದು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸಂತೆಯ ಕಾಲ. ನೂರಾರು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ, ನೂರಾರು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೊಹರಂ ಸಾಗಿದೆ: ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಳ್ಳೆಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯೆಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಇದು ಸಕಾಲವಲ್ಲವಾದರೂ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜನಮನವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನುವುದಂತೂ ನಿರ್ವಿವಾದವಾದ ವಿಷಯ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪ್ರಣಯದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾರಾದರೂ ಗಂಭೀರವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದರೆ, ಸಹಜವಾಗಿ ಜನತೆ ಅಂತಹ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕು. ಈಗ ತಾನೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ಗುಂಡಣ್ಣನವರ ಪ್ರಥಮ ಕಿರುಕಾದಂಬರಿ, ಆ ಬಗೆಯ ಆದರ್ಶಪ್ರಣಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೃತಿ.

ಹೌದು, ಇದೊಂದು ಆದರ್ಶಪ್ರಣಯದ ಕಥೆ. "ಆದರ್ಶಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ತನುವಿನ ಹಂಬಲವೇಕೆ?" (ಪು. ೧೩೭) "ಸತಿಪತಿಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಹಿರಿಮೆ

ಯೇನು? ಅಣ್ಣತಂಗಿಯರಾಗುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಕಿರಿಮೆಯೇನು?" (ಪು. ೧೩೭) ಎಂಬ ವಿಚಾರದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಇದರಲ್ಲಿದೆ.

ಚಂದ್ರಣ್ಣ ಲಲಿತೆಯರ ಪ್ರೀತಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಅಂಕುರಿಸಿ, ಪಲ್ಲವಿಸಿ, ಹೂವಾದುದು. ಲಲಿತೆಯ ತಂದೆಯಾದ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ನಂಟನಾದ ಜಯರಾಮುವಿಗೆ ಲಲಿತೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಲಲಿತೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ, ಚಂದ್ರಣ್ಣ ತನ್ನ ಹೃದಯದ ತಳಮಳವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಲಲಿತೆಯನ್ನು ಜಯರಾಮನಿಗಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಲಲಿತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸೋದರ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಿಷ್ಟೆ ಇದರ ಕಥೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ, ಮತ್ತು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಇದರ ಕಥನರೀತಿ ಯಾವ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರದೆ, ಹಿಂದೆ ಎಂದೋ ಒಮ್ಮೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಯ ರೀತಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆಯ ಆರಂಭ ಹೀಗೆ: "ಅನಂತಪುರದ ನೈರುತ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಪಿನಾಕಿನಿ ನದಿಯ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಗೌರೀ ಹಳ್ಳಿ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಊರು (ಪು. ೧)" ರತ್ನಯ್ಯನೆಂಬವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಣ ಹಳ್ಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು . . . ಜನ್ಮತಃ ಸತ್ಪುರುಷರಾದ ಅವರಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಸೀತಾದೇವಿಯೆಂಬಂತಹ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ದೊರಕಿದ್ದರು . . . ಅವರೇ ಗೌರಮ್ಮನವರು. ರತ್ನಯ್ಯ ಗೌರಮ್ಮನವರಿಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ . . . ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ರತ್ನಯ್ಯನವರು ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ದೇವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪೂಜೆಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು . . . ಕೊನೆಗೆ ದೇವರು ಆ ಆದರ್ಶ ದಂಪತಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟನು . . . ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಗಂಡು ಕೂಸಾಯಿತು. ಆ ಮಗುವು ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ರೂಪುತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಚಂದ್ರಣ್ಣನೆಂದೇ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು" (ಪು. ೧-೨) ಹೀಗೆ ಕಥಾನಾಯಕನ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಮೊದಲಾದ ಈ ಕೃತಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ "ಅದಿರಲಿ ಈ ಕಥೆಗೆ ವಸ್ತುವಾದ ಚಂದ್ರಣ್ಣ ಲಲಿತೆಯರ ಪ್ರೇಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಾವಿನ್ನು ನೋಡಬಹುದು" (ಪು. ೮). "ಎಲೈ ಮಾನವನೆದೆಯ ಹುಚ್ಚು ಹಾರೈಕೆಯೇ ತಾಂಡವನಂತೆ ನೀನು ಕುಣಿದರೇನು" (ಪು. ೧೦೮) ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೊಡನೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಕಥನರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಮುತ್ತೈದೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗತಿಯಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಲವಾರು ವರ್ಣನೆಗಳು ಹಲವು ಸಲ ಅತ್ಯಂತ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಆಹ್ಲಾದಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಾದ ಚಂದ್ರಣ್ಣನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ "ಆತನು ಕವಿಯಂತೆ ರಸಿಕಹೃದಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಋಷಿಯಂತೆ ಸಂಯಮಿಯಾಗಿದ್ದನು.

ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದರೂ ಶಿವನಂತೆ ಆತ್ಮವೈಭವವುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿದ್ದನು (ಪು. ೩೨) ಎಂದೂ, ಲಲಿತೆ ಯೌವನವತಿಯಾದಾಗ "ಶರತ್ಕಾಲದ ನೀಲಾಕಾಶ ದಲ್ಲಿ ಹೊಂಜೊನ್ನದಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಮುಗಿಲರಾಶಿಯ ನಡುವೆ ಷೋಡಶ ಕಲೆಗಳಿಂದ ರಾರಾಜಿಸುವ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವೋ ? ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ತೆಳ್ಳಗೆ ಮುಸುಕಿದ ಮಂಜಿನ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಮೂಡಿಬರುವ ತಂಪಾದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವೋ (ಪು. ೧೦೫) ಎಂದೂ ವರ್ಣಿಸಿದಾಗ, ಇದೇನು ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಜ-ರಾಣಿಯರ ವರ್ಣನೆಯೋ, ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಯ ತರುಣತರುಣಿಯರಾದ ಚಂದ್ರಣ್ಣ ಲಲಿತೆಯರ ವರ್ಣನೆಯ ರೀತಿಯೋ—ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರುವ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ವರ್ಣನೆಗಳು ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು ಗೌರೀಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕು. ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿರದೆ ಕೃತಕವಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಚಕರೇ ಹಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು—ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಯಾದ ಚಂದ್ರಣ್ಣನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ ಜಯರಾಮುವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿ ಸುತ್ತ "ಬನ್ನಿ ಸ್ನೇಹಿತರೆ, ನೀವಾರು ಸ್ವಾಮಿ ? ನಿಮಗೇನು ಬೇಕು ? ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ" (ಪು. ೨೬) ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗೌರಮ್ಮನವರು ಲಲಿತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು "ಬಾ ಅಮ್ಮಾ, ಬಾತಾಯೀ, ಕುಳಿತುಕೋ" (ಪು. ೨೭) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರಣ್ಣನು ಲಲಿತೆಯನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದಾಗ "ಲಲಿತಾ, ನನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರೀ ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಬೆಳಕೇ ! ನನ್ನ ಜೀವನದ ಪೂರ್ಣತೆಯೇ : ನನ್ನ ಆದರ್ಶದೇವತೆಯೇ ! ನಿನ್ನ ಪಾದರೇಣು ವೊಂದು ಈ ದೀನನ ಹಣೆಗೆ ಹತ್ತಿದರೆ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಈ ನಿನ್ನ ಶರೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನನಗೊಪ್ಪಿಸುವೆಯಾ ದೇವೀ ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನನಗಿಂತ ಧನ್ಯರಿಲ್ಲ !" ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯು ತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ—ಕಡೆಗೆ ನಾಗರಿಕ ನಗರದಲ್ಲಿ—ಜನ ಈ ರೀತಿ ಇಷ್ಟು ವ್ಯಾಕರಣಬದ್ಧವಾಗಿ ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರಗಳಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ ?

ಇಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು, ಲೇಖಕರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲೇ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವು ದಾದರೆ—ಚಂದ್ರಣ್ಣನು "ಕವಿಯಂತೆ ರಸಿಹ ಹೃದಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಋಷಿಯಂತೆ ಸಂಯಮಿ. . . ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಸುಂದರನಾಗಿದ್ದರೂ ಶಿವನಂತೆ ಆತ್ಮವೈಭವ ಉಳ್ಳವನು" (ಪು. ೩೨) ಗೌರಮ್ಮನವರು "ಎರಡನೆಯ ಸೀತಾದೇವಿ" (ಪು. ೨) ರತ್ನಯ್ಯ ನವರು "ಜನ್ಮತಃ ಸತ್ಪುರುಷರು" ಚೆನ್ನಯ್ಯ "ಮುಗ್ಧಸ್ವಭಾವದವನು ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯನಿಟ್ಟಿದ್ದವನು" (ಪು. ೪) "ಭಕ್ತಿವಿನಯಗಳಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ನೆಲವನ್ನು

ನೋಡುತ್ತ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು" (ಪು. ೧೨೪)—ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆದರ್ಶದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ತೆಗೆದಂತೆ ತೋರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಆಧುನಿಕ ವೇಷದ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಣ್ಣ ಲಲಿತೆಯ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬಂದು ಅದರ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಲು ಕಾರಣರಾದ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯನವರ ಮನಸ್ಸಿನ ತರ್ಕ ಅಷ್ಟು ಸಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. "ಪ್ರೇಮಪೂಜೆ" ಎನ್ನುವ ಅಧ್ಯಾಯವಂತೂ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ "ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ"ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೂವಯ್ಯ-ಸೀತೆಯರ ಸಮಾಗಮದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಂದ್ರಣ್ಣ-ಲಲಿತೆಯರ ಸಮಾಗಮ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸೊಗಸಾದ ಅಧ್ಯಾಯವೆಂದರೆ "ನೆನಪಮೃತವಾಗುವುದು" ಎಂಬುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳು ಬಲು ಸೊಗಸಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸುಂದರ ಕವನಪಂಕ್ತಿಗಳಿಂದ, ಮನೋಹರವಾದ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ, ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ಸಾಗುವ ಕಥಾಸರಣಿಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿ ಓದುಗರ ಮನವನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಣಯಕಥೆ, ಗೌರೀಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಸಂಗ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯಾವ ಪಾತ್ರವಾಗಲಿ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಾಗಲೀ, ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸದೆ ಎಲ್ಲೋ ಮೇಲೆದ್ದು ದೂರ ನಿಂತಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರವಾಗಲೀ—ಅಲ್ಲಿನ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯಾಗಲೀ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದು. ನಡೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ-ನುಡಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಹೋಲದ ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಕಾಣಿಸದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ. ಆದರ್ಶವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕು; ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದು ಆದರ್ಶಕ್ಕಾಗಿ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬಲಿಗೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವನ್ನೇ ಆದರ್ಶವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಚಿತ್ರಣ ತುಂಬ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಂಗ್ಲ ಲೇಖಕ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಎನ್ನುವವನು ಹೇಳುವಂತೆ, ಒಂದು ಕೃತಿ "It need not decline the actual in order to be ideal"—ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಇಂದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಅನ್ಯವಾಗಿರುವುದೇ ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಇದು ಇನ್ನೂ ಆದಷ್ಟು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಮರೆಯದ ರೀತಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಆದರ್ಶ ಜೀವನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು ಮೈಲಿಕಲ್ಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ, ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಂದರೆ ಅಗ್ಗದ ಪ್ರಣಯ ಕಥೆಯಿಂದ ತುಂಬಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಇಂತಹ ಆದರ್ಶ ಭಾವಗಳನ್ನು ಜನತೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅವರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ, ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಹಾರೈಕೆಯನ್ನೂ, ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ಓದುಗರು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸದಿರರು. ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಡಣ್ಣನವರ ಕಲಾಪ್ರತಿಭೆ 'ವಾಸ್ತವ-ಆದರ್ಶ'ಗಳ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಹಿರಿಯತನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ.

* * *

ಸನಾತನ ಭಾರತ (ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ)—ಮೂಲಕರ್ತೃಗಳು: ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ; ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಶ್ರಮ, ಮೈಸೂರು; ಪುಟಗಳು ೧೪೬; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೦-೦.

ಪ್ರಾಚ್ಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸನಾತನ ಭಾರತದ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರಿದ ಜ್ಯೋತಿಪುರುಷರೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು. ಅವರ ಅಪ್ರತಿಮಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ ಅವರ ಶೈಲಿ. ಆ ಮಹಾಪುರುಷರ ಕೆಲವು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಗೀತಾವಿಚಾರ, ಜಡಭರತ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಪ್ರಪಂಚದ ಮಹಾಗುರುಗಳು, ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬುದ್ಧನ ಸಂದೇಶ, ಬಾಲಗೋಪಾಲ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ತೂರ್ಯವಾಣಿ—ಈ ಹತ್ತು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಆರ್ಯರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ವಿಶ್ವಕೋಶಗಳಾಗಿವೆ. ಮಾನವಕೋಟಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ದಿವ್ಯ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯಗಳು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಗೋಚರಿಸುವಂತೆ ಮೊದಲ ಎರಡು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಜಿ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಾಗ ಮುಮುಕ್ಷುವಿನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅರ್ಜುನ, ಅಂತಹ ಮುಮುಕ್ಷುವಿನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂದೇಶ ಕೇವಲ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಲ್ಲ. ಸಾಧಕರಾದ ಎಲ್ಲ ನರರಿಗೂ ಹೇಳಿದ ಮಾತು. ಕರ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ ಗೀತೆ. "ಕ್ಲೈಬ್ಯವನು ಬಿಡು, ಹೃದಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನು ತೊರೆದು ಮೇಲೇಳು"—ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಚಂಡ ಆಶಾವಾದವನ್ನು ಸಾರುವ ಗೀತೆಯ ಸಂದೇಶ. ಈ ಚಿಕ್ಕ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಗೀತೆಯ ತಿರುಳೇನು—ಎಂಬುದನ್ನು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಸ್ವಾಮಿಜಿ.

ಅನುಭಾವಿಯಾದ ಜಡಭರತ, ಭಕ್ತವರೇಣ್ಯ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಭಗವದ್ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಮಹಾ ಗುರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ದಿವ್ಯಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವಗಳಿಂದ 'ನಮ್ಮ ಗುರು ದೊಡ್ಡವ, ನಮ್ಮ ಗುರು ದೊಡ್ಡವ' ಎಂದು ಹೋರಾಡುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ—ಈ ಹೋರಾಟ ಬರೀ ಕುಕ್ಕೆಗಾಗಿ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ! ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ದಿವ್ಯಫಲಗಳು ಎಲ್ಲೋ ಚದುರಿಹೋಗಿವೆ! ಲೋಕಗುರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೌರವಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ಮಲ ಗೊಳಿಸುವ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ವಿಶಾಲಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆದು ಬದುಕು ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಬೇಕು.

ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧನ ದಿವ್ಯಪ್ರಭಾವ ವಿಶ್ವವನ್ನೆ ಆವರಿಸಿದೆ. ಅವನ ಅಪಾರ ತ್ಯಾಗ, ಅನನ್ಯಪ್ರೇಮ ಎಂತಹ ಬರಡು ಹೃದಯದಲ್ಲಾದರೂ ಭಕ್ತಿಯ ಕುಡಿಯನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸದಿರದು. ತನ್ನ ಮುಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಜೀವನದ ಗುರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ; ಜಗತ್ತಿನ ದುಃಖದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದೆ ಅವನ ಜೀವನಸೂತ್ರವಾಯಿತು. ಅವನ ಭವ್ಯ ಜೀವನದೆದುರು ಸ್ವಾರ್ಥ, ಅಹಂಕಾರ, ಲೋಭ, ಸಂಕುಚಿತಮನೋ ಭಾವ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಎಷ್ಟು ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ!

ಶ್ರದ್ಧೆ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಇವು ಹೇಗೆ ಮಾನವನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ 'ಬಾಲಗೋಪಾಲ'ನ ಕಥೆ.

ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಯಾರನ್ನೂ ದೂಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಿದೆ. ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೆ ಜೀವನದ ಪರಮಗುರಿ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ವಿಶ್ವಗ್ರಾಸಿಯಾದ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ನೂರಾರು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿಬಂದು, ನೂರಾರು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದರೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಗಣಿಯಂತಿರುವ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ಭವ್ಯಭಾವನೆ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಸಿಗಲಾರದು—ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾಮಿಜಿಯವರ ಸರಳವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವೂ ಧೀಮಂತವೂ ಆದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಮುದ್ರಣದ ತಪ್ಪುಗಳು ಕೆಲವು ಉಳಿದುಹೋಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ:

ಪುಟ ೫೫; ವಿಶಮೇ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಮ್—ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಷಮೇ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ಎಂದಿರಬೇಕು . . . ನೈತತ್ವಮುಪಪದ್ಯತೆ—ಎಂಬಲ್ಲಿ ನೈತತ್ವಯ್ಯುಪಪದ್ಯತೇ—ಎಂದಿರ

ಬೇಕು. ಪುಟ ೬೩ ; ಪ್ರಹಲ್ಲಾದ—ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಪುಟ ೧೦೧ ; ವಿನಃ—ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿನಾ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಪುಟ ೧೩೨ ; . . . ಕರ್ಮಸಂಗಿನಾಮ— ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಸಂಗಿನಾಮ್—ಎಂದಿರಬೇಕು.

ಈಗಾಗಲೆ ವಿಪುಲಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಜನತೆಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಅರಳಿಸಿದ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಶ್ರಮ, ಆ ರಸಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೃಹತ್ತಾಗಿ ಬೆಳಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೋಣ.

ಉ. ಕಾ. ಸು.

*
* *

ಶ್ರೀಶೈಲ ಜಗದ್ಗುರು ಚರಿತಮ್—ಕವಿ: ಕವಿಶೇಖರ ನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿ; ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಜ. ನಿ. ಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರ, ನಂ. ೪೯ ಎಚ್.ಬಿ. ಸಮಾಜರೋಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು ; ಪುಟಗಳು ೧೬೩ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೨-೦-೦.

ಇದು ಕವಿಶೇಖರ ನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ್ಯ ಕಾವ್ಯ. ಇದು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದ ಶಿವಾಂಶರಾದ ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಧುಸಂತರ ಚರಿತ್ರೆಯಂದರೆ ಜನರಿಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಸಭಾವ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆ ತಿಳಿದವನಾದರೂ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಲು ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ಕೊನೆ ಕಾಣದೆ ಬಿಡಲಾರನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸರ್ಗ ಮುಗಿದ ಮೇಲೂ ಮುಂದೇನು? ಎಂಬುವ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಗುವುದೇ ಇದರ ಕಾರಣ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳು ಸಮಗ್ರವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಇದ್ದ ವರ್ಣನೆಯು ಸುಂದರವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ ಪುರುಷರು ಶ್ರೀಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರು ಲಿಂಗದಿಂದ ಆವಿರ್ಭೂತರಾದೊಡನೆಯೇ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದುದು ಇತಿಹಾಸದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದರೂ, ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಸರಿಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಕಥಾವತರಣವು ಸರಳವಾಗಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಕೈಲಾಸವರ್ಣನೆ ಅನುಷ್ಟುಭ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನರಂಜಕವಾಗಿದೆ, ಪುರಾಣಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತೋತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವು ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರರಹಸ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಇದು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸಿದರೂ ಅಲ್ಪಾಧಿಕಾರಿಗೂ ಕ್ಲೇಶದಾಯಕವಾಗಲಾರದು. ವಾದಸರಣಿಯು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. 'ಶರೀರಮಾತ್ಮಾಯದೀತೇ ಮತಂ ಸ್ಯಾತ್ ಭಿನ್ನೇಕರೇ ಜೀವತಿನೈವ ಜಂತುಃ' ದೃಷ್ಟಾಂತ ಅಷ್ಟು ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗೂಬೆಯ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಪುನಃ ಪುನಃ ಬಂದುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹದಿ

ನೈದನೇ ಸರ್ಗ ಕೇವಲ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡು ದೋಷ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಕಾವ್ಯವು ಸರ್ವಾಂಶದಲ್ಲಿ ರಂಜಕವಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾಕ್ಲೇಶವು ತೋರದಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕವಿತಾಲಾಲಿತ್ಯವು ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತರಾದ ವಿಭೂತಿಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಓದಿ ಕೃತಾರ್ಥ ರಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಭೂತಿಪುರುಷರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಈಗಿನ ಮಠಾಧಿಪತಿ ಗಳೆಲ್ಲರೂ ಈಷತ್ತಾದರೂ ಹೊಂದಿ ಜನೋದ್ಧಾರತತ್ಪರರಾದರೆ ನಮ್ಮ ಭಾರತಭೂಮಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಆಗಲು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆ ದಿವಸವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸೋಣ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಶಿವೋತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಮತೀಯರಿಗೆ ಉದ್ವೇಜಕವಾಗ ಬಹುದು. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಯಾವ ವಿಭೂತಿಪುರುಷನೂ ಸಕಲರಿಗೂ ಅನುಗುಣವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶೈವನಿಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಪಠ್ಯವೂ ಆದರಣೀಯವೂ ಆಗಿದೆಯೆಂದೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತರಾದ ವಿಭೂತಿಪುರುಷರ ಮಹಾಪ್ರಭಾವವು ಇಂದಿನ ಶ್ರೀ ಜ. ಪ. ಚನ್ನಬಸವ ರಾಜ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರೂಢಮೂಲ ವಾಗಿದ್ದು ದಲಿತದುಃಖಿತ ಜನತೆಯು ಅವರ ದಿವ್ಯಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಉದ್ಧೃತವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ.

ಜಿ. ವಿ. ಭ.

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಕಂಬನಿ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಮೂರು ದಶಕಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಮಂಜುನಾಥ್, ಎಂ.ಎ., ಅವರು ಇದೇ ಮೇ ತಿಂಗಳ ಮೂರನೆಯ ತಾರೀಖು ದಿವಂಗತರಾದರೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ತುಂಬ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಮಂಜುನಾಥ್ ಅವರು 'ಮಂ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದ ವಾಚಕಲೋಕಕ್ಕೆ ಚಿರಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. 'ಮಂ' ಬರೆದ ಹರಟೆ, ಪ್ರಬಂಧ, ಶಾಸ್ತ್ರಜಿಜ್ಞಾಸೆ, ಕಥೆ, ನಾಟಕ, ಪುಸ್ತಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳಿಂದ ಓದಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಬಂಧಗಳು' 'ಇಬ್ಸನ್ನಿನ ಕೆಲವು ನಾಟಕಗಳು' ಎಂಬ ಎರಡು ಉತ್ತಮವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಈಚೆಗೆ 'ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬಿಡು' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನವೊಂದನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ಶಾರದಾಮಂದಿರದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡನುಡಿ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಅನೇಕ ಬರಹಗಳು ಚದುರಿಹೋಗಿವೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇವರ ಎಷ್ಟೋ ಬರಹಗಳು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿವೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ನಿಧನದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೃಂದಕ್ಕೆ ಆಗಿರುವ ನಷ್ಟವೂ ಅಪಾರವಾದದ್ದೇ. ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿ ಅವರಿಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ 'ಆಪದ್ಬಾಂಧವ'ರನ್ನು ತಂಪುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯ ರಸಿಕರೂ ಗುಣಶಾಲಿಗಳೂ ಸಾಹಿತ್ಯಜ್ಞರೂ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರೂ ಆದ ಈ ಮಹನೀಯರ ನಿಧನದಿಂದಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಭರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇವರ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೂ ಬಂಧುಮಿತ್ರರಿಗೂ ಒದಗಿಬರಲಿ ಎಂದೂ ದಯಾಮಯನಾದ ಭಗವಂತನು ಇವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಿ ಎಂದೂ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಒಂದಾದಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಒದಗಿಬರುವುದೂ ವಿಧಿಯ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವೇ. ದುರ್ಭರವಾದ ಒಂದು ಚೇತನದ ಅಗಲಿಕೆಯ ದುಃಖದ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಚೇತನದ ಅಗಲಿಕೆಯ ದುಃಖವನ್ನೂ ವಿಧಿ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಒಡ್ಡಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಉಪಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ|| ಎಚ್. ಎಲ್. ಹರಿಯಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ., ಅವರು ಇದೇ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳ ಆರನೆಯ ತಾರೀಖು ವಿಧಿವಶರಾದರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ದುಃಖಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯಪ್ಪನವರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು. 'The Rgvedic Legends through the Ages' ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ ಬರೆದ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬೊಂಬಾಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದವರು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. 'ಭಾಸ' ಎಂಬ ಕಿರುಹೊತ್ತಗೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕಮಾಲೆಗೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಇವರು ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಸನ ಒಂದೆರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಅನುವಾದಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕೆಲವು ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾದ ಲೇಖನಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ತಾವು ಗಳಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಾನಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ದುಡಿದ ಈ ಶಿಷ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯ ಪ್ರಪೂರ್ಣರಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೃಂದವು ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಕೌಟ್ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ರೋವರ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಕೀರ್ತಿ ತಂದ ಮಹನೀಯರು ಹರಿಯಪ್ಪನವರು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವರು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ನಿಧನದಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ರೋವರ್ಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರು ಎಂಬ ಭೇದ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಓಡಾಡಿ ಎಲ್ಲರ ಹಿತಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಸ್ನೇಹಿತರಂತೆ ತಾತ್ವಿಕರಂತೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಂತೆ ಸುಳಿದುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸರಳ ಹೃದಯದ ನಗುಮುಖದ ಸ್ನೇಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರೂ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಬಾಂಧವರೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಬಂಧುಮಿತ್ರರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಒದಗಲಿ, ಮೃತರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಚಿರಶಾಂತಿ ಲಭಿಸಲಿ, ಇದೇ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮೊರೆ.

*
* *

ಶ್ರೀ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ ಅವರ ವಿದೇಶಪ್ರಯಾಣ

ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ. ಅವರು ರಾಕ್‌ಫೆಲರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರೌಢವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಅಮೆರಿಕಾಕ್ಕೆ

ಈಗ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳಸಿದರು. ಈ ಸಂಗತಿ ತುಂಬ ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾದದ್ದು. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರಿಗೆ ಒದಗಿಬಂದಿರುವ ಈ ಸದವಕಾಶ ಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಶ್ರೀಯುತರನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಈ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿರುವ ಮೇಧಾವಿಗಳೂ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ಈ ಪ್ರವಾಸಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೂ ನುಡಿಗೂ ಪರಮಪ್ರಯೋಜನ ವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀಯುತರ ರಸಾಭಿಜ್ಞತೆ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಂಡಿತ್ಯ ಗಳಿಂದ ಹೊರದೇಶದ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದೇಶಗಳ ಘನವಿದ್ವಾಂಸರೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯದ ಫಲವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂಶೋಧನಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಯುತರ ಆರ್ಜಿತಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಜನ ಲಭಿಸುವುದು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು. ಅಮೆರಿಕವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸೇರಿರುವ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸನ್ಮಂಗಳಗಳು ಲಭಿಸಲಿ ಎಂದೂ ಅವರ ಪ್ರವಾಸಯಾತ್ರೆ ಜಯಪ್ರದವಾಗಲಿ ಎಂದೂ ಅವರು ಆರ್ಜಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಮ್ಮ ನಾಡುನುಡಿಗಳು ಮೇಲ್ಮೆ ಪಡೆಯಲಿ ಎಂದೂ ನಾವು ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ. ಭಗವಂತನು ಶ್ರೀಯುತರಿಗೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಲಿ ಎಂದು ಆ ದಯಾಮಯನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇವೆ.

*
* *

ಮಹಾಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೆರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಭಿನಂದನ ಸಮಾರಂಭ

ಭಾರತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕ್ಯಾಡೆಮಿಯವರಿಂದ ಬಹುಮಾನಿತರಾದ ಶ್ರೀಕುವೆಂಪು ಅವರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನವರೂ ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಯ ನಾಗರಿಕರೂ ವಿಶೇಷರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ಡಾ|| ಸಂದಿಮಠ ಅವರು ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಕುವೆಂಪು ಕವಿವರೇಣ್ಯರನ್ನೂ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಮ್ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವೂ ಸಮಯೋಚಿತವೂ ಆದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಪ್ರಿಯವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಆಡಿದರು. ಕನ್ನಡ ಜನತೆ ತನ್ನ ಆನಂದೋತ್ಕರ್ಷದ ಉದ್ಗಾರಾತಿಶಯವನ್ನು ಈ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಮಹಾಕವಿಯನ್ನೂ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಿತು. ಇಂತಹ ಗೌರವ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜನರಿಂದ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸಲ್ಲಲಿ ಎಂದು ನಾವು

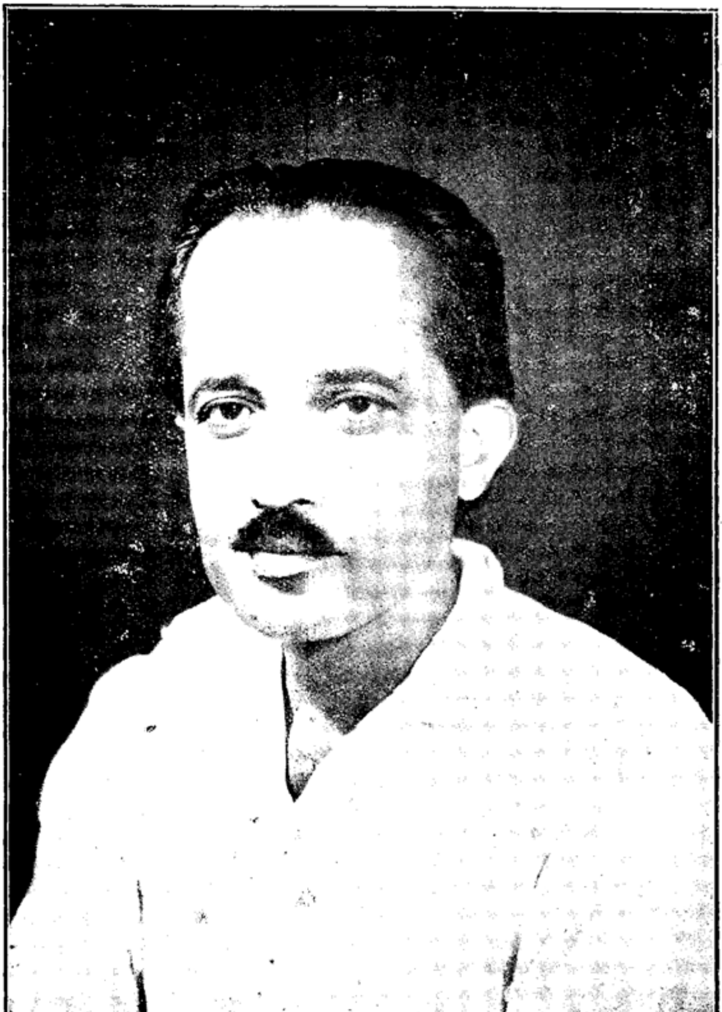
ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹ ಸಂತಸದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಾಚಕಲೋಕಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವ ಪುಣ್ಯ ನಮ್ಮದಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ.

*
* *

ಮೂವತ್ತೇಳನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ

೧೯೫೫ನೆಯ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳು ೧೦, ೧೧, ೧೨ ಈ ಮೂರು ದಿವಸಗಳೂ 'ಏಕೀಕೃತ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿಯಂತಿರುವ' ಮೈಸೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೇಳನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಮ್ರಾಟರೆಂದು ಸ್ತುತರಾದ ಶ್ರೀ ಕೋಟ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂವರ್ಧನೆಗಾಗಿಯೇ ಮುಡಿಪಾಗಿರುವಂತೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನ ಜರುಗಿತು. ಈಗ್ಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಕುಲಪುರೋಹಿತರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಸಮ್ಮೇಳನ ಇದೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಡಿತ್ತು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನ 'ಆ ಉತ್ಸವದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಬ್ಬ'ವೆಂಬಂತೆ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು.

ಸಮ್ಮೇಳನದ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಜೂನ್ ೧೦ ನೆಯ ಶುಕ್ರವಾರ ಬೆಳಗ್ಗೆ ೧೦ ಗಂಟೆಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕ್ರಾಫರ್ಡ್ ಭವನದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದವು. ಸಮ್ಮೇಳನದ ಉದ್ಘಾಟನ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನಡಸಿಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರಾದ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್, ಜಿ.ಸಿ.ಬಿ., ಜಿ.ಸಿ.ಎಸ್.ಐ., ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ದಿವ್ಯವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಭವನದ ಉತ್ತರದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಸ್ಥಾನಪತಿಗಳೂ ಸ್ವಾಗತಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ವಿ.ಎಲ್. ಡಿ'ಸೋಜ ಅವರೂ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರವರೂ ಸ್ವಾಗತಸಮಿಯ ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರೂ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾಯರೂ ಹಿಂದಿನ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರೂ ಈ ಅಧಿವೇಶನದ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಕೋಟ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರವರೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅರಮನೆಯ ಬ್ಯಾಂಡಿನವರ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಶ್ರೀ ಕೋಟ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರು

ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾದ ವಾದ್ಯರವ ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರು ಸಭೆಗೆ ಬಿಜ ಮಾಡಿ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸೀನರಾದರು. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಗ್ಗುಲಿನಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಉಪಸ್ಥಾನಪತಿಗಳೂ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರವರೂ ಮಹಾರಾಜರವರ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳವರೂ ವಿದ್ವದ್ಗೋಷ್ಠಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳೂ ಹಿಂದಿನ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳೂ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿತರಾದರು.

ಸಭಾಭವನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೂ ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರೂ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರುಗಳೂ ನಾನಾ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರುಗಳೂ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಭವನದ ಕೆಳ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿದ್ದ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಆ ಬೃಹತ್‌ಸಭೆ, ಅಪೂರ್ವವಾದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ಅಮಿತವಾದ ಆನಂದವನ್ನೂ ನೋಡಿದವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕೇರಿಸುವಂತಿತ್ತು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಶಕುಂತಲಾಬಾಯಿ ಪಾಂಡುರಂಗರಾವ್ ಅವರಿಂದ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ವಿರಚಿತ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಮ್ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪಂಕ್ತಿಗಳ ಕಾವ್ಯವಾಚನದಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾದಮೇಲೆ ಶ್ರೀಮತಿ ನೀಲಮ್ಮ ಕಡಾಂಬಿಯವರು ಶ್ರೀ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಅವರ 'ನಿತ್ಯರೂಪಿಣಿ,' ಶ್ಯಾಮಲಾದಂಡಕದ 'ಮಾಣಿಕ್ಯವೀಣಾಂ' ಜಯದೇವಕವಿಯ 'ಧೀರಸಮೀರೇ,' ಈ ಮೂರು ಗೀತಗಳನ್ನು ವೀಣಾವಾದನದೊಂದಿಗೆ ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡಿ ಶ್ರೋತೃವೃಂದವನ್ನು ತಣಿಸಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಸ್ಥಾನಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವಿ. ಎಲ್. ಡಿ'ಸೋಜ ಅವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳ ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಾನಪತಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು:

'ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ನಾಡುನುಡಿಗಳ ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಜಲನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮೊದಲನೆಯ ಚಾನ್ಸೆಲರವರಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರು ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಈಡೇರಿಸ

ಬೇಕಾದ ಹಲವು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಇದರ ಪಾಲಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ ಆ ಸೂಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು : ತಿಳಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಒಳ್ಳೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ವೀಯುವುದು, ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಿಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದಂಥವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಎರಡು ಧ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾದ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಲಘುಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕಮಾಲೆಯ ಈ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ ನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಧರ್ಮ, ತತ್ತ್ವ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಇತಿಹಾಸ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಘನವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರೆದ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಕನ್ನಡದ ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತಿನವರು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ ಕೋಶರಚನೆಯ ಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪಾತ್ರವೂ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಾಚ್ಯಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯವರೂ ಪ್ರಾಕ್ತನಶಾಖೆಯವರೂ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟನೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನೆಲೆಬೆಲೆಗಳ ಅರಿವಿಗೆ ವಿಶೇಷರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವೊದಗುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕವರ್ಗದವರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ ನಿಲಯದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಗಣ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕ್ಯಾಡೆಮಿ ಯವರಿಂದ ಬಹುಮಾನಿತರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಮ್ ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತೃ ಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇದೀಗ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿ ಪಾಲರಾಗಿ ಸೇವಮಕಗೊಂಡಿದಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ನನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಯಾಗಿದೆ.

'ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಮಾಡಿ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಮೇಲೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗಿರುವ ಅಭಿಮಾನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಕಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಗಳು ನೀಡಿರುವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಕೂಡ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದದ್ದು. ಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು, ಶ್ರೀ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು, ಶ್ರೀ ನಾಲ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಇವರುಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೂತನವಾದದ್ದು, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು ತಮ್ಮ ಅರಮನೆಯ ಸಂಚಿಯ ಊಳಿಗದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳಲ್ಲಿ, ಹೊನ್ನಮ್ಮನಲ್ಲಿ 'ಸಾಹಿತ್ಯದ ವರದೇವತೆ'ಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದುದು ಎಷ್ಟು ಉದಾತ್ತವಾಗಿದೆ! ಎಷ್ಟು ಆದರ್ಶಮಯವಾಗಿದೆ! ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಪುರಾಣಕಾವ್ಯಾದಿಗಳ ಅನುವಾದ; ಕಾಳಿದಾಸ ಮತ್ತು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಕವಿಗಳ ನಾಟಕಗಳ ಅನುವಾದ, ಉತ್ತಮವಾದ ದೃಶ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಖೆಗಳ ಏರ್ಪಾಟು—ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಗಳ ಉದಾರವೂ ಕೃಪಾಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಸತತ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೇ ಕಾರಣ. ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲರೆಂದೂ ಸಂಯಮಶೀಲರೆಂದೂ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಭುಗಳೆಂದೂ ರಾಜರ್ಷಿಗಳೆಂದೂ ಸ್ತುತ್ಯರಾದ ನಾಲ್ಮಡಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬಂದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನರೂ, ದೇಶಭಾಷಾಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪರಮತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಪರಮದೈವಭಕ್ತರೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ವೇದಾಂತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂಲಶ್ಲೋಕ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವಿವರಣೆಗಳೊಡನೆ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಈ ಕೃತಿರತ್ನಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ಸ್ವತಃ ಕೃತಿರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯಗೀತೆ, ಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತ ಗ್ರಂಥ, ಮುಂತಾದ ದೊಡ್ಡ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ಈ ದಿವಸ ತಮ್ಮ ಅನೇಕಾ

ನೇಕ ಕಾರ್ಯಗೌರವಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಣ ಪ್ರೇಮಗೌರವಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಜಮಾಡಿರುವುದು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ತುಂಬ ಆನಂದದಾಯಕವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

'ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ದಯಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೋಟ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳು. ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ನಗೆಬರಹ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ದಿನಚರಿ, ವಿಡಂಬನ,—ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು. ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಕ್ಕಳ ಆಟಪಾಟಗಳು, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ, ಪ್ರೌಢವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ನಾಟಕ, ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಈ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾಸಾಹಸಿ ಕಾರಂತರು. ದೇಶವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಮಾಡಿದ ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಮಹಾನುಭಾವರು ಇವರು. "ಕಡಲ ತಡಿಯ ಭಾರ್ಗವ" ಎಂದು ಇವರನ್ನು ಕವಿಗಳೊಬ್ಬರು ಕರೆದಿರುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇವರು ನಡಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ 'ಬಾಲವನ' ಇವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಬಾಲಪ್ರಪಂಚ', ಇವರು ಕಟ್ಟಿದ ನಾಟ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ—ಇವುಗಳ ಪರಿಚಯವಿರುವವರಿಗೆ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು ಅನಾವಶ್ಯಕ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರ, ನರ್ತನ, ಶಿಲ್ಪ ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುವ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ಈ ಧೀರ ಸಾಹಿತಿ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸುದೈವ. ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕವಿಮೇಳದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸಂತಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದೂ ಮಹಾ ಅನುಭಾವಿಗಳೆಂದೂ ಗಣ್ಯರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ದಯಮಾಡಿಸಿರುವುದು ಆನಂದದ ಸಂಗತಿ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗೋಷ್ಠಿ ವಿಮರ್ಶಾಗೋಷ್ಠಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡಲು ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ, ಶ್ರೀ ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ, ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಇವರುಗಳು ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಘನ ವಿಮರ್ಶಕರು, ಕನ್ನಡಿಗರ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಸುಖಾಗಮನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.'

* * * *

ಸ್ವಾಗತಭಾಷಣವಾದಮೇಲೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ಪ್ರಸನ್ನಗಂಭೀರವಾಣಿಯಿಂದ ಭಾಷಣಮಾಡಿ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು :

'ಪರಿಷತ್ತು ಅಖಿಲಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಥೆ. ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳೇ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನ. ತಾಯ್ನುಡಿಯು ಎಂಥ ಪ್ರೇಮಬಂಧನವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟವರೆಲ್ಲರೂ ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲರು. ನಮ್ಮ ಕಲಾಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಸಮ್ಮೇಳನವು ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅವು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಹಿಂದೆ ಹದಿನೆಂಟು ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮತಿ ದೊರೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ತಡವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ತೊಡಕು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತು, ಪ್ರಾಂತಗಳು ಸುಸಂಘಟಿತವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಣ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ನಿಮ್ಮ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿಯೂ ನೆರವೇರಿಯಾವು.

'ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯ ನಿಲಯ; ಸರಸ್ವತಿ ಎಲ್ಲರ ತಾಯಿ. ಅವಳದು ನಿರ್ಮಲತೇಜಸ್ಸು; ಆ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಜಾತಿಮತಭೇದಗಳಿಲ್ಲ, ವರ್ಣಭೇದವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಜನರಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಜನರೂ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ಆಂತರಿಕವಾದ ಪರಿಚಯ ಸ್ನೇಹಸೌಹಾರ್ದಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದಲೂ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಇವಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಪರಿಷತ್ತು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಮೆ ಮಾಡಿ ಐಕಮತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಾಂತಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

'ಈಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಇಲ್ಲೊಬ್ಬರು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದವರು ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿದೆ; ಬರೆಯುವವರೂ ಓದುವವರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿದಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಲವರು ಉತ್ತಮವಾದ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವಂತೂ ಎಷ್ಟು ಹುಲಸಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ, ಇದು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಸಂತಕಾಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವೂ ಪ್ರೌಢಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇಂದು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಎಂಥ ಪ್ರೌಢಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲ ಶಕ್ತರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನೂ ಅವರ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ

ಜನಸಾಮಾನ್ಯವು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಯಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳೆಲ್ಲಾ ರೂಪ ಗೊಂಡು ಅದು ಒಂದು ನೆಲೆಗೆ ಬಂದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿದೀತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೇ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಲಿ, ಎರಡು ಕೋಟಿ ಜನ ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು, ಪಂಡಿತರಾಗರು, ಕವಿಗಳಾಗರು; ಆದವರ ವಿದ್ಯೆ, ವಿದ್ವತ್ತು, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟದು; ಫಲ ಕೊಡದು. ಅವರು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯ ಬೇಕು, ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಗಳಿಸಬೇಕು, ಅದನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕು. ಆಗಲೇ ಅದರಿಂದ ಪೂರ್ಣಪ್ರಯೋಜನ ದೊರೆಯುವುದು.'

* * * *

'ಈ ಸುಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ಗಣ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಮನಗಂಡು ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತು ಇವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೇ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇವೆ.'

ಸಿರಿಗನ್ನಡಂ ಗೆಲ್ಗೆ !

* * * *

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಗಳ ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಪ್ರೇಮವೂ ಹಿತಚಿಂತನೆಯೂ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸಭಿಕರು ಆನಂದದಿಂದ ಕೇಳಿ ನಲಿದರು. ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳವರು ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ನವರೂ ತಮ್ಮ ತೀರ್ಥರೂಪರವರೂ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಾವೂ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನುಡಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಕರೆ ಆಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಳೆದಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು. ಆಳುವ ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ದೇಶಭಾಷಾಪ್ರೇಮಪೂರಿತವಾದ ಉದ್ಘಾಟನಾಭಾಷಣದಿಂದ ಸಮ್ಮೇ ಳನದ ಸಭಾಸದರಿಗೆ ಅಮಿತವಾದ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಸುಂದರವಾದ ಹಾರತುರಾಯಿಗಳ ಉಪಾಯನವನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ

ಯವರಿಗೂ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೂ ಅರ್ಪಿಸಿ ಗೌರವಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಗೈದುದನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮನ್ನಣೆ ಎಂಬ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆದು ಶ್ರೀಗಳಾದ ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ್, ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ—ಇವರುಗಳು ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯನ್ನೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಹೊಗಳಿ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ಅಧ್ಯಕ್ಷಪಟ್ಟವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು 'ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿರುವ ಕಾರಂತರು ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದ ಹತ್ತಿರದ ಸಾಹಿತ್ಯಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರಿರುವುದು ಮಹತ್ತರವಾದ ವಿಷಯ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಸಭೆ ದೀರ್ಘಹರ್ಷೋದ್ಗಾರ ಮತ್ತು ಕರತಾಡನಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಿತು. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ಎದ್ದುನಿಂತು ಅಸ್ಖಲಿತವೂ ಸ್ಫುಟವೂ ಧೀರಗಂಭೀರವೂ ಆದ ವಾಣಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೊಡನೆ ಓದಿದರು. ಜನ, ಸೂಜಿ ಬಿದ್ದರೂ ಸದ್ದು ಕೇಳುವಂತಹ ಮನದಿಂದಿದ್ದು ಕಾರಂತರ ವೀರವಾಣಿಯನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಲಾಲಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ನಡುನಡುವೆ ಕರತಾಡನ ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರಗಳಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಲೋಕಾನುಭವವೂ ಆಳವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಜ್ಞಾನವೂ ಅಪಾರವಾದ ನಾಡುನುಡಿಗಳ ಮಮತೆಯೂ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಏಕೀಕರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ಸಂಬಂಧ, ಸಾಹಿತಿಯ ಹೊಣೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡುಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆ ಬೇಡವೆ? ತಂದರೆ ಹೇಗೆ ತರಬೇಕು, ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳ ಭಾಷಾರೂಪದಲ್ಲಿ ತರಬಹುದಾದ ಸಾಮರಸ್ಯ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ, ವಯೋಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಾಚನಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ನಿಶ್ಚಿತವಿಜ್ಞಾನಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬೇಕಾದುದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಕನ್ನಡ ಕೋಶ ಇವುಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು, ಲೇಖಕನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ವಾಚನಾಲಯಗಳು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ—ಈ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಜನ್ಯವೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ವಿಚಾರಲಹರಿಗಳನ್ನು ಹರಿಯಿಸಿ ಉದ್ದಾಮವಾದ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ವೀರವಾಕ್ಕಿನಿಂದ ಸಭಿಕವೃಂದ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಪ್ರಬುದ್ಧ

ಕರ್ನಾಟಕದ ವಾಚಕರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಗೋಷ್ಠಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಕೆಲಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಇದೇ ಸಂಚಿಕೆಯ ವಸ್ತುಕೋಶದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಚ್ಚುಮಾಡಿದೆ. ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರ ಭಾಷಣವಾದ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯೊಡನೆ ಬೆಳಗಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.

ಅದೇ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩ ರಿಂದ ೪.೩೦ ರ ವರೆಗೆ ಲೇಖಕರ ಗೋಷ್ಠಿ ಕನ್ನಡದ ತರುಣ ಕವಿಗಳೂ ಹೈದರಾಬಾದು ಸರಕಾರದ ವ್ಯವಸಾಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಶ್ರೀ ಕೋ. ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಗತಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಕವಿ ದಾರ್ಶನಿಕ, ಸತ್ಯಶ್ರುತ ಎಂದೂ ಸಾಹಿತಿ ಸಮಾಜದ ಗುರು ಎಂದೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮಹಾಕಾರ್ಯವೇ ಸ್ವತಂತ್ರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರಿಗಿರುವ ಹೊಣೆಯೆಂದೂ ಸಾಹಿತಿಯ ಹೃದಯ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ದೇವತ್ವಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದೂ ಅನ್ನ ಅರಿವೆ ಆಸರ ಆರೋಗ್ಯ ಅಕ್ಷರವಿದ್ಯೆ ಈ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ, ಇದರ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾನವನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಲೇಖಕನದು ಎಂದೂ ಇಂತಹ ಲೇಖಕನ ಹಿತಚಿಂತನೆ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಸರಕಾರಕ್ಕೂ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂದೂ ಹೇಳಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನೂ ಲೇಖಕರನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರು ಲಲಿತವೂ ಪ್ರಸನ್ನವೂ ಆದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗೆ ಉದಾತ್ತವಾದದ್ದು, ಲೇಖಕನ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯ ಸ್ವರೂಪವೇನು, ಸಾರ್ಥಕ ಸಾಹಿತಿ ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಋತಂಭರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಿಪಾಕ ರೂಪವಾದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದ ಋಷಿಯೇ ಹೇಗೆ ಕವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ದರ್ಶನ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಲೇಖಕನ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು? ದರ್ಶನದ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಲೇಖಕನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾವುವು, ಓದುಗರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾವುವು, ಸಮಾಜವೂ ಸರಕಾರವೂ ಲೇಖಕರನ್ನು ಹೇಗೆ ಗೌರವಿಸಬೇಕು, ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರ ಸಂಬಂಧ ಯಾವುದಿರಬೇಕು, ಹೊಸ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಸಂಯಮ ಏಕೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ನಾನಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಉದಾತ್ತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಮನನಯೋಗ್ಯವಾದ ಶ್ರೀ ಪುರಾಣಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಭಿಕರು ಆನಂದದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅಧ್ಯಕ್ಷಭಾಷಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ

"ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಹಕ್ಕುಬಾಧ್ಯತೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ" ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಗಳಾದ ಬಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರ, ಪ್ರಭುಶಂಕರ, ಎಂ. ವಾಸುದೇವಮೂರ್ತಿ, ನಿರಂಜನ, ಬಸವಾನಿ ರಾಮಶರ್ಮ, ರಾ. ಭೀಮು, ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ಇವರುಗಳು ಮಾತನಾಡಿ ಚರ್ಚಾವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರಿದರು. ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ಸಮಾರೋಪದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷರ ವಂದನಾರ್ಪಣೆಯೊಡನೆ ಲೇಖಕರ ಗೋಷ್ಠಿ ಮುಗಿಯಿತು.

ಗೋಷ್ಠಿಯ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಪುರಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಂಗವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನ ಯೂನಿಯನ್ ಕಟ್ಟಡದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದ ಗ್ರಂಥಪ್ರದರ್ಶನದ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತ ಭಾಷಣಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು :

'ಪ್ರಕಟನೆಯ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಎಷ್ಟೋ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅಸಹ್ಯವಾದ ನ್ಯೂಸ್ ಪ್ರಿಂಟ್ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ. ಟೆಕ್ಸ್ಟ ಬುಕ್‌ಗಳಂತೂ, ಅನೇಕವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅಚ್ಚಿನ ಸ್ವರೂಪವಂತೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ, ಅಂದವಾದ ರಟ್ಟು ಹಾಕುವುದರಿಂದ, ಪುಸ್ತಕ ನೋಡಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದಲ್ಲದೆ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಓದಲನುಕೂಲಿಸುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಪುಸ್ತಕ ನೋಡಲು ಅಂದವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟನೆಯಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡು ಓದುವ ಸಹೃದಯರು ಹೆಚ್ಚಬೇಕು. ಅಂತಹ ಸಹೃದಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ನಿಧಾನವಾಗಿಯಾದರೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಂದವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಾದರೆ ವಿಷಯ ಹಿತವಾದುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ಸಹೃದಯರೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಬಯಸಬಾರದು. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕಷ್ಟಕಾಲವಿದೆ. ಅವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಸರಕಾರಗಳು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪುಸ್ತಕ ಮಾರಾಟಗಾರರು ನೆರವಿಗೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಓದುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಶುಭ ಚಿಹ್ನೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಏನೂ ತಿರುಳಿಲ್ಲದವು. ಅನೀತಿಪಥದವು. ಓದುಗನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ

ಚಪಲತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥವು. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಇದೇ ಮಾತಲ್ಲ. ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನದ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ತೋರಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಕೆಲವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ ಲೇಖಕ ಸಮಾಜದ ಒಟ್ಟು ಸಾರವನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಸರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತೀರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

'ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲು ಕಾತರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಕನ್ನಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಸ್ಥಾನ. ಇದು ಬಹಳ ಹಳೆಯ ಹಾಡು. ನನಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಹಿರಿಯರು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಾಜಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಬದಲು ದಾಸಿಯಾಗಿದೆ. "ಸಾಯುತಿದೆ ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ ಓ ಕನ್ನಡದ ಕಂದರಿರ"! ಎಂದು ಕೂಗಿದ ಕವಿವಾಣಿ ಕೂಡ ಕಿವುಡುಗಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ದಾಸ್ಯ ತೊಲಗಿದರೂ ಹೃದಯದ ದಾಸ್ಯ ತೊಲಗಿಲ್ಲ. ದೇಶ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವರ್ಷ ಎಂಟಾದರೂ ಪರಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಪದ್ಧತಿಯಿಲ್ಲ.

'ನಾನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಕೂಡಲೆ ಪರಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಈ ದೇಶ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಕೂಡಲೆ ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಪಾಠಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು ಪರಿಣತರ ಪಾಲಿನ ಕೆಲಸವೆಂದು ಗಾಂಧಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವೇತ್ತರರೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಪರಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿ ವಿನಾಶವಾಗಿದೆ; ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಬರಡಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೆರಳಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಏರ್ಪಡಬೇಕು ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದರು ಹೇಳಿ ಐದು ವರ್ಷವಾದರೂ ಪ್ರಗತಿಸೂಚನೆಯಿಲ್ಲ, ಸ್ವಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನಕೋಶ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪರಭಾಷೆಯಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತ.

'ದೇಶಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಜನಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾನದಾನ ಮಾಡ

ಬೇಕು. ವಿಶ್ವದ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಕಣಜದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ನಿಲುಕುವಂತೆ, ಅವರ ತಿಳಿವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಆ ಗುರಿಯನ್ನು ನಿಲುಕಲು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಅವಶ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಳಿದ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರು ೧೯೧೬ ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದಾಗ ಹೇಳಿದರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮವಾಗುವುದಿರಲಿ, ಪ್ರಥಮಭಾಷೆ ಕೂಡ ಆಗಿಲ್ಲ. ೧೯೩೧ ರಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಕೀರ್ತಿಶೇಷ ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತೋ ಕಾಲುಶತಮಾನ ಕಳೆದಮೇಲೂ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣ ಆಡಳಿತವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಅಳುಕುಭಾವನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬರುವ ಮುನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ತ್ವಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿದ್ದ ವರ್ಗದ ಜನರೇ ಇಂದೂ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷರ ರಾಜ್ಯಭಾರವೇ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದವರೇ ಇಂದೂ ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇರಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ದೇಶ ತನ್ನ ಜನರ ಹಿತಕ್ಕಿಂತ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ. ರಕ್ತಪೂರ್ಣಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಸಲಹೆಗಾರರೆಲ್ಲರೂ ಬದಲಾಗಿ ದೇಶದ ಪುನರ್‌ನಿರ್ಮಾಣದ ಕನಸು ಕಂಡವರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಆ ಸವಿಗನಸೆಲ್ಲಾ ನನಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ರಕ್ತರಹಿತ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲಭ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳಂತೆ ವಿದ್ಯಾಸುಧಾರಣೆಯೂ ಕಾಲವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಡವಾಗಿಯಾದರೂ ಆಗಲಿ ಈಗಲಾದರೂ ಎಚ್ಚತ್ತು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಥಮಭಾಷೆಯಾಗುವಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮವಾಗುವಂತೆಯೂ ಜರೂರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸರಕಾರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.'

* * * *

ಜೂನ್ ೧೧ ನೆಯ ಶನಿವಾರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೯ ಗಂಟೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿ ಸೇರಿತು. ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮೈಸೂರು ಟೀಚರ್ಸ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ವೀರಪ್ಪನವರು ಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ದಯಮಾಡಿದ ಬೆಂಗಳೂರು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರನ್ನೂ ಸಭಿಕರನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಈ ಎರಡು ಪದಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರ ಅಗತ್ಯವನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ನಗರದಿಂದ

ಸಂದಾಯವಾದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನೂ ಜನತೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನಪರಿಚಯದ ಅಗತ್ಯವನ್ನೂ ಕಲಾವಿದ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಿಸರ್ಗ ವೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಯೋಗವಿಜ್ಞಾನಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕುರಿತ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಮಕ್ಕಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಪಂಡಿತರು ಇವರಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತದ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ತೊಡಕನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರದ ಜೊತೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಸಾರಮಾಡುವುದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಪೂರ್ಣವಾದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಭಿಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷಭಾಷಣಮಾಡುತ್ತ ಸತ್ಕಥಾಕಾಲಕ್ಷೇಪವೆಂಬಂತೆ ಈ ಪರಮಾಣುಯುಗದ ಯುಗಪುರುಷನೂ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾವಾದದ ಜನಕನೂ ಭೌತತತ್ತ್ವದಾರ್ಶನಿಕನೂ ಆದ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನನ ಜೀವನವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನೂ ಆತನ ಪ್ರತಿಭೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆತನ ಸರಳ ಸುಂದರ ಜೀವನವನ್ನೂ ಕುರಿತ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಭೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ 'ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಲು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು' ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರುಗಳಾದ ಡಾ|| ಕುಪ್ಪಸ್ವಾಮಿ, ಬಿ. ಪಿ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ, ಎಂ. ವಾಸುದೇವಮೂರ್ತಿ ಮುಂತಾದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನಾ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಿದರು. ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಮಾರೋಪರೂಪವಾದ ಭಾಷಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಚೆದುರಿತು.

ಅದೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩ ಗಂಟೆಗೆ ಜೂನಿಯರ್ ಬಿ.ಎ. ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾಗೋಷ್ಠಿ ಸೇರಿತು. ಶ್ರೀ ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣನವರು ಸ್ವಾಗತ ಭಾಷಣಮಾಡಿ ನೈಜ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಲಕ್ಷಣವೇನು ಎಂಬುದನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಚಾರಿತ್ರಕದೃಷ್ಟಿ ಹೇಗೆ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಗೆ ವಿಮರ್ಶಕನು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ನುಡಿದು ಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿಯವರನ್ನೂ ಸಭಿಕರನ್ನೂ ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿಯವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರಮ್ಯಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಗಹನವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಮನಂಬುಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಜೀವನರಸಿಕತೆ, ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆ ಎಂದರು. ಇವೆರಡೂ ಸಾಕ್ಷೀಭಾವ ಸ್ನೇಹಭಾವ ಸೌಂದರ್ಯಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಸಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಉಗಮಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂದರು. ಸಾಹಿತ್ಯಜ್ಞ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಸರಸದಾಂಪತ್ಯ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಎಂದರು. ಕವಿ ಮತ್ತು ಸಹೃದಯ ಈ ಶಬ್ದಗಳ

ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ನಡಸಿದರು. ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕಕಾರನ ಪದ್ಯವೊಂದರಿಂದ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಿಮರ್ಶೆಯ ನಾನಾ ಮುಖ ಗಳನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸಿದರು. ನಿಜವಾದ ವಿಮರ್ಶಕನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದರು. ಇಂಥ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೆಳೆಯಲು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿಯವರ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ರುಚಿಸಿತು. ಮುಗುಳಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾತಂತ್ರ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರ; ಜನತೆಯ ಮೇಲೆ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವ' ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀಗಳಾದ ಕೆ. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಎಚ್. ಎಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್, ಕೆ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರು, ನಿರಂಜನ, ಚನ್ನವೀರಕಣವಿ, ಕೆ. ಜಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ಅನುಪಮ ಇವರುಗಳು ಮಾತನಾಡಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಬರೆದು ತಂದ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಓದಿದುದರಿಂದ ಗೋಷ್ಠಿ ತುಂಬ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಈಗ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿವೇಚನೆ ನಡೆದು ವಿಮರ್ಶಾಗೋಷ್ಠಿ ಸೇರಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ ಯವರ ಸಮಾರೋಪ ಭಾಷಣಾನಂತರ ಸಭೆ ಮುಗಿಯಿತು.

ಸಂಜೆ ನಡೆದ ಬಹಿರಂಗ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಗೊತ್ತುವಳಿಗಳು ಅಂಗೀಕೃತ ವಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಟ್ಟದಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಟ್ಟದ ವರೆಗೂ ಕನ್ನಡವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡವೇ ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮವಾಗುವಂತೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸರಕಾರಗಳು ತಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಗೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಶ್ರೀ ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರರು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ತಿ. ತಾ. ಶರ್ಮರು ಅನುಮೋದಿಸಿದರು. ಈ ನಿರ್ಣಯ ಬೇಗ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ನಾವು ಮತ್ತೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ.

ಜೂನ್ ೧೨ ರ ಬೆಳಗ್ಗೆ ೮ ಗಂಟೆಗೆ ಕವಿವರೇಣ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಮೇಳ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀಗಳಾದ ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ, ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ, ಪು. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ, ಚನ್ನವೀರಕಣವಿ, ಬಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀಧರ, ರಾಮಚಂದ್ರಶರ್ಮ, ಜಿ. ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ, ಕೋ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ, ಎಸ್. ಅನಂತನಾರಾಯಣ,

ಕೆ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಜೋಳದರಾಶಿ ದೊಡ್ಡಣ್ಣಗೌಡ, ಕ. ವೆಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲ್, ವರದರಾಜರಾವ್, ವಸುದೇವ ಭೂಪಾಲಂ, ಸತ್ಯಪ್ರಚಾರಕ್ ರಾಮಚಂದ್ರಜಿ, ಹೇಮದಳ ರಾಮದಾಸ್, ಅಂಕಪ್ಪ, ಬಿ. ಎಸ್. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಮಹದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯ, ಮಹದೇವಮೂರ್ತಿ, ಮತ್ತು ಬಿ. ಎಸ್. ರಾಮಾಚಾರ್ ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿದರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತುಂಬ ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು. ಸಭಿಕರಿಗೆ ಕವಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಪರಿಚಯವೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಾಯನದ ಶ್ರವಣಸುಖವೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು.

ಕವಿಮೇಳದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಮಾರೋಪ ಸಮಾರಂಭ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮತಿ ಶಕುಂತಲಾಬಾಯಿ ಪಾಂಡುರಂಗರಾವ್ ಅವರು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಮ್ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಚೊಕ್ಕಮ್ಮನವರು ವೀಣಾವಾದನದೊಡನೆ ಕೆಲವು ಗೀತಗಳನ್ನೂ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಮಾರೋಪಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಳೆದೆರಡು ದಿನಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಕ್ರಮದಿಂದ ಸೂಕ್ತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದೊಡನೆ ತಿಳಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು :

* * * *

"ಭಾರತ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ಕಾಲವಿದು. ಪ್ರಾಂತ ಪುನರ್ವಿಂಗಡನಾಸಮಿತಿಯ ಇತ್ಯರ್ಥವೇನು ? ಸರಕಾರ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿದೆ ? ಎಂದು ಕಾದು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯ ಇದು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೇಳನ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾರಾಜರವರು ಇದನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತೂ ವಿಶೇಷ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರೆ ಏನೋ ಆಸೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಶಂಕೆ ಕೆರಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶಂಕೆ ಕೆರಳುವವರಿಗಿಂತ ಆಸೆ ಕೆರಳಿದವರೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ."

* * * *

"ಇದುವರೆಗೆ ಸಿರಿಗನ್ನಡಂ ಗೆಲ್ಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇಂದು ಅದು ಗೆದ್ದಿದೆ. ಶ್ರೀ ಡಿ'ಸೌಜಾರವರು ಶುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತ ನಾಡಿರುವುದು ಶುಭಸೂಚನೆ. ಇಂತಹ 'ಭಯಂಕರ' ಘಟನೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ವೈಸ್-ಛಾನ್ಸಲರ್ ಆದವರು ದೇಶ

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಣಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಎನ್ನುವ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು. ಅದು ಒಂದು ದುಃಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಖಸ್ವಪ್ನ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರದ ಕಾಲ."

* * * *

"ಕಾರಂತರು ಆಶಾವಾದಿಗಳು, ಧೀರರು, ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ನಿಮಗಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಏಕೆ ಖಾರವಾಗಿ, ಕಟುವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ? ಇಷ್ಟು ಸೌಮ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಕಟುವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಬಹುಜನರು ಶ್ಲಾಘಿಸಬಹುದಾದ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ರುಚಿಸಬಹುದಾದ, ಕೆಲವರಿಗೆ ರುಚಿಸದ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡಿದ್ದಾರೆ."

* * * *

"ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಬಗ್ಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಗತಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನಾನು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಕಾರಂತರು ಏನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅದನ್ನು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಡಸುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇನೂ ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಈ ವಿವರಗಳು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ."

* * * *

"ಪ್ರತಿ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡ ಪದವಿರಿಸಲು ಹೊರಟರೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಕೂಡಲೇ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡು ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತಲೆಯಮೇಲಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ."

* * * *

"ಇದು ಮೂರು ದಿನದ ಬಾಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕೆಲವರು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಮತ್ತೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಮಲಗುತ್ತದೆಂದು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದಿಂದ ಆದ ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣ ಬೇಗ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಆಲೋಚನೆಗೆ, ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೆಲಸ ಬೇಗ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈಗ ನಾಡಿನ ಚೇತನ ಎಚ್ಚತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ನಿದ್ದೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ"

* * * *

"ನಾವು ಆಶಿಸಿದಷ್ಟು ಸಾಧನೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೋ ಲೋಪ,

ಎಲ್ಲೋ ದೋಷ, ಎಲ್ಲೋ ಅಹಂಕಾರವಿದೆಯೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಬೇಕೆಂಬುವರದೇ ಅಹಂಕಾರವಿರಬಹುದು. ಬೇಡವೆನ್ನುವವರದೇ ಅಹಂಕಾರವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹಿಯಾದ ಕನ್ನಡದೇವಿ ಅಖಂಡೆ, ಅವಿಭಕ್ತೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಲೋಕದಲ್ಲಿ (ಸಾಹಿತಿಗಳ) ವಿಭಜನೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ, ಕನ್ನಡ ಜನವೆಲ್ಲಾ ಒಂದಾಗಿದೆ. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಒಂದಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ನಡೆಯುವುದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ನನಗಿದೆ."

* * * *

"ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಥಮಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮ ಕನ್ನಡವಾಗಬೇಕು. ಈ ಎರಡು ಕೈಗೂಡಿದ ಹೊರತು ನಾಡಿನ ಚೇತನ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲವಾಗದು. ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರಬೇಕೋ ಇರಲಿ, ಹಿಂದಿಯು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರೇ ನಿರ್ದೇಶವಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮಿತಿ ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದುವರಿದರೆ ಅದು ಆಕ್ರಮಣವೇ ಆದೀತು. ನೆಹರು ಮತ್ತು ರಾಜಾಜಿಯವರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನುಡಿ ನುಡಿದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೂಡ ಈಗಿರುವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ."

* * * *

"ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟ ಇಳಿದಿದೆಯೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟ ಇಳಿದಿದೆಯೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೆದುಳಿನ ಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ."

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಕನ್ನಡ ಜನತೆಗೆ ಧೈರ್ಯ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಭಾಷಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ರಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡಸಿಕೊಟ್ಟ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ಬೀಳ್ಕೊಡಿಗೆಯ ಮಾತಾಗಿ ಕೆಲವು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡಿದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು :

"ಈ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಆಸೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕರೆದದ್ದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮತ್ತು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕೆಲಸ ಒಂದೇ".

"ನನ್ನ ಮಾತು ಕಟುವೆಂದು ಶ್ರೀ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಮೃದುವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಬಾಳು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿ. ಯಾರನ್ನೂ ಕಚ್ಚಬಂದ ಹಾವು ನಾನಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನೂ ನಾನು ಟೀಕಿಸಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಟೀಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ನೋವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಗಿಲ್ಲ.

"ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಬಡತನದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮದ ಆದರ್ಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ವರೆಗೆ ಗುರಿಸಾಧನೆ ಕಷ್ಟ. ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವುಗಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಗೀತೆ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರನ್ನು ಕೇಳಲಿ? ಆಗಬೇಕಾದ್ದು ಬಹಳವಿದೆ. ಆಗಿರುವುದು ಸಾಲದೆಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಾವು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ನಾವು ದೊಡ್ಡವರಾಗಬೇಕು. ಇದೇ ಅಲ್ಲವೆ ನಮ್ಮ ಹಂಬಲ. ಹಂಬಲ ಒಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಾಧನೆಯಾದಂತಲ್ಲ. ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೆದು ಯಾರಾದರೂ ತಾನು ಸಾಹಿತಿಯಾದೆನೆಂದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಅಲ್ಪತೃಪ್ತಿ. ವಿಷಯ ನನಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯುಂಟಾದ ಹೊರತು ನಾವು ದೊಡ್ಡವರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತದೆ"

"ಸಾಹಿತಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ನನ್ನ ಕೈಲಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಯಾವ ರಾಜಕೀಯವೂ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲಾರದು"

"ನನ್ನ ಕಠಿಣವಾದ ಮಾತು ಕನ್ನಡ ಜನರ ಅಂತರಂಗಧ್ವನಿ. ಮಾನವನನ್ನು ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಸಿ ನಿಂತಿರುವ ಹಿಮಾಲಯದಷ್ಟು ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾವೂ ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸುವ."

ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರ ಬೀಳ್ಕೊಡಿಗೆಯ ಒಂದೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ನಾಡುನುಡಿಗಳ ಮೇಲ್ಮೆಗಾಗಿ ಅವರ ಚೇತನ ತುಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಸಭಿಕರಿಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಶ್ರೀ ಕಾರಂತ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆ ಈ ಮಹನೀಯರ ಕವಿಸಹಜವಾದ ವೀರವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಭಾಸದರು ತಣಿದರು, ಉತ್ಸಾಹಭರಿತರಾದರು. ಮುಂದಿನ ಸಮ್ಮೇಳನ ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರು ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತರು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ಕ. ವೆಂ. ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರವರು ಸಮ್ಮೇಳನ

ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯೊಡನೆ ಸಮ್ಮೇಳನ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.

ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಂಗವಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಗ್ರಂಥಪ್ರದರ್ಶನ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚ್ಯ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯವರೂ ಪುರಾತತ್ತ್ವ ಶಾಖೆಯವರೂ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾಶಕರೂ ಲೇಖಕರೂ ಸಹಕರಿಸಿದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಪ್ರದರ್ಶನ ಬೋಧಪ್ರದವಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶನಕಲೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿತ್ತು.

ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಂಗವಾಗಿ ನಡೆದ ಶ್ರೀಮತಿ ಶಕುಂತಳಾಬಾಯಿ ಪಾಂಡುರಂಗ ರಾವ್, ಶ್ರೀ ಜೋಳದರಾಶಿ ದೊಡ್ಡನಗೌಡ, ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ರಾಮಾಚಾರ್ ಇವರ ಕಾವ್ಯವಾಚನ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಳೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಜುಲೈ ೧೦, ೧೧ ಈ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ರಾತ್ರಿ ಮನೋರಂಜನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ವಾರ್ತಾ ಇಲಾಖೆಯವರ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಕುಮಾರಿ ಎಸ್. ಪಿ. ನಾಗರತ್ನ ಮತ್ತು ಕುಮಾರಿ ಎಚ್. ಎಲ್. ಕಮಲ ಇವರ ನರ್ತನ, ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ನೀಲಕಂಠೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯಮಂಡಲಿ ಹೆಗ್ಗೋಡು ಇವರು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ಪೂರ್ಣಿಮೆ ಎಂಬ ನಾಟಕ, ಅಶೋಕ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಅಕ್ಯಾಡೆಮಿಯವರು ಶ್ರೀ ಚೆಲುವಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರವರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಪರ್ವತವಾಣಿಯವರ 'ಹಣಹದ್ದು' ನಾಟಕ, ರಾಮನಗರದ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಲಾವಿದರು ತೋರಿಸಿದ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯ ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯ ಆಟ, ಶ್ರೀ ಕೊಟ್ಟೂರ ಬಸಪ್ಪನವರೂ ಅವರ ಮಿತ್ರರೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ದಾನಶೂರಕರ್ಣ ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ದೃಶ್ಯಗಳು, ಶ್ರೀ ವಿ. ಕೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ್ ಅವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾದ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರ ಗರ್ಭಗುಡಿ ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ದೃಶ್ಯಗಳು, ಶ್ರೀ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಸಂಗೀತರತ್ನ ಟಿ. ಚೌಡಯ್ಯನವರು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಪೊಂಪುಳಿವೋಗುವಂತಹ ಪಿಟೀಲುವಾದನ—ಇವು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಎರಡು ದಿನದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಆಲ್-ಇಂಡಿಯ ರೇಡಿಯೋವಿನ ಮೈಸೂರು ಕೇಂದ್ರದವರು ಸಮ್ಮೇಳನದ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನದ ಬೆಳಗಿನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ರೇಡಿಯೋ ವರದಿಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೊನೆಯ ದಿನದ ಕವಿಮೇಳದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಆಗದ

ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಕಾರಮಾಡಿದರು. ಆಕಾಶವಾಣಿಯವರ ಈ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾಗಿತ್ತು.

ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು ೩೦೦ ಮಂದಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಊಟ ವಸತಿಗಳ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸಿದ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೂ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಆದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಆಹ್ವಾನಿತ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನ ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸ ಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೊನೆಯ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಿಹಿಯೂಟದ ಔತಣವನ್ನು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ನೆನಪಿನೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಬ್ಬದಂತಿದ್ದ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ನೆನಪನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಲಿದುಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರು ಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಎಲ್ಲರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಈ ಸಲದ ಸಮ್ಮೇಳನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಗೌರವ ಘನತೆ ಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆಯಿತು.

* * *

ಕೃತಜ್ಞತೆ

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಪಡಿ ಯಚ್ಚನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ಉಷಾ ಪ್ರಕಟನಾಲಯದವರು ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ನೆನಕೆಗಳು.

ಸಾದರ ಸ್ವೀಕಾರ

ನನ್ನ ಜೀವನದ ಕಥೆ—(ಡಾ|| ಹೆಲೆನ್‌ಕೆಲ್ಲರ್ ಬರೆದ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ) ಅನುವಾದಕರು : ಶ್ರೀ ಸುಬೋಧ ಯಂ. ರಾಮರಾವ್ ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಸುಬೋಧ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು ೨ ; ಪುಟಗಳು ಕ್ರೌ. ಅ. ಪ. ೧೬೮ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೮-೦.

ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘ U. N. O.—ಲೇಖಕರು : ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಕಾಮ್. ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಮಿಂಚಿನಬಳ್ಳಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ ; ಪುಟಗಳು ಕ್ರೌ. ಅ. ಪ. ೧೪೬ ; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾಪ್ರತಿ ರೂ. ೧-೮-೦ ; ಉತ್ತಮಪ್ರತಿ ರೂ. ೨-೦-೦.

ಹರಪ್ಪಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ—ಲೇಖಕರು: ಡಾ|| ಎಂ. ಶೇಷಾದ್ರಿ, ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ. (ಲಂಡನ್); ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಚಾರಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ; ಪುಟಗಳು ಕ್ರೌ. ಅ. ಪ. ೯೪ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೦-೦.

ಸಾವಿತ್ರಿ—ಲೇಖಕರು : ಶ್ರೀ ಯಂ. ರಾಮರಾವ್ ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಸುಬೋಧ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೨ ; ಪುಟಗಳು ಕ್ರೌ. ಅ. ಪ. ೩೮ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೦-೬-೦.

ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು—ಲೇಖಕರೂ, ಪ್ರಕಾಶಕರೂ : ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದವರೇ ; ಪುಟಗಳು ಕ್ರೌ. ಅ. ಪ. ೫೪ ; ಬೆಲೆ, ರೂ, ೦-೬-೦.

ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು—ಲೇಖಕರೂ, ಪ್ರಕಾಶಕರೂ : ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದವರೇ ; ಪುಟಗಳು ಕ್ರೌ. ಅ. ಪ. ೫೪ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೦-೬-೦.

"ತಿರುಕ್ಕುರಲ್" (ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ)—ಲೇಖಕರು : ಪ್ರೊ|| ಎ. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಶ್ರೀ ಎಂ. ಕೆ. ದೇವರಾಜ್, ಬೆಂಗಳೂರು ; ಪುಟಗಳು ೯೧ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೦-೦.

ಶ್ರೀ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ವಿರಚಿತ ಶ್ರೀ ಶೈಲ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರಮು—ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು : ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ನಂಜುಂಡಾರಾಧ್ಯರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಜಿ. ಟಿ. ಅಕ್ಕುಲಯ್ಯ ದೀಕ್ಷಿತರು ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಶ್ರೀ ಜ. ನಿ. ಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು ; ಪುಟಗಳು ೩೨+೧೦೭+vi +೩೭೬ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೫-೦-೦.

ಆರಾಧನಾ (ಏಳು ಕಥೆಗಳು)—ಲೇಖಕರು : ಬಾಗಲೋಡಿ ದೇವರಾಯ ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ವಸಂತಪ್ರೇಮಿ ಮಂಡಲಿ, ಮಂಗಳೂರು ; ಪುಟಗಳು ii+೯೬ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೦-೦.

ಸನಾತನ ಭಾರತ (ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ)—ಮೂಲಲೇಖಕರು : ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಶ್ರಮ, ಮೈಸೂರು ; ಪುಟಗಳು ೧೪೬ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೮-೦.

ಸಂಜೆದಾರಿ (ಕವಿತಾಸಂಕಲನ)—ಕವಿ : ಶ್ರೀ ಜಿ. ಯಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ; ಪ್ರಕಾಶಕರು : ನೇತ್ರಾವತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು ; ಪುಟಗಳು ೩೦ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೦-೧೨-೦.

ಕಚಗುಳಿ—ಲೇಖಕರು : ಶ್ರೀ ಜಿ. ಪಿ. ಸುಬ್ಬರಾಯ ; ಪುಟಗಳು v+೮೧ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೦-೦.

ಅಮೃತವಾಣಿ—ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಶ್ರಮ, ಬೆಂಗಳೂರು ; ಪುಟಗಳು ೪೪ ; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೦-೫-೦.

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆ

'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ'ವು ಚೈತ್ರ, ಆಷಾಢ, ಆಶ್ವಯುಜ, ಪುಷ್ಯಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ತಿಂಗಳ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಹೊರಡುತ್ತದೆ.

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ (ಅಂಚೆವೆಚ್ಚ ಸೇರಿ):

ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ	ರೂ.	೩	೮	೦
ವಾಚನಾಲಯ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ	ರೂ.	೪	೮	೦
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ	ರೂ.	೨	೮	೦

ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮೂಲಕ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವವರು ಚಂದಾ ಹಣದ ಜೊತೆಗೆ ರೂ. ೧-೨-೦ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಚಂದಾಹಣವನ್ನೂ ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯ, ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫೀಸು, ಮೈಸೂರು, ಎಂಬ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರವರಿಗಾಗಲಿ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸಂಪಾದಕರಿಗಾಗಲಿ ಕಳುಹಿಸಬಾರದು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚಂದಾಹಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಅಕೌಂಟ್ಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಪಡೆದ ರಸೀತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸ ದೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವರ್ಗದವರೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಚಂದಾ ಹಣದೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಚಂದಾದಾರರು ತಮ್ಮ ಚಂದಾ ಹಣ ವನ್ನು (ಸರ್ಕಾರಿ ಖಜಾನೆಯಲ್ಲಿ 'ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಫಂಡ್'ಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಖಜಾನೆ ರಸೀತಿ ಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸದೊಡನೆ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಆಫೀಸಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.)

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದ ೨೭, ೨೮, ೩೧, ೩೨, ೩೩, ೩೪, ೩೫, ೩೬ ನೆಯ ಸಂಪುಟಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ೨೭, ೨೮, ೨೯, ೩೧, ೩೨ ನೆಯ ಸಂಪುಟ ಗಳನ್ನು ಸಂಪುಟ ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ ರಿಯಾಯಿತಿ ದರದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ೩೩, ೩೪, ೩೫, ೩೬ ನೆಯ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ತುಂಬು ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಲಾಗುವುದು. ಅಂಚೆಯ ಮೂಲಕ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಸಂಪುಟ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹದಿಮೂರು ಆಣೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಚಿಕೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಏಳು ಆಣೆ, ಎರಡು ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಆಣೆಯಂತೆ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನೂ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸಂಪಾದಕ (ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು) ರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಕಟನ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ ಶಾಖೆ, ಮೈಸೂರು

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕಮಾಲೆ

೧. ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೇಶ—ಸಿ. ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಡಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೨. ಸಮಾಜದ ರೋಗರುಜಿನಗಳು—ಜಿ. ಹನುಮಂತರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೩. ತೆರಿಗೆ—ಬಿ. ಆರ್. ಸುಬ್ಬರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೪. *ನವರತ್ನಗಳು—ಎಚ್. ಸುಬ್ಬಾಜೋಯಿಸ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೫. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳು—ಜಿ. ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಎಂ.ಎ.
೬. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ—ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ.
೭. ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರ—ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ.
೮. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ—ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.
೯. ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ವೈಭವ—ಬಿ. ಎ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೧೦. ಪಂಪ—ಟಿ. ಎನ್. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.
೧೧. ಪ್ರಾಣಿಜೀವನ—ಎ. ನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೧೨. ಕನಸುಗಳು—ಡಾ|| ಎನ್. ಎಸ್. ನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್.
೧೩. ಮದುವೆ—ಎನ್. ಕಸ್ತೂರಿ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್.
೧೪. ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕದೃಷ್ಟಿ—ಎಸ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎ.
೧೫. ವಾಯುಗುಣ—ಕೆ. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಲ್‌ಎಲ್.ಬಿ.
೧೬. ಬೆಳಕು—ಟಿ. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬರಾಯ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೧೭. ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ—ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.
೧೮. ಕಾಳಿದಾಸನ ಕಾವ್ಯಗಳು—ಎಸ್. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೧೯. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ—ಪಿ. ಜಿ. ಸತ್ಯಗಿರಿನಾಥನ್, ಎಂ.ಎ.
೨೦. ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಅದರ ರಕ್ಷಣೆ—ಡಿ. ಶಾಮಣ್ಣ, ಬಿ.ಎ., ಎಂ.ಬಿ., ಬಿ.ಎಸ್.
೨೧. *ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೆಚ್ಚ—ಡಾ|| ಎಂ. ಎಚ್. ಗೋಪಾಲ್, ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ.
೨೨. ಶಿಶುವಿಹಾರಗಳು—ಸಿ. ರಂಗಾಚಾರ್, ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಂ.ಎಡ್.
೨೩. ಸಂಖ್ಯೋದ್ಯಾನ—ಬಿ. ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.
೨೪. ವಿಡಂಬನ—ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ.
೨೫. *ಎಲ್ಲೋರ ಮತ್ತು ಅಜಂತಾ—ಡಾ|| ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣ, ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್.
೨೬. ಸಾರಜನಕದ ಮಹತ್ವ—ಎಚ್. ಸುಬ್ಬಾಜೋಯಿಸ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೨೭. ಭಾಸ—ಡಾ|| ಎಚ್. ಎಲ್. ಹರಿಯಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ.
೨೮. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವಗಳು—ಎಂ. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ.
೨೯. ಸರ್ವಜ್ಞಕವಿ—ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.

೩೦. ರಕ್ತ—ಡಿ. ಶಾಮಣ್ಣ, ಬಿ.ಎ., ಎಂ.ಬಿ., ಬಿ.ಎಸ್.

೩೧. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಬಂಧಗಳು—ಎಸ್. ಮಂಜುನಾಥ್, ಎಂ.ಎ.

೩೨. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ—ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಭಟ್ಟ, ಎಂ.ಎ.

೩೩. ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ್ವರೂಪ—ಡಾ|| ಸಿ. ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಡಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೩೪. ಋಗ್ವೇದ—ಎಂ. ಎ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎ.

೩೫. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ವಾಣಿ—ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ.

೩೬. ಆಳ್ವಾರುಗಳು—ಎಂ. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ.

೩೭. ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಿದ ರಾಜರು—ವಿ. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.

೩೮. ಸುಭಾಷಿತ ಸಂಗ್ರಹಗಳು—ಎಂ. ಪಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.

೩೯. ಮಕ್ಕಳ ಭಾವಜೀವನ—ಡಾ|| ಬಿ. ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿ ನಾಯಿಡು, ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್.

೪೦. ಸಹಕಾರ—ಎಸ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎ.

೪೧. *ನಯಸೇನ—ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.

೪೨. ಕೌಟಿಲ್ಯ—ಡಾ|| ಎಂ. ವಿ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ., ಡಿ.ಲಿಟ್.

೪೩. ತೆಲುಗು ಚಾಟುಪದ್ಯಗಳು—ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.

೪೪. ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳು—ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

೪೫. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ—ಎನ್. ಅನಂತರಂಗಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.

೪೬. ರುಚಿ—ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಎಂ.ಎ.

೪೭. ಕೀಟಗಳು—ಡಿ. ಎಸ್. ವೀರಯ್ಯ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೪೮. ಅಲೆಗಳು—ಕೆ. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಲ್‌ಎಲ್.ಬಿ.

೪೯. ಮುದ್ರಣ—ಟಿ. ಎಸ್. ಶಾಮರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

೫೦. ಐವರು ಭೌತವೈಜ್ಞಾನಿಕರು—ಬಿ. ಎ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೫೧. ಕೃತಕ ರೇಷ್ಮೆ—ಎಂ. ಷಡಕ್ಷರಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೫೨. *ಚೀನರ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆ—ಎಸ್. ವೆಂಕಟದೇಶಿಕಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ.

೫೩. *ಯುದ್ಧಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು—ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹನ್, ಎಂ.ಎ.

೫೪. *ಆಹಾರ—ಜಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೫೫. *ಇಬ್ಸನ್ನಿನ ಕೆಲವು ನಾಟಕಗಳು—ಎಸ್. ಮಂಜುನಾಥ್, ಎಂ.ಎ.

೫೬. ಶಬ್ದಪ್ರಪಂಚ—ಆರ್. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೫೭. ಪ್ರಜಾಭಿಪ್ರಾಯ—ಟಿ. ಎಸ್. ರಾಜಗೋಪಾಲ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ.

೫೮. ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು—ಕೆ. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೫೯. ಜನಪದಮುಕ್ತಕಗಳು—ಎಚ್. ಎಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡಂತೆ ಕಮೀಷನ್ ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ಖರ್ಚು ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

ಶೇಕಡ ೧೬ ೨/೩ ರಂತೆ ೨೦ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ
ಶೇಕಡ ೨೦ ರಂತೆ ೨೦೦ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ
ಶೇಕಡ ೨೫ ರಂತೆ ೫೦೦ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ
ಶೇಕಡ ೩೩ ೧/೩ ರಂತೆ ೨೦೦೦ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ

ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿ ೩ ಆಣೆ. ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿ ೪ ಆಣೆ.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನಕಾರ್ಯ,
ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫೀಸ್ ಕಟ್ಟಡ, ಮೈಸೂರು.

---

* ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮುಗಿದುಹೋಗಿವೆ.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

ಪ್ರಧಾನಸಂಪಾದಕರು : { ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್., ೧೯೪೩ ರ ವರೆಗೆ
ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ., ೧೯೪೩ರಿಂದ ೧೯೪೭ರ ವರೆಗೆ
ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ., ೧೯೪೭ ರಿಂದ

೧. **ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ** (ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣ)—ಸಂಪಾದಕರು : ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ. ಮತ್ತು ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.

೨. **ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರೀ ಸಂಗ್ರಹ**—(ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣ) ಸಂಪಾದಕರು : ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.

೩. ***ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಸಂಗ್ರಹ** (ಸಚಿತ್ರ)—ಸಂಪಾದಕರು : ಎಂ. ಎಸ್. ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್. ಮತ್ತು ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ.

೪. ***ಸಾಕ್ರೆಟೀಸನ ಕೊನೆಯದಿನಗಳು** (ಸಚಿತ್ರ)—ಅನುವಾದಕರು : ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

೫. ***ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ**—ಲೇಖಕರು : ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.

೬. ***ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರು** (ಸಚಿತ್ರ)—ಲೇಖಕರು : ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎ.

೭. **ಆರೋಗ್ಯ, ಅದರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಧನ** (ಸಚಿತ್ರ)—ಲೇಖಕರು : ಜೆ. ಎ. ಈಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ., ಎಲ್.ಎಂ.ಎಸ್., ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೮. **ಪಂಪರಾಮಾಯಣ ಸಂಗ್ರಹ**—ಸಂಪಾದಕರು : ಆಸ್ಥಾನ ಮಹಾ ವಿದ್ವಾನ್ ತಿರುವಳ್ಳೂರ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಘವಾಚಾರ್ ಮತ್ತು ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ.

೯. **ಹಣಪ್ರಪಂಚ**—ಲೇಖಕರು : ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.

೧೦. **ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ**—ಲೇಖಕರು : ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ.

೧೧. **ಜೀವವಿಜ್ಞಾನ**—ಲೇಖಕರು : ಬಿ. ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.

೧೨. **ಹಿಂದೂದರ್ಶನಸಾರ**—ಲೇಖಕರು : ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಪಂಡಿತ ರತ್ನಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯ.

೧೩. **ರಾಜನೀತಿ**—ಲೇಖಕರು : ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

೧೪. **ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ**—ಸಂಪಾದಕಿಯರು: ಡಿ. ಚಂಪಾಬಾಯಿ, ಎಂ.ಎ.

೧೫. ***ಪುರಾಣನಾಮಚೂಡಾಮಣಿ**—ಲೇಖಕರು : ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್‌ಎಲ್.ಬಿ. ಮತ್ತು ಪಾನ್ಯಂ ಸುಂದರಶಾಸ್ತ್ರಿ.

೧೬. **ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆಯ ಸಂಗ್ರಹ**—ಸಂಪಾದಕರು: ಕೆ. ವಿ. ರಾಘವಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ.

೧೭.*ಗ್ರೀಕರ **ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹ**—ಲೇಖಕರು: ಕೆ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ.ಎ.

೧೮. **ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ಭೂಚರಿತ್ರೆ**—ಲೇಖಕರು: ವೈ. ನಾಗಪ್ಪ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.

೧೯. **ವಚನಧರ್ಮಸಾರ**—ಲೇಖಕರು: ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಬಿ.ಎ.

೨೦. **ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ**—ಡಾ|| ಎ. ಸುಬ್ಬರಾವ್, ಬಿ.ಎ., ಡಿ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಮತ್ತು ಎ. ನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೧-೪-೦; ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ರೂ. ೧-೮-೦.

೨೧.***ಆಧುನಿಕ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸಮಸ್ಯೆಗಳು**—ಜಿ. ಹನುಮಂತರಾವ್, ಎಂ.ಎ.: ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೧-೦-೦.

೨೨. **ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ** (ಭಾಗ ೫, ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆ)—ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್.; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೧-೪-೦; ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ರೂ. ೨-೪-೦.

೨೩. **ಇಸ್ಲಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ**—ಮೂಲಲೇಖಕರು: ಪ್ರೊ|| ಮಹಮದ್ ಅಬ್ಬಾಸ್ ಷೂಸ್ತ್ರಿ; ಅನುವಾದಕರು: ರಾಜಸೇವಾಸಕ್ತ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್.; ಬೆಲೆ, ರೂ. ೨-೦-೦.

೨೪. **ತಮಿಳು ಪಾಠಗಳು**—ಲೇಖಕರು: ಎಸ್. ರುದ್ರಪತಿ, ಎಂ.ಎ.; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೩-೪-೦.

೨೫. **ಅಶೋಕ**—ಲೇಖಕರು: ಎನ್. ಕಸ್ತೂರಿ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್.; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೧-೨-೦.

೨೬. **ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ**—ಲೇಖಕರು: ಪ್ರೊ|| ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ.; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೩-೮-೦; ಉತ್ತಮ ರೂ. ೪-೦-೦.

೨೭. **ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ**—ಲೇಖಕರು: ಡಾ|| ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್.; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೩-೦-೦; ಉತ್ತಮ ರೂ. ೪-೦-೦.

೨೮. **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣಕಾಸು**—ಲೇಖಕರು: ಶ್ರೀ ವಿ. ಎಲ್. ಡಿ'ಸೋಜ, ಬಿ.ಎ., ಬಿ.ಕಾಂ. (ಲಂಡನ್) ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಬಿ. ಆರ್. ಸುಬ್ಬರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಡಿಪ್-ಇನ್-ಕಾಂ; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೨-೮-೦; ಉತ್ತಮ ರೂ. ೩-೮-೦.

೨೯. **ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹ**—ಸಂಪಾದಕರು: ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ ಎಂ.ಎ.; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೨-೪-೦; ಕ್ಯಾಲಿಕೋ ರೂ. ೨-೧೨-೦.

೩೦. **ಪಂಪ ಭಾರತ**—(೯-೧೪ ಆಶ್ವಾಸಗಳು) ಬೆಲೆ. ಸಾದಾ ೧-೧೨-೦ ; ಉತ್ತಮ ೨-೪-೦.

೩೧. **ಕಾಳಿದಾಸ**—ಲೇಖಕರು : ಶ್ರೀ ಎಂ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ. ; ಬೆಲೆ, ಸಾದಾ ರೂ. ೨-೦-೦ ; ಉತ್ತಮ ರೂ. ೨-೮-೦.

Other Publications

1. **Minimum Wages in India** : by V. R. PILLAI, M.A., M.SC. ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧-೧೪-೦.

ಬರಲಿವೆ

೩೨. **ಭರತೇಶ ವೈಭವ ಸಂಗ್ರಹ**—ಸಂಪಾದಕರು: ಶ್ರೀ ತ. ಸು. ಶಾಮರಾವ್, ಎಂ.ಎ.

೩೩. **ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತೆ**—ಸಂಪಾದಕರು : ಶ್ರೀ ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ.

ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ—(ಭಾಗ ೧, ೨, ೩, ೪.)

ಈ ಗ್ರಂಥಮಾಲಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆಯಬೇಕು.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಕಟನ ಮತ್ತು
ಪ್ರಚಾರೋಪನ್ಯಾಸ ಶಾಖೆ, ಮೈಸೂರು
ಅಥವಾ
ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್,
ಓರಿಯಂಟಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್,
ಮೈಸೂರು

ಸರ್ ಕೆ. ಪಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣಚೆಟ್ಟರ ಪುದುವಟ್ಟಿನ ಪ್ರಕಟನಮಾಲೆ

೧. *ಟಪಾಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿವರ—ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ಬಿ.ಎ., ಎಲ್‌ಎಲ್.ಬಿ.
೨. *ವಿಶ್ವವಿಸರಣ—ಜಿ. ಎಸ್. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೩. *ಸರ್ಕಾರದ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ರಚನಾಕ್ರಮ—ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ.
೪. *ವ್ಯವಸಾಯದ ಮಣ್ಣುಗಳು—ಕೂರಪಾಡು ಗುಂಡಪ್ಪ, ಬಿ.ಎ.
೫. *ಆಕಾಶಯಾನ—ಬಿ. ಕೆ. ಎ೯. ರಾವ್.
೬. *ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು—ಡಾ|| ಎಂ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಟಿ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ., ಡಿಪ್.ಎಡ್. ಮತ್ತು ಸಿ. ರಂಗಾಚಾರ್, ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಂ.ಎಡ್.
೭. *ಹೆರಿಗೆ ಮತ್ತು ಶಿಶುಪೋಷಣೆ—ಡಾ|| ರತ್ನಮ್ಮ ಐಸಾಕ್, ಎಲ್.ಎಂ.ಎಸ್., ಎಂ.ಆರ್.ಸಿ.ಎಸ್., ಎಲ್.ಆರ್.ಸಿ.ಪಿ.
೮. *ಮಲೇರಿಯಾ ನಿರೋಧ—ಬಿ. ಅನಂತಸ್ವಾಮಿರಾವ್, ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಎಂ.ಬಿ., ಬಿ.ಎಸ್., ಎಂ.ಪಿ.ಎಚ್.
೯. *ಗ್ರಾಮ ನೈರ್ಮಲ್ಯ—ಎಸ್. ಡಿ. ನಾರಾಯಣಗೌಡ, ಎಂ.ಬಿ., ಬಿ.ಎಸ್., ಡಿ.ಪಿ., ಎಚ್.
೧೦. ಪಶುಪಾಲನೆ—ಎಂ. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ ಬಿ.ಎ., ಐ.ಡಿ.ಡಿ., ಅಸೋಸಿಯೇಟ್ ಐ.ಡಿ.ಆರ್.ಐ.
೧೧. *ಯೋಗಾಸನಗಳು—ವಿದ್ವಾನ್ ಟಿ. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯ.
೧೨. ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ರಸಾಯನಿಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು—ಕೆ. ಅಶ್ವತ್ಥನಾರಾಯಣ ರಾವ್, ಡಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.
೧೩. ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಉಪಯೋಗ—ಎಂ. ಬಿ. ತಿರುನಾರಾಯಣ, ಬಿ.ಎ., ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ. (ಆನರ್ಸ್, ಇ.ಇ.) ಸಿ.ಪಿ., ಇ.ಟಿ. (ಐ.ಐ.ಎಸ್.)
೧೪. ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ—ಡಾ|| ಬಿ. ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿನಾಯಿಡು, ಎಂ.ಎ., ಡಿ.ಲಿಟ್.
೧೫. ರೇಡಾರ್—ಆರ್. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ. ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿ ೬ ಆಣೆ, ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿ ೮ ಆಣೆ.
೧೬. ಗಣಿಕೆಲಸದ ಕೈಪಿಡಿ—ಜೆ. ಪಿ. ಡೇವಿಡ್, ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ. ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿ ೬ ಆಣೆ, ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿ ೮ ಆಣೆ.

ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿ ೨ ಆಣೆ; ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿ ೩ ಆಣೆ.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,
ಪ್ರಕಟನಶಾಖೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷೋಪನ್ಯಾಸಗಳು,
ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫೀಸ್, ಮೈಸೂರು.

ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜಿನ
ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

೧. **ನಾಗಾನಂದನಾಟಕ** (ಶ್ರೀ ಅನಂತನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಂದ)—ಬೆಲೆ, ರೂ. ೧—೦—೦; ಮಾರಾಟಗಾರರು: ಪ್ರೋಗ್ರೆಸ್ ಬುಕ್ ಸ್ಟಾಲ್, ಮೈಸೂರು.

೨. **ಕರ್ಣಾಟಕ ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕಪ್ರಕರಣಂ** (ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ನಂಜನಗೂಡು ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಂದ) ರೂ. ೧-೧೨-೦; ಮಾರಾಟಗಾರರು: ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬುಕ್ ಡಿಪೊ, ಮೈಸೂರು.

ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

೧. **ಶ್ರೀ ಕೈಲಾಸಂ ಅವರ ಸ್ಮರಣೆ**—ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ಅಯ್ಯರ್; ರೂ. ೨-೪-೦.
೨. **ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ ನಾಟಕಂ**—ಶ್ರೀ ಮೋಟಗಾನಹಳ್ಳಿ ಶಂ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೀ; ರೂ. ೧-೧೨-೦.
೩. **ಮೊನ್ನ ವನ್ನ** (ಮಾರಿಸ್ ಮ್ಯಾಟರ್‌ಲಿಂಕನ ಮೂರಂಕದ ನಾಟಕ)—ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಜಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ; ರೂ. ೨-೦-೦.
೪. **ನಾಗನ ಪದಗಳು**—ಶ್ರೀ ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ; ರೂ. ೧-೪-೦.
೫. **ಶಕ್ತಿ** (ಸಚಿತ್ರ)—ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ; ರೂ. ೩-೦-೦.
೬. **ಬಾಲಸರಸ್ವತಿ** (ಕತೆ, ಪ್ರಬಂಧ, ಸಂವಾದ); ರೂ. ೨-೮-೦.
೭. **ನಮ್ಮ ನಮ್ಮವರು** (ಚಿತ್ರಗಳು, ಪ್ರಬಂಧಗಳು); ರೂ. ೨-೮-೦
೮. **ಚಿನ್ನದ ದೋಸೆ**—(ಜಾನಪದ ಕತೆಗಳು); ೧೨ ಆಣೆ.
೯. **ಮಕ್ಕಳ ಮಾತು**—(ಎಸ್ಸೆಗಳು); ರೂ. ೧-೦-೦.
೧೦. **ಪಚ್ಚೆಯ ತೆನೆ**—(ಎಸ್ಸೆಗಳು); ರೂ. ೧-೦-೦.
೧೧. **ಗಂಧದ ಹುಡಿ**—(ಎಸ್ಸೆಗಳು); ರೂ. ೧-೦-೦.
೧೨. **ದುರಾಸೆಯ ದಂಡ**—(ಐದು ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು); ರೂ. ೧-೪-೦.

(ಪ್ರಕಟನೆ ೬ ರಿಂದ ೧೨ ಕಾಲೇಜ್ ಬರವಣಿಗೆಯ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳು)

Edited by Sri S. V. Parameswara Bhatta, M.A. and Sri U. K. Subbarayachar, M.A.
Published by The University of Mysore, Mysore.
Printed by K. A. Korula at the Wesley Press and Publishing House, Mysore City